

541

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 7

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SPÓŁKA AKCYJNA
SOCIÉTÉ FERMIERE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE.

CHORZÓW I G. ŚL.

RYNEK, L. 915

TELEFON 409-01

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZ. AMONU

Z KOPALN. KRÓL, BIELSZOWICE, KNURÓW

ADR. TELEGR. SKARBOFERME CHORZÓW

Bank Gospodarstwa Krajowego

zawiadamia, że — w myśl § 16 statutu — przeprowadzono w dn. 26/II 1937 r.

LOSOWANIE

8%-owych Obligacyj Komunalnych
7%-owych Obligacyj Komunalnych Emisji II, II S i III,
7½%-owych Obligacyj Bankowych Emisji II

wraz ze skonwertowanymi na 5½% na zasadzie ustawy z dn. 20 XII 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 115, poz. 950) odcinkami powyższych emisji (z wyjątkiem Emisji II S)

oraz

4½%-owych i 4%-owych Obligacyj Komunalnych
i 4%-owych Obligacyj Kolejowych

b. Banku Krajowego, przejętych i skonwertowanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

Wykazy numeryczne wylosowanych odcinków zawiera „Monitor Polski” Nr 51 z dn. 4/III 1937 r. Tabele losowa-

nia mogą zainteresowani przejrzeć względnie podjąć w Centrali lub oddziałach Banku.

Wypłata należności za wylosowane odcinki odbywać się będzie poczynając od dn. 17/IV 1937 r. w Centrali Banku w Warszawie i oddziałach prowincjonalnych Banku.

Oprocentowanie wylosowanych odcinków ustaje z dniem 1/IV 1937 r.

Emisjami b. Banku Krajowego administruje Oddział Banku we Lwowie, dokąd należy się zwracać bezpośrednio w sprawach, dotyczących obligacyj tych emisji.

U w a g a. — Z powodu wyczerpania funduszu umorzenia 7½% i 5½% obligacyj bankowych Em. I B. G. K. przez spłaty rat efektami (§ 32 statutu) losowanie tych obligacyj nie zostało w bieżącym terminie przeprowadzone.

**ZAKŁADY PRZEMYSŁU
TŁUSZCZOWEGO I OLEJARSKIEGO**

„UNION“

S. A.
G D Y N I A

**Wyrób tłuszczów i olejów roślinnych
z surowca egzotycznego i krajowego, jak:**

PALMOWEGO, KOKOSOWEGO, RZEPAKOWEGO,
LNIANEGO, KONOPNEGO, WSZELKICH POKOSTÓW

Utwardzanie (zestawianie) tłuszczów i olejów ciekłych

SPRZEDAŻ, EKSPORT MAKUCHÓW

Adres dla listów: Gdynia, skrzynka pocztowa Nr 125

Adres dla przesyłek wagonowych: Gdynia — Port Centralny, bocznicą własną

Adres dla depesz: Olejarnia Gdynia — Telefon 29-41

tych imponujących zakładach przemysłowych,

znajdujących się w Warszawie,
powstają znane w całym kraju
ze swej dobroci wyroby Schichta. Teoretycy i praktycy, chemicy i technicy pracują od dziesiętków lat nad utrzymaniem wysokiego gatunku wyrobów. Nic więc dziwnego, że nazwa Schicht jest symbolem towarów pierwszej jakości. Kto nie zna rozpowszechnionych od dziesiętków lat produktów.

**MYDŁO JELEŃ
RADION
LUX
VIM**

SCHICHT-LEVER S. A. WARSZAWA

**Spółka Akcyjna do Eksploatacji
Państwowego Monopolu Zapalczanego
w Polsce**

Warszawa, ul. Królewska Nr 3

P O L E C A Z A P A Ł K I

BRIDGEOWE

Przyjmuje również zamówienia na zapaliki z REKLAMĄ NABYWCÓW

KONIUNKTURA GOSPODARCZA

MIESIĘCZNE TABLICE STATYSTYCZNE

WYDAWANE PRZEZ INSTYTUT BADANIA KONIUNKTUR GOSPODARCZYCH I CEN

ADRES REDAKCJI I ADMINISTRACJI: WARSZAWA, UL. ELEKTORALNA 2

TABL. 1. BANK POLSKI. WYPŁACALNOŚĆ

R o k lub miesiąc	B A N K P O L S K I							Niektóre pozycje bilansu płatniczego (saldo)		W Y P Ł A C A L N O Ś Ć			
	Banknoty i zobowiąza- nia natych- miast płatne	Banknoty w obiegu	Rachunki żyrowe		Rezerwy (złoto, waluty i dewizy)	Kredyt dyskontowy, lombardowy i dla Skarbu oraz portfel papierów	Główne inne aktywa	Bilans handlo- wy	Obroty kredyto- we banków	Protesty wekslowe		Odsetek prote- stów w urzędach pocztow.	Upa- dłości ogło- szone (liczba)
			ogółem	kas państw- owych						Suma w milion. zł.	Szacun- kowy odsetek z usunięciem sezonowości		
Stan w końcu miesiąca w milionach złotych								w milionach zł.					
1929	1 788,7	1 310,6	468,3	326,6	1 212,3	819,5	116,8	- 24,8	+ 13,7	104,6			129
1930	1 609,3	1 328,9	269,0	136,9	1 064,4	748,7	145,5	+ 15,6	0,0	113,9			209
1931	1 452,7	1 245,0	180,1	37,6	878,0	731,9	189,1	+ 34,2	- 19,2	110,6	12,9	26,7	193
1932	1 258,2	1 089,9	150,6	11,1	684,3	826,8	199,8	+ 18,5	- 9,3	69,8	12,2	27,9	137
1933	1 185,3	1 009,0	156,7	17,2	567,6	867,1	188,1	+ 11,1	- 1,8	34,0	9,1	20,4	78
1934	1 178,7	950,3	206,2	28,8	539,0	836,5	180,9	+ 14,7	+ 0,1	23,4	6,9	14,9	67
1935	1 165,3	971,0	170,0	11,7	507,9	891,8	192,5	+ 5,5	- 1,8	19,2	5,8	12,2	38
1936	1 203,6	1 020,0	151,1	1,2	408,3	1 011,7	223,9	+ 1,9	- 4,4	17,9	5,0	11,8	35
1936 I	1 156,5	958,7	174,1	1,2	465,7	935,9	240,9	+ 5,2	- 1,2	20,1	6,0	12,5	51
II	1 142,4	979,1	138,3	1,0	462,2	931,3	225,9	+ 1,6	+ 1,4	17,2	4,7	11,7	
III	1 134,2	978,8	134,0	1,1	453,0	917,2	243,1	+ 1,2	+ 4,5	17,6	5,0	11,6	25
IV	1 158,4	1 010,0	121,6	1,1	395,8	989,9	253,9	+ 3,1	- 13,5	18,2	4,5	12,3	
V	1 184,2	1 061,1	100,6	0,7	381,0	1 032,5	250,6	+ 4,0	- 4,0	18,3	4,7	12,4	27
VI	1 191,6	1 018,6	143,8	1,4	377,7	1 037,1	188,2	+ 8,4	- 17,7	18,0	4,8	12,5	
VII	1 173,7	998,4	147,0	1,4	374,2	1 016,9	190,9	+ 1,6	- 0,1	18,7	5,4	12,7	36
VIII	1 201,7	1 030,8	147,3	1,4	381,3	1 032,4	194,9	- 1,6	0,0	15,9	5,4	11,6	
IX	1 243,9	1 047,8	160,2	1,5	389,3	1 052,2	211,2	- 7,7	- 12,7	16,8	5,0	12,0	36
X	1 277,9	1 090,8	136,5	0,8	393,0	1 070,7	225,4	- 0,9	- 12,2	19,0	4,7	11,2	
XI	1 253,6	1 032,4	172,9	1,1	404,2	1 042,9	202,1	+ 2,8	- 0,5	16,9	4,6	11,2	36
XII	1 325,4	1 033,8	237,1	1,4	422,6	1 082,0	241,7	+ 5,3	+ 3,5	18,5	5,2	10,3	
1937 I	1 232,6	999,3	175,4	10,5	429,2	947,1	224,7	+ 7,7		17,5		11,8	

TABL. 2. DZIAŁALNOŚĆ KREDYTOWA BANKÓW. POGOTOWIE KASOWE

Rok lub miesiąc	Działalność kredytowa krótkoterminowa							Działalność kredytowa długoterm.				Kredyty udzie- lone bankom zagranicznym		Pogotowie kasowe			
	Ogółem	Banki prywatne			Banki państwowe			Ogółem	Banki pryw.	Banki państw.		Banki pryw.	Banki państw.	Banki pry- watne	P.K.O.	B.G.K.	
		Kredyt dyskon- towy	Otwarty kredyt	Pożycz- ki ter- minowe	Kredyt dyskon- towy	Otwarty kredyt	Pożycz- ki ter- minowe			Portfel papier- ów war- tości- ciowych	Kredyt długoter- minowy gotów- kowy						Portfel papier- ów war- tości- ciowych
Stan w końcu miesiąca w milionach złotych															Stan w końcu miesiąca w %		
1929	2 391,8	946,6	868,2	24,7	272,0	117,5	162,8	1 202,6	100,1	658,8	443,7	76,5	35,2	5,3	16,4	9,4	
1930	2 491,0	909,4	953,6	26,8	291,0	143,5	166,7	1 535,5	104,4	909,1	522,0	79,4	31,6	5,2	10,1	10,2	
1931	2 095,1	695,6	804,0	24,4	269,0	153,6	148,5	1 783,8	93,5	1 109,0	581,3	68,6	26,2	5,6	11,0	12,2	
1932	1 627,5	498,3	577,4	20,8	275,6	148,1	107,3	1 888,0	85,5	1 185,6	616,9	68,3	9,6	5,5	12,7	11,1	
1933	1 416,7	425,8	460,3	17,4	279,5	139,1	94,6	1 988,3	80,9	1 256,3	651,1	62,7	6,7	5,9	13,8	9,7	
1934	1 399,8	385,9	425,3	36,5	281,1	149,5	121,5	2 087,3	84,9	1 232,6	709,8	41,5	7,0	5,4	16,8	8,5	
1935	1 435,0	373,4	416,6	56,7	269,0	154,3	165,0	2 190,9	88,5	1 305,8	796,6	36,3	8,1	5,5	14,6	7,2	
1936	1 431,4	361,4	400,3	74,4	253,2	161,1	180,9		77,6			32,2	9,4	6,5	12,3		
1936	I	1 456,0	359,7	423,6	73,6	258,4	165,4	175,3	2 092,0	82,9	1 219,0	790,1	34,4	3,9	6,8	15,8	6,0
	II	1 458,5	360,3	434,2	75,8	250,2	162,6	175,4	2 099,9	81,8	1 220,1	798,0	33,7	4,6	5,7	13,4	6,2
	III	1 450,3	366,9	418,5	77,1	238,9	171,3	177,6	2 118,0	80,2	1 250,9	786,9	30,8	4,7	5,8	11,1	6,3
	IV	1 453,2	366,4	414,8	78,1	248,7	168,8	176,4	2 114,7	80,4	1 253,4	780,9	31,0	8,0	5,4	8,9	6,7
	V	1 430,2	364,9	399,2	78,6	250,0	161,4	176,1	2 142,2	79,5	1 310,6	752,1	30,4	6,3	7,6	8,6	6,5
	VI	1 405,5	353,8	394,4	74,3	249,6	155,5	177,9	2 108,8	76,3	1 250,5	782,0	32,7	9,1	7,4	11,1	6,8
	VII	1 400,5	351,7	392,8	73,8	248,7	155,6	177,9	2 153,7	75,9	1 290,6	787,2	32,4	6,9	6,5	11,5	7,0
	VIII	1 418,7	356,0	392,6	72,4	252,3	160,6	184,8	2 206,0	75,4	1 343,9	786,7	31,9	8,7	5,5	11,1	6,9
	IX	1 411,4	352,1	388,6	70,3	258,6	157,1	184,7	2 233,4	74,0	1 368,1	791,3	32,5	9,0	5,7	12,2	5,8
	X	1 415,2	363,4	381,6	70,7	256,5	157,6	185,4	2 245,0	74,2	1 382,3	788,5	32,0	14,2	6,0	12,7	5,3
	XI	1 434,9	366,7	385,8	75,7	256,8	160,4	189,5	2 318,7	75,2	1 376,0	867,5	33,2	14,3	5,7	13,3	6,2
	XII	1 442,6	375,3	377,7	72,8	270,1	157,1	189,5		74,9			31,1	23,1	9,8	17,8	
1937	I															13,7	

Przedruk dozwolony tylko z powołaniem się na źródło!

TABL. 3. ŚRODKI OPERACYJNE BANKÓW. RYNEK LOKACYJNY

Rok lub miesiąc	Banki prywatne					Banki państwowe					Wkłady w bankach prywat- nych i pań- stwo- wych ogółem	Rynek lokacyjny						
	Salda kredy- towe rachun- ków bieżą- cych	Wkła- dy a vista i osz- czędno- ściowe	Wkła- dy termi- nowe	Redys- konto	Kredy- ty otrzy- mane od ban- ków za- granicz- nych	Salda kredy- towe rachun- ków bieżą- cych	Wkła- dy oszczę- dnoś- ciowe	Wkła- dy termi- nowe	Redys- konto	Kredy- ty otrzy- mane od ban- ków za- granicz- nych		Lokaty Skarbu Państwa	Wskaźniki kursów				Obroty na Giełdzie w Warszawie	
													5% po- życzki konw.	poży- czek zagra- n.	listów zast. lkateg.	akcji przem.	papie- rami procen- towymi	akcja- mi
Stan w końcu miesiąca w milionach złotych													1928 = 100				w tys. złotych	
1929	273,2	401,8	344,4	292,6	502,7	334,1	173,0	184,7	96,4	76,6	661,5	1 711,2	83,4	95,6	89,7	66,2	5 759	2 168
1930	285,9	421,7	395,9	252,6	513,9	376,9	254,8	144,0	98,8	108,5	950,1	1 879,2	74,8	85,0	100,4	46,7	7 419	1 633
1931	240,4	318,6	308,8	245,1	403,5	317,0	338,0	141,5	135,3	92,4	1 123,5	1 664,3	62,3	68,2	91,6	26,7	6 603	1 262
1932	185,7	223,3	190,1	220,6	251,6	325,3	413,9	122,1	189,3	18,1	1 153,1	1 490,4	52,1	49,6	75,8	18,6	6 358	729
1933	166,9	202,4	150,9	175,2	192,7	341,0	518,5	133,4	187,7	17,4	1 198,5	1 513,1	60,0	49,8	80,7	19,9	5 884	628
1934	157,9	203,3	129,9	167,2	162,3	420,7	619,6	147,8	153,4	13,5	1 229,5	1 679,2	81,3	62,0	101,2	19,3	7 694	903
1935	146,8	234,5	131,8	170,1	136,7	405,6	724,2	145,0	198,5	20,5	1 268,9	1 787,9	83,3	64,2	107,1	21,8	6 315	879
1936	169,7	230,8	115,5	157,7	115,5	414,3	718,2	153,4	215,2	20,3	1 801,9	1 801,9	88,9 ^f		113,7 ^j	25,1	7 021	1 468
1936 I	150,1	239,3	124,3	163,5	137,0	398,9	756,8	140,0	217,8	22,6	1 101,1	1 809,4	98,6	57,4	114,9	21,2	6 834	806
II	153,4	237,6	125,6	166,5	137,5	380,1	765,8	142,4	210,1	25,5	1 105,0	1 804,9	101,6	59,3	115,0	21,6	6 337	1 443
III	143,0	214,3	126,3	170,6	138,4	365,5	752,0	150,7	209,8	24,9	1 135,1	1 771,8	99,2	55,9	112,1	21,4	5 394	1 370
IV	143,2	223,1	119,2	180,5	129,4	372,1	733,1	150,0	228,6	23,0	1 136,8	1 740,7	92,5	58,4	111,5	21,8	6 564	1 209
V	162,4	223,2	114,8	181,4	123,6	373,7	700,1	148,4	214,1	20,6	1 193,9	1 722,6	88,0	56,3	112,9	27,2	10 698	3 510
VI	165,9	228,3	113,3	154,9	111,8	393,1	702,7	148,1	213,2	19,4	1 134,3	1 751,4	85,7	45,4	113,3	26,2	7 944	1 473
VII	181,5	235,0	111,7	142,7	110,4	388,6	708,9	153,1	206,0	17,4	1 176,0	1 778,8	76,7	38,8	111,0	24,7	7 132	972
VIII	187,9	231,3	111,5	131,7	109,5	411,0	705,1	163,1	212,3	18,8	1 228,9	1 809,9	79,5	38,6	110,7	25,4	3 438	567
IX	185,4	212,5	110,5	134,0	99,8	436,3	705,2	153,0	222,8	16,4	1 256,0	1 822,9	84,6	43,2	112,6	27,9	4 481	1 452
X	195,1	229,5	106,5	142,4	93,2	454,5	683,4	146,4	221,2	16,7	1 268,9	1 815,4	88,7		118,3	29,6	9 804	2 839
XI	180,0	226,9	109,7	152,2	94,2	462,6	696,1	164,5	216,5	17,6	1 259,2	1 829,8	86,2		115,3	27,5	7 460	1 100
XII	188,4	228,2	112,0	171,4	101,1	535,0	719,2	180,6	210,5	20,7	1 963,4	1 963,4	85,5		116,7	26,5	8 168	878
1937 I													90,5		117,7	26,1		

TABL. 4. WSKAŹNIKI RYNKU PIENIĘŻNEGO

Rok lub miesiąc	Obieg pieniężny	Obieg wekło- wy: dane szac., z usun- sezonow	Listy zastaw- ne i obli- gacje w obiegu	E m s j e		Kredyty między- banko- we krajowe	Stopa dyskontowa	Stopa wkładowa			R e n t o w n o ś ć				
				listów zastaw- nych i o- bligacji	akcji			Stan w końcu m.	banków prywatnych	banków prywatnych	P. K. O.	polskich pożyczek państwowych		listów zastawnych	
												5% kon- wersyjnej	zagrani- cznych	I kategorii	II kategorii
	Stan w końcu miesiąca		1928 = 100	w milionach złotych											
w milionach zł.															
1929	1 555,6	105,1	.	72,5	70,9	130,5	— 12,8	6,3 — 9,9	2,0 — 6,7	10,89	8,25	12,80	14,80		
1930	1 561,3	94,2	.	70,4	57,8	144,6	7,8 — 11,8	4,7 — 8,7	2,0 — 7,0	11,87	9,30	11,44	13,10		
1931	1 484,4	76,7	.	48,9	20,6	95,6	7,9 — 11,0	5,0 — 8,0	2,0 — 7,0	14,30	11,93	12,60	14,26		
1932	1 362,9	47,5	.	21,5	36,0	104,8	9,0 — 10,9	4,9 — 7,9	2,0 — 6,2	16,99	15,95	15,20	16,83		
1933	1 343,7	33,6	.	0,7	11,9	104,3	6,3 — 9,5	4,2 — 7,0	0,6 — 5,0	14,82	15,85	14,28	15,48		
1934	1 312,2	31,7	.	4,8	6,0	104,6	5,0 — 9,5	3,8 — 6,5	0,5 — 4,0	10,91	12,76	11,36	13,21		
1935	1 365,7	31,7	.	16,2	18,1	110,4	4,9 — 9,5	3,8 — 6,5	0,5 — 4,0	10,65	12,30	10,75	13,61		
1936	1 431,7	34,7	.	.	19,0	117,4	.	3,8 — 6,5	0,5 — 4,0	10,02 ^f	.	10,10 ^d	12,29 ^j		
1936 I	1 345,0	34,4	.	.	.	110,8	4,5 — 9,5	3,8 — 6,5	0,5 — 4,0	8,97	13,73	9,99	12,02		
II	1 387,0	36,3	.	.	.	115,9	5,0 — 9,5	3,8 — 6,5	0,5 — 4,0	8,71	13,29	9,98	12,05		
III	1 375,9	33,4	1 995,5	27,7	59,2 ^c	104,8	5,0 — 9,5	3,8 — 6,5	0,5 — 4,0	8,92	14,10	10,24	12,22		
IV	1 409,5	31,4	.	.	.	115,7	5,0 — 9,5	3,8 — 6,5	0,5 — 4,0	9,57	13,50	10,29	12,55		
V	1 474,7	31,4	.	82,1	3,3	127,2	5,0 — 9,5	3,8 — 6,5	0,5 — 4,0	10,06	13,99	10,16	12,53		
VI	1 421,9	32,3	2 017,3	.	.	121,9	5,0 — 9,5	3,8 — 6,5	0,5 — 4,0	10,32	17,35	10,13	12,57		
VII	1 407,6	33,1	.	.	.	122,2	5,0 — 9,5	3,8 — 6,5	0,5 — 4,0	11,54	20,33	10,34	12,60		
VIII	1 450,0	37,1	.	0,8	0,9	115,0	5,0 — 9,5	3,8 — 6,5	0,5 — 4,0	11,13	20,40	10,37	12,60		
IX	1 468,6	36,1	2 012,0	.	.	109,4	5,0 — 9,5	3,8 — 6,5	0,5 — 4,0	10,46	18,22	10,19	12,33		
X	1 524,9	35,4	.	.	.	108,9	5,0 — 9,5	3,8 — 6,5	0,5 — 4,0	9,97	.	9,70	12,08		
XI	1 452,6	38,7	.	.	12,5	113,3	5,0 — 9,5	3,8 — 6,5	0,5 — 4,0	10,27	.	9,95	12,09		
XII	1 462,2	37,0	.	.	.	143,6	5,0 — 9,5	3,8 — 6,5	0,5 — 4,0	10,35	.	9,83	11,85		
1937 I	1 417,6	41,4	.	.	.	.	.	3,8 — 6,5	0,5 — 4,0	9,78	.	9,75	11,80		

TABL. 5 — 6. CENY I PŁACE

T a b l. 5.

Rok lub miesiąc	Wskaź- nik ogólny cen hurtow- ych	C e n y h u r t o w e a r t y k u ł ó w p r z e m y s ł o w y c h															
		Ogół- em	Surowce i półfabrykaty			S u r o w c e			P ó ł f a b r y k a t y				Wyroby gotowe				
			uzależ- nione od zagra- nicy	skarte- lizowa- ne	pozosta- łe	Ogół- em	Węgiel kamien- ny	Drewno surowe	Su- rowce włó- kien- nicze	Ogół- em	Żelazo	Mine- ralne mate- riały bu- dowlane	Drewno obro- bione	Przędza	Ogółem	Tka- niny	
			1928 = 100														
1929	96,3	98,6	94,4	107,5	93,6	97,4	113,8	93,3	88,4	97,0	100,8	97,7	97,8	92,4	101,3	100,0	
1930	85,5	89,8	69,7	108,2	81,0	83,8	116,1	71,9	62,7	87,7	100,9	91,8	84,9	77,8	97,0	94,1	
1931	74,6	76,8	51,6	106,8	63,7	69,8	116,1	49,5	45,1	74,8	99,0	82,9	63,7	58,4	84,7	80,9	
1932	65,5	67,4	42,2	103,4	52,5	62,1	116,1	38,3	36,4	64,9	91,8	75,5	46,7	50,1	74,4	69,7	
1933	59,0	61,0	44,9	91,9	49,1	57,6	97,9	38,7	38,3	59,6	85,2	58,9	39,3	48,5	65,3	59,8	
1934	55,7	59,4	44,0	87,6	49,1	57,6	92,7	44,3	38,0	57,1	82,0	45,4	41,3	47,2	63,2	59,2	
1935	53,0	56,7	42,4	81,7	47,3	54,3	83,9	44,0	36,6	54,9	78,1	47,8	39,7	45,9	60,6	56,7	
1936	54,0	57,1	46,0	75,4	50,9	56,5	77,3	52,3	39,6	55,4	70,9	46,0	43,5	49,9	59,5	56,4	
1936	I	52,1	55,9	44,0	75,3	48,4	54,5	77,3	49,2	37,8	53,7	70,9	46,6	40,2	46,3	59,8	56,1
	II	52,2	55,9	43,7	75,4	48,6	54,8	77,3	50,2	37,7	53,6	70,9	46,1	40,6	46,2	59,5	55,8
	III	52,1	55,8	45,3	75,5	48,2	55,1	77,3	49,6	39,1	53,3	70,9	45,2	40,3	46,0	59,3	55,6
	IV	53,0	55,7	45,3	75,5	47,9	54,6	77,3	48,1	38,8	53,4	70,9	44,6	41,4	45,9	59,1	55,6
	V	53,7	55,9	45,2	75,3	48,8	55,1	77,3	49,1	39,0	54,0	70,9	45,1	41,7	47,2	58,8	55,4
	VI	53,9	56,5	45,6	75,4	49,7	55,0	77,3	47,8	39,6	55,2	70,9	45,5	42,2	50,2	59,0	55,7
	VII	53,6	57,2	46,5	75,3	51,0	55,5	77,3	48,4	40,4	56,4	70,9	46,1	42,5	52,7	59,6	56,7
	VIII	53,9	57,3	45,9	75,3	51,3	55,6	77,3	48,9	39,5	56,6	70,9	46,0	43,4	52,6	59,6	56,9
	IX	54,7	57,5	46,5	75,3	51,6	56,2	77,3	49,9	40,0	56,6	70,9	45,7	44,2	52,6	59,7	57,0
	X	55,5	57,8	46,1	75,3	52,3	56,5	77,3	50,7	39,3	56,9	70,9	46,3	46,8	52,5	59,8	57,0
	XI	56,1	59,1	47,7	75,1	55,0	60,2	77,3	62,0	41,0	57,4	70,9	47,1	48,3	53,4	59,9	57,2
	XII	56,9	60,4	50,5	75,5	57,4	64,3	77,3	74,1	43,3	57,9	70,9	47,4	50,7	53,2	60,0	57,2
1937	I	58,1	61,6	52,9	75,7	58,9	65,9	77,3	77,9	44,6	59,0	70,9	48,0	52,4	55,0	60,8	58,1

T a b l. 6.

Rok lub miesiąc	C e n y h u r t o w e				Koszty utrzymania			Płace nominalne		Płace realne				
	Artykuły przemysłowe nabywane przez rolników	Artykuły sprzedawane bezpośrednio przez rolników			rodzin robotniczych		rodzin pracowników umysłowych	robotników przemysłowych	pracowników państwowych	robotników przemysłowych	pracowników państwowych			
		O g ó ł e m		Zboża	Zwierzęta rzeźne	urzędników					funkcjonariuszy niższych			
		wsk. sur.	z usun. sezon.											
1928 = 100					1928 = 100									
1929	100,7	89,5		73,8	105,5	101,4	97,0	105,4	108,4	104,8	106,8	99,4	103,4	
1930	98,5	67,6		50,8	86,9	94,2	83,7	101,4	108,1	104,8	114,5	103,4	111,0	
1931	90,4	59,5		54,4	56,7	85,9	73,9	91,8	100,9	94,0	117,6	102,3	109,4	
1932	81,0	48,9		49,4	43,8	78,2	64,8	82,4	92,8	83,2	118,7	101,1	106,4	
1933	72,6	42,6		44,0	42,5	71,2	58,0	75,6	85,5	80,1	120,0	106,0 _m	112,5 _m	
1934	70,3	37,0		35,0	36,7	66,5	52,3	71,6	82,0	79,3	123,4	110,8 _m	119,3 _m	
1935	66,3	35,8		32,8	35,5	63,9	49,9	69,6	80,5	78,5	126,1	112,7 _n	123,1 _n	
1936	64,6	38,7		37,7	38,7	60,9	48,5	66,3		71,2		106,1 _n	119,5 _n	
1936	I	64,7	35,4	37,9	31,8	35,2	60,3	47,7	66,0	80,2	71,2	133,0	106,5 _n	120,6 _n
	II	64,6	36,5	38,1	32,6	34,4	59,7	46,9	66,1	79,6	71,2	133,3	106,3 _n	121,8 _n
	III	64,4	36,2	36,6	34,0	34,7	59,7	46,9	65,8	80,2	71,2	134,3	106,8 _n	121,8 _n
	IV	61,0	38,8	37,1	37,1	38,5	60,7	48,4	66,7	80,1	71,2	132,0	105,4 _n	119,8 _n
	V	63,7	39,8	37,2	36,9	41,1	61,3	49,3	67,3	80,5	71,2	131,3	104,5 _n	118,6 _n
	VI	64,0	39,4	37,3	36,9	40,6	60,7	48,4	65,9	80,6	71,2	132,8	106,7 _n	119,8 _n
	VII	64,4	37,0	35,7	33,8	40,5	60,8	48,6	66,1	79,9	71,2	131,4	106,4 _n	119,6 _n
	VIII	64,8	37,0	37,2	35,6	40,7	60,5	48,0	65,6	80,6	71,2	133,2	107,2 _n	120,2 _n
	IX	64,9	38,7	39,2	39,1	40,7	60,7	48,3	65,6	80,2	71,2	132,1	107,2 _n	119,8 _n
	X	65,3	41,9	42,6	44,6	39,6	61,6	49,4	66,1	79,5	71,2	129,1	106,4	118,0
	XI	65,0	41,9	42,0	43,4	38,9	61,9	49,6	66,9		71,2		105,1	117,4
	XII	65,2	42,0	43,3	46,0	39,5	62,4	50,3	67,1		71,2		104,8	116,5
1937	I	65,8	44,5	47,5	49,6	40,8	63,8	52,5	67,6		71,2		104,0	113,9

TABL. 7—9. INWESTYCJE I PRODUKCJA

T a b l. 7.

Rok lub miesiąc	Wskaź- nik ogólny inwe- stycji	Budownictwo			Inwe- stycje kolejo- we (bu- dowa toru i prod. taboru)	Inwestycje maszynowe			Kredyty budowlane przez Bank Gospodar- stwa Krajowego w tysiącach złotych	Wskaźniki produkcji przem.			
		Wskaź- nik ogólny	mie- szka- niowe (prze- wozy wapna)	niemie- szka- niowe (zamó- wienia na że- lazo bu- dowl.)		Wskaź- nik ogólny	Ma- szyny przemys- łowe	Ma- szyny rolnicze		Wskaź- nik ogólny	Pro- duk- cja dóbr wytwór- czych	Pro- duk- cja dóbr spoży- cia	
z usunięciem sezonowości, 1928 = 100										z usunięciem sezonowości, 1928 = 100			
1929	91,4	84,1	91,3	76,8	103,4	94,0	98,5	76,2	3 814	99,7	98,4	96,0	
1930	64,8	67,3	73,3	61,2	63,7	60,9	65,1	43,9	10 606	81,8	78,1	80,2	
1931	45,8	43,6	54,0	33,2	57,5	38,5	42,7	21,8	4 518	69,3	58,8	72,2	
1932	33,2	32,1	42,6	21,5	44,5	24,2	27,8	8,8	2 658	53,7	41,7	61,5	
1933	33,6	39,0	47,0	30,9	33,8	22,7	25,8	10,3	2 540	55,4	45,9	61,7	
1934	38,7	49,2	56,5	41,8	29,8	26,7	30,5	11,4	4 360	62,8	54,5	68,8	
1935	45,7	55,4	58,2	52,6	39,8	31,8	36,0	15,0	4 070	66,4	61,2	71,9	
1936	55,5	63,5			54,3	40,5	45,4	20,6	3 088	72,0	71,2	74,5	
1936	I	52,2	62,3	65,7	59,9	48,3	35,1	39,6	17,3	1 333	67,3	61,4	74,5
	II						35,9	40,6	17,0	237	68,6	62,8	77,2
	III						36,5	41,2	17,8	255	67,6	65,7	69,8 _o
	IV						37,7	43,6	13,7	3 479	71,3	70,2	74,0
	V	54,4	62,5	64,2	60,8	52,3	40,1	45,5	18,5	6 043	71,0	71,1	72,2
	VI						39,2	43,6	21,4	7 196	71,7	70,5	74,1
	VII						40,6	45,6	20,5	5 780	71,7	72,9	72,6
	VIII						43,0	48,6	20,6	4 656	73,3	73,2	74,8
	IX	56,4	64,0			56,1	41,2	46,5	20,5	3 378	74,7	75,3	76,1
	X						45,3	50,6	24,2	1 950	74,7	75,2	75,1
	XI						46,3	51,0	27,7	2 075	74,9	76,4	75,9
	XII						44,8	49,9	28,0	672	77,5	79,7	77,1
1937	I								555	80,1	80,3	80,5	

T a b l. 8.

Rok lub miesiąc	Górnictwo Wskaźniki wydobycia dziennego				Hutnictwo Wskaźn. prod. dzienniej		Przemysł przetwórczy Wskaźniki przepracowanych robotniko-godzin											
	Węgiel ka- mien- ny	Ropa nafto- wa	Ruda że- lazna	Ruda cyn- kowa i olo- wiana	Że- lazne	Cyn- kowe	Meta- łowy i ma- szy- nowy	Che- miczny	Mine- ralny	Drze- wny	Budo- wlany	Włó- kien- niczy	Odzie- żowy	Skór- ny	Spo- żyw- czy	Pa- pier- niczy	Poli- gra- ficzny	
z usunięciem sezonowości, 1928 = 100																		
1929	111,6	91,0	91,5	102,9	91,8	101,8	101,5	103,6	97,5	95,3	95,5	91,3	106,6	87,8	101,6	99,3	103,6	
1930	91,7	89,5	63,1	95,6	85,4	103,1	75,9	101,3	73,5	81,6	61,3	70,6	90,7	83,1	96,0	96,5	100,9	
1931	93,6	85,2	40,4	55,8	69,3	81,0	53,1	83,2	51,1	53,3	37,4	66,7	71,8	71,4	81,7	84,9	88,6	
1932	70,4	74,9	11,0	22,0	37,3	52,5	41,0	74,7	40,1	45,5	23,5	57,5	53,5	72,8	66,9	80,6	74,0	
1933	67,2	74,3	23,3	32,0	55,0	51,4	45,1	73,2	41,6	51,8	17,3	63,0	61,1	77,8	59,0	78,8	73,8	
1934	72,0	71,4	35,0	33,7	59,4	57,6	51,8	81,5	57,3	62,0	22,9	67,4	76,2	88,6	62,9	88,9	79,6	
1935	70,1	69,5	47,6	23,6	61,1	52,4	61,1	86,9	61,8	67,2	25,6	71,1	71,2	95,7	65,5	92,8	84,4	
1936	72,3	69,8	66,5	31,2	79,5	57,2	71,9	91,8	73,3	73,2	32,4	73,0	71,6	97,2	69,4	100,5	86,0	
1936	I	69,5	71,6	61,5	31,0	56,8	53,1	62,7	87,6	66,1	66,7	33,4	73,3	75,1	98,2	69,2	97,7	88,2
	II	67,7	71,3	56,9	29,9	65,1	51,7	65,9	87,0	61,4	67,0	30,6	76,9	76,5	98,7	71,7	97,9	79,5
	III	69,6	71,6	62,1	29,8	71,5	53,0	67,8	81,8	66,8	69,0	32,7	61,9 _o	84,2	101,9	71,0	97,2	83,8
	IV	71,5	69,9	61,0	30,6	80,6	56,9	72,4	81,6	72,6	72,1	32,7	72,9	73,2	94,2	63,7	97,7	83,9
	V	71,5	69,5	66,7	29,5	85,7	57,8	73,5	80,2	73,3	72,1	23,6	79,9	69,9	92,7	68,0	94,9	83,8
	VI	71,5	66,9	61,3	31,3	81,6	51,6	71,5	89,9	72,0	71,1	21,7	74,1	55,0	84,8	71,0	96,1	84,7
	VII	67,8	66,7	61,9	31,3	81,7	56,2	78,2	95,1	74,3	75,0	32,6	71,0	58,9	94,4	69,7	100,7	86,2
	VIII	71,1	67,5	67,1	32,1	79,9	57,6	73,0	92,5	75,3	76,8	32,6	73,5	67,5	97,1	70,5	101,7	84,6
	IX	71,4	68,1	65,6	31,3	86,5	61,4	79,2	95,3	78,9	81,6	31,6	73,8	76,8	97,1	72,2	103,6	87,5
	X	76,9	67,0	67,1	31,5	82,0	52,4	83,2	94,9	79,7	75,8	31,1	74,8	71,3	99,0	65,5	105,6	89,5
	XI	71,2	68,0	70,1	31,7	81,9	52,6	82,5	95,3	77,7	73,5	35,4	73,8	72,9	101,4	66,1	105,7	89,8
	XII	78,2	68,9 _c	87,7	34,2	97,7	51,7 _c	83,7	96,5	76,6	77,0 _c	38,2	73,5	77,7	106,4 _c	70,0 _c	107,2	91,0
1937	I	84,5	67,9	95,0	37,3	101,6	61,2	83,9	99,1	74,5	79,3	31,6	79,1	87,6	112,9	72,2	109,4	88,8

TABL. 9. ZBYT PRODUKCJI PRZEMYSŁOWEJ. SPOŻYCIE

Rok lub miesiąc	Zbyt produktów przemysłowych i										Spożycie przechodzące przez rynek			Wartość realna wy- płat robot- niczych w przem.	
	Zbyt ogólny	Zbyt wewnętrzny								Wywóz (w sta- łych cenach)	Ogółem	Miejskie	Wiejskie rynkowe		
		ogółem	dóbr konsum- cyjnych	w tem											dóbr inwesty- cyjnych (wraz z robotami)
				Wyroby włókienn.	Cukier	Tytoń	Piwo	Papier	Węgiel (oprócz zbytu dla przem.)						
z usunięciem sezonowości, 1928 = 100															
1929	96,5	94,5	97,2	87,0	104,2	104,0	108,3	105,0	123,7	90,8	104,7	103,4	103,2	104,6	106,4
1930	82,1	75,8	83,0	72,1	99,3	102,1	104,5	106,7	86,3	66,0	107,7	100,8	102,8	89,8	93,9
1931	73,3	5,4	78,3	68,7	91,5	92,2	78,8	99,7	90,8	47,8	104,9	94,6	97,9	76,2	80,2
1932	58,2	55,5	70,0	64,1	84,3	80,5	58,3	92,6	74,1	35,8	68,8	86,6	92,2	56,8	61,4
1933	59,9	57,5	73,3	73,5	80,8	73,8	42,4	96,8	72,6	36,3	69,7	83,6	90,0	49,4	62,7
1934	66,0	64,1	80,4	83,6	84,6	72,7	46,1	116,5	72,0	42,1	73,7	84,5	91,9	44,8	71,2
1935	69,8	69,5	84,2	88,2	85,9	74,1	44,4	120,9	78,5	49,5	70,9	86,3	93,0	51,0	76,3
1936	75,8	76,9	89,2	90,5	102,8	75,9	45,4	143,7	81,1	60,9	71,4	89,1	95,1	51,5	
1936 I	72,7	73,7	86,8	88,0	103,6	74,9	44,0	133,1	76,7	56,0	68,6	88,2	95,4	50,4	80,8
II															83,3
III															83,3
IV															86,5
V	74,4	75,4	87,7	90,0	101,8	76,2	49,5	137,5	71,8	58,7	70,4	87,9	94,7	52,5	86,6
VI															88,4
VII															87,2
VIII															89,5
IX	77,2	77,9	90,0	90,3	107,8	76,1	45,2	145,2	82,1	61,4	74,6	87,9	94,7	52,5	90,1 c
X															87,8
XI															
XII															
1937 I	78,7	80,4	92,5	93,5	97,8	76,4	43,0	159,0	93,8	63,9	72,2				

TABL. 10. SYMPTOMY PRODUKCJI I OBROTÓW

Rok lub miesiąc	Liczba zatrudnionych w przemyśle			Zbyt węgla dla prze- mysłu w tys. tonn	Opłaty stempla- we	Weksle wysta- wione	Ładunki kolejo- we Wska- znik 1928= 100	Handel zagraniczny			Przemysł węglowy			Hutnictwo żelazne			
	ogółem	w gór- nictwie i hut- nictwie	w prze- myśle prze- twór- czym					Wywóz	Przy- wóz	Przywóz wyrob. prze- mysł. poza masz. z usun. se- zonow.	Pro- duk- cja	Zbyt krajowy	Wywóz	Pro- duk- cja wal- cowni	Wysył- ki kraj- owe	Wy- wóz	
w tysiącach			w milion. zł.			w milion. zł.			w tysiącach tonn								
z usunięciem sezonowości																	
1929	766,9	212,8	554,1	1202	50,4	1083	103,3	234,4	259,2	81,8	3 853	2 295	1 163	80,2	58,3	14,5	
1930	653,6	194,2	459,4	952	46,3	960	85,6	202,8	187,2	63,1	3 125	1 715	1 044	75,3	39,2	29,8	
1931	549,6	170,2	379,4	810	39,3	777	78,1	156,5	122,4	42,9	3 189	1 612	1 169	62,7	29,7	28,4	
1932	463,0	138,3	324,7	632	29,7	503	60,0	90,3	71,8	23,2	2 403	1 287	842	33,7	20,2	10,7	
1933	458,9	120,1	338,8	651	25,2	358	60,6	80,0	69,9	19,7	2 280	1 296	784	49,3	24,9	19,8	
1934	501,8	121,3	380,5	699	22,2	335	67,2	81,3	66,6	18,6	2 436	1 342	841	51,7	29,0	17,2	
1935	530,0	119,9	410,1	732	23,1	343	70,1	77,1	71,7	22,0	2 378	1 432	740	56,2	33,2	17,1	
1936	570,5	122,8	447,7	813	20,4 _p	363	71,7	85,5	83,6	24,2	2 479	1 576	711	69,0	43,2	18,9	
1936	I	550,7	119,1	431,6	755	19,9	353	70,1	80,8	75,6	21,7	2 555	1 488	803	40,7	22,3	10,8
	II	548,0	118,5	429,5	773		342	69,2	77,9	76,3	26,9	2 260	1 412	581	54,8	32,5	16,5
	III	559,2	120,1 _c	439,0	763		390	69,0	81,4	80,3	26,4	2 147	1 339	578	62,4	46,0	15,1
	IV	561,2	121,1	440,1	832		298	69,2	86,5	83,4	24,4	2 055	1 249	607	69,9	45,2	13,9
	V	563,8	122,3	441,5	857	20,0	317	72,5	85,2	81,1	25,8	2 059	1 307	589	75,3	43,1	22,8
	VI	560,7	122,0	438,7	849		494	69,9	70,3	62,1	19,8	2 061	1 330	598	71,7	46,2	18,9
	VII	568,2	123,5	444,7	837		294	72,0	84,1	82,5	21,3	2 339	1 463	696	83,7	58,6	19,4
	VIII	572,5	123,7	448,8	833		348	68,2	85,8	87,3	23,8	2 387	1 496	708	75,4	49,8	18,2
	IX	580,1	124,6	455,5	858	20,6	372	72,6	89,4	97,1	25,7	2 692	1 753	741	78,7	49,4	19,7
	X	579,1	125,0	454,1	957		387	73,6	93,4	94,3	24,1	3 157	2 270	805	76,9	47,2	23,0
	XI	592,7	125,8 _c	466,8	909		365	73,5	95,2	92,5	24,4	3 046 _c	2 007 _c	843	72,5	40,0	24,3
	XII	610,4	127,7	482,7	891		401	80,6	96,4	91,0	26,1	2 981	1 778	984 _c	66,2	38,0 _c	23,7
1937	I	.	.	867	.	375	75,6	98,3	90,7	.	2 982	1 813	792	74,5	34,2	20,0	

Dla lat ubiegłych podawane są przeciętne liczb bezwzględnych lub wskaźników z poszczególnych mie-
sięcy, kwartałów lub półroczy (odpowiednio do tego, jak podawane są dane bieżące).

W wypadkach, kiedy obliczane są dane kwartalne lub półroczne, dla zawartych w tablicach niepełnych
okresów kwartalnych lub półrocznych podane są liczby dla całego kwartału lub półrocza, w skład którego
wchodzi dany miesiąc.

Blizsze wyjaśnienia metod obliczeń wszystkich szeregów p. w uwagach do tablic z lipca 1935 r.

c Dane poprawione.

d Obniżenie rentowności z powodu przedłużenia okresu zawieszenia spłat, listów zast. Tow. Kred. Miejskich z 1933 r.

e Od marca 1936 r. zmieniona metoda obliczeń.

f Silna zmiana rentowności spowodowana przedłużeniem terminu amortyzacji 5 proc. pożyczki konwersyjnej o 20 lat.

g P. zes. 3-4 z r. 1935 „Prac Instytutu Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen”.

m Wskaźniki po potrąceniu sum przeznaczonych na płacenie rat Pożyczki Narodowej były niższe i wynosiły przeciętnie w 1933 r.
dla urzędników 103,6, dla funkcjonariuszów niższych 111,4; w 1934 r. odpowiednio 105,8 i 117,1.

n Wskaźniki po potrąceniu sum przeznaczonych na płacenie rat Pożyczki Inwestycyjnej były niższe i wynosiły: przeciętnie w 1935 r.
dla urzędników 107,7, dla funkcjonariuszów niższych 120,9; w 1936 r. odpowiednio 104,4 i 118,8.

o Strajk w przemyśle włókienniczym.

p Zmiana od 15 stycznia 1936 r. przepisów o opłatach stemplowych (w szczególności zniesienie opłat od rachunków i pokwitowań).

WARSZAWA
ELEKTORALNA 16 TEL 6-04-80
WIERZBOWA 8 6-04-81
NALEWKI 16 11-04-83
MARSZAŁKOWSKA 64 8-73-28

ŁÓDŹ
PIOTRKOWSKA 99
POZNAŃ
PLAC WOLNOŚCI 11

JOZEF FRAGET
ISTNIEJE 113 LAT

BANK AMERYKAŃSKI W POLSCE

SPOŁKA AKCYJNA
Warszawa, Królewska 3. Telef. 5-45-67 Centrala
Adres telegr. „Ambank”

załatwia wszelkie operacje, wchodzące w zakres bankowości, wynajmuje SAFESY na dogodnych warunkach od zł 6 kwartalnie

PODRÓŻUJMY LOTEM
BILET POWROTNY
KOSZTUJE 20% TANIEJ

ŻĄDAJCIE W BIURACH PODRÓŻY
ZIMOWEGO ROZKŁADU LOTÓW

DOM HANDLOWY

Herman Meyer

Spółka Akcyjna, Warszawa, Traugutta 2

Przedstawiciel Związku Eksportowego
Szwedzkiego Przemysłu Granitowego

dostarcza wszelkiego rodzaju materiały kamienne dla budowy dróg, jak: kostki, półkostki, krawężniki, płyty itp.

224

ZJEDNOCZENIE FABRYK SUPERFOSFATOWYCH W POLSCE

Warszawa, ul. Kredytowa 4, Tel. 6-46-76

P O L E C A

SUPERFOSFATY

Mineralne o zawartości 16% i 18% kw. fosforowego
Kostne o zawartości 16% i 18% kw. fosforowego
Amoniakalne o zawartości: 4% azotu i 12% kw. fosforów go
6% „ i 12% „ „
9% „ i 9% „ „

261

GOSPODARKA NARODOWA

NIEZALEŻNY DWUTYGODNIK GOSPODARCZY

STALI WSPÓŁPRACOWNICY: CZESŁAW BOBROWSKI, HENRYK GRĘNIEWSKI, STANISŁAW GRZYWIECZ, ALEKSANDER IVANKA, WACŁAW JASTRZĘBOWSKI, MICHAŁ KACZOROWSKI, PIOTR KALTENBERG, ZDZISŁAW ŁOPIEŃSKI, TADEUSZ LYCHOWSKI, STEFAN MEYER, JÓZEF PONIATOWSKI, WITOLD PTASZYŃSKI, JACEK RUDZIŃSKI, KAZIMIERZ SOKOŁOWSKI, BOLESŁAW WŚCIEKLIKA, ZYGMUNT SZEMPLIŃSKI-redaktor

Wychodzi od 1931 r.

Grupuje młodsze pokolenie niezależnych ekonomistów
Zawiera obok artykułów teoretycznych obszerny dział uwag i notatek na aktualne tematy polityczno-gospodarcze

Dąży do połączenia wysokiego poziomu teoretycznego z prostotą i zrozumiałością ujęcia

Uwzględnia przede wszystkim zagadnienia strukturalne i traktuje politykę gospodarczą pod kątem „długiej fali”

Współdziała w wytwarzaniu niezależnego, samodzielnego poglądu na sprawy gospodarcze

Wychodzi 1 i 15 każdego miesiąca

Prenumerata kwartalna zł 4.50

Egzemplarze bezpłatne—okazowe na żądanie

Adres Redakcji i Administracji:
Warszawa, ul. Nowy Świat 37 m. 15, telef. 6-76-73
Konto w P. K. O. 25 656

KU PRZEBUDOWIE GOSPODARCZEJ

WYTYCZNE INWESTYCYJ PAŃSTWOWYCH

Wydawnictwo zawiera:
PRZEMÓWIENIA SEJMOWE
PRZEDSTAWICIELI RZĄDU
O PROGRAMIE
INWESTYCYJNYM

oraz
ZESTAWIENIE ELEMENTÓW
UKŁADU GOSPODARCZEGO
POLSKI

ujęte w mapach i wykresach

Do nabycia
w adm. tyg.

„POLSKA GOSPODARCZA”
oraz w księgarniach

AMERYKA jest największym
rynkiem na świecie

Amerykańsko-Polska Izba Handlowa
w Stanach Zjednoczonych
149 east 67-th Street New York City

pośredniczy w nawiązywaniu
stosunków handlowych po-
między Ameryką i Polską

Kupcze i przemysłowcy polski!

po przybyciu do Nowego Yor-
ku, udaj się zaraz do Izby

Rozmówisz się tam po polsku, otrzymasz wska-
zówki i pomoc biurową za darmo! Korespon-
dencja w języku polskim. W Polsce załatwiasz
swe sprawy przez

Polsko-Amerykańską Izbę Handlową
Warszawa, Nowy Świat Nr. 72, telefon 6-26-62

Przegląd Ekonomiczny

kwartalnik poświęcony badaniu aktualnych i podstawo-
wych problemów gospodarczych i społecznych,
założony w 1928 r.

ORGAN POLSKIEGO TOWARZYSTWA EKONOMICZNEGO
WE LWOWIE

Redaktor: Prof. Leopold Caro

W tomie XVII zawierał następujące rozprawy:

Władysława Grabowskiego: Reforma oddłużenia rol-
niczego na skutek wzrostu cen rolniczych, Czesława
Kłrnera: Dochód społeczny wsi i miast, Aleksandra
Ivanki: Polityka gospodarcza Trzeciej Rzeszy, Marcina
Maślanki: Problem użyteczności w technice i społeczeń-
stwie, oraz opis stosunków chałupniczego przemysłu ki-
limkarskiego w powiecie kosowskim pióra Emila Piotra
Ehrlicha i szereg recenzji.

Tom XVIII i następne zawierać będą prace Prof.
Imre Ferenczi, Głównego Inspektora Pracy Mariana
Kłotta, Prezesa Henryka Grubera, Wiceministra Maury-
cego Jaroszyńskiego, Prez. Jana Steckiego.

Prenumerata roczna zł 15, każdy tom osobno zł 4.
Członkostwo Towarzystwa uprawnia do bezpłatnego
odbioru „Przeglądu Ekonomicznego” i nabywania tomów
„Biblioteki Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego”, rów-
nież przez Tow. wydawanej, po znacznie niższej cenie
zł 1'50 miesięcznie. Dla urzędników wkładka niższa
zł 1 miesięcznie. Wpisowe zł 3.

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGR.

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
ZAGADNIENIE OBSŁUGI POLSKICH DOLAROWYCH POŻYCZEK ZAGRANICZNYCH — ST. ŻUROWSKI	335	POCZTA I TELEGRAF	356
UMOWA GOSPODARCZA Z NIEMCAMI — h. w.	339	PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM	357
HANDEL ZAGRANICZNY POLSKI W ROKU 1936 — K.W.	340	KRONIKA TYGODNIOWA:	
		PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	357
		TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH	358
KRONIKA GOSPODARCZA:			
SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH	343	SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
GÓRNICSTWO I PRZEMYSŁ:		BUDŻET	359
PRZEMYSŁ NAFTOWY	345	PODATKI I OPŁATY	361
HUTNICSTWO	347	Danina majątkowa na rok 1937 od rolnictwa — J. K.	
PRZEMYSŁ KONFEKCYJNY	347	AKCZYŻY I MONOPOLE	362
ROLNICTWO	348	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	362
HANDEL:			
Udział W. M. Gdańska w kontyngentach przywozowych — Z. Rogoziński		PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
HANDEL WEWNĘTRZNY	350	OGRANICZENIA OBSŁUGI POŻYCZEK ZAGRANICZNYCH — ST.	363
Koszty pośrednictwa — K. Sokółowski			
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	351	KRONIKA ZAGRANICZNA:	
RYNEK AKCYJNY	352	ANGLIA	368
CŁO ORAZ REGLAMENTACJA	352	JAPONIA	369
KOMUNIKACJA I TRANSPORT	354	Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	370
ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	355	BIBLIOGRAFIA	370
Stan polskiej floty handlowej na początku 1937 r. — L			

ZAGADNIENIE OBSŁUGI POLSKICH DOLAROWYCH POŻYCZEK ZAGRANICZNYCH

ZGODNIE z zapowiedzią, zawartą w komunikacie, ogłoszonym w New-Yorku dn. 26/VI 1936 r. przez delegację Rządu Polskiego, iż nawiązane zostaną rozmowy z przedstawicielami wierzycieli amerykańskich, wyjechała z Warszawy w połowie listopada 1936 r. do New-Yorku delegacja, na czele której ponownie stanął Prof. Adam Krzyżanowski. W ciągu przeszło 3-miesięcznego pobytu w Stanach Zjedn. delegacja badała wspólnie z przedstawicielami zainteresowanych wierzycieli amerykańskich elementy zagadnienia obsługi polskich dolarowych pożyczek zagranicznych.

W wyniku tych pertraktacji delegacja ogłosiła dn. 24/II 1937 r. następujący komunikat:

„Rząd Rzeczypospolitej Polskiej, nie będąc w możności prowadzenia w dalszym ciągu obsługi istniejących długów zewnętrznych, zawiadomił w czerwcu 1936 r. odpowiednich fiskalnych i płatniczych agentów oraz Foreign Bondholders Protective Council, iż z uwagi na niekorzystne zmiany stanu złota i dewiz zagranicznych w Polsce, które spowodowały zmniejszenie się rezerw Banku Polskiego do poziomu, który jest niezbędny dla utrzymania aktywności życia gospodarczego i obrony parytetu waluty polskiej — jest zmuszony zawiesić czasowo transfer dewiz zagranicznych na obsługę bieżących polskich zobowiązań zagranicznych. Rząd Polski zawiadomił w dalszym ciągu wyżej wymienionych agentów fiskalnych i płatniczych oraz Foreign Bondholders Protective Council, iż zamiast użycia dewiz zagranicznych przyszłe spłaty zagranicznym wierzycielom będą uskuteczniane w równowartości złotych polskich, wpłacanych na konta zablokowane, w tym celu otworzone. Powodowany nieustannym życzeniem uwzględnienia interesów wierzycieli, Rząd poczynił wszelkie usiłowania i zbadał wszelkie drogi w celu spełnienia swego obowiązku dokonania spłat z tytułu zewnętrznych zobowiązań Państwa i samorządów, jako też zobowią-

zań, zagwarantowanych przez Skarb R. P. Istniejące warunki w Polsce nie pozwalają na zwolnienie spłat w kwotach dotychczasowych. Jednakże Rząd będzie w możności transferowania kwot, wystarczających na pokrycie spłat posiadaczowi kuponu, zgodnych z propozycją wypłaty gotówkowej, poniżej podanej, i do płacenia kapitału i odsetek od 3% „fundingowy”, obligacji dolarowych, poniżej wymienionych.

Pragnąc wywiązać się ze swych zobowiązań względem posiadaczy pożyczek zewnętrznych, Rząd Polski proponuje wszystkim posiadaczom polskich obligacji i kuponów od pożyczek zewnętrznych następujące tymczasowe uregulowanie gotówkowe: w każdym czasie po upływie terminu płatności każdego z kuponów, niżej wymienionych, Rząd Polski zapłaci w dolarach Stanów Zjednoczonych w New-Yorku, w zamian za każdy kupon:

1) \$ 1-05 od 6% złotej 20-letniej obligacyjnej pożyczki dolarowej z 1920 r. za kupon (pl. 1/X 1936, 1/IV 1937 i 1/X 1937) wart. nom. \$ 3 i na tejże podstawie proporcjonalnej kwoty za kupony innej wartości;

2) \$ 1-40 od 8% złotej zewnętrznej pożyczki dolarowej obligacyjnej z 1925 r. za kupon (pl. 1/I 1937, 1/VII 1937 i 1/I 1938) wart. nom. \$ 4 i na tejże podstawie proporcjonalne kwoty za kupony innej wartości;

3) za kupony 7% pożyczki stabilizacyjnej R. P. z 1927 r. „transzy dolarowej” pl. dn. 15/IV 1937 r., 15/X 1937 r. i 15/IV 1938 r. — według uznania posiadacza — w prawnej walucie odnośnego kraju w dniu przedstawienia kuponów, jak następuje: \$ 1-225 w New-Yorku, sh 5-0344 w Londynie, fr. szw. 6-3492 w Bazylei i Zurichu, guld. 3-0478 w Amsterdamie, kor. szwedz. 4-5705 w Sztokholmie, \$ 1-225 przeliczonych na franki franc., według kursu kupna a vista na New-York w dniu przedstawienia do zapłaty, w Paryżu — za każdy kupon nom. wart. \$ 3-50 i na tejże podstawie proporcjonalne kwoty za kupony innej wartości; za kupony 7% pożyczki stabilizacyjnej R. P. z 1927 r. „transzy funtowej”, pl. dn. 15/X 1937 r. i 15/IV 1938 r. — według uznania posiadacza — w prawnej walucie odnośnego kraju w dniu przedstawienia kuponów, jak następuje: w Londynie £ 1.4.6, w New-Yorku \$ 5-95 za każdy kupon wart. nom. £ 3.10.0 i na tejże podstawie proporcjonalne kwoty za kupony innej wartości (wyżej wymieniony układ odnośnie do posiadaczy kuponów, pl. 15/IV 1937 r. od transzy dolarowej 7% pożycz. stabil. i kuponów pl. 15/X 1937 r. od transzy funtowej tejże pożyczki podlega pewnym formalnościom, wymagany przez agentów fiskalnych pożyczki stabilizacyjnej, które zostaną wymienione w planie, co do którego informacje można będzie uzyskać w biurach agentów fiskalnych i stowarzyszonych agentów fiskalnych w dn. 15/IV 1937 i później);

4) \$ 1-1375 od 6½% złotej pożyczki amortyzacyjnej R. P., pl. dn. 1/X 1965 r., za kupon (pl. 1/X 1936, 1/IV 1937 i 1/X 1937) wart. nom. \$ 3-25 i na tejże podstawie proporcjonalne kwoty za kupony innej wartości;

5) \$ 1-225 od 7% złotej pożyczki obligacyjnej m. st. Warszawy z 1928 r. za kupon (pl. 1/II 1937, 1/VIII 1937 i 1/II 1938) wart. nom. \$ 3-50 i na tejże podstawie proporcjonalne kwoty za kupony innej wartości;

6) \$ 1-225 od 7% złotej pożyczki śląskiej z 1928 r. za kupon (pl. 1/XII 1936, 1/VI 1937 i 1/XII 1937) wart. nom. \$ 3-50 i na tejże podstawie proporcjonalne kwoty za kupony innej wartości;

7) \$ 1-225 od 7% złotych listów zastawnych B. G. K. (druga emisja P. Z. 1) z 1928 r. za kupon (pl. 31/XII 1936, 30/VI 1937 i 31/XII 1937) wart. nom. \$ 3-50 i na tejże podstawie kwoty proporcjonalne za kupony innej wartości;

8) \$ 1-40 od 8% gwarantowanych listów zastawnych ziemskich z 1924 r. za kupon (pl. 22/XII 1936 i 22/VI 1937) nom. wart. \$ 4 i na tejże podstawie proporcjonalne kwoty za kupony innej wartości. Spłata gotówką przedawnionych kuponów będzie dokonywana w dn. 10/III 1937 r. i później w biurach fiskalnych lub płatniczych agentów odnośnych pożyczek, którzy zostaną mianowani w tym celu specjalnymi agentami.

Wyżej wymieniony układ stosuje się jedynie do kuponów wyżej wymienionych. Odnośnie do ostatniego płatnego kuponu — z 3 włączonych do niniejszego układu — Rząd Polski zastrzega sobie jednakże prawo wycofania proponowanego załatwienia, za uprzednim zawiadomieniem, ogłoszonym na 90 dni przed terminem jego płatności.

Do kuponów, przedstawianych w powyższych terminach płatności do wypłaty, zgodnie z proponowanym układem, winno być dołączone pismo przekazania, należycie sporządzone (którego formularze mogą być otrzymane od agenta fiskalnego lub płatniczego), wręczane agentom fiskalnym lub płatniczym odnośnych pożyczek, jako specjalnym agentom, mianowanym w tym celu, w którym posiadacz kuponu, przedstawiając kupony do unieważnienia, zgadza się na przyjęcie spłaty gotówkowej jako całkowitej spłaty należności z tytułu tych kuponów. Tym posiadaczom obligacji i kuponów, którzy nie zgadzają się na powyższą wypłatę w gotówce, Rząd Polski, o ile postanowienia, jeżeli były takowe, aktu o walorach z 1933 r. zostały zachowane, proponuje otrzymanie w zamian za 3 kolejne kupony powyżej wymienione 20-letnich 3% obligacji fundingu w dolarach wart. nom. równej wart. nom. ku-

ponów w zamian składanych. Odpisy planu, wyszczególniającego dane co do emisji 3% obligacji fundingu, będą przedkładane posiadaczom obligacji w razie uczynienia oferty takiej wymiany. W wypadku posiadaczy obligacji, którzy nie przedstawiają kuponów do spłaty w gotówce, zgodnie z warunkami powyższej oferty, lub do wymiany na obligacje fundingu, równowartość w złotych nom. wart. rzeczonych kuponów pozostanie na rachunkach zablokowanych w Banku Polskim i transfer z takich rachunków pozostanie zawieszony. Amortyzacja pierwotnych pożyczek będzie utrzymana przez dostarczenie agentom fiskalnym obligacji do unieważnienia w kwotach, wymaganych umowami pożyczkowymi, wtedy, gdy potrzebne ilości obligacji będą mogły być otrzymane na rynku polskim dla następujących pożyczek: 1) 8% złotej pożyczki dolarowej R. P. z 1925 r., 2) 7% pożyczki stabilizacyjnej z 1927 r., 3) 7% złotej pożyczki obligacyjnej m. st. Warszawy z 1928 r., 4) 7% złotej pożyczki śląskiej z 1928 r.; dla pozostałych pożyczek: 1) 6½% złotej pożyczki obligacyjnej R. P., płatnej dn. 1/X 1965 r., 2) 7% listów zastawnych złotych B. G. K. (druga emisja P. Z. 1) z 1928 r., 3) 8% gwarantowanych listów zastawnych ziemskich z 1924 r. — amortyzacja będzie zawieszona”.

Jednocześnie z komunikatem delegacji „Foreign Bondholders Protective Council” wydał następujące oświadczenie, ogłoszone dn. 24/II 1936 r. w prasie, dotyczące propozycji Polski co do obsługi obligacji dolarowych:

„Po dłuższych pertraktacjach pomiędzy przedstawicielami Rządu Polskiego i Radą Rząd Polski ogłasza w dniu dzisiejszym plan obsługi 3 kuponów procentowych od swego długu publicznego (poczynając od kuponu nie wypłaconego w wyniku deklaracji o zawieszeniu transferu). Rząd Polski projektuje wykup tych kuponów przez spłacenie 35% ich wartości nominalnej w gotówce lub — na życzenie posiadacza obligacji — przez wydanie na całkowitą sumę tych kuponów nowych 3% 20-letnich obligacji „fundingu”, w walutach, wyszczególnionych na oryginalnych kuponach. Wyczerpujące szczegóły, dotyczące planu, mogą być otrzymane od fiskalnych lub płatniczych agentów pożyczek. Pierwotna oferta Rządu Polskiego projektowała jedynie wydanie 3% 20-letnich obligacji fundingu za całkowite oprocentowanie. Na skutek tego Rada zażądała jak najwyższej spłaty gotówkowej plus wydanie obligacji fundingu na pozostałą część kuponu, nie pokrywaną przez wypłatę gotówkową. Rząd Polski odmówił tego, ale w zamian zaproponował wypłatę gotówką 35% lub otrzymanie 3% 20-letniej obligacji fundingu. Rada zwróciła się do Rządu Polskiego z żądaniem wypłaty przynajmniej 50% obsługi w gotówce lub wydania 4% 20-letniej obligacji fundingu. Po długich dyskusjach Rząd Polski oświadczył, że kwestia ta jest przede wszystkim kwestią dewizową, nie budżetową, iż stan dewizowy uniemożliwia wyższą obsługę gotówkową od zaproponowanej, iż że nie uważa za możliwe zwiększyć swój rachunek kapitałowy o więcej niż wypłacenie sumy 3%. Proponowana obsługa ma być zastosowana do wszystkich obligacji dolarowych, niezależnie od miejsca ich znajdowania się; obligacje fundingu mają być emitowane w walutach, wyszczególnionych na oryginalnych kuponach, z wyjątkiem kuponów od obligacji, znajdujących się w Polsce, które będą wypłacane w polskiej walucie — złotych — zamiast w dolarach, lecz obsługa gotówką w złotych będzie ściśle proporcjonalna do obsługi dolarowej, i emitowane obligacje fundingu (które mogą także opiewać na złote) będą posiadały to samo oprocentowanie i terminy płatności, co obligacje dolarowe fundingu.

Podczas rokowań Rząd Polski zaniechał pierwszej propozycji, mianowicie, iż wylosuje na amortyzację pewne obligacje — jak to jest zastrzeżone w umowie pożyczkowej, na których pokrycie posłużyłyby złote, zdeponowane w Banku Polskim, a ponieważ te złote nie mogłyby być transferowane z Polski do Ameryki, emitowane stałyby nowe 3% obligacje w zamian wylosowanych. Plan ten został odrzucony na skutek sugestii Rady, iż stanowiłoby to w rzeczywistości przymusową stałą konwersję, niesłuszną w stosunku do posiadaczy obligacji. Na zasadzie proponowanego planu amortyzacja będzie utrzymana dla 7% pożyczki śląskiej z 1928 r., 7% m. Warszawy z 1928 r., 7% R. P. z 1927 r. i 8% R. P. z 1925 r. — przez dostarczenie fiskalnym agentom obligacji dla unieważnienia na kwoty, wymagane przez umowy pożyczkowe, wtedy, gdy potrzebne ilości obligacji będą mogły być otrzymane na polskim rynku. Amortyzacja zostanie zawieszona na przeciąg tej tymczasowej obsługi w stosunku do 6½% pożyczki R. P., pl. 1965 r., 7% B. G. K. z 1928 r. i 8% listów zastawnych z 1924 r. Umowa co do 6% pożyczki z 1920 r. nie przewiduje amortyzacji. Rząd Polski zgodził się z Radą, iż nie będzie czyniona jakakolwiek dyskryminacja na zasadzie proponowanego planu pomiędzy różnymi polskimi pożyczkami zewnętrznymi, które wszystkie będą jednakowo traktowane, z wyjątkiem — jak to już zostało nadmienione — iż obsługa obligacji dolarowych znajdujących się w Polsce może być prowadzona w złotych (w kwotach odpowiednich), zamiast w dolarach — zarówno co do wypłaty gotówką, jak i emitowanych obligacji fundingu.

Rząd Polski zgadza się również, iż ta zasada niedyskryminowania oznacza dalej, że jeżeli dla jakiegokolwiek przyczyny bardziej korzystne

traktowanie będzie przyznane przez Polskę, w ciągu trwania tego planu, jakimkolwiek zewnętrznym pożyczkom, to to samo traktowanie będzie rozszerzone na wszystkie polskie pożyczki, objęte tą umową. Choćby proponowana obsługa gotówkowa nie jest tak wysoka, jaka powinna byłaby być zdaniem Rady, ani też odsetki od obligacji fundingu tak wysokie, jak powinny byłyby być — Rząd Polski zapewnił, że uczynił maksymalny wysiłek. Rząd Polski podkreślił także w ciągu obrad swe życzenie uczynienia dla posiadaczy obligacji wszystkiego, co się mieści w granicach jego możliwości dotrzymania. Przy ocenianiu słuszności polskiej oferty posiadacze obligacji winni pamiętać: że Rząd Polski wyraża chęć dokonywania pewnej obsługi, iż zobowiązanie pożyczkowe pozostaje nienaruszone przez przyjęcie polskiej oferty, z wyjątkiem 3 kuponów, co do których obsługa jest przewidziana; iż podczas gdy oferta gotówkowa stanowi częściową obsługę odsetek, istnieje oferta otrzymania całkowitej obsługi odsetek w obligacjach fundingu; iż transfer na obsługę tych obligacji (kapitału i odsetek) wolny jest od wszystkich polskich ograniczeń dewizowych; iż Rząd Polski płacił całkowitą obsługę (odsetki i amortyzacja) od swych zobowiązań w ciągu najbardziej ciężkich lat depresji i że Rząd Polski prosi usprawiedliwić ofertę, którą obecnie przedstawia, przymusową sytuacją gospodarczą, wynikającą z przyczyn, których ani skontrolować ani którym zapobiec nie może. Z uwagi na krótki okres czasu, jaki ten układ obejmuje, Rada nie żąda od posiadaczy obligacji jakiegokolwiek wynagrodzenia za oddane im usługi przez przeprowadzone negocjacje. Co do 3-go kuponu Rząd Polski zastrzega sobie prawo wycofania propozycji obsługi gotówkowej, za uprzednim zawiadomieniem na 90 dni przed datą płatności, oferta jednak co do obligacji fundingu odnosi się do 3 kuponów. Rząd Polski proponuje, iż w wypadku posiadaczy obligacji, którzy nie przedstawiają kuponów do wypłaty w gotówce, zgodnie z warunkami powyższej oferty, lub do zamiany na obligacje fundingu, równowartość w złotych nominalnej wartości rzeczonych kuponów pozostanie na rachunkach zablokowanych w Banku Polskim i transfer z takich rachunków pozostanie zawieszony”.

W następstwie opublikowania w New-Yorku powyższych komunikatów ukazała się dn. 25/II 1937 r. w prasie polskiej następująca deklaracja oficjalna:

„Ministerstwo Skarbu podaje do wiadomości, że po kilkumiesięcznych żmudnych rokowaniach delegacji polskiej w Stanach Zjedn. w sprawie przejściowego uregulowania obsługi polskich zagranicznych pożyczek emisyjnych dolarowych zostały ogłoszone w prasie amerykańskiej warunki wspomnianej obsługi, zaofiarowane posiadaczom. Warunki te odnoszą się do wszystkich posiadaczy polskich dolarowych pożyczek zagranicznych, emitowanych na rynku amerykańskim, jak również do transz europejskich 7% pożyczki stabilizacyjnej i są następujące:

W stosunku do posiadaczy zagranicznych Rząd Polski względnie samorządy i inni dłużnicy z tytułu emisyjnych pożyczek dolarowych płacić będą 2 względnie 3 półroczne kolejne kupony, tj. kupony, płatne w ciągu najbliższego 1½ roku, bądź:

a) gotówką w drodze transferu za granicę 35% wartości nominalnej odnośnego kuponu, za zwrotem przez posiadacza pełnego kuponu, a zatem zwalniając się w ten sposób definitywnie z zobowiązania za dany kupon;

b) na życzenie posiadacza na całą nominalną wartość kuponu wydawane będą nowe zobowiązania 3%, płatne po 20 latach, opiewające na waluty, wymienione w obligacjach, od których to nowych obligacji odsetki będą transferowane.

Zaofiarowanie wypłaty 35% wartości kuponu odnosi się bezwarunkowo do kolejnych 2 kuponów oraz ewentualnie do trzeciego kuponu, alternatywa zaś zapłaty kuponów nowymi 3% obligacjami odnosi się definitywnie do 3 kuponów.

Dla posiadaczy zagranicznych, którzy nie skorzystają ani z zaofiarowanej wypłaty kuponów gotówką, ani z przyjęcia nowych obligacji, zarezerwowane będą złote, zablokowane w Banku Polskim, stanowiące równowartość wartości nominalnej kuponów, jednakże bez możliwości ich transferu.

W stosunku do krajowych posiadaczy polskich dolarowych pożyczek zagranicznych, emitowanych na rynku amerykańskim, postępowanie będzie analogiczne jak do posiadaczy zagranicznych, gdyż podstawowym warunkiem układu, wysuniętym przez przedstawicieli wierzycieli zagranicznych, było jednakowe traktowanie wszystkich posiadaczy obligacji. Ponieważ jednak wypłata w walucie obcej w obrębie Polski w myśl dekretu Prezydenta Rzplitej z dn. 26/IV 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi („Dz. Ust. R. P.” Nr 32, poz. 249) nastąpić nie może, posiadacze polscy otrzymywać będą w ciągu wspomnianego okresu 1½ roku (3 kupony) bądź:

a) w złotych gotówką 35% wartości nominalnej kuponu wg kursu odnośnej waluty kuponu;

b) nowe 3% złotowe obligacje 20-letnie na pełną wartość nominalną przedstawionego kuponu.

Dla 7% pożyczki stabilizacyjnej „transzy dolarowej” wypłata kuponu odbywać się będzie — w ustalonym stosunku 35% względnie w nowych obligacjach 3% — według kursu tej z walut, na które opiewa pożyczka, która będzie najmniej zdeprecjonowana w dniu wypłaty kuponu (obecnie według kursu guldena holenderskiego).

4% pożyczka dolarowa seria III¹⁾, jako pożyczka wewnętrzna, powyższym zarządzeniem nie jest objęta, i kupony od tej pożyczki, jak i wygrane, będą opłacane w złotych w dotychczasowej wysokości.

Ponieważ w zakresie polskich zagranicznych pożyczek dolarowych, posiadanych przez osoby w kraju, wytworzył się taki stan, że posiadacze zależą teraz, jak też zależą będą w przyszłości, od układów, zawieranych z grupami wierzycieli zagranicznych, którzy biorą i brać będą w negocjacjach pod uwagę przede wszystkim możliwości transferowe Polski oraz stosunki pieniężne, panujące na odnośnych rynkach zagranicznych, Rząd jest zdania, że korzystniejszą rzeczą byłby bezpośredni stosunek między posiadaczami polskich zagranicznych papierów dolarowych a Skarbem Państwa. Toteż Rząd nosi się z zamiarem uzyskania w drodze ustawodawczej upoważnienia do zaofiarowania krajowym posiadaczom obligacji dolarowych dobrowolnej wymiany ich na nowe obligacje w złotych”.

Tak przedstawiają się teksty oficjalne, komunikujące o fakcie porozumienia z dn. 24/II 1937 r. Porozumienie to zamyka okres, trwający od wprowadzenia reglamentacji dewizowej, w związku z którą Polska oznajmiła wierzycielom zagranicznym zawieszenie transferu obsługi swych pożyczek. Obecnie rozpoczęty został okres nowy — częściowego transferu obsługi tych pożyczek.

Zanim omówimy skutki, które pociągnie za sobą porozumienie z dn. 24/II 1937 r., pragniemy zwrócić uwagę Czytelników na artykuł pt. „Ograniczenia obsługi pożyczek zagranicznych”, zamieszczony w tym samym zeszycie tygodnika (str. 363 i nast.). Zapoznanie się bowiem z środkami, jakich użyły inne państwa, ułatwi znakomicie ocenę metody, zastosowanej przez Polskę.

Przedstawione w tym artykule dzieje wywiązywania się szeregu europejskich krajów dłużniczych z zobowiązań zagranicznych są nader cennym materiałem porównawczym przy ocenie układu, zawartego przez delegację polską dn. 24/II 1937 r. w New-Yorku z przedstawicielami wierzycieli zagranicznych. Materiał ten bowiem najlepiej wypukła różnice, zachodzące pomiędzy Polską i innymi krajami dłużniczymi w traktowaniu wierzycieli zagranicznych.

Przed wszystkim — data samego układu. Gdy posiadacze kuponów polskich pożyczek zagranicznych, objętych porozumieniem z dn. 24/II 1937 r., chcieliby wyrażać swoje niezadowolenie, to powinni przypomnieć sobie naprzód te długie lata, w których Polska — z heroicznym po prostu wysiłkiem — wypełniała co do grosza swoje zobowiązania, zaciągnięte przecież w całkiem innych warunkach gospodarczych. Przez cały czas trwania kryzysu, gdy wartość pieniądza tak bardzo poszła w górę, odcinali oni kupony i otrzymywali swe należności w nie zmniejszonej wysokości. A gdy obecnie wartość kuponów ulega obniżeniu, to przed wydaniem oceny olbrzymia większość posiadaczy polskich zagranicznych pożyczek dolarowych winna przypomnieć sobie kursy giełdowe, po których obligacje te nabyła, i oprocentowanie rzeczywiście, jakie przez tyle lat posiadała od włożonego kapitału. Każdy bezstronny obserwator przyzna, że Polska najdłużej z wszystkich państw dłużniczych i najstaranniej wypełniała swoje obowiązki względem wierzycieli.

Po tych uwagach natury ogólnej przejdźmy do omówienia porozumienia z dn. 24/II 1937 r. Przed wszystkim sprawa zasadnicza — porozumienie jest cza-

1) Tzw. popularnie „dolarówka” (przyp. Red.).

sowe, obejmuje przecież tylko 3 półroczne kupony — tak, że strata 65% wartości kuponu dla posiadacza, pragnącego otrzymać gotówkę, jest zafiksowana tylko najwyżej na 1½ roku. Więc rozwiązanie obecne posiada charakter przejściowy. Wydaje nam się, że jest ono pomostem pomiędzy dawnym stosunkiem i tym nowym trwałym, jaki po obecnym okresie przejściowym zostanie zapewne pomiędzy Polską i jej wierzycielami zagranicznymi ułożony. Od chwili zaciągnięcia pożyczki stabilizacyjnej upływa w tym roku 10 lat. Pozycja Polski na światowym rynku finansowym uległa od tego czasu wielkim zmianom na lepsze. Wierzyciele Polski rozumieją coraz lepiej, że warunki kredytu, udzielonego Polsce, muszą ulec rewizji. Tym bardziej, że sytuacja gospodarcza i warunki, w jakich dłużnik pracuje, pogorszyły się znacznie.

Rewizja dotychczasowego stanu rzeczy i rozmowy o charakterze zasadniczym na temat ewentualnej konwersji — o którym to zagadnieniu mówi komunikat Ministerstwa Skarbu z dn. 28/II 1937 r. — są z natury rzeczy sprawą dalszą. Decyzja Polski z czerwca 1936 r. o zawieszeniu transferu pociągnęła za sobą konieczność załatwienia tymczasowego i doprowadzenia do pewnego rodzaju prowizorium. Tym prowizorium jest właśnie układ z dn. 24/II 1937 r.

Przedstawiciele wierzycieli amerykańskich stanęli od początku na stanowisku, iż tymczasowe porozumienie możliwe jest jedynie pod warunkiem objęcia wszystkich posiadaczy obligacji zagranicznych pożyczek dolarowych. Stanowisko to było zupełnie zrozumiałe. Założeniem było, że wszyscy posiadacze danego papieru — bez względu na to, gdzie się znajdują — muszą być traktowani jednakowo. Jak wiadomo, bardzo znaczna część obligacji dolarowych pożyczek zagranicznych znalazła się w ostatnich latach — na skutek repatriacji — w Polsce (odkupiona od dawnych amerykańskich posiadaczy). W tym stanie rzeczy polscy posiadacze obligacji dolarowych zostali objęci porozumieniem z dn. 24/II 1937 r. Pragnąc jednak przyjść im w tej sytuacji z pomocą i ułatwić zlikwidowanie zależności od przedstawicieli wierzycieli zagranicznych, Rząd w komunikacie z dn. 25/II 1937 r., którego tekst podaliśmy w poprzedniej części artykułu — zapowiedział, iż zaproponuje im wymianę posiadanych obligacji dolarowych na nowy specjalny papier, opiewający na złote. W ten sposób będą mieć posiadacze polscy możliwość przejścia na bezpośredni stosunek ze Skarbem Państwa. Do chwili ogłoszenia przez Rząd warunków, na jakich pragnie on zaproponować posiadaczom krajowym konwersję obligacji dolarowych na papier złotowy, trudno — z natury rzeczy — jest cokolwiek pisać o tym odcinku zagadnienia polskich zagranicznych pożyczek dolarowych.

Natomiast porozumienie z dn. 24/II 1937 r. nasuwa inne problemy, które już obecnie można rozważać, naturalnie z dużymi zastrzeżeniami. Zastrzeżenia te wynikają z niewiadomej, jaką jest brak jakichkolwiek danych co do tego, ilu posiadaczy obligacji zrealizuje swoje kupony w zamian za 35% gotówki, ilu weźmie 3% obligacje 20-letnie, a ilu wreszcie wstrzyma się od jakichkolwiek posunięć i będzie spoglądać z rezerwą na rozwój wypadków.

Być może, że się mylimy, ale wydaje nam się, że posiadacze zagraniczni będą przede wszystkim korzystać z możliwości realizacji posiadanych kuponów w zamian za 35% gotówki. Rozumowanie ich bowiem — według naszej opinii — będzie tego rodzaju: przez tyle lat otrzymywałem stale odsetki bardzo poważne; po-

zwalają mi one na pogodzenie się z myślą, że teraz przez rok czy półtora otrzymam odsetki okrojone; w ogólnym obrachunku moja lokata dała mi jednak i tak znaczne korzyści. Wydaje nam się, że bieg myśli przeciętnego amerykańskiego bondholdera będzie mniej więcej taki. I że będzie on wołał otrzymać gotówkę, chociaż w uszczuplonych rozmiarach.

Co na tym zarobi dłużnik? Oto jest drugie pytanie, które nasuwa się przy rozpatrywaniu porozumienia z dn. 24/II 1937 r. Odpowiedź też nie jest w obecnej chwili łatwa. Nie wiadomo bowiem, kto z czego pragnie skorzystać. Jeśli gros wierzycieli weźmie 3% obligacje, to oszczędność doraźna budżetowa będzie znaczniejsza, ale w przyszłości ciążyć będzie na dłużniku obsługa nowych obligacji. Jeśli natomiast wierzyciele zainkasują w zamian za kupony 35% gotówki, to oszczędność będzie w skromniejszych rozmiarach, ale będzie już ostateczna.

Spróbujemy uchwycić skutki porozumienia z dn. 24/II 1937 r. dla budżetu Państwa w 1937/38 r. Sumy, preliminowane na spłatę odsetek od 4 pożyczek państwowych, objętych porozumieniem, wynoszą ok. zł 45 miln. 35% od tej sumy wynosi zł 15 750 tys. Przyjmijmy na asekurację różnych możliwych odchyłeń zł 4 250 tys. Czyli że spłata odsetek pochłonięłaby zł 20 miln. Zaistnienie takiego rozwiązania dałoby Skarbowi oszczędność budżetową ok. zł 25 miln. na spłacie odsetek pożyczek zagranicznych w roku budżetowym 1937/38. Powtarzamy, że liczba ta jest bardzo względna, wysokość jej bowiem zależeć będzie od rozwoju wypadków, którego obecnie niesposób przewidzieć.

Tak samo trudne do liczbowego ujęcia są konsekwencje transferowe porozumienia z dn. 24/II b. r. Niesposób bowiem przewidzieć, ile wyniesie ostateczny wydatek dewizowy z tego tytułu. Wydaje się jednak — biorąc na uwagę znaczną ilość obligacji dolarowych, będących w kraju — że nie powinien on przekroczyć za rok budżetowy 1937/38 ok. zł 10 miln. Pamiętać należy, że w najbliższym czasie muszą być uregulowane zaległe już kupony, jak np. kupon z dn. 1/X 1936 r. 6% pożyczki dolarowej i 6½% pożyczki dolarowej, kupon z dn. 1/I 1937 r. 8% pożyczki dolarowej itp. — co pociągnie za sobą również dodatkowy wydatek dewizowy. Sądźmy jednak, że nie powinien on przekroczyć ok. zł 5 miln. Są to wszystko, pamiętajmy, liczby o charakterze orientacyjnym, nie mogące rościć sobie pretensji do dokładności.

Porozumienie z dn. 24/II 1937 r. jest posunięciem, które długo jeszcze dawać będzie temat do rozważań. Oceniając je już obecnie, musimy na zakończenie tych pierwszych ogólnych uwag stwierdzić, iż porozumienie to jest dowodem dobrej woli płacenia nadal przez Polskę swych zobowiązań zagranicznych. Polska stanęła na stanowisku, że płacić może jedynie w granicach swych obecnych możliwości. Jeśli możliwości te ulegną poprawie, wówczas i stanowisko Polski będzie mogło być zrewidowane. Wychodząc z tego założenia proponowała Polska swoim wierzycielom układ prowizoryczny. Wierzyciele nasi mogą być spokojni, że Polsce nie zależy na skrzywdzeniu ich. Byłoby to krótkowzrocznością, która nie cechuje polskiej polityki finansowej. Postawą swoją w ciężkich latach kryzysu wobec zagadnienia obsługi swych długów zagranicznych Polska zdała chyba najlepiej egzamin, iż jest dłużnikiem solidnym — dłużnikiem, zasługującym na zaufanie. Zaufania tego Polska nie pragnie utracić

Ale z drugiej strony wierzyciele zagraniczni Polski winni zrozumieć, że jeżeli się pragnie, by dłużnik płacił swe zobowiązania, to należy mu to ułatwić. Kształtowanie się obrotów handlowych Polski z krajami wierzycielskimi jest jednym z elementów, umożliwiających należyte wywiązywanie się z zobowiązań dłużniczych.

Kończąc, pragniemy raz jeszcze jak najsilniej podkreślić że porozumienie z dn. 24/II 1937 r. jest li tylko

aktem przejściowym. A był to jednocześnie akt konieczny. Osoba zaś szefa delegacji polskiej Prof. Adama Krzyżanowskiego, który podjął się wykonania tej ciężkiej i niewdzięcznej pracy, powinna stanowić pełną gwarancję, że praca została wykonana jak najlepiej i zarazem bez naruszenia dobrej opinii o Polsce na zagranicznych rynkach pieniężnych.

St. Żurowski

UMOWA GOSPODARCZA Z NIEMCAMI

PODPISANA dn. 20/II b. r. i wprowadzona w życie dn. 1/III b. r. umowa z Niemcami przedłuża na dalsze 2 lata, tj. do dn. 28/II 1939 r., działanie polsko-niemieckiej umowy gospodarczej z dn. 4/XI 1935 r.

Nowa umowa nie wprowadza żadnych zmian w zakresie zasadniczej umowy gospodarczej, która przewiduje klauzulę największego uprzywilejowania w dziedzinie celnej, postanowienia, dotyczące komiwojażerów, nacjonalizacji towarów, warunkowej odprawy celnej, świadectw pochodzenia i szereg innych, dotyczących wzajemnych obrotów towarowych (z wyłączeniem, jak wiadomo, innych spraw, stanowiących z reguły przedmiot traktatów handlowych, jak: sprawy osiedlania, postanowienia komunikacyjne i morskie). Przewiduje ona natomiast szereg zmian i uzupełnień, przede wszystkim w dziedzinie wzajemnych zniżek celnych oraz kontyngentów, mających na celu rozbudowę i zrationalizowanie obrotów towarowych między obydwojema krajami, oraz pewne uzupełnienia w zakresie układu rozrachunkowego polsko-niemieckiego.

Obroty towarowe polsko-niemieckie w 1936 r. wyniosły ok. zł 143 miln. po stronie importu oraz zł 145 miln. po stronie eksportu, tzn. ok. 80% kwot, przewidzianych przy zawieraniu umowy gospodarczej z listopada 1935 r. (zł 176 miln. po każdej stronie). Niewykonanie planu wzajemnych obrotów spowodowane było — jak wiadomo — niedostatecznym rozwojem niemieckiego importu do Polski, do którego poziomu dostosowywany był stale eksport polski do Niemiec, za pomocą ustalania co miesiąc przez obustronne komisje rządowe odpowiednich planów wywozowych.

Nowa umowa utrzymuje dotychczasowy zasadniczy rozmiar wzajemnych obrotów (zł 176 miln.). W związku z tym przewidziane w niej zmiany i uzupełnienia dotyczą w pierwszej linii urealnienia planu importu z Niemiec do Polski. Odnosi się to zarówno do ustępstw kontyngentowych, jak i celnych.

Dotychczasowa lista kontyngentowa, w której szereg pozycji okazał się nierealny (co było nie do uniknięcia wobec braku podstaw do wyznaczenia w dawnej umowie kontyngentów w stosunku do wielu towarów, które przed listopadem 1935 r. nie mogły być w ogóle do Polski importowane, względnie nie korzystały ze zniżek celnych), została zmodyfikowana w kierunku zmniejszenia kontyngentów, które nie mają szans wykorzystania, i jednocześnie zwiększenia pozycji, które okazały się za małe w stosunku do istniejącego na nie zapotrzebowania.

Lista celna, obejmująca w dawnej umowie zaledwie kilkanaście zniżek (niektóre wody mineralne, piwo, przyspieszacze do wulkanizacji oraz zabawki), została obecnie rozbudowana do 70 zniżek, przy czym nowe

ustępstwa dotyczą: niektórych produktów chemicznych, futer wyprawionych, wyrobów zdobniczych z porcelany, łuski szklanej, niektórych narzędzi, szeregu maszyn, jak np. drukarskich, mleczarskich itd., aparatów projekcyjnych, aparatów ratunkowych kopalnianych, liczników mechanicznych, przewodników radiowych, telegraficznych i telefonicznych itd. (szereg z tych ustępstw stanowi odnowienie dawnych zniżek konwencyjnych francuskich).

Dalsze możliwości urealnienia planu importowego daje poza tym uregulowanie w nowej umowie sprawy przywozu z Niemiec do Polski niektórych ważnych dla nas surowców, które w ciągu ostatniego roku poddane zostały w Niemczech ograniczeniom wywozowym.

Należy się spodziewać, że oparty na powyższych podstawach import niemiecki do Polski, jeżeli nawet nie osiągnie w pełni preliminowanego poziomu, będzie w każdym razie wyższy od przywozu dotychczasowego.

W zakresie postanowień, dotyczących naszego eksportu do Niemiec, nowa umowa przewiduje rozszerzenie listy zniżek celnych, obejmującej dotychczas gęsi oraz bydło (zniżka na bydło dotyczy w praktyce jedynie wywozu z Gdańska do Niemiec; umowa nie przewiduje bowiem kontyngentów na przywóz bydła z Polski) — na inne artykuły naszego wywozu, a mianowicie: rzepak, gorczycę, mak, nasiona koniczyzny czerwonej oraz drewno okrągłe i tarte, przy czym stosowanie zniżek na drewno uzależnione jest od wykonania pewnych warunków (zniżki celne na drewno stosowane będą tylko w razie ewentualnego dojścia do porozumienia między zainteresowanymi stronami prywatnymi co do cen wytycznych, jakie obowiązywałyby przy dostawach drewna z Polski do Niemiec).

Lista kontyngentowa artykułów eksportowych pozostawiona została bez zmian, z wyjątkiem drobnych uzupełnień w grupie artykułów przemysłowych oraz włączenia do grupy rolnej pozycji niektórych wewnętrzności zwierzęcych, z czym związane jest odpowiednie uzupełnienie przewidzianych w umowie przepisów weterynaryjnych, obowiązujących dla przywozu do Niemiec polskich artykułów hodowlanych. Głównymi artykułami eksportu naszego do Niemiec pozostaną zatem nadal: w grupie rolnej — trzoda chlewna, masło, jaja, gęsi żywe, drób bity, spirytus (przy czym nowa umowa przewiduje przesunięcia w dotychczasowym plafonie rolnym na korzyść tych właśnie najważniejszych artykułów), drzewo itd., w grupie przemysłowej — produkty hutnicze żelazne, cynk, węglowodory, produkty naftowe itd. Plafon eksportowy przewiduje poza tym specjalne kontyngenty wywozowe dla gdańskiego rolnictwa (bydło, groch, ryby, buraki cukrowe

itd.) i przemysłu, oraz kontyngent płatniczy na koszty robocizny, wynikające z odbywającego się na szeroką skalę czynnego dla Gdańska obrotu uszlachetniającego z Niemcami (w pierwszej linii budowa okrętów). Dotychczasowy podział plafonu między rolnictwo (ok. $\frac{3}{4}$ całego eksportu) oraz przemysł ($\frac{1}{4}$ eksportu) został w nowej umowie nadal utrzymany.

Podobnie jak w roku ubiegłym, eksport nasz do Niemiec oparty został, poza postanowieniami, zawartymi w samej umowie, na umowach prywatnych między zainteresowanymi sferami obydwu stron. Dotyczy to przede wszystkim tzw. umów branżowych w rolnictwie, regulujących warunki polskich dostaw w zakresie artykułów, zakupywanych w Niemczech centralnie. Umowy tego rodzaju obowiązywały dotychczas w zakresie dostaw do Niemiec trzody chlewnej oraz spirytusu, obecnie zostały zaś rozszerzone na masło oraz jaja; poza tym przewidywane jest zawarcie w najbliższym czasie jeszcze 2 umów branżowych — na dostawę oleistych oraz zbóż.

W związku z wprowadzonym ostatnio w Niemczech scentralizowaniem zakupu papierówki przewidziana została w postanowieniach umowy, dotyczących obrotu drewnem, ewentualność zawarcia układu branżowego również w sprawie odbioru w Niemczech papierówki.

W dziedzinie eksportu przemysłowego porozumieniem prywatnym uregulowany jest wywóz naszych produktów żelaznych do Niemiec. Obowiązujące dotychczas porozumienie w tej sprawie (zawarte w październiku 1933 r.) zostało przez stronę niemiecką wypowiedziane, w związku z czym przeprowadzone zostały w ciągu ostatnich tygodni negocjacje między przedstawicielami przemysłu hutniczego polskiego i niemieckiego, które doprowadziły do zawarcia nowej umowy. Nowy układ hutniczy wszedł w życie dn. 1/III b. r. i obowiązywać będzie w czasie trwania polsko-niemieckiej umowy gospodarczej. Układ ten przewiduje kontyngent importowy do Niemiec polskich wyrobów walcowniczych, ustalony w odsetkach od ogólnej konsumpcji wewnętrznej niemieckiej tych artykułów, oraz ustala kontyngent na stal szlachetną; poza tym przewiduje on warunki dla dostaw złomu z Niemiec do Polski.

Nowa umowa polsko-niemiecka utrzymuje obowiązujący dotychczas w stosunku do pewnych gałęzi naszego eksportu do Niemiec, które są jednocześnie odbiorcami poważnych ilości towarów niemieckich, niemiecki system tzw. kont Aski. System ten umożliwia przedsiębiorstwom, posiadającym w Niemczech takie konta Aski, bezpośrednie wyrównywanie ich eksportu

za pomocą własnego importu z Niemiec (konta Aski stosowane są dla rozrachunków z tytułu eksportu do Niemiec żelaza, cynku oraz benzolu), co, oczywiście, stanowi poważne ułatwienie dla naszego eksportu. Konta Aski, wprowadzone na podstawie umowy z listopada 1935 r., odnosiły się jedynie do rozrachunku z tytułu obrotu towarowego; nowa umowa przewiduje możliwość włączania do tego rozrachunku w niektórych wypadkach również płatności finansowych.

Rozrachunek, związany z polsko-niemiecką umową gospodarczą, przeprowadzany jest ze strony polskiej przez Polski Instytut Rozrachunkowy (który funkcję tę przejął z dn. 1/II od Polskiego Towarzystwa Handlu Kompensacyjnego), ze strony niemieckiej przez Niemiecką Kasę Rozrachunkową (Deutsche Verrechnungskasse). Rozrachunek ten dotychczas dotyczył wyłącznie należności za wzajemny obrót towarowy oraz związanych z tym obrotem rabatów, bonifikat, odszkodowań, poza tym zaś kosztów robocizny w obrocie uszlachetniającym. Nowa umowa przewiduje włączenie do układu rozrachunkowego polsko-niemieckiego niektórych kosztów ubocznych, a mianowicie: prowizyj, kosztów podróży handlowych, opłat patentowych i licencji — z tym jednakże, że to uzupełnienie układu rozrachunkowego nie może wpłynąć na zachwianie równowagi w obrotach czysto towarowych. Pozostałe postanowienia układu rozrachunkowego pozostają nadal bez zmian. Jeżeli chodzi o prywatne transakcje kompensacyjne, to układ rozrachunkowy przewiduje w zasadzie możliwość ich zawierania, za każdorazową zgodą obydwu komisji rządowych (w praktyce transakcje tego rodzaju z reguły nie są dopuszczane).

Pozostałe zmiany, wprowadzone umową z dn. 20/II b. r. do umowy gospodarczej z listopada 1935 r., są natury technicznej i zmierzają do usprawnienia wzajemnych obrotów przez ujednolajnienie obowiązujących po obydwu stronach przepisów co do terminów ważności świadectw rozrachunkowych (po stronie polskiej) oraz zaświadczeń dewizowych (po stronie niemieckiej), terminów dla przedłużania tych świadectw, terminów dla przenoszenia nie wyzyskanych kontyngentów itd. Dalszą inowacją jest przewidziane w umowie z dn. 20/II ustalanie planów eksportu polskiego do Niemiec na okresy kwartalne, nie zaś, jak dotychczas, na poszczególne miesiące. To ostatnie postanowienie uwzględnione zostało już w czasie odbytej w końcu lutego b. r. pierwszej sesji obydwu komisji rządowych, regulujących obrót polsko-niemiecki na podstawie nowej umowy.

h. w.

HANDEL ZAGRANICZNY POLSKI W ROKU 1936

ROK 1936 przyniósł w handlu zagranicznym Polski — po raz pierwszy od 1929 r. — zmiany zasadnicze. Mianowicie, spadkowa tendencja obrotów zagranicznych w ubiegłym 6-letnim okresie kryzysu — zgodna zresztą z tendencją handlu światowego — została zdecydowanie przełamana i pojawił się zupełnie wyraźny wzrost obrotów. Wprawdzie już minimalny (o 0.57%) wzrost wartości obrotów zagranicznych w 1935 r. pozwalał przypuszczać, że kryzysowy okres zmniejszania się handlu zagranicznego przeminął, i że rozpocznie się powrót do stosunków normalniejszych; oznaka ta jednak była zbyt niewyraźna i mogła być

okazać się poprawą przemijającą. Obecnie na podstawie liczb za 1936 r. można już stwierdzić z całą pewnością, że zmiana kierunku, zarysowująca się w przełomowym roku 1935, stała się zmianą trwałą, i że nowa tendencja w 1936 r. uwidoczniła się w całej pełni.

W roku 1936 przywieziono do Polski ogółem 3 066 373 t towaru wartości zł 1 003 435 tys., wywieziono zaś 12 958 154 t wartości zł 1 026 208 tys. W porównaniu z 1935 r. przywóz do Polski wykazał wzrost zarówno pod względem wagi, jak i wartości, podczas gdy wywóz z Polski wzrósł jedynie wartościowo, natomiast zmniejszył się ilościowo. Ogólne obroty handlu

zagranicznego wyniosły w 1936 r. zł 2 029 643 tys. — wobec zł 1 785 685 tys. w 1935 r., wzrost wyniósł więc zł 243 958 tys., czyli 13·7%. Dzięki temu wzrostowi wartość ogólna obrotów przewyższyła wartość obrotów nie tylko w 1935 r. ale i w 3 latach poprzednich, mianowicie w stosunku do 1934 r. o zł 255 264 tys., czyli o 14·4%, w stosunku do 1933 r. o zł 243 006 tys., czyli o 13·6%, w stosunku do 1932 r. o zł 78 858 tys., czyli o 4·0%; idąc wstecz, dopiero obroty w 1931 r. okazują się większe od zeszłorocznych — o zł 1 317 196 tys., tj. o 64·9%. W ten sposób zeszłoroczny wzrost obrotów skompensował jedynie mniejszy stosunkowo ich spadek w drugim okresie kryzysu, w latach 1932 ÷ 1935, nie zdołał zaś wyrównać, choćby w części, większego spadku, który miał miejsce w okresie pierwszym — w latach 1929 ÷ 1931.

Ogromny spadek obrotów handlu zagranicznego w całym okresie kryzysu, wywołany zarówno spadkiem ilości, jak i cen, oraz powolny ich wzrost, częściowo już w 1935 r., a wydatnie dopiero w 1936 r. — wynika jasno ze wskaźników wartości polskiego przywozu i wywozu. Przyjmując liczby 1929 r. za 100, otrzymamy dla 1930 r. — import 72·2, eksport 86·5, dla 1931 r. — import 47·2, eksport 66·8, dla 1932 r. — import 27·7, eksport 38·5, dla 1933 r. — import 26·6, eksport 34·1, dla 1934 r. — import 25·7, eksport 34·7, dla 1935 r. — import 27·7, eksport 32·9 i dla 1936 r. — import 32·2, eksport 36·5. Z liczb powyższych widzimy, że najniższy poziom przywozu był w 1934 r., wywozu zaś — w 1935 r.; od tego czasu odnośne wskaźniki wykazują wzrost, wyraźny zwłaszcza w 1936 r.

Wzrost obrotów handlu zagranicznego trwał przez cały rok ubiegły, z wyjątkiem nagłego załamania w czerwcu, będącego wynikiem wprowadzenia w poprzednim miesiącu nowej regulacji handlu zagranicznego. Również wszystkie miesiące 1936 r., z wyjątkiem czerwca, wykazywały obroty wyższe niż odpowiednie miesiące 1935 r. Różnica ta w ciągu roku rosła, wynosząc w I półroczu przeciętnie zł 13·9 miln., czyli 9·7%, w II półroczu zaś już zł 27·2 miln., czyli 17·6%; również w stosunku do I półrocza ub. r. przeciętne obroty w II półroczu wykazały wzrost o zł 14·7 miln., czyli o 9·4%.

Wzrost obrotów handlu zagranicznego niejednakowo przejawiał się po obu stronach, tzn. w przywozie i wywozie. Import w ciągu ub. r. wzrósł w porównaniu z 1935 r. pod względem wagi o 493 543 t, czyli o 19·2%, pod względem wartości zaś o zł 142 790 tys., czyli o 16·6%; eksport pod względem wagi zmniejszył się o 483 650 t, czyli o 3·6%, pod względem wartości zaś wzrósł o zł 101 168 tys., czyli o 10·9%. W wyniku większego wzrostu przywozu niż wywozu dodatnie saldo handlu zagranicznego zmalało: w 1935 r. wynosiło zł 64 395 tys., w 1936 r. zaś — zł 22 773 tys. W poszczególnych miesiącach 1936 r., a w szczególności w sierpniu, wrześniu i październiku, pojawiło się nawet ujemne saldo obrotów — po raz pierwszy od maja 1935 r.

Ogólne saldo obrotów zagranicznych Polski jest wynikiem sumowania stale dodatniego salda obrotów z krajami europejskimi ze stale ujemnym saldem obrotów z krajami pozaeuropejskimi. W ostatnich 2 latach wynosiło saldo: w 1935 r. — ogólne + zł 64 395 tys., z krajami europejskimi + zł 220 897 tys., z krajami pozaeuropejskimi — zł 156 502 tys.; w 1936 r. — ogólne + zł 22 773 tys., z krajami europejskimi

+ zł 214 649 tys., z krajami pozaeuropejskimi — zł 191 876 tys.

Spadek dodatniego salda ogólnego obrotów wywołany został przede wszystkim znacniejszym zwiększeniem się ujemnego salda z krajami pozaeuropejskimi w wyniku wzrostu przywozu z tych krajów, przy równoczesnym nieznacznym spadku dodatniego salda z krajami europejskimi. Zjawisko to tłumaczy się tą samą tendencją, która przejawia się i w handlu światowym, a mianowicie znacniejszym zapotrzebowaniem na surowce przemysłowe; Polska zaś właśnie przywozi surowce przemysłowe z krajów pozaeuropejskich.

Spadek dodatniego salda obrotów zagranicznych, a właściwie kształtowanie się bilansu handlowego blisko równowagi — uznać należałoby za zjawisko ujemne. Zwrócić tu jednak należy uwagę na trzy czynniki, które niekorzystność tego zjawiska ogromnie zmniejszają: po pierwsze — spadek dodatniego salda jest wynikiem wzrostu przywozu, a nie spadku wywozu, wzrost przywozu zaś wywołany został wzrostem zapotrzebowania na surowce przemysłowe w związku z poprawą koniunktury wewnętrznej; po drugie — równocześnie ze spadkiem dodatniego salda wzrosły ogólne obroty handlowe, i to silniej, niż spadło saldo; po trzecie — wprowadzenie ograniczeń wypłat zagranicznych zmniejszyło niebezpieczeństwa, związane ze spadkiem dodatniego salda obrotów handlowych na odcinku walutowym.

Sytuacja handlowo-polityczna w Polsce w 1936 r. uległa bardzo poważnym zmianom w dziedzinie tzw. „administracji handlu zagranicznego”. Polski system handlu zagranicznego do kwietnia 1936 r. opierał się na założeniach liberalnych. W dziedzinie obrotu towarowego po stronie eksportu istniała zupełna swoboda, pominawszy kilka wyjątków nieistotnych; po stronie importu zasadą było, że to wszystko, co nie zostało wyraźnie zakazane do przywozu, mogło być przywożone swobodnie. W dziedzinie obrotu walutowego swoboda była również zupełna. W dziedzinie polityki traktatowej obowiązywały zasady liberalne, objawiające się np. w zasadniczym niezawieraniu międzypaństwowych umów rozrachunkowych (pierwszym wyłomem w tej zasadzie była umowa polsko-niemiecka z dn. 4/XI 1935 r.). Ten stan rzeczy uległ na wiosnę 1936 r. zasadniczej zmianie. Mianowicie, w dn. 27/IV 1936 r. wprowadzone zostały ograniczenia swobodnego obrotu walutami i złotem — zarówno w kraju, jak i z zagranicą, z uzależnieniem tego obrotu od systemu pozwoleniowego. W dn. 8/V 1936 r. ogłoszony został dekret o kontroli całego obrotu towarowego z zagranicą, oraz w tym samym dniu — rozporządzenie o ogólnym zakazie przywozu. W dn. 19/VI 1936 r. opublikowane zostało rozporządzenie o kontroli wywozu.

Te cztery podstawowe normy, uzupełnione później szeregiem norm dodatkowych i wykonawczych, stworzyły nowy system handlu zagranicznego — system w tym stopniu oparty na reglamentacji, w jakim poprzedni system opierał się na zasadach liberalnych. Mimo to jednak zauważyć należy, że w tych ciasnych ramach, jakie nowy system określił, starano się urzeczywistnić możliwy w danych warunkach liberalizm. Liberalizm ten polega przede wszystkim na tym, że nowy system reglamentacji został wprowadzony tylko czasowo i z konieczności — wobec warunków, istniejących w handlu międzynarodowym; w razie zmiany tych warunków system ten ma zostać zniesiony. Poza tym praktyka w zastosowaniu nowego systemu idzie w tym kierunku, że organa administracji handlu za-

granicznego starają się tylko tam ingerować i tylko o tyle, gdzie i o ile jest to konieczne.

Nowy system polskiego handlu zagranicznego, zgodnie z założeniami teoretycznymi, w znacznym stopniu zrealizował zasadę centralizacji decyzji i decentralizacji wykonania. Poza organami, kompetentnymi w sprawach walutowych, utworzony został na podstawie dekretu z dn. 8/V 1936 r. naczelny organ polityki handlowej w dziedzinie handlu zagranicznego, a mianowicie Komisja Obrotu Towarowego. Drugą instytucją, nie będącą wprawdzie czynnikiem decydującym, ale wywołaną nowym systemem handlu zagranicznego, jest Polski Instytut Rozrachunkowy, utworzony na podstawie rozporządzenia z dn. 5/XI 1936 r. Instytucja ta ma za zadanie skoncentrowanie całej gestii rozrachunków między państwami po stronie polskiej, będzie zaś miała swoje delegatury prowincjonalne, co jest znów wyrazem decentralizacji czynności wykonawczych. Innym objawem decentralizacji wykonania jest zmieniony system podziału kontyngentów przywózowych. Nowe również funkcje w nowym systemie objął Państwowy Instytut Eksportowy.

W dziedzinie polityki traktatowej najważniejszym zdarzeniem w 1936 r. było wypowiedzenie konwencji handlowej z Francją oraz zawarcie w dn. 18/VII 1936 r. nowego układu, normującego sprawy: przyznania taryfy minimalnej dla towarów polskich we Francji, kontyngentów przywózowych dla obu stron oraz sposobu wyrównania należności za import francuski do Polski. Układ ten, jakkolwiek posiadający charakter prowizoryczny, miał podobnie zasadnicze znaczenie, jak zawarte w 1935 r. umowy handlowe z Anglią i Niemcami, gdyż po raz pierwszy ustalał szczegółowe normy umowne, uwzględniające nowe warunki handlu zagranicznego w stosunkach z krajem, predysponowanym do dużej roli w obrotach zagranicznych Polski; do tej pory bowiem obowiązujące normy miały charakter jedynie ogólnikowy, wystarczający w okresie względnego liberalizmu w wymiany międzynarodowej, a niedostateczny w epoce pełnego regulowania handlu zagranicznego. Podobny charakter, jakkolwiek mniejsze znaczenie, miały szczegółowe układy handlowe z Belgią z dn. 2/III 1936 r., z Holandią z dn. 24/III 1936 r., oraz z Turcją z dn. 17/IV 1936 r. W dn. 14/VIII 1936 r. wszedł w życie dawno podpisany układ handlowy z Kanadą, będący pierwszym układem taryfowym, zawartym przez Polskę z krajem pozaeuropejskim. Do tej dziedziny wreszcie należy zniesienie sankcyj przeciw włoskich w dn. 2/VII 1936 r. i związane z tym podpisanie w dn. 14/IX 1936 r. układu handlowego z Włochami, mającego ten sam charakter co inne układy z krajami europejskimi wyżej wspomniane.

W 1936 r., jak i w latach poprzednich, struktura towarowa polskiego handlu zagranicznego w najogólniejszych zarysach przedstawiała się tak, że Polska przywoziła przede wszystkim surowce przemysłowe (bawełnę, wełnę, skóry surowe, żelastwo, skóry futrzane, tłuszcze i oleje, szmaty, miedź i in.) oraz maszyny i artykuły kolonialne, wywoziła zaś niektóre surowce przemysłowe (węgiel, drzewo, cynk, len), artykuły rolne i spożywcze (żyto, jęczmień, bekony, jaja, trzodę chlewną, cukier), oraz znaczną stosunkowo ilość półfabrykatów i wyrobów gotowych. Jedną z najcharakterystyczniejszych cech, obrazujących strukturę towarową handlu zagranicznego, jest wartość tony importowanej i eksportowanej, obliczona przez podzie-

lenie ogólnej wartości importu lub eksportu przez ogólną wagę. Wartość ta wynosiła w 1929 r. w imporcie zł 611·5, w eksporcie zaś zł 123·10 i spadała do 1934 r. aż do zł 312·60 w imporcie i do zł 67·00 w eksporcie; od tej pory wzrasta stale w eksporcie, wynosząc w 1935 r. zł 68·80, a w 1936 r. zł 79·20, w imporcie zaś wzrosła w 1935 r. do zł 334·50, a w 1936 r. znów spadła do zł 327·20. Wywołane to zostało—o ile chodzi o eksport—z jednej strony wzrostem cen światowych, o którym wspomniano poprzednio, z drugiej zaś strony pewnym uszlachetnieniem wywozu, a mianowicie większym udziałem w wywozie artykułów wyżej wartościowych.

Spośród artykułów, przywożonych do Polski, nie wszystkie wykazują jednakowe zmiany w rozmiarach importu. Największy wzrost przywozu wykazały w 1936 r.: wełna owcza surowa nieprana—o zł 22·1 miln., bawełna i odpadki—o zł 12·5 miln., żelastwo—o zł 10·6 miln., elektryczne maszyny, aparaty i przyrządy—o zł 9·2 miln., szmaty—o zł 9·2 miln., skóry futrzane—o zł 7·6 miln., skóry surowe—o zł 6·6 miln., tłuszcze i oleje roślinne i zwierzęce—o zł 6·2 miln., samochody—o zł 5·9 miln., oraz naważy—o zł 5·4 miln.; poza tym wzrósł import: wełny owczej pranej, miedzi i blachy miedzianej, przędzy wełnianej, barwników syntetycznych i półfabrykatów, maszyn włókienniczych i śledzi świeżych, solonych. Zmniejszył się przywóz jedynie: kopry o zł 4·1 miln. oraz pomarańcz i cytryn—o zł 4·0 miln.

W eksporcie najbardziej wzrósł wywóz: szynek w opakowaniu hermetycznym—o zł 22·8 miln., jęczmienia—o zł 12·4 miln., masła—o zł 10·4 miln., bali, desek, łat, opołów—o zł 10·4 miln., trzody chlewnej—o zł 10·1 miln., mięsa świeżego, mrożonego, solonego—o zł 10·0 miln., lnu i odpadków—o zł 8·3 miln., maki żytniej—o zł 5·8 miln., maki pszennej—o zł 5·6 miln., oraz żelaza i stali—o zł 5·0 miln.; poza tym wzrósł wywóz kłód i dłuźyc, nasion konicyń, oraz pierza i puchu ptasiego. Zmniejszeniu uległ wywóz: żyta—o zł 10·0 miln., rur żelaznych i stalowych—o zł 8·7 miln., papierówki—o zł 6·0 miln., cukru—o zł 5·0 miln., oraz parafiny, szyn kolejowych i siarczanu amonu.

Pod względem geograficznym w imporcie na pierwszym miejscu wśród dostawców Polski stoją Niemcy, skąd przywóz wzrósł w ub. r. o zł 19·0 miln. w stosunku do 1935 r., na drugim miejscu znajduje się Anglia, z której przywóz również wzrósł—o zł 25·0 miln., a na trzecim miejscu stoją Stany Zjedn., z których przywóz jednak zmalał o zł 3·8 miln. Dalsze miejsca zajmują: Austria, Francja, Belgia, Australia, Holandia, Indie Brytyjskie i Czechosłowacja; ze wszystkich tych krajów przywóz wzrósł.

W eksporcie na pierwszym miejscu wśród odbiorców Polski stoi Anglia, do której wywóz w porównaniu z 1935 r. wzrósł w 1936 r. o zł 40·1 miln., na drugim miejscu znajdują się Niemcy, dokąd również wywóz wzrósł o zł 2·2 miln., a na trzecim—Belgia, do której wzrost wywozu wyniósł zł 27·2 miln. Dalsze miejsca zajmują: Stany Zjedn. (wzrost wywozu o zł 23·0 miln.), Szwecja (wzrost wywozu o zł 10·1 miln.), Austria (spadek wywozu o zł 0·6 miln.), Czechosłowacja (spadek wywozu o zł 3·7 miln.), Holandia (wzrost wywozu o zł 10·5 miln.), Francja (wzrost wywozu o zł 11·0 miln.), oraz Dania (spadek wywozu o zł 1·3 miln.). Poza tym zmniejszył się eksport do: Włoch, Hiszpanii, Z. S. R. R., Palestyny, Rumunii,

Łotwy, Chin i Kanady, wzrósł zaś do: Norwegii, Finlandii, Argentyny, Bułgarii i Portugalii.

W 1936 r. można zauważyć tę samą tendencję, która już od szeregu lat przejawia się w polskim handlu zagranicznym; jest to tendencja do coraz znacznijszego zróżnicowania zarówno przywozu, jak i wywozu. Tendencja ta pozostaje w związku ze stopniowym eliminowaniem pośrednictwa krajów europejskich i przedstawianiem się handlu polskiego na bezpośrednie stosunki z dostawcami i odbiorcami w krajach poza-

europejskich. Liczbowo zjawisko to występuje najsilniej we wzroście udziału krajów pozaeuropejskich w polskim przywozie i wywozie: gdy w 1930 r. udział ten wynosił w imporcie 22.5%, a w eksporcie 5.1%—to już w 1935 r. wzrósł do 34.3% w imporcie i do 15.0% w eksporcie. W 1936 r. tendencja ta objawiła się w dalszym wzroście udziału krajów pozaeuropejskich—w przywozie do 35.1%, w wywozie zaś do 15.6%.

K. W.

KRONIKA GOSPODARCZA

SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH

PRACE KOMISYJ SEJMU

Komisja Budżetowa

Dn. 2/III b. r. odbyło się posiedzenie Komisji Budżetowej, na którym rozpatrywano projekty ustaw, wniesione: przez Pos. Ostafina—w sprawie niektórych przepisów, dotyczących zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych, przez Pos. Jurkowskiego o częściowej zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 9/VI 1934 r. o prawie wyboru zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych i przez Pos. Hoffmana w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 22/XI 1935 r. o zmianie niektórych przepisów, dotyczących zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych. Referował Pos. Ostafin.

Sprawozdawca omówił postanowienia wniesionego przez siebie projektu i podkreślił, że, aczkolwiek projekt ten nie zadowoli emerytów, to jednak—z jednej strony—znosi pojęcie emeryta zaborczego, z drugiej zaś—poprawia sytuację najniżej uposażonych emerytów—w granicach równowagi budżetowej. Zdaniem referenta, zagadnienie emerytalne winno być zasadniczo uregulowane nową ustawą. Projekt przewiduje ograniczenie emerytury w wypadku, jeśli pracujący emeryt zarabia więcej, licząc emeryturę i wynagrodzenie za pracę, niż zarabiał na ostatnio zajmowanym stanowisku w służbie czynnej. Jest to słuszne, gdyż w naszych warunkach emerytura nie jest zwrotem składek emerytalnych, których do 1923 r. w ogóle nie pobierano. Referent wypowiedział się przeciwko projektowi Pos. Jurkowskiego, jako godzącym w równowagę budżetową, oraz Pos. Hoffmana w pierwszej części, bowiem część druga została przez nowelę Pos. Ostafina skomasowana.

P. Wiceminister Grodyński opowiedział się za stanowiskiem Pos. Ostafina.

Wywiązała się dyskusja, w której udział brali Posłowie: Starzak, Duch, Pochmarski, Wagner, Pacholczyk, Hołyński.

Projekt Pos. Ostafina—z poprawkami Pos. Pos.: Hołyńskiego, Wagnera i Ducha—został przyjęty. Komisja przyjęła rezolucję Pos. Starzaka, wzywającą Rząd do dostosowania przepisów emerytalnych dla pracowników przedsiębiorstw państwowych do odpowiednich przepisów dla funkcjonariuszów państwowych.

Komisja Zdrowia i Opieki Społecznej

Dn. 2/III b. r. Komisja Zdrowia i Opieki Społecznej obradowała nad wnioskiem Posła Michałowskiego, w sprawie ubezpieczalni społecznych. Pos. Michałowski domaga się zniesienia 15% ulgi, którą przyznają samorządy ubezpieczalniom społecznym za leczenie w szpitalach samorządowych. W dyskusji przemawiali Posłowie: Prystorowa, Kasprzykowski, Krawczyński, Krupa. Pos. Kasprzykowski zgłosił poprawkę, aby proponowana przez referenta Pos. Michałowskiego zmiana obowiązywała nie z dniem ogłoszenia, a z dniem 1/I 1938 r.—z uwagi na to, że ubezpieczalnie mają na rok bieżący uchwalone i zatwierdzone budżety. Dyrektor Departamentu P. Dyboski opowiedział się w imieniu Ministerstwa Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych przeciwko wnioskowi Pos. Michałowskiego. Ubezpieczalnie przewidują w bież. roku kwotę zł 9 376 tys. za leczenie w szpitalach obcych, tzn. przeważnie samorządowych. Zniesienie 15% zniżki wyniosłoby zł 1.5 mln. Ubezpieczalnie dźwigają się powoli z trudnej sytuacji finansowej. W związku z pewną poprawą przeznaczając coraz większe kwoty na profilaktykę, która w przyszłości odbije się w zmniejszonych kosztach leczenia. Zmuszenie ubezpieczalni do zwiększenia wydatków na leczenie w szpitalach—może wpłynąć na zmniejszenie wydatków na profilaktykę oraz na zastosowanie ograniczeń

w posyłaniu chorych do szpitali. W głosowaniu wniosek Pos. Michałowski z poprawką Pos. Kasprzykowskiego przyjęto.

Komisja Skarbowa

Dn. 2/III b. r. obradowała Komisja Skarbowa Sejmu nad wnioskiem Pos. Pacholczyka w sprawie zmiany dekretu Prezydenta Rzplitej o specjalnym podatku od wynagrodzeń, wypłacanych z funduszy publicznych. Projekt ten zmierza do skasowania specjalnego podatku, pobieranego od urzędników samorządowych. Komisja projekt ten odrzuciła. Referował Pos. Krukowski, który zrzekł się referatu na plenum Sejmu i wniósł w formie wniosku mniejszości poprawkę, orzekającą pozostawienie samorządom swobody w decydowaniu co do pobierania lub nie tego podatku specjalnego od urzędników samorządowych. Referentem Komisji na plenum wybrany został Pos. Dostych.

Następnie Komisja przyjęła—po referacie Pos. Karśnickiego—projekt ustawy, złożony przez Pos. Wanke w sprawie zmiany ustawy o państwowym podatku przemysłowym. Do tego podatku pociągani byli dotychczas właściciele gospodarstw rolnych, zajmujący się specjalnymi uprawami, jak np. ogrodnictwem, sadownictwem itd. Projekt ustawy zwalnia takie specjalne warsztaty rolne od opłacania państwowego podatku przemysłowego.

W sprawie wniosku Pos. Szczepańskiego, dotyczącego określenia najwyższej normy wynagrodzenia, wypłacanego z funduszy publicznych—na zł 1 500 miesięcznie—odroczone obrady nad tym wnioskiem wobec oświadczenia Rządu, że zamierza wnieść w sesji zwyczajnej 1937/38 projekt ustawy, regulujący zagadnienie uposażeń.

Komisja Rolna

Dn. 2/III b. r. odbyło się posiedzenie Komisji Rolnej Sejmu, na którym—po referacie Pos. Gorczycy—Komisja przyjęła rządowy projekt ustawy w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o państwowych zakładach chowu koni i premiowaniu ogierów.

Następnie odbyła się dyskusja nad projektem ustawy, złożonym przez Pos. Krzczunowicza w sprawie popierania przemysłu domowego w gminach wiejskich. Referował Pos. Traczewski. Komisja postanowiła dla wszechstronnego zbadania tego zagadnienia powołać specjalną podkomisję pod przewodnictwem sprawozdawcy Pos. Traczewskiego, która po opracowaniu tej sprawy złoży Komisji szczegółowe sprawozdanie.

Komisja Administracyjno-Samorządowa

Dn. 3/III b. r. odbyło się posiedzenie Komisji Administracyjno-Samorządowej Sejmu, na którym—po referacie Posła Gładysza—Komisja przyjęła rządowy projekt ustawy o zniesieniu miasta Podgórze w powiecie toruńskim w woj. pomorskim i włączeniu go do miasta Torunia w tymże województwie. W dalszym ciągu w sprawozdaniu Pos. Krzczunowicza Komisja przyjęła rządowy projekt ustawy o zmianie granic miast: Tarnopola i Brodów w woj. tarnopolskim oraz Kosowa w woj. stanisławowskim.

Na tymże posiedzeniu Komisja przyjęła w sprawozdaniu Posła Kaczewskiego rządowy projekt ustawy o przedsiębiorstwach świadczenia niektórych usług.

Komisja Pracy

Dn. 3/III b. r. na posiedzeniu Komisji Pracy Sejmu został przyjęty z licznymi zmianami rządowy projekt ustawy o układach zbiorowych pracy, który referował Pos. Gardecki. Również ze zmianami Komisja przyjęła rządowy projekt ustawy o skracaniu pracy w górnictwie węglowym. Referował Pos. Gdula.

PRACE KOMISJI BUDŻETOWEJ SENATU

Preliminarz budżetowy

Dn. 26/II b. r. odbyło się posiedzenie Komisji Budżetowej Senatu, na którym sprawozdanie generalne o preliminarzu budżetowym 1937/38 wygłosił Sen. Evert.

Sprawozdawca stwierdza, że najważniejszą ze wszystkich spraw, które stoją przed nami, jest obronność Państwa. Wynika ona jednak w znacznej mierze z gospodarczej mocy społeczeństwa. Polityka gospodarcza Państwa nabiera szczególnego znaczenia w tej sytuacji. Mówca deklaruje się jako przeciwnik koniunkturalnego nastawienia w polityce gospodarczej; dążyć musimy do wykrywania i naprawiania strukturalnych wad naszego gospodarstwa. Faza zwykłej koniunktury stanowi niebezpieczeństwo zapomnienia o wadach struktury naszego gospodarstwa. Mówiąc o strukturze gospodarczej—mówca nie ma na myśli szukania nowego ustroju gospodarczego i eksperymentowania, a usunięcie zatorów w normalnym rozwoju gospodarczym, deformacji, które z naszych błędów, bądź niezależnie od nas powstawały.

Referat swój mówca dzieli na 2 części: polityka gospodarcza i budżet. Mówca jest zdania, że nasza polityka gospodarcza wykazuje zmiany i wahania, które sprawiają, że społeczeństwo nie jest świadome kierunku tej polityki. Należy ustalić cele i główne zasady gospodarcze. Kapitalizacja wewnętrzna, która nie jest niczym innym, jak kumulowaniem nadwyżek produkcyjnych—winna być otoczona szczególną opieką. Polityka gospodarcza Polski winna być oparta o szerokie stosunki ze światem zewnętrznym, z gospodarstwem światowym. Bez współpracy gospodarczej ze światem nie potrafimy zmodernizować się gospodarczo i odrobić zaufania oraz wzmocnić swego potencjału obronnego w szybkim tempie. Mówca pod kapitalizacją rozumie nie tylko wzrost wkładów w bankach, ale i stwarzanie nowych warsztatów pracy. Zadaniem naszej polityki gospodarczej jest stwarzanie warunków, w których najlepiej prosperują wszelkie warsztaty pracy i tworzą się nowe. Mówiąc o zagadnieniu autarkii, mówca podkreśla, że nawet najbogatsze kraje i najlepiej zorganizowane nie mogą jej osiągnąć. Musimy importować pewne surowce i towary, których nie możemy zastąpić krajowymi. Nie jest zgodny z rzeczywistym stanem rzeczy pogląd, że eksport w ogóle jest uniemożliwiony reglamentacją towarową, gdyż dobry i tani towar zawsze znajdzie rynek zbytu na świecie. W handlu zagranicznym nie tylko jest ważne saldo, ale jego obroty po obu stronach. Referent podkreśla, że zasada płacenia długów zagranicznych—jest wielką zasługą naszej polityki gospodarczej. W wyniku silnej woli niewchodzenia na drogę dewaluacji—wytworzyły się warunki, w których reglamentacja dewizowa, kontrola obrotu towarowego, wreszcie zawieszenie transferu—okazało się koniecznością, którą należy usunąć, gdy tylko stworzą się po temu warunki. Zupełnie niesłusznie przeciwstawia się często przemysł—rolnictwu, gdy interesy te na dalszą metę są zgodne, i inaczej nie może być. Najdalej idąca reforma rolna nie jest w stanie wchłonąć całego przyrostu naturalnego wsi, który skierować się musi częściowo do miast, do warsztatów pracy przemysłowo-handlowej. Poprawa gospodarczą w Polsce przyjdzie poprzez poprawę cen rolniczych. Zdaniem mówcy—zwykła cen przemysłowych winna być wstrzymywana, aż wiesz zagoi rany, które zadał jej okres cen deficytowych.

Przechodząc do liczb preliminarza, referent podnosi, że Sejm powiększył stronę wydatkową budżetu o kwotę zł 23 228 855, dochody zaś—o zł 23 miln., wskutek czego przewidziana nadwyżka dochodów zmniejszyła się do zł 89 223. W 1937/38 r. inwestycje z funduszy pozabudżetowych przewidziane są w wysokości zł 486 miln., w czym F.O.N.—zł 200 miln., budowa kolei Śląsk—Gdynia—zł 22 miln. i inwestycje, w planie inwestycyjnym przewidziane—zł 264 miln. Wydatki na te inwestycje pokryte będą z Funduszu Pracy—zł 40 miln., B.G.K.—zł 10 miln., reszta będzie finansowana kredytami: zł 150 miln.—z rynku sztywnego, zł 150 miln.—z biletów skarbowych i zł 136 miln.—z pożyczki francuskiej. Ponadto inwestycje, przewidziane w budżecie, mogą być oceniane na zł 175 miln. Towarowymi kredytami zagranicznymi i polskimi należnościami zagranicznymi będą sfinansowane inwestycje na sumę zł 85 miln., w drodze ściśle prywatnych kredytów—na sumę zł 50 miln. Razem wynosi to wszystko zł 800 miln. W budżecie na rok 1935/36 wydatki wynosiły ogółem zł 2 168 miln., bez funduszy, które zostały włączone do budżetu administracji w 1936/37 r., kiedy to wydatki łączne wynosiły zł 2 221 miln. W 1927/28 r. wydatki Państwa wynosiły zł 2 553 miln.—przy wskaźniku cen 100. Obecnie wskaźnik ten wynosi 55. Ciężar budżetowy obecny jest znacznie większy dla społeczeństwa niż przed 10 laty. Jeśli odejmiemy budżet Min. Spraw. Wojsk. w kwocie zł 768 miln.—to pozostała kwota zł 1 813 miln. jest w porównaniu do potrzeb kraju raczej skromna. Referent podnosi znaczenie równowagi budżetu jako kanonu gospodarki, po czym przechodzi do zagadnienia drenażu rynku, analizuje kilkuletnie deficyty budżetowe oraz wzrost zadłużenia Skarbu Państwa. Mówca określa charakter naszych budżetów jako konsumpcyjny. Uderza w oczy wzrost liczby urzędników i emerytów. Liczba funkcjonariuszów Państwa, wynosząca w roku budz. 1936/37 446 tys. osób, w budżecie na 1937/38 r. przewidziana jest na 472 tys. osób. Wydatki

rzeczowe, związane z urzędowaniem, wynoszą zł 100÷150 miln. Wydatki na uposażenia, emerytury, renty, wydatki rzeczowe, związane z urzędowaniem, oraz wydatki na obsługę długów wynoszą łącznie ok. zł 2 128 miln. Ogólna suma wydatków, licząc zestawienie ogólne preliminarza administracyjnego, plany finansowo-gospodarcze przedsiębiorstw, zakładów, monopoli i funduszy—wynosi zł 4 082 miln., z czego zł 2 293 miln. stanowią wydatki administracji. Trudno w tych warunkach określać budżet jako produktywny. Referent zgłasza szereg postulatów odnośnie techniki budżetowania, dotyczących m. in. komasowania pozycji jednorodnych, wyraźnego oddzielania wydatków nadzwyczajnych od zwyczajnych, pomieszczania wydatków konserwacyjnych w budżecie etc. Jasność i przejrzystość budżetu jest nakazem, który ułatwia znakomicie prace budżetowe Parlamentu. W końcu referent podkreśla wagę stałości polityki gospodarczej oraz zaufania jako zasadniczego warunku działalności polityczno-gospodarczej.

W dyskusji zabierali głos Senatorowie: M. Malinowski, Siedlecki, Kozłowski, Kwaśniewski, Decykiewicz, Radziwiłł, Petrażycki.

Następnie przemawiał Pan Wicepremier i Minister Skarbu E. Kwiatkowski, odpowiadając na podniesione w dyskusji zarzuty. Zagadnienie dochodowości posiada niezwykle znaczenie dla gospodarki, Rząd to docenia, bowiem budżet opiera się na dochodowości społeczeństwa. Rentowność gospodarstwa prywatnego poprawia się. Opinia o P.K.O., jako o instytucji, która obsługuje wyłącznie potrzeby Skarbu, jest niesłuszna: pracuje bowiem ona z szeregiem instytucji społecznych i prywatnych i jest jedną z poważniejszych zdobywczy gospodarczych Polski. Pan Wicepremier prostuje opinie, które wypowiadano co do krytyki przez niego polityki rządów poprzednich, i podnosi m. in. zasługi Rządu Premiera Prystora w walce z kryzysem.

Ustawa skarbową

Dn. 27/II b. r. na posiedzeniu Komisji Budżetowej Sen. Evert referował ustawę skarbową na rok 1937/38.

Referent ustosunkowuje się pozytywnie do wniosku Sen. Ehrenkreutza o powiększenie etatów niższych funkcjonariuszów w dziale „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” Ministerstwa Wyzn. R. i Oświecenia Publ. Również pozytywnie ustosunkowuje się do rezolucji o budowie Biblioteki Narodowej im. Józefa Piłsudskiego (z zmianami). Pozytywnie także ustosunkowuje się referent do rezolucji Sen. Fudakowskiego do części 3 „Kontrola Państwowa”, Sen. Zarzyckiego do części 11—„Ministerstwo Komunikacji”. Pan Wiceminister Grodyński wyraża imieniem Rządu zgodę na wniosek Sen. Ehrenkreutza, zwiększający o 150 etaty niższych funkcjonariuszów na wyższych uczelniach, co pociągnie wydatek zł 300 tys.

W dyskusji zabierali głos Senatorowie: Ehrenkreutz, Śliwiński, Zarzycki, po czym przemawiał P. Wiceminister Grodyński, zwracając uwagę, że rezolucja Sen. Zarzyckiego, żądająca, aby „należycie przygotowane plany inwestycyjne były wstawione do preliminarza budżetowego jako jego część składowa”—nie jest w zgodzie z uchwaloną ustawą o planie inwestycyjnym, ponieważ właśnie w ustawie inwestycyjnej zostały ujęte wszystkie wydatki inwestycyjne, które ma zamiar robić Rząd w bieżącym roku, i w tej ustawie zostały ustalone środki pokrycia. Plan inwestycyjny opiera się w większości wypadków na obowiązujących ustawach, które inaczej regulują sprawę, niż tego domaga się rezolucja. Np. ustawa o Funduszu Drogowym przewiduje specjalny preliminarz tego funduszu, ustawa o rozbudowie miast w ogóle nie przewiduje przedkładania Izbowi Ustawodawczym planu wydatków na rozbudowę miast, inwestycje P.K.P. są objęte Funduszem Inwestycyjnym Kolejowym, zatwierdzanym przez Radę Ministrów. Rząd wniósł ustawę o planie inwestycyjnym właśnie dlatego, aby wszystkie te wydatki poddać kontroli Parlamentu. Jeśli intencją rezolucji Sen. Zarzyckiego jest wzmocnienie kontroli przez włączenie wydatków inwestycyjnych do normalnego budżetu, to z drugiej strony—ponieważ wydatki inwestycyjne mogą być pokryte w drodze operacji kredytowych—nie byłoby rzeczą dobrą wprowadzanie do budżetu operacji kredytowych jako normalnego pokrycia wydatków budżetowych, bo byłoby to rzeczą niebezpieczną dla równowagi budżetowej. Operacje kredytowe—poza wpływami z Pożyczki Narodowej—z reguły u nas w budżetach nie figurowały. Ustawa o planie inwestycyjnym daje pełną kontrolę Izbowi Ustawodawczym. Rząd wypowiada się przeciwko drugiej rezolucji Sen. Zarzyckiego.

Przemawiali następnie Senatorowie: Petrażycki, Śliwiński, Zarzycki, Lewandowski, Lechnicki, Ehrenkreutz, Radziwiłł, Decykiewicz, Gólurowski, Dąbkowski—po czym zabrał głos referent generalny Sen. Evert.

W głosowaniu Komisja jednogłośnie uchwaliła ustawę skarbową na rok 1937/38 wraz z preliminarzem budżetowym. Komisja uchwaliła rezolucję Sen. Fudakowskiego w sprawie noweli do ustawy o Kontroli Państwowej, pierwszą rezolucją Sen. Zarzyckiego w sprawie zamieszczenia wydatków konserwacyjnych drogowych w budżecie Ministerstwa Komunikacji oraz rezolucję Sen. Ehrenkreutza w sprawie budowy Biblioteki Narodowej im. Józefa Piłsudskiego. Prace nad budżetem na 1937/38 r. zostały w ten sposób na tym posiedzeniu Komisji zakończone.

GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ

PRZEMYSŁ NAFTOWY

PRZEMYSŁ NAFTOWY W GRUDNIU 1936 R. – Wydobycie ropy w grudniu 1936 r. wynosiło 4 290 cyst. brutto – wobec 4 134 cyst. w listopadzie. Przeciętna dzienna produkcja wynosiła zatem 138 cyst., tj. o 1 cyst. więcej niż w listopadzie.

Ilość ropy, zużytej na opał i manko, wynosiła bez zmiany 4% produkcji brutto.

Ekspedycja ropy do rafinerii wynosiła 4 061 cyst. – wobec 3 976 cyst. w listopadzie.

Zapasy ropy, magazynowanej na kopalniach i tłoczniach, wynosiły 1 867 cyst. (w listopadzie – 1 651 cyst.).

W rejonie boryslawskim większe dowieńczenia uzyskano na kop. „Juno” w Tustanowicach, nawiercając w głębokości 1 256 m produkcję 8 t ropy dziennie. Na terenach marek specjalnych większe dowieńczenie ukończono w Oleksicach Nowych na kop. „Zygmunt” w otworze „Polmin VI”, uzyskując w głębokości 777 m gazy o ciśnieniu 62,5 atmosfer.

Poza tym uzyskano szereg dowieńczeń w otworach: „Franków VI” (Dukla 344 m – 250 kg dzien.), „Szczęść Boże XI” i „Szmerówka” (Kryg 229 m – 800 kg i 437 m – 500 kg), „Fellnerówka XXIV” (Męcina W. 292 m – 1 000 kg), „Amelia XXVII” (Toroszkówka 164 m – 2 200 kg), „Magdalena XXXIX” i „XL” (Gorlice 89 m – 1 000 kg i 156 m – 1 200 kg), „Pasieczki-Gazy” (Schodnica 432 m – 800 kg i 414 m – 2 000 kg), „Brelków” (520 m – 2 600 kg), „Pollon-Dolina V” (53 m – 600 kg) i „Hannibal-Syha III” (582 m – 1 200 kg).

W odbudowie ciśnienia złoża nie zaszyły większe zmiany. System ten, nadal stosowany w Schodnicy na kopalniach: „Mucho-

wate”, „Harem” oraz „Ropita” i „Minerwa” w Harklowej – utrzymywał produkcję na poziomie przeszło 2-krotnie wyższym niż przed stosowaniem metody.

W gminie Jasienica Solna „Pionier” prowadzi w dalszym ciągu prace geologiczno-badawcze przy pomocy płytkich wierceń, wykonywanych ręcznie.

Ruch terenowy przejawiał się zgłoszeniem zamiaru otwarcia ruchu kopalni „Kubasz” w Majdanie-Przysłupiu, „Seweryn” i „Maciej” w gm. Kalusz, oraz „Leon”, „Lech” i „Mikołaj” w gm. Krośnice oraz „Mieczysław” w Bitkowie i 14 nowymi otworami w Dolinie. Zainteresowanie terenami w Dolinie wywołane zostało płytkimi dowieńczeniami ropy w szeregu otworów, z których: otwór Nr VI pierwsze ślady ropy nawiercił na głęb. 28 m, produkcja w Nr IV na głębokości 56 m ustaliła się na 250 kg ropy na dobę, w Nr V w 53 m – na 550 kg na dobę. Zamiar otwarcia kopalni „Mieczysław” w Bitkowie jest motywowany bliskością głośniego przed laty nawiercenia gazowego Nr 1 kopalni „Łaszcz IV”. Wiercenia jednak na zgłoszonej kopalni będą prowadzone tylko do płytkiego horyzontu, tj. ok. 170 m, gdzie spodziewany jest horyzont o wydajności ok. 30 t ropy miesięcznie. W Perehinsku otwór „Oil City II” przeszedł w stałą eksploatację ropy, wydając 30 t ropy miesięcznie. Otwór „Galicja” na kilku poziomach (240, 280, 307, 356, 468 i 481 m) nawiercił ślady ropy. W odwiercie „Tytus I” kop. „Metropolia” na głęb. 481 m przyszły gazy w ilości ok. 15 m³ min. i ślady ropy (ok. 700 kg). Odwiert wykazuje silne zaburzenia pokładowe i o ile podjęta próba eksploatacji tych śladów przez ekschaustor nie da dodatnich wyników, zostanie wzięty w dalsze pogłębianie celem sprawdzenia, czy w nim przypadkowo nie zalegają głębiej horyzonty roponośne.

Produkcja i obrót ropą w grudniu 1936 r. (w cysternach)

OKRES	JASŁO				DROHOBYCZ				STANISŁAWÓW				RAZEM			
	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu m-ca	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu m-ca	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu m-ca	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu m-ca
Listopad 1936	914	12	858	377	2 803	148	2 705	1 137	417	7	413	137	4 134	167	3 976	1 651
Grudzień 1936	935	14	905	392	2 942	147	2 772	1 314	413	6	384	161	4 290	167	4 061	1 167
Cały rok 1936	10 789	111	10 650	392	35 033	1 763	35 220	1 314	5 241	64	5 244	161	51 063	1 938	51 114	1 867
„ „ 1935	9 908	111	9 989	320	38 027	1 918	37 979	1 342	3 541	59	3 356	190	51 476	2 088	51 324	1 852

Produkcja i zużycie gazów ziemnych w grudniu 1936 r. (w tys. m³)

OKRES	JASŁO				DROHOBYCZ				STANISŁAWÓW				RAZEM			
	Produkcja	Opał (zuż. własne)	Odtłoczono	Manko	Produkcja	Opał (zużycie własne)	Odtłoczono	Manko	Produkcja	Opał (zuż. własne)	Odtłoczono	Manko	Produkcja	Opał (zuż. własne)	Odtłoczono	Manko
Listopad 1936	12 228	2 506	9 352	370	28 916	6 565	22 250	101	5 268	3 572	1 079	617	46 412	12 643	32 681	1 088
Grudzień 1936	13 158	2 310	10 160	688	26 355	7 098	19 172	85	5 422	3 668	1 077	677	44 935	13 076	30 409	1 450
Cały rok 1936	131 437	29 412	98 397	3 628	294 306	80 825	212 409	1 072	57 559	43 454	5 995	8 110	483 302	153 691	316 801	12 810
„ „ 1935	136 605	29 809	103 069	3 727	305 897	95 723	208 886	1 288	43 035	33 206	6 470	3 359	485 537	158 738	318 425	8 374

Liczba otworów wiertniczych na kopalniach ropy i gazów ziemnych w grudniu 1936 r.

O K R E S		L i c z b a o t w o r ó w													Ilość otworów produkujących ropę	Przeciętna dzienna produkcja otworu — w kg	
		Montowane	Zmontowane	Wiercone			Instrument.	Wyłączanie gazowe	Samopłynące	Łyżkowane	Pompowane	Tłokowane	Rekonstruk.	Likwidacja			Razem
				Produktywny	Bez produkcji	Razem											
Listopad	1936	13	7	53	103	156	19	220	27	488	2 280	330	38	19	3 597	3 178	433
Grudzień	1936	18	7	45	103	148	18	216	26	496	2 288	332	33	20	3 602	3 187	434

Eksport do poszczególnych krajów w grudniu 1936 r. (w tonach)

Kraj przeznaczenia	Benzyna	Nafta	Olej gazowy	Oleje lekkie o c. g. do 0.890	Oleje smarowe	Parafina	Asfalt	Koks	Smary stałe, mydło naftenowe	Świece	Wazelina	Półprodukty ¹⁾	Pozostałości destylacyjne ²⁾	Razem
Austria	12	10	353	11	19	55	—	56	—	—	—	—	—	516
Czechosłowacja	3 071	971	—	—	61	15	—	—	—	—	—	—	—	4 118
Dania	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
Grecja	—	—	—	—	—	50	—	—	—	—	—	—	—	50
Jugosławia	—	3	—	—	58	187	—	—	9	—	—	—	—	257
Niemcy	244	60	—	—	90	56	89	—	—	—	—	—	—	539
Norwegia	—	—	—	—	27	—	—	—	3	—	—	—	—	30
Szwajcaria	13	—	—	—	16	—	—	31	—	—	—	—	—	60
Szwecja	—	—	—	—	11	—	—	—	15	—	—	—	—	26
Węgry	—	—	—	—	15	65	—	15	—	—	—	—	—	95
Włochy	—	—	—	—	—	35	—	—	—	—	—	—	—	35
Razem:	3 364	944	353	11	297	463	89	102	27	—	—	—	—	5 750
Gdańsk	489	194	714	—	391	456	184	—	2	—	—	—	15	2 445
Gdynia	14	221	46	—	92	—	—	—	—	—	—	—	690	1 063
Ogółem:	3 867	1 459	1 113	11	780	919	273	102	29	—	—	—	705	9 258

Ruch zapasów produktów naftowych w rafineriach przedstawiał się następująco (w tonach):

	1/XII 1936	1/I 1937	1/I 1936
Benzyna	18 155	18 439	18 977
Nafta	22 019	15 880	26 695
Oleje gazowy i opałowy	9 035	10 845	6 755
Oleje smarowe	56 584	56 240	69 526
Parafina	5 395	6 052	2 515
Inne produkty	50 426	50 921	54 198
Razem:	161 614	158 377	178 666

W przemyśle gazolinowym sytuacja była w dalszym ciągu pomyślna. Produkcja gazoliny wyniosła w grudniu ub. r. 3 393 t (3 282). Z ogólnej ilości 44 935 tys. m³ gazu ziemnego, wyprodukowanego na kopalniach—przerobiono w gazolinarniach 23 108 tys. m³ (51.4%). Ze 100 m³ przerobionego gazu otrzymywano przeciętnie 14.7 kg gazoliny (w listopadzie 14.4 kg). Do rafinerij nafty wysłano jako domieszkę do benzyn ciężkich celem otrzymania benzyny motorowej 2 763 t gazoliny. W ruchu było 25 zakładów gazolinowych, które zatrudniały 321 robotników.

KOPALNICTWO WOSKU ZIEMNEGO W GRUDNIU 1936 R.

W grudniu wydobyto wosku ziemnego 42 t, a więc o 12 t więcej niż w listopadzie. Wywieziono za granicę 66 t, w tym (w tonach): do Francji 21, Niemiec 30 i do Stanów Zjedn. 15, gdy w listopadzie eksportowano 62 t. Zapasy wosku ziemnego, zamagazynowanego na kopalniach, wynosiły 146 t—wobec 174 t w listopadzie. Czynne były 3 kopalnie, zatrudniające 394 robotników (384). Ceny wosku ziemnego nie uległy zmianie, tj. płacono—zależnie od gatunku—zł 270—150—78 za 100 kg loco kopalnia.

HUTNICTWO

WYTWÓRCZOŚĆ HUTNICTWA CYNKOWEGO I OŁOWIANEGO W LUTYM 1937 R.—według danych tymczasowych—przedstawiała się, jak następuje (w tonach):

	I 9 3 7	Luty 1936
Cynk mufłowy i elektrol.	7 503	8 589
Blacha cynkowa	1 276	1 480
Kwas siarkowy	14 703	15 745
Ołów surowy	1 655	1 423
		1 588

Wytwórczość hut cynkowych w lutym była na ogół niższa niż w styczniu, do czego w przeważającej mierze przyczyniła się mniejsza ilość dni pracy w lutym. Jeżeli wziąć pod uwagę wytwórczość dzienną—to spadek wytwórczości cynku wynosi parę procent, a wytwórczość kwasu

siarkowego i ołowiu wykazuje nawet pewne zwiększenie w stosunku do stycznia. W porównaniu z lutym ub. r. wytwórczość wszystkich działów była w lutym b. r. większa.

W porównaniu ze styczniem wytwórczość w lutym spadła w cynku o 12.2%, w blasze cynkowej o 14% i w kwasie siarkowym o 6.3%; natomiast w ołowiu podniosła się o 16%. W porównaniu z lutym ub. r. nastąpił wzrost wytwórczości: cynku o 7.2%, blachy cynkowej o 31%, kwasu siarkowego o 22% i ołowiu surowego o 4%.

PRZEMYSŁ KONFEKCYJNY

ŁÓDZKI PRZEMYSŁ KONFEKCYJNY W STYCZNIU 1937 R.

Przemysł konfekcyjny okręgu łódzkiego w styczniu pracował bardzo intensywnie. Wpłynęło na to z jednej strony wcześniejsze zawieranie transakcji przez konfektionerów, z drugiej zaś—dodatkowe zamówienia zagraniczne na płaszcze i mundury. Wzrost zatrudnienia w przemyśle konfekcyjnym objął zarówno przemysł łódzki, jak i wszystkie ośrodki przemysłu konfekcyjnego na prowincji w tym okręgu. W szczególności konfektionerzy brzezińscy odczuwali dodatnie skutki wzrostu zamówień, których wyrazem było uruchomienie warsztatów niemal w 100%. Nadmienić należy, że zazwyczaj okres stycznia w przemyśle konfekcyjnym jest raczej okresem międzysezonowym, który w b. r. trwał bardzo krótko. Korzystne kształtowanie się sytuacji produkcyjnej wpłynęło również na ogólną koniunkturę w tym przemyśle i wzmocnienie jego podstaw finansowych, tym bardziej, że większość transakcji miała charakter gotówkowy.

W przemyśle dzianym przygotowania do sezonu były znacznie szczuplejsze, a zamówienia napływały, zwłaszcza w I połowie stycznia, w rozmiarach niezbyt wielkich. Ceny były przeciętnie o 5% wyższe niż w ub. r. Wyplacalność odbiorców była dość dobra. Warunki pokrycia—częściowo gotówka, częściowo—weksle o terminach do 4 miesięcy. Mniej korzystnie kształtowała się sytuacja w dzianym przemyśle zarobkowym, gdzie panuje ostra konkurencja pomiędzy poszczególnymi producentami.

Na rynku galanterijnym styczeń przyniósł wzrost obrotów, dochodzący do 30%. W detalu nastąpiła niemal całkowita likwidacja zapasów towarowych, co wydatnie upłynęło rynek.

Przemysł pończoszniczy pracował przy 100%-owym uruchomieniu, a zakupy odbiorców prowincjonalnych były bardzo poważne.

Przemysł obuwia gumowego zlikwidował w styczniu całkowicie produkcję artykułów zimowych, przechodząc do przygotowań produkcyjnych w dziale artykułów letnich. Okres przejściowy spowodował w związku z tym, niewielkie zresztą, osłabienie uruchomienia. Zamówienia na okres sezonu letniego zaczęły w końcu stycznia napływać w dość znacznych ilościach. Ceny artykułów letnich pozostaną z niewielkimi odchyleniami na poziomie zeszłorocznym.

K.

¹⁾ Olej parafinowy i odcieki, olej prasowy, gacz, oleje potne.

²⁾ Oleje napędowy i opałowy.

ROLNICTWO

ZBIORY GŁÓWNYCH ZIEMIOPŁODÓW W ROKU 1936.—Wg ostatecznych obliczeń, dokonanych przez Gł. Urząd. Stat., zbiory 5 głównych ziemiopłodów w Polsce w roku 1936 przedstawiały się następująco:

Zbiory w 1936 r.	Wzrost (+) lub spadek (—) w 1936 r. w stosunku do: 1935 r. przec. 5-letniej 1931 ÷ 1935	
	tys. q	procent
Pszenvica	21 326	+ 6'1 + 8'0
Żyto	53 640	— 3'8 — 0'5
Jęczmień	14 014	— 4'6 — 3'1
Owies	26 401	+ 1'6 + 5'3
Ziemniaki	342 813	+ 5'5 + 10'4

W stosunku do roku 1935 zbiory pszenicy były wyższe w większości województw; wyjątek stanowiły woj.: kieleckie, krakowskie, śląskie i pomorskie. Największy wzrost wykazały woj.: wołyńskie (+18·5%) i poznańskie (+12·5%), natomiast znacznie niższe zbiory wypadły w woj.: pomorskim (—15·2%) i śląskim (—13·3%).

Zbiory żyta we wszystkich województwach—z wyjątkiem wołyńskiego, poznańskiego, lwowskiego i stanisławowskiego—okazały się niższe od zbiorów w 1935 r., przy tym najbardziej wyróżniały się pod tym względem woj.: wileńskie (—16·4%), kieleckie (—12·9%) i pomorskie (—10·9%). Jednak dla całej Polski zbiory żyta były nieznacznie niższe od przeciętnej 5-letniej.

Zbiory jęczmienia były również niższe w większości województw, a największy spadek w porównaniu z 1935 r. zaznaczył się w woj.: wileńskim (—26·5%), następnie—pomorskim (—13·6%). Wyższe od zeszłorocznych zbiory jęczmienia były w woj.: łódzkim, białostockim i poznańskim (w tym ostatnim o +11·7%).

Zbiory owsa były wyższe w woj.: warszawskim, łódzkim, poznańskim, śląskim, lwowskim i tarnopolskim; pozostałe województwa miały zbiory niższe w 1935 r. Znaczny wzrost nastąpił w woj.: poznańskim (+62·5%) i łódzkim (+18·3%), natomiast znaczny spadek uwiidocznili się w woj.: wileńskim (—25·9%) i nowogródzkim (—15·5%). Susza, która trwała w maju i na początku czerwca w woj. wschodnich i południowych, wpłynęła ujemnie na zbiory zbóż jarych w tych województwach.

Zbiory ziemniaków większe niż w 1935 r. wykazują województwa centralne—z wyjątkiem kieleckiego, oraz woj.: wileńskie, poleskie, poznańskie i lwowskie. W pozostałych województwach zbiory były niższe. Największy wzrost produkcji zaznaczył się w woj. poznańskim (+53·4%). Jak wiadomo, w 1935 r. województwa centralne wraz z wileńskim, nowogródzkim i poznańskim odnotowały nieurodzaj ziemniaków.

Kłeska suszy w woj. wileńskim wpłynęła na znaczne obniżenie zbiorów żyta oraz zbóż jarych w tym województwie. Natomiast woj. poznańskie, po 2-letniej posusze, w 1936 r. miało zbiory wszystkich ziemiopłodów wyższe, a szczególnie owsa i ziemniaków, które w 1935 r. uległy wyjątkowemu spadkowi. Burze i grady przyczyniły się w znacznym stopniu do obniżenia zbiorów w woj. kieleckim, krakowskim, śląskim i pomorskim.

Zbiory buraków cukrowych w 1936 r.—na podstawie sprawozdań, nadesłanych przez cukrownie—wynosiły w całej Polsce 25 554·4 tys. q, w porównaniu więc ze zbiorami w 1935 r. były większe o 2·2%.

HANDEL

UDZIAŁ W. M. GDAŃSKA W KONTYNGENTACH PRZYWOZOWYCH

Trzeci już rok z rzędu mija od chwili zawarcia pomiędzy Polską i Senatami W. M. Gdańską szeregu bardzo zasadniczych dla wzajemnych stosunków polsko-gdańskich umów gospodarczych. Umowy te, podpisane w dn. 6/VIII 1934 r., dotyczyły następujących dziedzin: 1) uregulowania pewnych spraw celnych, 2) udziału W. M. Gdańska w polskich kontyngentach przywozowych, 3) nadzoru nad artykułami żywności i przedmiotami użytku pod względem sanitarnym, 4) spraw weterynaryjnych, 5) spraw ochrony roślin i 6) obrotu produktami rolnictwa, ogrodnictwa i rybactwa.

W dziedzinie przywozu towarów, zakazanych do przywozu, czemu poświęcany niniejszy artykuł, nastąpiła dzięki układowi z dn. 6/VIII 1934 r. zasadnicza zmiana. Poprzedni stan rzeczy, oparty na tzw. umowie warszawskiej¹⁾, dopuszczał istnienie samodzielnych dla Gdańska kontyngentów przywozowych na towary, zakazane do przywozu do polskiego obszaru celnego. Artykuł 212 ust. 3 umowy warszawskiej brzmi następująco:

„W razie sprzeciwu i nieosiągnięcia porozumienia co do jednolitego unormowania istniejących już lub mających być w przyszłości wydanych ograniczeń przywozu i wywozu, W. M. Gdańsk pod Rzplitej Polskiej wysokość kontyngentu towarów, których przywóz na obszar W. M. Gdańska lub wywóz z jego granic celem pokrycia konsumpcji jego własnej ludności lub też na pokrycie zapotrzebowania własnego przemysłu,

własnego rolnictwa i własnego rzemiosła w granicach ich zdolności produkcyjnej ma być dozwolony. Polska uznaje podane kontyngenty za obowiązujące ją”.

W tym stanie rzeczy wydawane przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu zakazy przywozu nie ograniczały przywozu do W. M. Gdańska dla jego własnych potrzeb, ponieważ brak było kryterium dla określenia wysokości tych potrzeb. Okazało się więc w praktyce, że towary, sprowadzane na kontyngenty gdańskie, były masowo sprzedawane nielegalnie do Polski, skutkiem czego polska polityka reglamentacji przywozu stawała się nieskuteczna. Zmusiło to Polskę narazie do wprowadzenia tzw. kontroli kontyngentowej nad towarami, wysyłanymi z obszaru W. M. Gdańska do Polski. Jednocześnie jednak z tym Rząd polski—celem ułatwienia obrotu handlowego polsko-gdańskiego—zgodził się zaopatrywać w odpowiednie zaświadczenia wysyłki towarów, pochodzących od tych firm gdańskich, które zrzekły się dobrowolnie korzystania z gdańskich kontyngentów, lojalnie poddając się kontroli polskich władz w Gdańsku.

Istnienie osobnych kontyngentów gdańskich—jak widać—utrudniało w znacznym stopniu obrót towarowy polsko-gdański, który, rzecz oczywista, w ramach jednego obszaru celnego powinien odbywać się w zasadzie bez najmniejszych przeszkód. Stan ten trwał przez lat kilka, i dopiero układ o udziale W. M. Gdańska w polskich kontyngentach przywozowych z dn. 6/VIII 1934 r. wprowadził właściwe zmiany.

Wolne Miasto uznało za rzecz korzystniejszą dla siebie zrzec się na czas trwania układu korzystania z art. 212 umowy warszawskiej, tj. z własnych kontyngentów. W zamian za to Rząd polski zagwarantował gdań-

¹⁾ Umowa z dn. 24/X 1921 r. pomiędzy Polską i W. M. Gdańskiem celem wykonania i uzupełnienia polsko-gdańskiej konwencji z dn. 9/XI 1920 r.

skim importerom prawo korzystania z kontyngentów polskich w ramach odpowiednich udziałów, które, jak dotąd, były ustalane corocznie pomiędzy Rządem Polskim i Senatem W. M. Gdańska, z uwzględnieniem potrzeb ludności gdańskiej oraz zapotrzebowania przemysłu, rzemiosła, rolnictwa i handlu W. M. Gdańska (art. 2 układu z dn. 6/VIII 1934 r.).

W ten sposób już trzeci rok z kolei importerzy gdańscy sprowadzają zza granicy celnej towary, zakazane do przywozu, wyłącznie na zasadzie polskiego pozwolenia przywozu. Przy takim uregulowaniu sprawy ustanowiona w swoim czasie kontrola kontyngentowa stała się oczywiście zbędna, i w obecnym stanie rzeczy, poza pewnymi ograniczeniami we wzajemnym obrocie polsko-gdańskim odnośnie artykułów akcyzowo-monopolowych—wobec różnicy ustawodawstw w tej dziedzinie—obróć towarowy polsko-gdański jest zupełnie wolny¹⁾.

Udział W. M. Gdańska w kontyngentach przywozowych ustalany jest corocznie w formie specjalnego protokołu wykonawczego do układu z dn. 6/VIII 1934 r. Pierwszy taki protokół został podpisany jednocześnie z układem w dn. 6/VIII 1934 r. na okres 1/IX 1934—31/VIII 1935; w dn. 4/XII 1935 r. podpisany został protokół wykonawczy na okres 1/IX 1935—31/VIII 1936, a w dn. 27/II 1937 r. ustalone zostały udziały W. M. Gdańska w polskich kontyngentach przywozowych na 2 następne lata gospodarcze, tj. do dn. 31/VIII 1938 r.

Struktura polsko-gdańskich protokołów w sprawie zagwarantowania Wolnemu Miastu udziałów w polskich kontyngentach przywozowych wygląda w ten sposób, że w zakresie każdego towaru, zakazanego do przywozu (od dn. 13/V 1936 r. obowiązuje generalny zakaz przywozu zza granicy celnej), ustalane są w drodze obopólnego porozumienia z reguły procentowe udziały. Jedynie w wypadku nieustanowienia przez Rząd Polski kontyngentu przywozowego na dany towar, jako też w wypadku, gdy potrzeby Wolnego Miasta nie mogą być w praktyce pokryte wewnątrz obszaru celnego, ani w krajach, z których przywóz został dopuszczony—następuje ustalenie udziału gdańskiego, wyrażonego absolutną liczbą, przy czym te ostatnie udziały, tzw. liczbowe, ustalane są na podstawie wyłącznie rzeczywistych potrzeb konsumpcji obszaru gdańskiego. Udziały procentowe winny odpowiadać natomiast zarówno potrzebom ludności gdańskiej, jako też zapotrzebowaniu przemysłu, rzemiosła, rolnictwa i handlu W. M. Gdańska.

Ponieważ protokoły kontyngentowe zawierane są co najmniej na przeciąg 1 roku, układ o udziale W. M. Gdańska w kontyngentach przywozowych z dn. 6/VIII 1934 r. daje możliwość dokonania rewizji ustalonych dla W. M. Gdańska udziałów na wniosek Rządu Polskiego lub Senatu Wolnego Miasta—w wypadku, uzasadnionym poważnymi względami gospodarczymi, tzn. jeśli nastąpi znaczniejsza zmiana w wysokości potrzeb ludności gdańskiej, przemysłu, rzemiosła, rolnictwa lub handlu Wolnego Miasta.

Zagwarantowanie Gdańskowi prawa do udziałów (procentowych i liczbowych) w kontyngentach nie obejmuje jednak następujących wypadków: 1) udzielania pozwoleń przywozowych w sporadycznych wypadkach

wyjątkowych; 2) udzielania pozwoleń przywozowych w obrocie kompensacyjnym i clearingowym, o ile przyznawane są poza kontyngentami; w obu tych pierwszych wypadkach podania firm gdańskich traktowane są na tych samych warunkach i w ten sam sposób co podania firm polskich; 3) udzielania pozwoleń przywozowych, wydanych na podstawie podziału, dokonanego przez obce państwo.

W zasadzie okrąg gdański, analogicznie do okręgów gospodarczych, zakreślonych granicami terytorialnymi izb przemysłowo-handlowych w Polsce—stanowi osobny obszar, którego interesy reprezentowane są przez wyłonioną we wspólnym porozumieniu pomiędzy Rządem Polskim i Senatem W. M. Gdańska—Gdańską Izbę Handlu Zagranicznego. Izba Gdańska jest widocznym wyrazem zgodnej współpracy polsko-gdańskiej, której podstawy zostały szczegółowo określone w układzie z dn. 6/VIII 1934 r. W Izbie tej jednym z wiceprezesów jest osoba, wskazana przez Rząd Polski, a połowa członków zarządu składa się z osób, wskazanych przez tego wiceprezesa. Tam, gdzie Senat Wolnego Miasta występuje jako wyższa instancja w sprawach Izby—porozumiewa się z Rządem Polskim.

W zakresie zagadnień przywozowych i wywozowych oraz celnych Rząd Polski zasięga rady Izby Handlu Zagranicznego w Gdańsku zawsze wówczas, kiedy zasięga również rady polskich izb przemysłowo-handlowych. W dziedzinie przywozu i wywozu oraz ceł Izba dla Handlu Zagranicznego w Gdańsku otrzymuje te same upoważnienia, które są przyznawane polskim izmom przemysłowo-handlowym. W szczególności Izba w Gdańsku jest przedstawicielstwem gdańskich sfer gospodarczych i reprezentowana jest w organach, którym powierzony został podział kontyngentów, według tych samych zasad, co i polskie izby przemysłowo-handlowe¹⁾. Pozwolenia przywozu wydawane są gdańskim importerom przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu na tych samych warunkach technicznych i merytorycznych jak i polskim importerom (podział, opłaty, kompensata, clearing itp.). W związku z dokonaniem w początku stycznia b. r. reorganizacji w zakresie opiniowania i techniki wydawania pozwoleń przywozowych Gdańska Izba Handlu Zagranicznego została, podobnie jak izby przemysłowo-handlowe w kraju—upoważniona do wydawania pozwoleń przywozowych w ramach kontyngentów, dzielonych przez Centralną Komisję Przywozową regionalnie, tzn. pomiędzy poszczególne izby.

Wytwory produkcji gdańskiej dopuszczane są jako obiekty obrotu kompensacyjnego przy eksporcie z największą przychylnością.

W tym miejscu zaznaczyć wypada, iż zagadnienia, związane z udziałem W. M. Gdańska w obrocie rozrachunkowym (clearing) polsko-zagranicznym, oraz bliższe określenie zasad uczestniczenia firm gdańskich w obrocie kompensacyjnym polsko-zagranicznym mają być przedmiotem osobnych porozumień. W tym miejscu chodziło głównie o charakterystykę zasad udziału W. M. Gdańska w polskich kontyngentach przywozowych, i dlatego wracamy jeszcze raz na chwilę do tej kwestii, ponieważ znajduje ona w prasie codziennej nie zawsze należyte zrozumienie.

¹⁾ Dla jasności obrazu pomijamy w tym miejscu sprawę wzajemnych stosunków walutowo-dewizowych polsko-gdańskich, które pod pewnym względem ograniczają jednak swobodę obrotu towarowego polsko-gdańskiego.

¹⁾ W Centralnej Komisji Przywozu, a następnie w Komitecie Importowym przy Radzie Handlu Zagranicznego zasiada, bądź zasiadać będzie, 2 przedstawiciele Izby Gdańskiej.

Z jednej strony czyta się opinie prasy polskiej, że kontyngenty gdańskie przewyższają znacznie zapotrzebowanie W. Miasta, i że wskutek tego pośrednictwo importera gdańskiego koliduje z interesem kupca polskiego oraz przemysłowca, jeśli chodzi o dostawę surowców zagranicznych dla przemysłu. Z drugiej strony głosy prasy gdańskiej utyskują niejednokrotnie, że przyznane kupiectwu gdańskiemu udziały w polskich kontyngentach przywozowych nie pokrywają własnego zapotrzebowania.

Jest to polemika, będąca na łamach prasy wyrazem dążeń poszczególnych kół kupiectwa, które dba — rzecz zrozumiała — o własne interesy. Stan umowny pomiędzy Polską i W. M. Gdańskiem w zakresie udziału W. M. Gdańska w polskich kontyngentach przywozowych nie daje pod tym względem, niestety, całkowicie dokładnych określeń. Przypominamy tu wspomniany już wyżej art. 2 układu o udziale W. M. Gdańska w kontyngentach przywozowych, który mówi, że ustalone w odsetkach udziały gdańskie winny odpowiadać potrzebom ludności gdańskiej, jako też zapotrzebowaniu przemysłu, rzemiosła, rolnictwa i handlu W. M. Gdańska. Nie budzi w tym postanowieniu umownym wątpliwości określenie zapotrzebowania ludności gdańskiej, chodzi tu bowiem o konsumpcję tejże ludności. Tak samo wymierzalnym w przybliżeniu elementem jest zapotrzebowanie przemysłu, rzemiosła i rolnictwa. Natomiast sporną kwestią może być istotne zapotrzebowanie handlu gdańskiego, którego rolę, jako pośrednika w dostawach do Polski, uznajemy, gdyż jest to naturalna funkcja kupiectwa gdańskiego, osiadłego w porcie polskiego obszaru celnego — z tym jednak, że rozmiary tego pośrednictwa i jego charakter winny harmonizować z interesem całości obszaru gospodarstwa polskiego.

W chwili obecnej, kiedy import towarów zagranicznych nie jest regulowany wolną grą sił ekonomicznych, a jako czynniki, określające go — z reguły hamujące i tym samym stwarzające rentę kontyngentową — występują przepisy administracyjne reglamentacji towarowej i dewizowej — stwarza się duży nacisk ze strony zainteresowanych sfer handlowych na pewne kontyngenty. Nacisk ten występuje również przy ustalaniu udziałów gdańskich ze strony gdańskiego kupiectwa na kompetentne czynniki gdańskie w rozmowach z urzędowym czynnikiem polskim.

Dlatego też należy powitać z uznaniem fakt, że ostatnie pertraktacje polsko-gdańskie zostały poprzedzone i przygotowane w łonie samorządowych podkomisji gospodarczych polskiej i gdańskiej, gdzie fachowi reprezentanci sfer gospodarczych Polski i Gdańska mieli możliwość na płaszczyźnie praktycznych i realnych warunków uzgodnienia szeregu punktów spornych — nie tylko w zakresie ustalenia udziałów w gdańskich kontyngentach przywozowych, ale i w zakresie spraw, związanych z handlem zagranicznym w ogólności.

W ten sposób, tj. przez uprzednie rozmowy zainteresowanych czynników gospodarczych, będzie można i na przyszłość, w interesie zgodnej współpracy gospodarczych sfer Polski i Gdańska, określać współudział kupiectwa gdańskiego i przemysłu w handlu zagranicznym polskiego obszaru celnego. Oficjalne rokowania czynników urzędowych winny raczej w tych sprawach odgrywać rolę arbitra i ostatecznej instancji w zagadnieniach trudniejszych i wymagających nadania prawnej formy.

Z. Rogoziński

HANDEL WEWNĘTRZNY

KOSZTY POŚREDNICTWA

Powiedzenie, że handel w Polsce posiada wygórowaną kalkulację, dzięki której powstaje zjawisko „nadmiernej rozpiętości cen” lub „nadmiernych kosztów pośrednictwa”, jest równie powszechne, co mało dokładne. Badania, jakie na ten temat bywały prowadzone (w ub. r. publikował je m. in. „Rolnik Ekonomista”), cechowała fragmentaryczność; widzieć w nich należy jedynie pierwsze próby sumiennego, obiektywnego podejścia do zagadnienia.

A zagadnienie to bynajmniej do łatwych nie należy. Trudny jest wybór metody porównywania kosztów pośrednictwa, a i dobór kryteriów rozpoznawczych dla ustalenia, czy koszty te są czy nie są „nadmierne”, nastrocza sporo kłopotów. Jeżeli się bowiem porównywa rozpiętość cen w dwóch różnych krajach, to trzeba sobie zarazem uprzytomnić, jaką rolę odgrywa dany artykuł w produkcji i konsumpcji, jaki jest dochód społeczny, jaki jest poziom życia, ile wynosi cena, płacona producentowi, i cena, płacona przez konsumenta, ile wynoszą tzw. koszty stałe (sztywne) itd. Koszty handlowe (z podatkami, kosztami przewozu itp.) mogą być jednakowe, chociaż jeden artykuł jest 2 razy droższy od drugiego. Procentowe ujęcie rozpiętości cen też nie może być całkowicie miarodajne, gdyż producenta interesuje w cenie, przez siebie otrzymywanej, nie stosunek jej do ceny, płaconej przez spożywcę, lecz konkretna kwota pieniężna; tak np. przy wyższej cenie detalicznej niższy odsetkowo udział producenta może się wyrażać kwotą pieniężną wyższą aniżeli w przypadku odwrotnym. Z tym zaś wiąże się jeszcze inna kwestia, a mianowicie, jaką wartość posiadają usługi, świadczone spożywczy przez handel; większa rozpiętość cen i wyższe koszty pośrednictwa mogą być odpowiednikiem i ekwiwalentem lepszej jakości towaru i wyższej formy jego dystrybucji (opakowanie, dostawa do mieszkania spożywczy, standaryzacja itp.).

Mając powyższe zastrzeżenia w pamięci, możemy tym niemniej obliczać rozpiętość cen i koszty pośrednictwa w formie ustalenia odsetka ceny, jaką otrzymuje producent, w cenie, płaconej przez konsumenta. Dane, oparte o materiały, publikowane w „Wiadomościach Statystycznych G. U. S.”, ograniczamy do 2 lat ostatnich, które cechuje na ogół spokojny przebieg linii cen „producenckich” i cen „konsumenckich”. Staliliśmy się ponadto wybrać 2 odrębne ośrodki: woj. lubelskie i woj. poznańskie, oba posiadające charakter rolniczy, ale każdy z nich należy do innej i odmiennie pracującej dzielnicy. Wzięliśmy wreszcie pod uwagę artykuły powszechnego użytku, z których jedne podlegają, przechodząc od wytwórcy do spożywczy, pewnym przeróbkom (przemiał i wypiek), gdy drugie nie zmieniają swego stanu i przeznaczenia. Otrzymane rezultaty, wyrażające procentowy stosunek ceny, otrzymywanej przez producenta za surowiec (ziarno, żywiec itd.), do ceny, płaconej przez konsumenta za wyrób gotowy (mąka, chleb, kasza, mięso itd.), brzmią, jak następuje¹⁾:

	Lublin		Poznań	
	1935	1936	1935	1936
Pszennica — mąka pszenna . . .	73	85	63	76
Żyto — chleb żytni.	43	48	42	51
Jęczmień — kasza jęczmienna . .	71	82	61	76
Wieprz — mięso wieprzowe . . .	67	72	70	78
Ziemniaki jadalne	57	56	44	52
Mleko	87	87	52	58
Jaja	72	71	76	76

Z wniosków, jakie się nasuwają przy czytaniu powyższego zestawienia, najważniejsze brzmią: 1) im więcej faz niezbędnego obrotu i przetwórstwa (chleb w porównaniu z mąką), tym mniejszy jest udział producenta w cenie detalicznej produktu wyjściowego; 2) im niższa cena danego artykułu, tym wyższe relatywne koszty pośrednictwa (ziemniaki w porównaniu z mąką lub kaszą); 3) im bardziej poprawia się koniunktura (a rok 1936 był rokiem wyższych cen aniżeli rok 1935), tym większa część ceny detalicznej przypada na wytwórcę

¹⁾ Za 100 przyjęto ceny detaliczne w Lublinie i Poznaniu i do tych cen przyrównano przeciętne ceny wojewódzkie. Przeciętne roczne stanowią średnią arytmetyczną cen miesięcznych.

(w danym wypadku—rolnika); 4) koszty pośrednictwa są niejednokrotnie znacznie wyższe na zachodzie Polski, gdzie handel jest mocniejszy i bardziej sprawny, aniżeli w centrum, gdzie przywykliśmy widzieć handel słaby, rozproszony i prymitywny.

Dla uzupełnienia powyższego podajemy z kolei relację ceny, otrzymywanej przez producenta (przeciętna dla całej Polski), do ceny hurtowej giełdy warszawskiej wzgl. notowań hurtowych rynku stołecznego. I tak: dla wieprza żywej wagi wyniesie ona 83 (w 1935 r.) i 84% (w 1936 r.), dla mleka—88 i 88%, dla jaj—78 i 84%. Podobnie ustalimy stosunek cen, płaconych producentom danego województwa, do cen ich najbliższej giełdy: dla pszenicy (woj. tarnopolskie—giełda lwowska) stosunek ten wyniesie 89 (1935 r.) i 87% (1936 r.), dla żyta (woj. poznańskie—giełda poznańska)—95 i 94%.

Pozostałoby wreszcie kwestia porównań w skali między państwowej. W tym celu wzięliśmy pod uwagę rynek mięsny w Polsce, Czechosłowacji i Niemczech (ten ostatni jest b. silnie reglamentowany przez Państwo), ceny zaś są cenami giełdowymi na mięso i żywiec. Ceny żywa—w odsetkach cen mięsa—kształtowały się następująco:

	Wół — mięso wołowe		Wieprz—mięso wieprzowe	
	1935	1936	1935	1936
Polska	56	56	76	80
Czechosłowacja . .	49	50	74	78
Niemcy	55	54	70	72

Aczkolwiek powyższe dane należy brać „cum grano salis”, niemniej uderza, iż w ich świetle teza o nadmiernych w Polsce kosztach pośrednictwa nie znajduje potwierdzenia. Zapewne, w całym szeregu niewymienionych tutaj artykułów (np. w rybach) koszty pośrednictwa będą wyższe, obciążenie konsumenta i upośledzenie producenta bardziej dotkliwie, aniżeli to wynikałoby z przytoczonych powyżej zestawień. Dokładne zdanie sobie sprawy, czy i w jakim stopniu oraz z jakich powodów i z jakimi skutkami istnieje zjawisko „nadmiernych kosztów pośrednictwa”, będzie możliwe dopiero po wyczerpujących pracach Międzysamorządowej Komisji Handlu Wewnętrznego, która rozpoczęła już swe badania nad strukturą cen szeregu artykułów rolniczych i przemysłowych. Do badań tych przywiązuje się tym większą wagę, że przyczynią się one do obiektywnego wyświetlenia problemu rozpiętości cen i do sprostowania często błędnych lub powierzchownych poglądów opinii publicznej.

K. Sokołowski

AKCJA SPĘDÓW ROLNICZYCH¹⁾.—Jedną z zasad organizacji rynku mięsnego, która znalazła swój wyraz w rozporządzeniu Prezydenta Rzplitej z dn. 27/X 1933 r. w sprawie uregulowania obrotu zwierzętami, drobiem i mięsem, jest skupianie podaży zwierząt na targowiskach. W tym celu wydane zostały—lub mają być wydane—zarządzenia i przepisy, dotyczące urzędzenia targowisk i organizacji obrotu (ważenie, klasyfikowanie towaru, regulaminy, zwyczaje handlowe, notowanie i ogłaszanie cen itd.).

Równolegle prowadzona jest tzw. „akcja spędów rolniczych” poza targowiskami. Spędów takich mamy kilka rodzajów: dla bekoniarni, na wywóz do Niemiec, na wywóz do Austrii i spółdzielcze.

Przywykliśmy patrzeć na akcję tę od strony dodatniej. Obecnie chcielibyśmy dla odmiany zasygnalizować również pewne momenty ujemne.

Na spędach—przede wszystkim—nie ma większej liczby nabywców, a tym samym konkurencji. Cena ustalana jest jednostronnie. Wprawdzie za podstawę bierze się ceny rynków sąsiednich, cena ta jednakże nie zawsze jest miarodajna, ponieważ na targowiska rolnik dostarcza z zasady towar gorszy, na który nie ma nabywcy w handlu domokrajnym. Ceny, płacone za gorszy towar, mogą być brane za podstawę przy zakupie sztuk lepszych ze szkodą dla producenta. Poza tym należy mieć na uwadze, że w miarę silnego rozwoju akcji spędów stracilibyśmy podstawę do ustalania cen rynkowych, ponieważ obroty targowe zanikłyby.

Należy się obawiać, że akcja spędów może się z biegiem czasu wyrodzić—jako metoda, pozbawiona oparcia o prawa ekonomiczne. Oparciem tym jest obecnie tylko dobra wola monopolistycznego nabywcy. Już teraz niektóre targowiskowe komisje nadzorcze awizują pewne szkodliwe objawy.

¹⁾ Notatka niniejsza odpowiada sprawozdaniu Głównej Targowiskowej Komisji Nadzorczej w tej sprawie, złożonemu zainteresowanym ministerstwu.

Jedna z komisji donosi, że niektóre spółdzielnie rzekomo prowadzą akcję raczej przez ambicję wykazania się wszechstronną działalnością niż ze względu na realne możliwości (handlują różnymi artykułami, kapitał obrotowy wynosi kilka tys. zł, brak fachowców od handlu zwierzętami). Ponieważ terminów raz wyznaczonych spędów spółdzielnia taka musi dotrzymać, a nie ma pieniędzy, więc proponuje rolnikom zakup na kredyt za umówioną cenę. Wyzyskują to okoliczni kupcy, którzy wykupują towar po niskiej cenie za gotówkę. Inna znów spółdzielnia proponuje ceny tak niskie, aby ich rolnicy nie zaakceptowali, bo nie ma czym płacić.

Na jedną z firm eksportowych wpływają skargi, że urzęda spędu wszelkiego rodzaju drobiu, a zakupuje od rolników tylko niektóre z nich. „Zbędny” towar wykupują pośrednicy po niskiej cenie, aby go podobno następnie potajemnie dostarczyć eksporterowi. „Zdyskwalifikowane” sztuki zakupywane są również w znacznej ilości w ten sposób.

Jeśli te skargi przykładowe nawet są niesłuszne, to z brakiem zaufania należy się zawsze liczyć. A na takiej podstawie nie można budować organizacji rynku na dalszą metę. Jeśli zaś odpowiadają one prawdzie—to są właśnie wyrazem tego zwyrodnienia, którego możnaby się obawiać.

Na spędach i na targowiskach istnieją z zasady różne ceny, nawet za towar niekontraktowany. Różne ceny na ten sam towar i na tym samym rynku uważać zaś należy za zjawisko niezdrowe i niepożądane.

Posiadamy już w tej mierze ujemne doświadczenia z rynku zbożowego, z tych mianowicie okresów, kiedy P. Z. P. Z. zakupywały część zboża po wyznaczonej przez siebie wyższej cenie, a większość podaży pozostawiona była wolnej konkurencji.

Skierowanie handlu poza targowiska uniemożliwi sfinansowanie niezbędnych urządzeń targowych, bez których nawet przy udanej akcji spędów rynek nie może się obyć, bo poza spędami handel musi się odbywać, choćby dla zaopatrywania rzemiosła mięsnego w żywiec.

Akcja spędów o typie targowym powstała przede wszystkim n. tle niedomagań w zakresie organizacji targowisk (brak urządzeń, wysokie opłaty, terror itd.) i związanego z tym nadmiernego rozwoju handlu domokrajnego. Wydaje się, że należy raczej przyspieszyć podjęte prace nad uporządkowaniem stosunków na targowiskach niż rozbudowywać zbytnio nowe formy handlu. Ulepszenie spędów doprowadzi do tej formy handlu, jaką reprezentuje targowisko. Będziemy więc mieć, obok dotychczasowych, nową sieć targowisk „rolniczych” z nowym aparatem nadzorczym lekarsko-weterynaryjnym, z nowymi urządzeniami regulaminowymi, administracją itd. Należy się zastanowić, czy spędów nie możnaby przenieść na targowiska, a przynajmniej na te, które są należycie urządzone i administrowane, i czy nie należałoby ich urządzić w dnie targowe. Bekoniarnia czy organizacja, zarządzająca spęd, odgrywałaby w tym wypadku rolę czynnika interwencyjnego, podnosząc ogólny poziom cen. Z wolnych obrotów wyłączany byłby jedynie towar kontraktowy. Spędy takie odbywałyby się tylko w pewne dni targowe. Targ taki miałby wówczas charakter targu o szerszym zasięgu. Poza tym odbywałyby się targi normalne na potrzeby lokalnych nabywców i przygodnych kupców zamiejscowych.

J. Wojtyła

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

ZBOŻA I PRZETWORY

— Ruch cen zbóż w okresie 15 ÷ 27/II 1937 r. kształtował się następująco (w zł za 100 kg):

	15 ÷ 20/II	22 ÷ 27/II	Wzrost
Pszenica			
Warszawa	29'92	31'50	5'2
Poznań	28'53	29'88	4'7
Lwów	28'27½	29'62½	4'7
Średnia	28'91	30'33	4'9
Żyto			
Warszawa	24'30	25'65	5'5
Poznań	23'68	24'88	5'0
Lwów	23'30	24'67	5'8
Średnia	23'76	25'07	5'4
Owies			
Warszawa	20'12½	21'67	7'7
Poznań	21'38	22'94	7'2
Lwów	21'81	21'97	0'7
Średnia	21'10	22'19	5'2
Jęczmień browarowy			
Warszawa	26'62½	27'00	1'4
Poznań	26'50	26'50	—
Lwów	25'35	26'50	4'5
Średnia	26'10	26'67	2'0

Jęczmień zwykły			
Warszawa	23·37½	23·75	1·6
Poznań	22·88	22·88	—
Lwów	—	—	—
Średnia	23·12½	23·31½	0·8

—W okresie sprawozdawczym (od 22 do 27 lutego) na rynku zbóż i przetworów obserwowaliśmy dalej trwającą tendencję zwykłą, która pod koniec okresu uległa lekkiemu zahamowaniu — m. in. na skutek wiadomości o projektowanej obniżce premij wywozowych dla żyta. Jeśli chodzi o obroty — to kształtowały się one nieco poniżej ostatnio notowanych. Na giełdzie warszawskiej zyski kursowe (w zł na 100 kg) kształtowały się następująco: pszenica jednolita i zbierana 1·50, żyto I i II standart 0·75, wszystkie gatunki jęczmienia 0·50, wszystkie rodzaje owsa 2·00, mąka pszenna I gat. 0 ÷ 20% 2·00, — pozostałe gatunki 1·50, wszystkie rodzaje mąki żytniej 1·00 (z wyjątkiem pastewnej, która zyskała 0·25), otręby pszenne 1·00 oraz otręby żytnie 1·25; na giełdzie poznańskiej dodatnie salda wyniosły (analogicznie): pszenica 0·50, żyto 1·00, owses 1·50, wszystkie rodzaje mąki pszennej 0·75, wszystkie rodzaje i gatunki mąki żytniej 1·50, otręby pszenne grube 0·25, — średnie 0·50 oraz otręby żytnie i jęczmienne 0·25.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wyniósł 11 562 t, w tym 3 104 t żyta (dla okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, odpowiednie liczby wynosiły: 10 043 i 2 003).

Warszawa. —Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica jednolita 748 grl 32·00 ÷ 32·50 (30·50 ÷ 31·00), — zbierana 737 grl 31·50 ÷ 32·00 (30·00 ÷ 30·50), żyto I standart 693 grl 25·50 ÷ 25·75 (24·75 ÷ 25·00), —eksportowe 706 ÷ 712 grl bez notowań, —II standart 681 grl 25·25 ÷ 25·50 (24·50 ÷ 24·75), jęczmień browarny 678 ÷ 684 grl 26·75 ÷ 27·75 (26·25 ÷ 27·25), —o wadze 673 ÷ 678 grl 24·75 ÷ 25·25 (24·25 ÷ 24·75), —o wadze 649 grl 23·75 ÷ 24·25 (23·25 ÷ 23·75), —o wadze 620·5 grl 23·25 ÷ 23·75 (22·75 ÷ 23·25), owses I standart 460 grl 23·50 ÷ 24·00 (21·50 ÷ 22·00), —eksportowy 478 ÷ 488 grl 23·50 ÷ 24·00 (21·50 ÷ 22·00), —II standart 435 grl 22·25 ÷ 22·75 (20·25 ÷ 20·75), mąka pszenna: I gat. 0 ÷ 20% 50·00 ÷ 51·00 (48·00 ÷ 49·50), —I gat. 0 ÷ 45% 48·00 ÷ 49·00 (46·50 ÷ 47·50), —I gat. B 0 ÷ 55% 46·00 ÷ 47·00 (44·50 ÷ 45·50), —I gat. C 0 ÷ 60% 45·00 ÷ 46·00 (43·50 ÷ 44·50), —I gat. D 0 ÷ 65% 44·00 ÷ 45·00 (42·50 ÷ 43·50), —II gat. A 20 ÷ 55% 43·00 ÷ 44·00 (41·50 ÷ 42·50), —II gat. B 20 ÷ 65% 41·00 ÷ 43·00 (39·50 ÷ 41·50), —II gat. D 45 ÷ 65% 38·00 ÷ 39·00 (36·50 ÷ 37·50), —II gat. F 55 ÷ 65% 37·00 ÷ 38·00 (35·50 ÷ 36·50), —II gat. G 60 ÷ 65% 36·00 ÷ 37·00 (34·50 ÷ 35·50), —pastewna 25·00 ÷ 26·00, mąka żytnia wyciągowa: I gat. 0 ÷ 30% 37·50 ÷ 38·50 (36·50 ÷ 37·50), —I gat. 0 ÷ 50% 37·50 ÷ 38·50 (36·50 ÷ 37·50), —I gat. 0 ÷ 65% 36·50 ÷ 37·50 (35·50 ÷ 36·50), —II gat. 50 ÷ 65% 31·50 ÷ 32·50 (30·50 ÷ 31·50), —razowa 0 ÷ 95% 29·25 ÷ 30·25 (29·00 ÷ 30·00), —połednia ponad 65% 22·00 ÷ 22·50, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 18·50 ÷ 19·00 (17·50 ÷ 18·00), —średnie z przemiału standartowego 17·50 ÷ 18·00 (16·50 ÷ 17·00), —miakie z przemiału standartowego 17·50 ÷ 18·00 (16·50 ÷ 17·00), otręby żytnie z przemiału standartowego 16·75 ÷ 17·25 (15·50 ÷ 16·00).

Poznań. —Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w zł za 100 kg parytet Poznań dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica 29·75 ÷ 30·00 (29·25 ÷ 29·50), żyto 24·75 ÷ 25·00 (23·75 ÷ 24·00), jęczmień 630/640 grl 21·75 ÷ 22·00, —667/676 grl 22·75 ÷ 23·00, —700/715 grl 24·25 ÷ 25·00, —browarny 26·00 ÷ 27·00, owses 23·25 ÷ 23·50 (21·75 ÷ 22·00), mąka (wraz z workiem): pszena I gat. A 0 ÷ 20% 48·00 ÷ 49·00 (47·25 ÷ 48·25), —I gat. A 0 ÷ 45% 47·00 ÷ 47·50 (46·25 ÷ 46·75), —I gat. B 0 ÷ 55% 45·50 ÷ 46·00 (44·75 ÷ 45·25), —I gat. C 0 ÷ 60% 45·00 ÷

45·50 (44·25 ÷ 44·75), —I gat. D 0 ÷ 65% 44·00 ÷ 44·50 (43·25 ÷ 43·75), —II gat. A 20 ÷ 55% 43·00 ÷ 43·50 (42·25 ÷ 42·75), —II gat. B 20 ÷ 65% 42·25 ÷ 42·75 (41·50 ÷ 42·00), —II gat. D 45 ÷ 65% 39·25 ÷ 40·25 (38·50 ÷ 39·50), —II gat. F 55 ÷ 65% 35·25 ÷ 36·25 (34·50 ÷ 35·50), —II gat. G 60 ÷ 65% bez notowań, —III gat. A 65 ÷ 70% 28·50 ÷ 29·50 (27·75 ÷ 28·75), —III gat. B 70 ÷ 75% 25·50 ÷ 26·50 (24·75 ÷ 25·75), mąka żytnia wyciągowa: I gat. 0 ÷ 30% 36·50 ÷ 37·00 (35·00 ÷ 35·50), —I gat. 0 ÷ 50% 36·00 ÷ 36·50 (34·50 ÷ 35·00), —I gat. 0 ÷ 65% 34·50 ÷ 35·00 (33·00 ÷ 33·50), —II gat. 50 ÷ 65% 27·25 ÷ 27·75 (25·75 ÷ 26·25), —połednia ponad 65% 25·00 ÷ 25·50 (23·50 ÷ 24·00), otręby pszenne średnie z przemiału standartowego 17·25 ÷ 17·75 (16·75 ÷ 17·25), —grube z przemiału standartowego 18·00 ÷ 18·50 (17·75 ÷ 18·25), otręby żytnie z przemiału standartowego 17·00 ÷ 17·50 (16·75 ÷ 17·25), otręby jęczmienne 17·25 ÷ 18·50 (17·00 ÷ 18·25).

RYNEK AKCYJNY

za okres od 22 do 27 lutego 1937 r.

W okresie sprawozdawczym na rynku akcyjnym obserwowaliśmy ponowne wzmocnienie tendencji, szczególnie silne dla akcji: Norblina, które okres sprawozdawczy zamknęły zyskiem w wysokości zł 4·00, Ostrowca, które zwykływały o zł 3·00, i Warsz. Tow. Kopalń Węgla — zł 2·50. Poaz utrzymanymi akcjami Banku Polskiego — zwykływały jeszcze akcje: Warsz. Tow. Fabryk Cukru (zł 1·00) i Starachowice (zł 1·35); natomiast akcje Lilpopy obniżyły się o zł 0·05, a akcje Haberbuscha i Schielego o zł 0·50. Z dniem 23/II b. r. akcje Tow. Akc. Cukrowni „Ostrowite” są notowane bez kuponu dywidendowego za 1935/36 r. wartości zł 2·00.

Na giełdzie krakowskiej obracano w skromnych rozmiarach akcjami Sierszy Górniczej po podwyższonym o zł 8·00 kursie, a na giełdzie poznańskiej — akcjami Banku Polskiego po utrzymanym kursie (uwzględniając wartość kuponu dywidendowego za rok 1936).

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy w zł za akcję	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Bank Polski	zł 100	101·00	100·00	100·00
Częstocice	zł 100	—	—	28·00
Warsz. Tow. Fabryk Cukru	zł 100	29·25	28·00	28·00
Warsz. Tow. Kopalń Węgla	zł 100	21·50	18·50	21·00
Lilpop	zł 25	13·75	12·85	12·75
Modrzejów	zł 50	7·15	6·90	7·15
Norblin	zł 100	61·00	56·25	60·00
Ostrowiec	zł 50	30·00	28·25	30·00
Starachowice	zł 100	34·50	32·00	32·50
Haberbusch i Schiele	zł 100	36·50	35·50	36·50

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje — w zł (w nawiasach — notowanie z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Siersza Górnicza 30·00 (22·00).

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym nie były notowane.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje — w zł (maksimum i minimum; w nawiasach — notowanie z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Bank Polski 100·00 — 99·00 (108·00).

CŁO ORAZ REGLAMENTACJA

ZNIŻKI CELNE. —W „Dz. Ust. R. P.” Nr 15/1937, poz. 101 ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 23/II 1937 r., wydane w porozumieniu z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. o niżkach celnych, na mocy którego wprowadzone zostały cła niższe na mieszanke mąki kukurydzowej z mączką kostną z dodatkiem produktów zapachowych, jak: anyż, kminek itp., używaną jako dodatek do paszy dla zwierząt (o nazwach np. „Provendeine”, „Helios”), sprowadzaną w okresie do dn. 31/X 1937 r., na karpie żywe, sprowadzane w okresie do dn. 31/X 1937 r., oraz na mace, sprowadzane w okresie do dn. 27/III 1937 r.

Zniżka celna na mieszanke mąki kukurydzowej z mączką kostną itd. pozostaje w związku z dodatnimi wynikami badań nad stosowaniem wspomnianej mieszanki do paszy dla krów, a mianowicie mieszanke ta podnosi strawność pasz treściwych i wydzielanie mleka.

Zniżka celna na karpie żywe jest powtórzeniem i prolongatą analogicznej niżki, która obowiązywała w tym samym okresie ub. r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 44/1936, poz. 326).

Cło niższe na mace wprowadzane jest od szeregu lat w okresie przed świętami żydowskimi „Pesach”. Maca w niewielkich stosunkowo

ilościach nadsyłana jest zwyczajowo przez krewnych ubogiej ludności żydowskiej bezpłatnie ze Stanów Zjedn.

Omawiane rozporządzenie weszło w życie z dniem ogłoszenia, tj. z dniem 2/III b. r.

Na mocy rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 23/II 1937 r., wydanego w porozumieniu z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln., ogłoszonego w „Dz. Ust. R. P.” Nr 16/1937, poz. 106 wprowadzone zostało na przędzę z jedwabiu sztucznego miedziowo-amoniakalnego pojedynczą, niebarwioną cło niższe w wysokości zł 500 od 100 kg. Cło to stosowane będzie na podstawie pozwoleń Ministra Skarbu do przesyłek przędzy, do których powinny być dołączone faktury, wystawione przez firmę produkującą, a poświadczane przez zagraniczną izbę przemysłowo-handlową, ze wskazaniem w poświadczeniu, iż przesyłka stanowi jedwab sztuczny miedziowo-amoniakalny, numeracji wg. Deniers Nr 100 i inne.

Rozporządzenie weszło w życie z dniem 1/III b. r. z terminem mocy obowiązującej do odwołania.

KONTROLA OBROTU TOWAROWEGO POLSKO-RUMUŃSKIEGO.—Obwieszczenie Ministra Skarbu z dn. 16/II 1937 r. („Dz. Urz. Min. Skarbu” Nr 5/1937, poz. 139) postanawia, że obrót towarami, pochodzącymi z polskiego obszaru celnego, i towarami, pochodzącymi z Rumunii—między polskim obszarem celnym i Rumunią podlega kontroli specjalnej, przewidzianej w §§ 48 ust. 11, 56 ust. 8 i 62 ust. 6 przepisów wykonawczych do prawa celnego.

W myśl tego obwieszczenia, kontroli specjalnej podlega, począwszy od dn. 25/II 1937 r., cały obrót towarowy polsko-rumuński, a zatem nie tylko wywóz towarów do Rumunii, jak było dotychczas, ale również i przywóz towarów rumuńskich do polskiego obszaru celnego.

W celu wykonania tej kontroli przy odprawie celnej (ostatecznej, jak też warunkowej, dotyczącej obrotu uszlachetniającego czynnego lub biernego i obrotu reparacyjnego czynnego lub biernego) towarów, pochodzących z Rumunii a przywożonych do polskiego obszaru celnego, jak również towarów, pochodzących z polskiego obszaru celnego a wywożonych do Rumunii, wymagane jest od stron przedstawienie świadectw rozrachunkowych według wzorów, podanych przy obwieszczeniu. Na polskim obszarze celnym świadectwa rozrachunkowe wystawiane będą przez Polski Instytut Rozrachunkowy.

W związku z powyższym obwieszczeniem, Min. Skarbu wydało szczegółową instrukcję z dn. 16/II 1937 r. L. D. IV 3747/3/37 o specjalnej kontroli obrotu towarowego polsko-rumuńskiego. Przepisy tej instrukcji, zawarte w 6 częściach, są analogiczne do przepisów instrukcji o specjalnej kontroli obrotu towarowego polsko-niemieckiego, omówionej szczegółowo w zesz. 7/1937 tyg. „Polska Gospodarcza” (str. 242).

ZAŚWIADCZENIA NA WOLNY OD CŁA WYWÓZ OBRĘCZY WIKLINOWYCH.—Poz. 42 taryfy celnej wywozowej, ustanowiona rozporządzeniem Ministra Skarbu z dn. 21/XI 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 91/1936, poz. 635), przewiduje cło wywozowe na obręcze wiklinowe okorowane i nieokorowane w wysokości zł 20 od 100 kg. Jednocześnie powyższe rozporządzenie wprowadza uwagę 4 do grupy V, która postanawia, że obręcze wiklinowe okorowane i nieokorowane, wywożone na podstawie zaświadczeń Min. Przemysłu i Handlu, wolne są od cła wywozowego.

W związku z tym Min. Skarbu w okólniku z dn. 12/II 1937 r. L. D. IV 2474/3/37, wyjaśniło, że zaświadczenia na wolny od cła wywóz obręczy wiklinowych wystawiane będą przez Min. Przemysłu i Handlu i wydawane przez Państwowy Instytut Eksportowy za pośrednictwem właściwych terytorialnie izb przemysłowo-handlowych. Wymienione zaświadczenia na wolny od cła wywóz obręczy wiklinowych wydawane będą w odcinkach, opiewających na 500, 1 000, 5 000, 10 000 i 12 000 kg, przy czym od ilości, wymienionej w zaświadczeniu, dopuszczalna jest tolerancja: przy transportach kolejowych i kołowych—nie przekraczająca 10% ponad wagę, wymienioną w zaświadczeniu, przy transportach morskich lub rzecznych—nie przekraczająca 15% wagi.

Zaświadczenie takie służy tylko do jednorazowej odprawy celnej, a zatem w razie wywozu ilości mniejszych od podanych w zaświadczeniu, strona traci prawo do wywiezienia bez cła za tym samym zaświadczeniem ilości niewykorzystanych.

ZAŚWIADCZENIA NA WOLNY OD CŁA WYWÓZ KOMPLETÓW SKRZYŃKOWYCH.—Zgodnie z wyjaśnieniem Min. Skarbu, komplety skrzynkowe podlegają cłu wywozowemu według poz. 18 tar. celn. wywozowej w wysokości zł 10 od 100 kg. Wymienione zaś komplety skrzynkowe w razie przedłożenia zaświadczeń, wydawanych przez Min. Przemysłu i Handlu na podstawie uwagi 1 do grupy II taryfy celnej wywozowej—wolne są od cła wywozowego.

Obecnie w celu usprawnienia organizacji eksportu niektórych sortymentów drewna tarte go, Min. Skarbu w okólniku z dn. 11/II 1937 r. L. D. IV 2667/3/37 zarządziło, że począwszy od dn. 1/III 1937 r. komplety skrzynkowe będą zwalniane od cła wywozowego tylko na podstawie takich zaświadczeń Min. Przemysłu i Handlu, w których obok nazwy „materiały tarte z drzew iglastych” wymieniona będzie również nazwa „komplety skrzynkowe”. Zaświadczenia te zaopatrzone będą ponadto nadrukiem: „komplety skrzynkowe”.

ZWROT CŁA PRZY WYWOZIE ZA GRANICĘ PODKÓWEK DO OBUWIA.—Min. Skarbu okólnikiem L. D. IV 3973/3/37 wyjaśniło, że przy wywozie za granicę podkówek żelaznych lub stalowych do obuwia może mieć zastosowanie zwrot cła w wysokości zł 470 od 100 kg, przewidziany w pkt. 14 § 1 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 25/X 1934 r., wydanego w porozumieniu z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. w sprawie zwrotu cła przy wywozie niektórych towarów („Dz. Ust. R. P.” Nr 96, poz. 883).

CŁO KONWENCYJNE NA WINA SZAMPAŃSKIE.—Min. Skarbu w okólniku z dn. 11/II 1937 r. L. D. IV 3305/3/37 wyjaśniło, że do czasu wprowadzenia w życie stawki konwencyjnej na wina szampańskie (poz. 282 p. 1 tar. celn.), przewidzianej w części II protokołu dodatkowego do prowizorycznego układu handlowego polsko-francuskiego z dn. 18/VII 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 90, poz. 623), za podstawę wymiaru cła konwencyjnego do przesyłek wina szampańskiego ma być stosowana na zasadzie KNU pozostająca w mocy stawka konwencyjna w wysokości zł 310 od 100 kg, ustanowiona dla win musujących w konwencji handlowej polsko-rumuńskiej z dn. 23/VI 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 84/1932, poz. 726).

CŁO KONWENCYJNE NA WÓDKĘ Z WINOGRON.—W okólniku z dn. 15/II 1937 r. L. D. IV 1786/3/37 Min. Skarbu wyjaśniło, że cła konwencyjne w wysokości zł 400 i zł 533 od 100 kg na wódkę z winogron, przewidziane w konwencji handlowej polsko-rumuńskiej z dn. 23/VI 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 84/1932, poz. 726 ÷ 727)—mogą być w ramach KNU stosowane do takiej samej wódki, pochodzącej z innych państw traktatowych.

Stosowanie powyższych cła konwencyjnych jest jednak uzależnione—zgodnie z zastrzeżeniem, zawartym we wspomnianej konwencji—od przedstawienia świadectwa pochodzenia, wystawionego przez Min. Rolnictwa kraju pochodzenia wódki.

OPŁATY ZA KONTROLĘ CELNĄ NAD UŻYCIEM TOWARÓW, ODPRAWIANYCH Z ZASTOSOWANIEM CŁA ZNIŻONEGO.—Rozporządzenia Ministra Skarbu o zniżkach celnych i zwolnieniach od cła, wydawane na podstawie art. 23 ust. 1 lit. a prawa celnego—przewidują stosowanie do niektórych towarów cła niższych lub zwolnień od cła, przy czym towary, odprawione ulgowo, muszą być użyte do ściśle określonego celu.

Jeżeli zatem zastosowanie zniżki celnej lub zwolnienia od cła uzależnione jest od użycia sprowadzonego z zagranicy towaru do określonego celu lub też od spełnienia pewnych warunków—wtedy urząd celny, po wypuszczeniu towaru do wolnego obrotu, ma obowiązek sprawdzić, czy warunek ten został przez stronę dochowany. Towar taki, jakkolwiek wpuszczony już do wolnego obrotu, pozostaje jednak pod kontrolą celną tak długo, dopóki urząd celny nie stwierdzi, że towar został całkowicie użyty do właściwego celu lub że warunek, określony w pozwoleniu, został wypełniony.

Kontrolę celną przeprowadza urząd celny bądź na polecenie Min. Skarbu—o ile chodzi o towary, do których zastosowanie zniżki celnej lub zwolnienia od cła uzależnione jest od pozwolenia Ministra Skarbu, bądź bez osobnego polecenia—w przypadkach zastosowania zniżki celnej lub zwolnienia od cła na podstawie zaświadczenia izby przemysłowo-handlowej.

Koszty, związane z kontrolą celną, ponosi strona, przy czym opłaty te—w myśl rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 23/X 1934 r. w sprawie osobnych opłat za wykonywanie czynności przez funkcjonariuszów celnych poza miejscem urzędowym lub poza czasem urzędowym oraz za konwojowanie i strzeżenie towarów („Dz. Ust. R. P.” Nr 95, poz. 862), zmienionego częściowo rozporządzeniem z dn. 9/IV 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 34, poz. 267)—wynoszą:

Kwota cła tys. zł	O p ł a t a :	
	% cła norm.	minimum zł
500 i wyżej	$\frac{1}{3}$	2 500
500 ÷ 200	$\frac{1}{2}$	2 000
200 ÷ 100	1	1 500
100 ÷ 50	$1\frac{1}{2}$	1 000
50 ÷ 25	2	750
25 ÷ 10	3	500
10 ÷ 5	5	350
5 ÷ 3	7	300
3 ÷ 1	10	150
1	15	50

Opłaty powyższe mogą jednak być zmniejszone o 50%, o ile władza celna uzna za wystarczające przeprowadzenie jednorazowej tylko kontroli celnej, przy czym zmniejszona opłata może być niższa od norm minimalnych, przewidzianych powyżej.

Ponadto na wniosek strony Min. Skarbu może stosować dalej idące ulgi w opłatach, jeżeli wymagają tego ważne względy gospodarcze kraju.

Okólnikiem z dn. 8/II 1937 r. L. D. IV 32187/3/36, Min. Skarbu obniżyło opłaty za kontrolę celną nad użyciem towarów, wyszczegół-

nionych niżej, a sprowadzanych z zastosowaniem — na podstawie zaświadczeń izb przemysłowo-handlowych — cła zniżonego, przewidzianego w rozporządzeniach, wydawanych na podstawie art. 23 ust. 1 lit. a prawa celnego (dotyczący towarów z wykazu Nr 2 obecnie obowiązującego rozporządzenia z dn. 27 X 1936 r. o zniżkach celnych i zwolnieniach od cła — „Dz. Ust. R. P.” Nr 83, poz. 576); i tak, przy odprawie celnej:

dekalkomanii do wyrobu porcelany i fajansu (poz. 842 p. 4 tar. celn. przywóz.) — pobiera się opłatę według skali procentowej tablicy (wyżej podanej), ustalonej w p. 4 działu b § 1 rozporządzenia z dn. 23/X 1934 r. bez stosowania norm minimalnych, ampułek szklanych do chlorku etylu (poz. 900 p. 4 z lit. b), i

zamknięć niklowanych do ampułek szklanych (z poz. 989 p. 3) — opłatę w wysokości 1% przypadającego cła normalnego (autonomicznego), o ile suma cła wynosi poniżej zł 200 tys.;

walców z rozdrobnionej i zespolonej kory drzewa korkowego do przerobu fabrycznego (poz. 787 z p. 3) — opłatę w wysokości 2% przypadającego cła normalnego (autonomicznego), o ile suma cła wynosi poniżej zł 25 tys.;

organicznych przetworów chemicznych osobno niewymienionych, używanych jako odczynniki chemiczne przy plukaniu rud cynkowych (poz. 490 z p. 2);

form stalowych obrobionych o wadze sztuki powyżej 100 kg — do wyrobu rur żeliwnych, lanych systemem odśrodkowym (z poz. 964 p. 1 a);

wentylów do dętek samochodowych o wadze sztuki 1 kg i mniej — dla fabryk, wyrabiających opony samochodowe (z poz. 1036 p. 3 c ew. uwaga 2);

sprawdzianów (kalibrów gwintowanych) o wadze sztuki powyżej 500 g — do wyrobu rur (z poz. 1160 z p. 3 a) — opłatę w wysokości, ustanowionej dla jednorazowej kontroli w p. 3 dział C § 1 rozporządzenia z dn. 23/X 1934 r. w brzmieniu rozporządzenia z dn. 9 IV 1936 r. ze stosowaniem takiej (jednorazowej) kontroli.

Przy odprawie celnej innych towarów z zastosowaniem (na podstawie zaświadczeń izb przemysłowo-handlowych) cła zniżonego lub zwolnienia od cła, opłata za kontrolę wymierzana będzie według skali procentowej, podanej powyżej.

Opłaty za kontrolę nad użyciem wszystkich towarów, odprawianych z zastosowaniem zniżki celnej lub zwolnienia od cła, wymierza i pobiera urząd celny, który dokonał odprawy celnej. W przypadkach zaś, gdy towar został przekazany do innego urzędu celnego celem pobrania należności celnych, wtedy opłatę za kontrolę pobiera ten inny urząd celny jednocześnie z należnościami celnymi.

REGULOWANIE NALEŻNOŚCI CELNYCH W URZĘDZIE CELNYM W GDYNI CZEKAMI. — Celem zapewnienia przedsiębiorstwom w Gdyni dogodnego sposobu regulowania należności celnych, Min. Skarbu zezwoliło (zarządzeniem z dn. 9 II 1937 r. Nr D. IV 626/1/37) na regulowanie należności celnych i innych, pobieranych w związku z odprawą celną towarów, w Urzędzie Celnym w Gdyni czekami kasowymi (gotówkowymi), wystawionymi przez niżej wymienione banki na miejscowy Oddział Banku Polskiego oraz indosowanymi in blanco przez firmy, regulujące te należności.

Do wystawiania czeków kasowych uprawnione są następujące banki: 1) Powszechny Bank Związkowy w Polsce, Oddział w Gdyni; 2) Bank Zachodni, Oddział w Gdyni; 3) Bank Cukrownictwa, Oddział w Gdyni; 4) Dom Bankowy Dr Józef Kugel i S-ka w Gdyni; 5) Bank Gospodarstwa Krajowego, Oddział w Gdyni; 6) Państwowy Bank Rolny, Oddział w Gdyni; 7) Bank Francusko-Polski, Oddział w Gdyni; 8) Bank Handlowy w Warszawie, Oddział w Gdyni. Indosować czek winny firmy, które załatwiały formalności celne przy odprawie towarów.

Czeki, traktowane przez Urząd Celny w Gdyni jako gotówka, nie mogą być wystawiane w walucie obcej.

Suma czeku nie może być wyższa od kwoty należności celnych i innych, na których pokrycie ma służyć czek. Gdy suma czeku jest mniejsza od kwoty tych należności — interesantowi przysługuje prawo uiszczenia różnicy gotówką, ewentualnie pokrycia z konta zaliczeniowego.

Wymienione banki powinny podać do wiadomości urzędu celnego imiona i nazwiska osób, upoważnionych do podpisywania czeków z ramienia banku, oraz wzory ich podpisów, tudzież wzór stempla firmowego. Każda zmiana osób, upoważnionych do podpisywania czeków, powinna być zgłaszana Urzędowi Celnemu.

Czeki kasowe powyżej wyliczonych banków mogą być przyjmowane na poczet należności tylko w granicach zł 200 tys. dziennie — z wyjątkiem czeków B. G. K. i P. B. R., które mogą być przyjmowane bez ograniczenia sumy.

Przed przyjęciem czeku kasowego Urząd Celny sprawdza: a) czy czek jest wypełniony zgodnie z przepisami prawa czekowego („Dz. Ust. R. P.” Nr 37/1936, poz. 283), b) czy czek odpowiada warunkom omawianego zarządzenia, oraz c) czy czek będzie mógł być przedstawiony przez Urząd Celny w Gdyni do zapłaty przed upływem 10-dniowego terminu od daty wystawienia (art. 29 ust. 1 prawa czekowego). W przypadku gdy jeden z powyższych warunków nie jest zachowany przedstawiony czek nie może być przez Urząd Celny w Gdyni przyjęty.

WYJAŚNIENIA TARYFOWE. — Min. Skarbu ogłosiło następujące wyjaśnienia taryfowe do poszczególnych pozycji taryfy celnej przywózowej:

Do poz. 1114. — Przedmioty, objęte poz. 1114 tar. celn. a wykonane z metali i stopów, objętych poz. 977–981 i nadto pokryte tymi metalami lub stopami — podlegają oceniu wg poz. 1114 z zastosowaniem postanowienia, zawartego w lit. a uwagi do tej pozycji.

Jako przykład podano, że żelazko elektryczne do prasowania, wykonane z miedzi i poniklowane, podlega oceniu według poz. 1114 punktu odpowiedniego z zastosowaniem lit. a uwagi do tej pozycji, tj. wg stawek poz. 1114, zwiększonych o 100%. Lit. b uwagi do poz. 1114 tar. celn. ma zastosowanie tylko do przedmiotów, objętych poz. 1114, wykonanych z żelaza lub stali i nadto pokrytych metalami i stopami, objętymi poz. 977–981 tar. celn. (okólnik Min. Skarbu z dn. 8 II 1937 r. L. D. IV 3008/2/37).

Do poz. 1210. — Kule z galalitu, nieobrobione po uformowaniu, a więc np. z nieusuniętą szyjką, nieobtoczone — należy traktować jako wyroby z galalitu niewykończone, podlegające oceniu według poz. 1210 p. 4 tar. celn. (okólnik Min. Skarbu z dn. 8 II 1937 r. L. D. IV 3008/2/37).

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

PRZEWOZY NA P. K. P. W STYCZNIU 1937 R. — Przeciętny dzienny naładunek na P. K. P. w styczniu 1937 r. w porównaniu ze styczniem 1936 r. przedstawiał się następująco (w wagonach 15-tonowych):

	Styczeń	
	1937	1936
Zboże	340	306
Mąka, kasze itp.	217	177
Ziemniaki	25	9
Sól	59	57
Cukier	58	59
Inne artykuły aprowizacyjne	160	163
Buraki cukrowe	—	—
Zwierzęta i ptactwo	135	117
Mięsa i bekony	19	17
Drzewo ¹⁾	845	681
Węgiel ²⁾	4 734	4 313

¹⁾ W tym do wywozu przez granice lądowe i porty polskiego obszaru celnego w styczniu 1937 r. — 127 wagonów 15-tonowych, a w styczniu 1936 r. — 145 wagonów 15-tonowych.

²⁾ W tym do wywozu przez granice lądowe i porty polskiego obszaru celnego w styczniu 1937 r. — 1 859 wagonów 15-tonowych, a w styczniu 1936 r. — 1 728 wagonów 15-tonowych.

Ropa i produkty naftowe	178	178
Nawozy sztuczne	157	167
Materiały budowlane	228	253
Rudy oraz surowce dla przemysłu fabrycznego	374	225
Produkty przemysłowe	606	486
Narzędzia i maszyny rolnicze	1	—
Pozostałe	354	332
Drobnica i ładunki pośpieszne	1 481	1 425
Razem naładunek przesyłek handlowych	9 971	8 965

Przewozy:

Gospodarcze	237	275
Wojskowe	118	72
Razem naładunek w kraju	10 326	9 312

w tym:

do przewozu w kraju	7 965	7 077
do wywozu przez granice lądowe i porty polskiego obszaru celnego	2 357	2 235
Naładunek w W. M. Gdańsku	175	154
Przyjęcie od kolei zagranicznych	140	133
Transyt	739	960

Ogółem	11 380	10 559
------------------	--------	--------

Przewozy w styczniu b. r. w porównaniu z przewozami w styczniu ub. r. kształtowały się pomyślnie. Ogół przewozów wzrósł przeciętnie dziennie o 821 wag. (7·8%), łączny ładunek w kraju o 1 014 wag. (10·9%), nadanie przesyłek handlowych zwiększyło się przeciętnie dziennie o 1 006 wag. (11·2%), a przeciętny dzienny ładunek na terenie W. M. Gdańska wzrósł o 21 wag. (13·6%). Co do kierunków przewozów—to najpoważniejszy wzrost wykazuje komunikacja wewnętrzna, w której przewozy w stosunku do stycznia 1936 r. zwiększyły się dziennie przeciętnie o 892 wag. (12·6%). Wywóz przez granice lądowe i porty polskiego obszaru celnego wzrósł przeciętnie dziennie o 122 wag. (5·5%) w porównaniu ze styczniem 1936 r., a przyjęcie od kolei zagranicznych zwiększyło się w tym okresie o 7 wag. (5·3%). Tranzyt natomiast spadł w odniesieniu do tego samego okresu ub. r. przeciętnie dziennie o 221 wag. (23%).

Wzrost przewozów w styczniu 1937 r. w porównaniu ze styczniem 1936 r. wystąpił w następujących grupach towarów i wynosił przeciętnie dziennie przy: zbożu 34 wag. (11·1%), mące, kaszy itp. 40 wag. (22·6%), ziemniakach 16 wag. (177·7%), soli 2 wag. (3·5%), zwierzętach i ptactwie 18 wag. (15·4%), mięsie i bekonach 2 wag. (11·8%), drzewie 164 wag. (24·1%), węgla 421 wag. (9·8%), rudach oraz surowcach dla przemysłu fabrycznego 149 wag. (66·2%), produktach przemysłowych 120 wag. (24·7%), pozostałych towarach 22 wag. (6·6%) oraz drobnicy i ładunkach pośpiesznych 56 wag. (3·9%).

Przewozy zbóż, przetworów zbożowych i ziemniaków zwiększyły się dzięki wzmocnionym obrotom, przy czym na szczególną uwagę zasługują silny wzrost przewozów ziemniaków. Mocną tendencję wykazywały

również przewozy zwierząt i ptactwa oraz mięsa i bekonów. Przeciętny dzienny ładunek drzewa zwiększył się dzięki wzrostowi obrotu wewnętrznego o 182 wag. (34%). Przewozy przesyłek węgla wzrosły zarówno w obrocie wewnętrznym—przeciętnie dziennie o 290 wag. (11·2%), jak i przy nadaniu za granicę—przeciętnie dziennie o 131 wag. (7·6%). Poważny wzrost tonażu rud oraz surowców dla przemysłu fabrycznego nastąpił w związku ze wzmoczoną wytwórczością hutnictwa żelaznego we wszystkich działach, której procentowe zwiększenie w porównaniu ze styczniem ub. r. wynosiło przy surowce 66%, stali 62%, wyrobach walcowniczych 90·4% i rurach 26·6%, oraz dzięki wzrostowi produkcji cynku o 14·6% i blachy cynkowej o 150%. Nadanie produktów przemysłowych miało w dalszym ciągu tendencję zwykłą. Przewozy towarów, w cenie oddzielnie niewymienionych, oraz przesyłki drobnicowe i pośpieszne przekraczały i w miesiącu sprawozdawczym poziom przewozów z tego samego okresu ub. r. W końcu należy wspomnieć o przewozach narzędzi i maszyn rolniczych, wynoszących przeciętnie dziennie 1 wag., których w styczniu ub. r. nie notowano.

Spadek przewozów zanotowano przy: cukrze o 1 wag. (1·7%), innych artykułach aprowizacyjnych o 3 wag. (1·8%), nawozach sztucznych o 10 wag. (6%) i materiałach budowlanych o 25 wag. (9·9%).

Przewozy cukru nie odbiegały zbytnio od tonażu z ub. r. Spadek przewozów materiałów budowlanych miał charakter sezonowy. Przewozy ropy i produktów naftowych utrzymały się na niezmiennym poziomie.

M. S.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

STAN POLSKIEJ FLOTY HANDLOWEJ NA POCZĄTKU 1937 R.

W 1936 r. przybyło ogółem 17 morskich jednostek pływających o łącznej pojemności 17 078 brt i 9 353 nrt, ubyły—3 jednostki o łącznej pojemności 741 brt i 371 nrt—tak, że na dz. 1/I 1937 r. stan ogólny całego taboru pływającego, będącego pod dozorem Urzędu Morskiego w Gdyni i Urzędu Marynarki Handlowej w Gdańsku, wliczając również i statki, nie podlegające zarejestrowaniu oraz nie zarejestrowane jeszcze na ten termin, wyniósł 122 jednostki o łącznej pojemności 99 340 brt i 56 331 nrt, czyli że w okresie roku stan naszego taboru pływającego zwiększył się o 14 jednostek, a pojemność łączna tego taboru—o 16 337 brt i 8 982 nrt.

Spośród 17 statków, jakie przybyły w ub. r.—do dn. 1 stycznia 1937 r. zostało wpisanych do rejestru okrętowego 5. Ogółem w 1936 r. wpisano do rejestru 10 statków o pojemności powyżej 20 brt, co zwiększa zarejestrowany tonaż tej kategorii statków o 16 915 brt i 9 324 nrt. W tymże okresie skreślono z rejestru 3 statki o łącznej pojemności 741 brt i 371 nrt—tak, że ogólna liczba statków zarejestrowanych o pojemności powyżej 20 brt wzrosła o 7 jednostek, a ich pojemność—o 16 188 brt i 8 929 nrt, co stanowi zwiększenie w stosunku do 1935 r. o 19·92%—do 96 jednostek o łącznej pojemności 97 440 brt i 55 052 nrt. (Liczby ogólne objęły drobne zmiany tonażu, powstałe wskutek przebudowy niektórych statków. Zmiana z tego powodu wyniosła—odpowiednio—14 brt i 24 nrt).

W liczbie statków powyżej 20 brt, zarejestrowanych na dz. 1/I 1937 r., przybyło 8 statków motorowych i motorowo-żaglowych o pojemności 16 604 brt i 9 309 nrt, parowych—1 statek o pojemności 274 brt i 1 statek bez własnego napędu—37 brt i 15 nrt. W tym samym okresie ubyło: 1 statek motorowo-żaglowy, przeznaczony na rozbiórkę (42 brt i 22 nrt), oraz 2 statki parowe o pojemności 699 brt i 349 nrt. Na dz. 1/I 1937 r. było statków o napędzie parowym 48 o pojemności 59 363 brt i 32 942 nrt; statków żaglowych i bez własnego napędu—13 o pojemności 1 691 brt i 1 531 nrt; statków motorowych i motorowo-żaglowych—35 o łącznej pojemności 36 386 brt i 20 575 brt (poprawka z pomierzania statków wyniosła dla statków motorowych minus 3 brt i 41 nrt, a dla żaglowych plus 17 brt i 17 nrt). Jak widać z przytoczonych danych oraz z drukowanych poniżej zestawień, polska flota handlowa wykazuje tendencję w pierwszym rzędzie stałego wzrostu tonażu, wzrostu liczby jednostek motorowych oraz odmładzania tonażu, co należy uznać za objaw pomyślny dla jej rozwoju, gdyż dzięki temu nie jest obciążona balastem statków starych, nie nadających się do żeglugi zarówno ze względu na bezpieczeństwo jak i nierentowność, będącą wynikiem ich małej szybkości oraz wysokich kosztów eksploatacyjnych (wielkie zużycie paliwa, nieekonomiczne ładownice, częste remonty itp.). Jeżeli przyjąć ogólnie stosowane kryterium wieku statków: do 10 lat statek uważa się za młody, do 20 wzgl. 30 lat—zależnie od przeznaczenia statku—statek kończy zasadniczo już swoją służbę, to nasza flota znajduje się w dobrym stanie, gdyż jak widać z poniższego zestawienia statki młode (w wieku do 10 lat) stanowią liczebnie ok. 30% całej naszej floty (31 statków o łącznej pojemności 49 418 brt i 26 788 nrt, czyli—pod względem tonażu—ponad 50%). Statków w wieku 10÷20 lat było na dz. 1/I 1937 r. 25 o łącznej pojemności 19 499 brt i 11 187

nrt, co stanowi ok. 20%. Statków starych, zbliżających się już do swej krańcowej granicy wieku, t. zn. 20÷30 lat, było 24 o łącznej pojemności 27 085 brt i 16 020 nrt; statków jeszcze starszych było 17 o łącznej pojemności 1 438 brt i 1 057 nrt—z czego widać, że są to statki drobne przeważnie krypy, używane w żegludze portowej i po zatoce.

Rozwój polskiej floty handlowej

Rok ¹⁾	Liczba statków	T o n a ż :	
		brutto	netto
		t	o n
1922	3	5 371	3 320
1923	14	12 725	7 561
1924	20	12 883	7 670
1925	20	10 652	6 309
1926	19	9 544	5 636
1927	32	14 191	8 908
1928	38	26 801	16 337
1929	31	24 816	13 611
1930	37	38 498	22 134
1931	45	68 128	39 207
1932	48	66 332	38 181
1933	51	66 426	37 770
1934	64	64 763	36 596
1935	86	66 139	37 355
1936	89	81 252	46 123
1937	96	97 440	55 052

Stan floty handlowej w dn. 1/I 1937 r.

Wiek statków	T o n a ż :	
	brutto	netto
	t	o n
do 1 roku	14 587	8 112
1 ÷ 2	16 612	9 242
2 ÷ 3	1 568	790
3 ÷ 4	—	—
4 ÷ 5	5 673	2 912
5 ÷ 6	28	10
6 ÷ 7	5 929	3 131
7 ÷ 8	58	18
8 ÷ 9	3 744	2 058
9 ÷ 10	1 219	515
10 ÷ 15	15 643	8 757
15 ÷ 20	3 856	2 430
20 ÷ 30	27 085	16 020
30 ÷ 40	312	214
40 i wyżej	1 126	843
Ogółem:	97 440	55 052

¹⁾ Wg stanu na dzień 1 stycznia każdego roku.

Przyrost tonażu w zależności od przeznaczenia statków, zarejestrowanych w ubiegłym roku, wyraził się liczbami: 1 statek pasażersko-towarowy o pojemności 14 287 brt i 8 102 nrt, 3 statki towarowe o łącznej pojemności 2 105 brt i 1 064 nrt, oraz 6 statków, przeznaczonych do żeglugi portowej i po zatoce, o łącznej pojemności 523 brt i 158 nrt, w tym 1 holownik o pojemności 274 brt. Liczba statków powyżej 100 brt (bez holowników i statków rybackich) wyniosła 37 o łącznej pojemności 91 678 brt i 51 770 nrt, w tym dalekomorskich statków towarowych i pasażersko-towarowych było 27 o łącznej pojemności 86 264 brt i 49 000 nrt. Holowników morskich i portowych powyżej 20 brt było 16 o pojemności 1 192 brt, w tym 1 holownik nie zarejestrowany o pojemności 82 brt. Statków rybackich (kutrów motorowo-żaglowych) o pojemności wyżej 20 brt było ogółem 26 o łącznej pojemności 1 878 brt i 1 221 nrt, w tym 5 nie zarejestrowanych o pojemności 173 brt i 87 nrt.

Spśród statków, zarejestrowanych w ubiegłym roku, było 5 statków, zakupionych za granicą w latach 1935 i 1936, 4—wybudowane bądź w Gdańsku, bądź za granicą: motorówki pasażerskie „Jaś” i „Małgosia” zostały wybudowane w 1935 w Szwecji na stoczni Varv Kalmar; holownik „Tytan” w 1936 r. na Stoczni Gdańskiej; m/s „Batory” we Włoszech na stoczni Cantieri Riuniti dell'Adriatico w 1936 r.; motorówkę pilotową „Pilot IV” oraz nie zarejestrowaną „Pilot V” wybudowano w latach 1935 i 1936 w kraju na Stoczni Gdynskiej; 5 kutrów rybackich (nie rejestrowane: „Hel 105”, „Hel 111”, „Hel 121”, „Puck 1” i „Gdy 60”) zbudowano w 1936 r. na Stoczni Rybackiej w Gdyni. Poza tym rozpoczęto budowę 3 nowych statków, a mianowicie: Sp. Akc. „Żegluga Polska” buduje w Finlandii na Stoczni Crichton-Vulcan Abo 2 motorowe statki towarowe o pojemności ok. 1 000 t D W każdy, a przedsiębiorstwo „Polmin” na Stoczni Gdańskiej kryję ropo- wą do bunkrowania statków o poj. ok. 500 t D W.

Statków, nie wpisanych do rejestru na dz. 1/I 1937 r. wzgl. nie podlegających wpisowi (poniżej 20 brt), przybyło w ub. r. 12 o łącznej pojemności 512 brt i 256 nrt, w tym 9 żaglowo-motorowych o łącznej pojemności 219 brt i 73 nrt, 2 bez napędu własnego o łącznej pojemności 211 brt i 183 nrt oraz 1 statek parowy o pojemności 82 brt. Z tego według przeznaczenia było statków: 8 rybackich o łącznej pojemności 227 brt i 104 nrt, 1 towarowy o pojemności 26 brt i 14 nrt, 3 przeznaczone do żeglugi portowej o łącznej pojemności 259 brt i 138 nrt, w tym 1 holownik o pojemności 82 brt; razem na dz. 1/I 1937 r. było wszystkich statków nie zarejestrowanych 26 o łącznej pojemności 1 900 brt i 1 279 nrt.

L.

SYTUACJA RYNKU FRACHTOWEGO W STYCZNIU 1937 R. — Rok 1937 rozpoczął się pod znakiem tendencji silnie zwyżkowej frachtów, a to ze względu na brak tonażu, spowodowany przez silne mrozy i panujące przez blisko 3 tygodnie sztormy, zwłaszcza koło wybrzeży duńskich. Stąd też wynikały duże trudności w znajdowaniu odpowiedniego tonażu dla pojawiających się na rynku towarów, w szczególności zboża i drewna, a statki już poprzednio zafrachtowane często nie były w stanie dotrzeć na swej pozycji, nawet w granicach do 3 dni, co w konsekwencji pociągało za sobą straty w postaci postojowego wagonów przy węglu, zbożu i drewnie.

Jeśli chodzi o frachty do poszczególnych państw, to — wg danych P. A. M. w Gdyni — kształtowały się one następująco:

W okresie sprawozdawczym płacono za D. B. B. z Gdańska do Londynu S. C. D. sh 31/- per std. na warunkach Baltwood net.

Za obrzynane drewno twarde płacono sh 50/-, za nie obrzynane twarde — sh 55/-, w obydwu wypadkach na warunkach Baltwood gross. Za statek o wielkości 500 ÷ 700 std. do Hull płacono sh 31/- ÷ 33/- na warunkach Baltwood gross, do Tyne sh 32/- . Za statek o wielkości 600 std. do Grimsby płacono aż do sh 34/- na warunkach Baltwood gross.

Do Holandii odprawiono szereg statków linii regularnych ze zbożem, drewnem i drobnicą po stawkach konferencyjnych. Eksport zboża do Belgii nieco osłabło. Na ogół płacono do Antwerpii za zboże ciężkie sh zł. 3/9 ÷ 4/-, za zboże lekkie — sh zł. 4/3 ÷ 4/6. Poza tym eksportowano zwykle ilości drewna i drobnicy.

W związku z wstrzymaniem eksportu żyta frachtowanie trampów do Belgii nieco osłabło. Na ogół płacono do Antwerpii za zboże ciężkie sh zł. 3/9 ÷ 4/-, za zboże lekkie — sh zł. 4/3 ÷ 4/6. Poza tym eksportowano zwykle ilości drewna i drobnicy.

W związku z faktem, że eksport do Danii odbywa się przede wszystkim statkami motorowo-żaglowymi, których ze względu na porę roku było bardzo mało, odbiło się to na stawkach frachtowych. Płacono do jednego portu Danii, położonego nie dalej na północ od Aarhus, za makuchy RM 7, za zboże RM 6. Na ogół pojawiła się dość duża ilość ładunków — tak, że można było zafrachtować wiele małych statków przy tendencji zwyżkowej frachtów.

W eksporcie węgla panowała na ogół tendencja dość stała, i stawki utrzymały się na poziomie grudnia ub. r. Za statek wielkości ok. 3 000 t płacono z Gdańska/Gdyni (w sh) do: Antwerpii 5/9, Rotterdamu 6/6, Amsterdamu 6/6, Rouen 7/6, Nantes 9/-, Bordeaux 9/3, Nicei 10/6, Oranu 11/-, Kopenhagi 5/3, Göteborgu 5/- ÷ 5/3, Sztokholmu 5/-.

Wymienić należy zafrachtowanie kilku statków do Buenos Aires o wielkości ok. 7 tys. t, za które płacono sh 13/6, i kilka statków o wielkości 5 tys. t, za które płacono sh 14/-.

RYNEK FRACHTOWY. — Tydzień sprawozdawczy (22 ÷ 27/II) wykazywał słaby ruch na większości rynków frachtowych — głównie z powodu zastoju na rynkach zbożowych.

Na rynku La Platy zakontraktowano pod zboże ogółem 4 statki o łącznym tonażu 23 700 przy niżkowej tendencji stawek.

Na rynku północno-amerykańskim notowano pewną poprawę w związku z wznowieniem zapotrzebowania tonażu pod złom i cukier. Z portu Albany zakontraktowano ładunek złomu do Gdyni po sh 25/6, poza tym notowano frachty na złom do Japonii po sh 27 ÷ 29 i 30/- na kwiecień/maj, a po sh 21/- do portów Anglii. W wywozie cukru z Kuby frachtowano tonaż hiszpański do Anglii i kontynentu po niższej stawce sh 19/- . W portach północnego Pacyfiku panował ożywiony ruch na warunkach f. i. o. po stawce sh 29/- ÷ 31/3 na marzec-kwiecień do Anglii.

Rynki wschodnie wykazywały duże zapotrzebowanie tonażu pod ładunki rudy manganowej, przy czym z Vizagapatam płacono sh 30/- na kwiecień ÷ maj do Antwerpii, Workington i Middlesbrough; Wybrzeże Madras, Sajgon i Burma wykazywały słaby ruch, stawki zaś z portu Dalny były tylko nominalne.

Rynek australijski był mało ożywiony — w związku ze słabym zainteresowaniem pszenicą, toteż stawki miały tendencję niżkową.

Wobec poprawy sytuacji lodowej na Dunaju notowano kilka kontraktów na rynku tym na II połowę marca. Z portów czarnomorskich Z. S. R. R. zafrachtowano kilka statków pod węgiel z Mikolajowa do Stanów Zjedn. po sh 19/- ÷ 18/- i pod rudę z Poti do Baltimore po sh 19/6 na marzec.

POCZTA I TELEGRAF

OBRÓT PRZEKAZÓW POCZTOWYCH I TELEGRAFICZNYCH W LISTOPADZIE 1936 R. — W obrocie krajowym wpłacono w listopadzie ub. r. przekazów pocztowych 1 396 225 szt. i przekazów telegraficznych 9 781 szt. na kwotę zł 122 292 233, wpłacono zaś przekazów pocztowych 1 432 794 szt. i przekazów telegraficznych 10 321 szt. na kwotę zł 117 592 060. W obrocie zagranicznym wpłacono przekazów pocztowych 1 681 szt. i przekazów telegraficznych 8 szt. na kwotę zł 158 249, wpłacono zaś przekazów pocztowych 82 122 szt. i telegraficznych 94 szt. na kwotę zł 4 427 671.

Poważniejszy obrót przekazów pocztowych i telegraficznych mieliśmy z następującymi państwami:

Kraj	Wpłacono przekazów:			Wypłacono przekazów:		
	poczto- wych	telegra- ficznych	liczba	poczto- wych	telegra- ficznych	liczba
			zł			zł
Austria . . .	55	1	4 488	1 544	—	25 079
Belgia . . .	121	—	18 386	2 303	6	104 329

Czechosłowacja	182	—	13 641	3 483	9	92 541
Egipt . . .	97	—	15 429	80	—	3 247
Francja . . .	267	4	30 402	24 319	70	1 975 248
Holandia . .	20	—	2 587	316	3	11 798
Jugosławia . .	19	—	1 906	—	—	—
Kanada . . .	8	—	1 414	2 977	—	162 640
Łotwa . . .	20	—	1 357	2	—	44
Niemcy . . .	337	—	8 331	25 399	1	732 909
Rumunia . . .	59	—	2 641	90	—	3 538
Stany Zjedn.	70	—	9 571	19 768	—	1 228 199
Szwajcaria . .	33	—	6 450	—	—	—
Węgry . . .	15	—	759	—	—	—
W. Brytania . .	69	—	6 199	403	—	24 617
Włochy . . .	165	3	25 628	298	—	3 866
W. M. Gdańsk	21	—	1 279	599	4	36 626

PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM

CZY DOPUSZCZALNA JEST WYPŁATA DYWIDENDY Z FUNDUSZU REZERWOWEGO?—Kwestia ta w Kodeksie Handlowym wyraźnie nie jest uregulowana. Z przepisów zaś, z których możnaby wysnuć pewne wskazówki, wchodzi w grę art. 355 K. H., który głosi: „§ 1. Akcjonariusze mają prawo do udziału w zysku rocznym, przeznaczonym przez walne zgromadzenie do podziału. § 2. Zysk rozdziela się w stosunku do nominalnej wartości akcji; jeżeli akcje nie są całkowicie opłacone, rozdziela się zysk w stosunku do dokonanych wpłat na akcje. § 3. Statut może ustanowić inny sposób podziału czystego zysku”. Znaczenie ma również § 5 art. 427 K. H., który stwierdza, że o użyciu kapitałów zapasowego i rezerwowych rozstrzyga walne zgromadzenie, jednak części kapitału zapasowego w wysokości $\frac{1}{3}$ części kapitału akcyjnego można użyć jedynie na pokrycie strat bilansowych.

Oba te przepisy należy traktować łącznie. Jakkolwiek akcja daje tylko prawo do zysku rocznego, tj. wykazanego przez rachunek zysków i strat, to jednak wobec całkowitej swobody decydowania o użyciu kapitałów rezerwowych, a nawet zapasowego, z wyjątkiem jego części „opancerzonej”, jaką daje ustawodawca w § 5 art. 427 K. H. walnemu zgromadzeniu—prawo akcjonariusza do dywidendy może być rozszerzone poza ramy art. 355 § 1 K. H. Uchwała zatem walnego zgromadzenia, przeznaczająca część rezerw na podwyższenie zysku rocznego i na rozdzielenie między akcjonariuszy nie narusza żadnych przepisów prawa¹⁾.

Za takim ujęciem przemawia również sformułowanie art. 355, który mówi o zysku, przeznaczonym przez walne zgromadzenie do podziału, przez co została niejako stwierdzona nadrzędność uprawnień walnego zgromadzenia nad uprawnieniami akcjonariusza.

Wobec tego, że w literaturze prawniczej polskiej—poza wspomnianym komentarzem H. W. Kona—zagadnienie jest bodaj że nierozstrzygnięte, pożyteczne będzie zapoznać się z doktryną i orzecnictwem niemieckim, odnoszącym się do rozpatrywanej kwestii, co będzie tym właściwsze, że sam kodeks handlowy niemiecki, podobnie jak i polski, omawianego zagadnienia nie normuje.

Znakomity komentator Staub²⁾ uważa, że fundusz rezerwowy, którego źródłem jest uchwała walnego zgromadzenia, taką samą uchwałą może być przekształcony lub rozdzielony. Likwidacja funduszu rezerwowego, który powstał na mocy przepisu statutu, wymagałaby natomiast zmiany statutu. Okoliczność, że fundusz rezerwowy został ulokowany w gotówce, papierach wartościowych lub nieruchomościach, które następnie weszły w skład majątku spółki, nie ma, oczywiście, żadnego znaczenia dla kwestii rozdziału funduszu rezerwowego. Uchwała wal-

nego zgromadzenia, postanawiająca rozdzielenie funduszu rezerwowego, ulokowanego w nieruchomościach, będzie miała za skutek obciążenie lub sprzedaż tych nieruchomości. Dokonane w ten sposób uszczuplenie substancji majątkowej bynajmniej jednak nie będzie sprzeczne z prawem, gdyż będzie to tylko uszczuplenie funduszu rezerwowego, nie zaś substancjonalnego majątku spółki.

W podobnym duchu utrzymane są wywody: Fischera, Brodmanna, jako też orzecznictwa.

Należy podkreślić, że znana jest praktyka niektórych niemieckich i angielskich spółek akcyjnych, które tworzą często specjalne fundusze rezerwowe dla zapewnienia akcjonariuszom wypłaty dywidendy w pewnej wysokości, niezależnie od wahań koniunkturalnych. Cel ten osiągają w ten sposób, że zmniejszony zysk, wykazany w danym roku obrotowym, uzupełniają ze stworzonego specjalnie funduszu rezerwowego. Praktyka ta jest tym właściwsza—z uwagi, iż fundusz rezerwowy jest nie rozdzielonym między akcjonariuszy dochodem z lat poprzednich. Z powyższych wywodów wolno—wobec niewątpliwie szerokiej autonomii, jaką walnemu zgromadzeniu przyznaje ustawodawca polski—wysnuć wniosek, że wypłata dywidendy z funduszu rezerwowego nie może uchodzić za niedopuszczalną i nieważną, oraz że może nastąpić nawet z substancji majątkowej, o ile w niej właśnie tkwi ten fundusz.

Należy jednak przy tym pamiętać o ramach, jakie ustawodawca polski wyznaczył dla uchwał walnego zgromadzenia w art. 413 i 414 K. H.

W myśl art. 413 § 1 K. H. uchwała walnego zgromadzenia, powzięta wbrew przepisom prawa lub postanowieniom statutu, może być zaskarżona w drodze wytoczonego przeciwko spółce powództwa o unieważnienie uchwały. Przepis ten będzie miał np. zastosowanie wówczas, jeżeli walne zgromadzenie uchwali rozdział funduszu rezerwowego, któremu początek dały postanowienia statutowe.

Natomiast na zasadzie art. 414 K. H. uchwała walnego zgromadzenia może być zaskarżona przez akcjonariusza nawet w przypadku zgodności uchwały z przepisami prawa i postanowieniami statutu, jeżeli uchwała ta wbrew dobremu obyczajom kupieckim godzi w interesy spółki lub ma na celu pokrzywdzenie akcjonariusza.

Jakie uchwały należy uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami kupieckimi i godzące w interesy spółki—to quaestio facti, który ustali praktyka sądowa.

St. Ehrlich

KRONIKA TYGODNIOWA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

USTAWY:

O inwestycjach z funduszy państwowych w roku 1937 — ust. z dn. 24/II 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 15/1937, poz. 96).

Dotacje na rzecz Funduszu Obrony Narodowej — ust. z dn. 24/II 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 15/1937, poz. 97).

Zmiana ustawy o wypuszczeniu biletów skarbowych — ust. z dn. 24/II 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 15/1937, poz. 98).

Samostanny podatek wyrównawczy dla gmin wiejskich — ust. z dn. 27/II 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 16/1937, poz. 104).

ROZPORZĄDZENIA PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ:

Tymczasowe wprowadzenie w życie postanowień porozumienia polsko-angielskiego w sprawie zmiany pierwszej polskiej listy, stanowiącej załącznik do umowy handlowej polsko-angielskiej — rozporz. z dn. 19/II 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 13/1937, poz. 91).

Przedłużenie umowy gospodarczej polsko-niemieckiej — rozporz. z dn. 27/II 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 14/1937, poz. 93).

Tymczasowe wprowadzenie w życie postanowień protokołu dodatkowego do konwencji handlowej i nawigacyjnej polsko-czechosłowackiej — rozporz. z dn. 27/II 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 14/1937, poz. 94).

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW:

Dostawy i roboty na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz instytucji prawa publicznego — rozporz. z dn. 29/I 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 13/1937, poz. 92).

¹⁾ Por. w tej materii „Komentarz do prawa o spółkach akcyjnych” pod redakcją H. W. Kona, str. 123 i nast.

²⁾ „Kommentar T I” str. 1115 i nast.

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Zmiana cennika soli i solanki — rozporz. Ministra Skarbu z dn. 20 II 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 15/1937, poz. 100).

Zniżki celne — rozporz. Ministra Skarbu z dn. 23/II 1937 r., wyd. w poroz. z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. („Dz. Ust. R. P.” Nr 15/1937, poz. 101).

Normy szacunku i ceny wykupu krajowego surowca tytoniowego — rozporz. Ministra Skarbu z dn. 20 II 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 16/1937, poz. 105).

Zniżka celna na przędzę z jedwabiu sztucznego miedziowo-amoniakalnego — rozporz. Ministra Skarbu z dn. 23/II 1937 r., wyd. w poroz. z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. („Dz. Ust. R. P.” Nr 16/1937, poz. 106).

Zakłady pracy, ściśle z rolnictwem związane, a nie posiadające przeważającego charakteru przemysłowego lub handlowego — rozporz. Ministra Opieki Społecznej z dn. 24/II 1937 r., wyd. w poroz. z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. („Dz. Ust. R. P.” Nr 16/1937, poz. 107).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

20 marca:

— „Bank Handl. w Łodzi”, S. A. — o g. 13 w lok. Stow. Techn. w Łodzi, Piotrkowska 102.

— „R. Dratt i S-ka” Fabr. Maszyn Roln. i Odlewnia Żel., S. A. — o g. 17 w kanc. Not. Wł. Rewskiego w Chełmie, Sienkiewicza 5.

— „Deak”, S. A. — o g. 12 w W-wie, Mazowiecka 7.

22 marca:

— „Bank Amerykański w Polsce”, S. A. — o g. 12 w lok. B-ku w W-wie, Królewska 3.

— Pomorska Elektr. Kraj. „Gródek”, S. A. — o g. 11 w lok. Starostwa Kraj. Pomor. w Toruniu, Fosa Staromiejska 1.

— „Łódzkie Wąskotor. Elektr. Koleje Dojazd.”, S. A. — o g. 11 w lok. S-ki w Łodzi, Piotrkowska 77.

23 marca:

— Warsz. Fabr. Biskoptów „Stanisław Fuchs”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Nowolipie 80 m. 1.

— „Standard”, S. A. — o g. 12 kanc. Not. J. Nalazka w Toruniu, Szeroka 37.

— „Kolej Elektr. Łódzka”, S. A. — o g. 17 w lok. B-ku Przem. Łódzkich w Łodzi, Pierackiego 15.

— „Przem. Włók. Sukc. Zygmunta Jarocińskiego”, S. A. — o g. 18 w lok. S-ki w Łodzi, Targowa 28/30.

— „Zjedn. Ziem. Mleczarnie Par.”, S. A. — o g. 16 w lok. f. „A. Janasz i Synowie” w W-wie, Czackiego 1 m. 3.

24 marca:

— Browar i In. Przeds. Przem. „E. Lipski”, S. A. w Wilnie — o g. 19 w kanc. Not. J. Bujko, Mickiewicza 36.

— „Białostockie T-wo Elektr.”, S. A. — o g. 9 w W-wie, Czackiego 8.

— „Motor Polski”, S. A. w Żninie — o g. 11 w lok. S-ki.

— S. A. Przem. i Hand. Papier. „Dawidowicz, Kempin-ski i S-ka” — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Chmielna 43.

— „Poznańska Kolej Elektr.”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w Poznaniu, Słowackiego 19 21.

— „Radomskie T-wo Elektr.”, S. A. — o g. 11½ w W-wie, Czackiego 8 m. 6.

— „Elektrownia w Piotrkowie”, S. A. — o g. 11 w W-wie, Czackiego 8 m. 6.

— Kolej Lok. „Muszyna — Krynica”, S. A. — o g. 9 w lok. Biura Małop. Kolei Lok. we Lwowie, Jagiellońska 1.

— T-wo Zakł. Przędz. Bawełny, Tkalni i Blechni „Zawiercie”, S. A. — o g. 16 w lok. S-ki w W-wie, Nowy Świat 7.

— Warsz. T-wo Fabr. Wyr. Met. i Emal. „Wulkan”, S. A. — o g. 18 w lok. T-wa w W-wie, Jagiellońska 4/6.

— „T-wo Elektryf. Okr. Częstoch.-Piotrk.”, S. A. — o g. 12 w W-wie, Czackiego 8 m. 6.

— „Elektrownia w Kielcach”, S. A. — o g. 10½ w W-wie, Czackiego 8 m. 6.

— „T-wo Elektr. Okr. Częstochowskiego”, S. A. — o g. 9½ w W-wie, Czackiego 8 m. 6.

— „Drukarnia Toruńska”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w Toruniu, Św. Katarzyny 4.

25 marca:

— „Wiklina”, S. A. — o g. 11 w kanc. Not. J. Meysnera w Zbąszyniu.

— T-wo Przem.-Hand. „Błock-Brun”, S. A. — o g. 18 w lok. S-ki w W-wie, Krak. Przedm. 42/44.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

BUDŻET

DOCHODY I WYDATKI BUDŻETOWE W STYCZNIU 1937 R.

Według danych tymczasowych dochody i wydatki budżetowe Państwa w styczniu 1937 r. — w porównaniu ze styczniem 1936 r. — przedstawiały się następująco (w tys. zł):

	Dochody		Wydatki	
	styczeń:		styczeń:	
	1936	1937	1936	1937
A.—ADMINISTRACJA:				
Prezydent Rzeczypospolitej	4	4	217	199
Sejm	7	6	369	269
Senat	—	—	111	117
Kontrola Państwowa	—	—	397	396
Prezydium Rady Ministrów	—	—	267	256
Min. Spraw Zagranicznych	467	431	2 977	2 836
„ „ Wojskowych	201	220	64 081	65 009
„ „ Wewnętrznych	999	1 017	15 342	15 632
„ Skarbu	98 970	100 614	8 706	9 566
„ Sprawiedliwości	2 837	3 085	7 436	6 843
„ Przemysłu i Handlu	2 273	2 514	4 169	3 965
„ Komunikacji	80	2 069	1 478	2 299
„ Rolnictwa i Ref. Roln.	121	85	4 581	2 775
„ Wyzn. Rel. i Ośw. Publ.	105	3 254	26 681	27 333
„ Opieki Społecznej	517	463	4 494	5 186
„ Poczty i Telegrafów	1	1	116	144
Emerytury i zaopatrzenia	3 727	2 894	14 202	13 570
Renty inwalidzkie i pensje	—	—	9 931	9 522
Długi państwowe	—	—	11 282	13 311

R a z e m : 110 309 116 657 176 837 179 228

B. — PRZEDSIĘBIORSTWA:

Prezydium Rady Ministrów:				
Polska Agencja Telegr.	—	5	—	—
M-stwo Spraw Wojskowych:				
Państw. Wytwórnia Uzbrojenia	—	—	—	—
Państw. Wytw. Prochu i Mat. Kruszących	—	—	—	—
Państw. Zakłady Inżynierii	—	—	—	—
Państw. Zakłady Lotnicze	—	—	—	—
Państwowe Zakłady Umundurowania	—	—	—	—
M-stwo Spraw Wewnętrznych:				
Gazeta Admin. i Pol. Państw.	—	—	—	—
Państw. Zakłady Wodociągowe na G. Śląsku	—	—	—	15
Państw. Zakłady Przemysłowo-Zbożowe	—	—	—	296
Ministerstwo Skarbu:				
Mennica Państwowa	—	—	—	—
Państw. Zakład Emerytalny	—	—	—	—
M-stwo Przemysłu i Handlu:				
Przedsieb. państwowe o kap. miesz. i wydzierżawione	33	61	—	—
Nadania górnicze i tereny naft.	51	77	—	—
„Polmin” Państw. Fabr. Ol. Min.	150	175	—	—
Państw. Kop. Węgla „Brzeszcze”	—	10	—	—
Zjedn. Fabr. Zw. Azot. w Mościcach i Chorzowie	—	—	—	—
Ministerstwo Komunikacji:				
Polskie Koleje Państwowe	—	—	—	—

Państw. Wytwórnice Mater. Drogowych	—	—	—	—
Ministerstwo Rolnictwa i Ref. Roln.:				
Lasy Państwowe	500	2 000	—	—
Państw. Przetwórnice Mięsne.	—	—	—	—
Ministerstwo Wyzn. Rel. i Oświecenia Publ.:				
Państwowe Wydawn. Książek				
Szkolnych	40	35	—	—
M-stwo Opieki Społecznej:				
Zdrowiska Państwowe	—	—	—	—
Przeds. Państw. Zakładu Higieny	9	—	—	—
Szpital Państwowe	—	—	101	89
M-stwo Poczty i Telegrafów:				
Polska Poczta, Telegraf i Telefon	2 000	2 271	—	—
Państw. Zakł. Tele- i Radiotchn.	—	—	—	—
R a z e m:	2 783	4 634	101	400

C. — MONOPOLE:

Ministerstwo Skarbu:				
Monopol solny	3 300	2 400	—	—
„ tytoniowy	31 500	27 800	—	—
„ spirytusowy	17 527	23 528	—	—
„ zapalczany	53	—	—	—
Loteria państwowa	2 000	1 500	—	—
R a z e m:	54 380	55 228	—	—

D. — FUNDUSZE:

M-stwo Spraw Wojskowych:				
Fundusz Kwaterunku Wojsk.	—	—	—	—
M-stwo Wyzn. Rel. i Oświec. Publ.				
Stypendia akademickie	—	—	111	—
M-stwo Opieki Społecznej:				
Fundusz Pracy	—	—	—	—
R a z e m:	—	—	111	—
Ogółem:	167 472	176 519	177 049	179 628

W II półroczu roku budżetowego miesiącami najlepszymi dla dochodów budżetowych Państwa są: październik, grudzień i marzec. W styczniu następuje z reguły osłabienie dochodów — w związku z brakiem terminów większych płatności podatkowych oraz z okresem międzysezonowym w przemyśle i handlu. Osłabienie dochodów nastąpiło, jak normalnie, również w styczniu bież. roku budżetowego, ale — w odróżnieniu od lat poprzednich — wydatki dostosowane zostały do dochodów (co prawda wyższych niż w ostatnich kilku latach) i aczkolwiek wystąpił w tym miesiącu deficyt budżetowy, to stosunkowo nieznaczny — 3-krotnie mniejszy od zeszłorocznego (kiedy już uczyniono duży krok ku równowadze budżetowej), a wielokrotnie niższy niż w 3-leciu 1932/33 — 1934/35, jak to wykazuje poniższe zestawienie (w mln. zł):

	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37
Dochody						
Grudzień	198'3	179'2	175'5	182'1	178'0	192'8
Styczeń	175'3	156'3	158'2	165'1	167'5	176'5
Deficyt (nadwyżka)						
Grudzień	+ 0'1	- 9'1	- 18'2	- 4'7	- 11'9	+ 0'6
Styczeń	- 2'8	- 24'6	- 37'0	- 21'8	- 9'6	- 3'1

Dochody budżetowe osiągnęły w styczniu poziom znacznie wyższy niż w tym samym miesiącu 4 poprzedzających lat budżetowych, a nawet nieco wyższy niż w 1931/32 r. czyli w początkowym okresie kryzysu, a przecież od tego czasu wartość realna złotego znacznie wzrosła — w związku z silnym spadkiem cen.

Spadek dochodów w styczniu w stosunku do grudnia nastąpił głównie w zakresie dochodów administracji, które obniżyły się z zł 139'5 mln. do zł 116'7 mln. — mniej więcej równoległe do spadku wpływów z danin (z zł 123'5 mln. do zł 93'4 mln.). Wpłaty przedsiębiorstw obniżyły się w styczniu minimalnie (z zł 4'6 mln. wobec zł 4'9 mln. w grudniu). Wpłaty monopolów wykazały 14%-owy wzrost, podnosząc się z zł 48'4 mln. (w grudniu) do zł 55'2 mln.

W porównaniu z 1936 r. dochody budżetowe w styczniu 1937 r. były wyższe o zł 9'0 mln. Wyższe w 1937 r. były dochody we wszystkich 3 grupach: w grupie administracji o zł 6'3 mln., w grupie przedsiębiorstw o zł 1'9 mln. oraz w grupie monopolów o zł 0'8 mln. W zakresie wpłat przedsiębiorstw podkreślić należy zwiększone wpłaty Lasów Państwowych o zł 1'5 mln. oraz zwiększone wpłaty Poczty i Telegrafu o zł 1'3 mln.

Wydatki budżetowe, które osiągnęły w grudniu poziom najwyższy — jak dotychczas — w bież. roku budżetowym, w styczniu skurczyły się o 6 1/2%, pozostały jednak na poziomie wyższym od notowanego w poszczególnych miesiącach I półroczu roku budżetowego. Minimalne w ogóle dopłaty do przedsiębiorstw w styczniu zwykły —

z zł 0'3 mln. (w grudniu) do zł 0'4 mln. Cała zniżka wydatków skoncentrowała się w grupie administracji, gdzie wydatki spadły z zł 192'0 mln. do zł 179'2 mln. Najsilniej zmniejszyły się wydatki, związane z obsługą długów — z zł 23'4 mln. do zł 13'3 mln.

Co się dotyczy porównania 1936/37 r. z 1935/36 r., to styczeń jest drugim z kolei miesiącem, wykazującym w 1936/37 r. wyższy poziom wydatków, który został umożliwiony wyższym poziomem dochodów. Mianowicie, wydatki w styczniu 1937 r. były wyższe niż w styczniu 1936 r. o zł 2'6 mln., przy czym wydatki administracji były wyższe o zł 2'4 mln., a dopłaty do przedsiębiorstw — o zł 0'3 mln.; natomiast w styczniu 1936 r. były dopłaty do funduszy w sumie zł 0'1 mln., których w styczniu 1937 r. wcale nie było.

W okresie 10 miesięcy roku budż. 1936/37 dochody budżetowe wyniosły zł 1 789'1 mln. i były o zł 197'3 mln. wyższe niż w tymże okresie 1935/36 r. Wzrost dochodów w bież. roku budżetowym nastąpił we wszystkich grupach (prócz funduszy). W grupie przedsiębiorstw wyniósł on zł 9'1 mln., w grupie monopolów zł 6'3 mln., a w grupie administracji aż zł 187'0 mln.; szczególnie silny był wzrost wpływów z danin. Wydatki budżetowe w okresie 10 miesięcy 1936/37 r. wyniosły zł 1 789'6 mln., a więc mniej więcej tyleż co dochody, czyli że zniknął deficyt, który w analogicznym okresie 1935/36 r. (przy wydatkach o zł 42'9 mln. wyższych niż w 1936/37 r.) wynosił jeszcze ogromną sumę zł 240'7 mln.

W stosunku do odpowiedniego okresu roku budżetowego 1934/35 okres 10 miesięcy roku budż. 1936/37 wykazuje wzrost dochodów (licząc w 1934/35 r. bez wpływów z Pożyczki Narodowej) o zł 213'9 mln., wydatków zaś — tylko o zł 12'9 mln. W zestawieniu z okresem 10 miesięcy 1933/34 r. takiż okres 1936/37 r. wykazuje zwiększenie dochodów o zł 241'6 mln., a wydatków — o zł 12'4 mln. Cofając się znacznie bardziej wstecz — do roku 1930/31, kiedy jeszcze — podobnie jak po 6 latach znów w bież. roku — gospodarka budżetowa wykazywała równowagę, stwierdzamy, że pierwsze 10 miesięcy 1936/37 r. wykazują spadek dochodów w porównaniu z tymże okresem 1930/31 r. o zł 506'5 mln. i podobną zniżkę wydatków, bo o zł 510'4 mln. Równowaga więc, zachwiana w 1931 r., została znów w 1936 r. uchwycona. Podkreślić trzeba, że ze względu choćby na zmiany w zasadach budżetowania powyższe porównania globalnych sum wykonania budżetu dają tylko przybliżoną orientację co do ruchu dochodów i wydatków Państwa.

W stosunku do budżetu dochody, faktycznie osiągnięte w okresie 10 miesięcy bież. roku budż., stanowiły 82'5%, czyli bardzo niewiele mniej, niż przypada teoretycznie na ten okres — przy założeniu równomierności w wykonywaniu budżetu (83'3%). Najlepiej wypadły wpłaty monopolów, które dały aż 88'9% sumy, przewidzianej z tego źródła w budżecie na cały rok. Dochody administracji dały również przewyżkę ponad teoretyczny procent, mianowicie 84'4% całorocznego budżetu, przy czym decydujące w tej grupie dochody Min. Skarbu osiągnęły 84'9%. Zato wpłaty przedsiębiorstw wyniosły tylko 39'2% budżetu na cały rok. Wydatki w okresie kwiecień — styczeń 1936/37 r. osiągnęły 82'5% budżetu, przy czym wydatki administracji wyniosły 82'4%, a dopłaty do przedsiębiorstw aż 96'0% całorocznego budżetu.

Przeprowadzając porównanie z 10-miesięcznym okresem 1935/36 r. widzimy, że dochody dały w ub. roku budż. w stosunku do budżetu znacznie mniej niż w bież. roku budżetowym (78'9% wobec 82'5%), przy czym niższe były wpłaty monopolów (82'8%) i — w silniejszym stopniu — dochody administracji (78'1%); wpłaty przedsiębiorstw były w ub. r. w stosunku do budżetu wyższe (67'6%) niż w b. r.; wreszcie, w ub. r. wpłaty funduszy, których w b. r. nie ma, dały 38'8% sumy, preliminowanej na cały rok. Wydatki budżetowe były w okresie 10 miesięcy 1935/36 r. zrealizowane w stopniu wyższym niż w 1936/37 r., bo wyniosły 84'5% budżetu.

WPŁYWY Z DANIN ORAZ MONOPOLÓW W STYCZNIU 1937 R. — Według danych tymczasowych wpływy z danin publicznych oraz monopolów państwowych w styczniu 1937 r. — w zestawieniu z grudniowymi — przedstawiały się następująco (w tys. zł):

	Grudzień	Styczeń
1. — PODATKI BEZPOŚREDNIE		
Podatki gruntowe	8 801	3 862
Podatek od nieruchomości miejskich i niektórych wiejskich	8 998	5 101
Podatek przemysłowy	28 624	18 567
Podatek dochodowy	20 646	18 321
Podatek nadzwyczajny od niektórych zajęć zawodowych	1	—
Podatek wojskowy	36	22
Podatek od kapitałów i rent	450	483
„ „ energii elektrycznej	701	719
Podatek od uboju	713	696
Odsetki od zaległości, grzywny i kary	1 186	1 097
R a z e m:	70 156	48 868
2. — PODATEK MAJĄTKOWY	76	39

3. — NADZWYCZAJNA DANINA MAJĄTKOWA	1 871	725
4. — SPECJALNY PODATEK OD WYNAGRODZEN	14 602	14 848
5. — PODATKI POŚREDNIE:		
Podatek od wina	218	172
„ „ piwa	475	557
„ „ cukru	10 642	9 575
„ „ drożdży	1 936	952
„ „ tłuszczów	321	193
„ „ olejów mineralnych	2 091	1 900
„ „ zapalniczek	1	—
„ „ kwasu octowego	14	13
„ „ „ węglowego	26	14
„ „ cukru skrobiowego	224	182
Akcyzowe opłaty patentowe	492	339
Odsetki od zaległości, grzywny i kary oraz podatki zniesione	2	2
Razem:	16 442	13 899
6. — DODATKI DO PODATKU OD CUKRU	84	71
7. — CŁO	9 215	5 585
8. — OPŁATY STEMPOWE I DANINY POKREWNE		
Opłaty stempowe	6 836	6 729
Podatek spadkowy i od darowizn	786	656
Razem:	7 622	7 385
9. — NADZWYCZAJNY DODATEK DO DANIN	3 348	1 974
10. — DANINA LASOWA	34	12
11. — MONOPOLE		
Monopol solny	3 400	2 400
„ tytoniowy	20 003	27 800
„ spirytusowy	23 524	23 528
„ zapalczany	—	—
Loteria państwowa	1 500	1 500
Razem:	48 427	55 228
Ogółem:	171 877	148 634

Po silnym wzroście w ostatnim miesiącu roku kalendarzowego wpływy skarbowe w pierwszym miesiącu następnego roku silnie maleją, gdyż nie są na ten miesiąc wyznaczane terminy większych płatności podatkowych i następuje w tym czasie międzysezonowe osłabienie obrotów. W bież. roku budżetowym spadek w styczniu w stosunku do grudnia był znacznie większy niż w 1935/36 r., choć nie odbiegał od rozmiarów z dawniejszych lat. W roku 1935/36 bowiem od stycznia zaczął oddziaływać szereg zwiększających podatkowych, co właśnie wydatnie skurczyło normalny spadek dochodów w tym miesiącu.

Wahania wpływów skarbowych w poszczególnych miesiącach roku budżetowego w ostatnim 7-leciu 1930/31 ÷ 1936/37 ilustruje liczbowo następujące zestawienie:

	1930/31	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37
	m i l i o n y zł						
Kwiecień	— 24·2	— 14·2	— 8·1	+ 9·5	+ 1·4	— 4·8	— 13·8
Maj	+ 9·2	+ 4·4	+ 14·9	— 15·1	— 15·4	— 0·5	+ 0·2
Czerwiec	— 25·3	— 23·0	— 22·7	— 10·5	— 4·2	— 10·3	+ 2·6
Lipiec	+ 18·5	+ 6·2	+ 6·1	+ 8·2	+ 8·8	+ 11·3	+ 3·2
Sierpień	— 19·9	— 10·5	— 9·4	+ 5·8	— 3·7	— 3·9	— 8·8
Wrzesień	+ 9·0	— 0·8	+ 3·4	+ 6·3	+ 13·7	— 2·7	+ 4·6
Październik	+ 14·4	+ 31·9	+ 19·4	+ 19·9	+ 13·1	+ 16·3	+ 12·2
Listopad	— 7·7	— 15·0	+ 1·8	— 11·0	— 0·7	— 9·7	— 1·9
Grudzień	+ 27·7	+ 8·8	+ 7·6	+ 14·9	+ 6·8	+ 28·2	+ 11·6
Styczeń	— 28·5	— 12·5	— 23·1	— 19·2	— 19·9	— 14·5	— 23·2
Luty	— 32·3	— 23·4	— 12·8	— 21·1	— 9·2	— 4·7	
Marzec	+ 13·3	+ 8·1	+ 11·5	+ 18·9	+ 11·2	+ 19·5	

Spadek wpływów w styczniu w stosunku do grudnia dotyczy wyłącznie danin (o zł 30·0 miln.), podczas gdy wpłaty monopolów wzrosły o 14%. Z danin ogromna większość wykazała w styczniu niższe wpływy — z wyjątkiem jedynie specjalnego podatku od wynagrodzeń. W porównaniu z styczniem 1936 r. wpływy z danin w styczniu 1937 r. okazały się nieznacznie wyższe (o zł 0·5 miln.), podobnie zresztą jak i wpłaty monopolów.

Wpływy z podatków bezpośrednich — wpływy, stanowiące z reguły więcej niż połowę ogólnej sumy wpływów z danin — wykazały w styczniu spadek prawie odpowiadający spadkowi tej sumy ogólnej. mianowicie z zł 70·2 miln. do zł 48·9 miln., tj. o ok. 30%. Spadek ten tłumaczy się brakiem w styczniu — poza comiesięcznymi — jakichkolwiek terminów płatności podatków bezpośrednich. Skurczyły się w dalszym ciągu (od listopada — bo w listopadzie przypadła płatność II raty za 1936 r.) — i to silnie, bo z zł 8·8 miln. (w grudniu) do zł 3·9 miln. — wpływy z podatków gruntowych. Wpływy z podatku od nieruchomości, które w listopadzie z racji płatności II półrocznej raty osiągnęły zł 15·7 miln., po niższej w grudniu do zł 9·0 miln., w styczniu spadły dalej — do zł 5·1 miln. Dochód z podatku przemysłowego, który na skutek wykupywania świadectw przemysłowych wzrósł gwałtownie w grudniu — do zł 28·6 miln., w styczniu obniżył się do zł 18·6 miln. Zniżające lekko od października wpływy z podatku dochodowego skurczyły się w styczniu do zł 18·3 miln. — wobec zł 20·6 miln. w grudniu.

Jeśli chodzi o porównanie wpływów w styczniu b. r. z wpływami w styczniu ub. r., to wykazuje ono wzrost w b. r. o zł 2·6 miln. Trzeba zaznaczyć, że właśnie od stycznia poprzednio bardzo problematyczna porównywalność jest już nieco ułatwiona, bo od stycznia zaczęła obowiązywać duża część reform podatkowych, przeprowadzonych na przełomie lat 1935 i 1936 w związku z sanacją budżetu. Wzrost w 1937 r. w stosunku do 1936 r. wykazały wpływy z podatków: przemysłowego i dochodowego, co w pewnej części związane jest także z poprawą koniunktury; wpływy z pierwszego z tych podatków podniosły się o zł 2·6 miln., z drugiego — o zł 3·8 miln. Natomiast spadek wpływów w 1937 r. w porównaniu z 1936 r. wykazały podatki: gruntowe i od nieruchomości. Podatki gruntowe dały mniej tylko o zł 0·4 miln. (ok. 10%), silny zaś spadek wpływów z podatku od nieruchomości (o zł 3·4 miln., tj. o ok. 40%) — z tej racji, że w styczniu 1936 r. przypadła jeszcze płatność IV raty tego podatku za 1935 r. (ostatnia rata kwartalna przed przejściem na system rat półrocznych).

Specjalny podatek od wynagrodzeń, wypłacanych z funduszy publicznych, dał w styczniu b. r. zł 14·9 miln. wobec zł 14·6 miln. w grudniu i zł 12·0 miln. w styczniu 1936 r. (drugi miesiąc obowiązywania).

Danina majątkowa, poprzysuwana dla większości grup płatników do odpowiednich podatków bezpośrednich, dała w styczniu tylko zł 0·7 miln. — wobec zł 1·9 miln. w grudniu i zł 1·2 miln. w styczniu 1936 r. W obu ostatnich latach budżetowych płatność tej daniny (reszta za dany rok kalendarzowy) od rolnictwa przypadła na listopad i od tego miesiąca notowany był spadek wpływów. Zlikwidowany podatek majątkowy dał w styczniu b. r. zł 0·04 miln. wobec zł 0·08 miln. w grudniu i zł 7 tys. w styczniu 1936 r.

Wpływy z podatków pośrednich — po wyższe w grudniu (do zł 16·4 miln.) — w styczniu powróciły prawie do poziomu listopadowego (zł 13·9 miln. wobec zł 13·7 miln.). Spadek wykazał dochód z najważniejszego z tych podatków — podatku od cukru — z zł 10·6 miln. do zł 9·6 miln.; poza tym silniej niż spadł dochód z podatku od drożdży (z zł 1·9 miln. do zł 1·0 miln.); inne podatki wykazały też niewielki spadek wpływów, z wyjątkiem podatku od piwa, który dał większy dochód. W porównaniu ze styczniem ub. r. wpływy z podatków pośrednich w styczniu b. r. wykazały poziom niższy o zł 1·5 miln., tj. o ok. 10%. Dochód z podatku od cukru był mniejszy tylko o zł 0·2 miln., ale zato podatek od olejów mineralnych wykazał spadek wpływów o zł 1·5 miln.

Dochód z celi, którego zmiany w poszczególnych miesiącach — poza ruchem kredytów czy wahaniami we wpłatach W. M. Gdańska — są zależne głównie od rozmiarów przywozu oraz jego struktury, a także od wysokości wypłacanych zwrotów cel itp. — wykazywał od października silny wzrost (w grudniu do zł 9·2 miln.) i dopiero w styczniu gwałtownie obniżył się — do zł 5·6 miln. Tak samo w ub. roku — 1935/36 — w styczniu nastąpił silny spadek wpływów z celi, tylko że zatrzymały się one na poziomie nieznacznie (o zł 0·3 miln.) wyższym niż w bież. roku.

Wpływy z opłat stempowych, łącznie z daninami pokrewnymi (podatkiem spadkowym i od darowizn), powróciły w styczniu do poziomu listopadowego (zł 7·4 miln.), obniżając się o zł 0·2 miln. Połowa tego spadku przypada na opłaty stempowe, które skurczyły się do zł 6·7 miln. W styczniu 1936 r. dochód z samych opłat stempowych wyniósł nieco więcej, bo zł 7·0 miln., a łącznie z daninami pokrewnymi — zł 7·6 miln.

Wpływy z nadzwyczajnych dodatków do danin, które w styczniu ub. r. — w momencie przeprowadzania kasowania większości z nich — wyniosły jeszcze zł 4·6 miln., w styczniu b. r. spadły do zł 2·0 miln., wykazując również niżkę (w związku ze spadkiem wpływów z samych danin) w stosunku do grudnia, mianowicie o zł 1·4 miln.

Wpłaty monopolów wzrastały w styczniu w dalszym ciągu (o zł 6·8 miln. w stosunku do grudnia), osiągając poziom wyższy niż przed rokiem, tj. niż w styczniu 1936 r. (zł 55·2 miln. wobec zł 54·4 miln.). Wyższą wpłatę w styczniu niż w grudniu uskutecznił monopol tytoniowy (zł 27·8 miln. wobec zł 20·0 miln.). Takie same w styczniu

co w grudniu były wpłaty monopolów: spirytusowego (zł 23·5 miln.) i loterii (zł 1·5 miln.). Mniejszą natomiast wpłatę w styczniu uskutecznił jedynie monopol solny (zł 2·4 miln. wobec zł 3·4 miln.). W roku poprzedzającym w styczniu większe były niż w b. r. wpłaty monopolów: tytoniowego—o zł 3·7 miln., solnego—o zł 0·9 miln. i loterii—o zł 0·5 miln., natomiast mniejsza—aż o zł 6·0 miln.—była wpłata monopolu spirytusowego.

Zestawienie wpływów z danin i monopolów w styczniu 1937 r. z przeciętną miesięczną wpływów, przewidzianych w budżecie na 1936/37 r., oraz z wpływami, osiągniętymi w tym samym miesiącu 1936 r.—przedstawia się następująco (w miln. zł):

	¹ / ₁₂ budżetu na 1936/37 r.	Styczeń: 1937	1936
Podatki bezpośrednie	54·7	48·9	46·2
Specjalny podatek od wynagrodzeń	12·5	14·8	12·0
Danina i podatek majątkowy	1·2	0·8	1·2
Podatki pośrednie	14·2	13·9	15·4
Dodatki do podatku od cukru	0·08	0·07	0·1
Cło	7·5	5·6	5·9
Oplaty stemplowe	6·5	7·4	7·6
Nadzwyczajny dodatek do danin	1·3	2·0	4·6
Danina lasowa	0·02	0·01	0·0
Monopole	49·6	55·2	54·4

Jak widzimy, w styczniu 1937 r. większe od przeciętnej miesięcznej normy budżetowej były wpływy z dodatku do danin, specjalnego podatku, opłat stemplowych oraz wpłaty monopolów.

W okresie 10 miesięcy 1936/37 r. wpływy z danin i monopolów osiągnęły sumę zł 1 540·1 miln., czyli więcej od ⁵/₆ sumy wpływów, przewidzianych w budżecie. Jednocześnie wpływy, osiągnięte w 1936/37 r., okazały się znacznie wyższe od wpływów z okresu kwiecień—styczeń poprzednich 2 lat, gdyż w 1935/36 r. wyniosły one tylko zł 1 363·4 miln. i w 1934/35 r.—tylko zł 1 352·2 miln. Wzrost więc wpływów w 1936/37 r. w stosunku do 1935/36 r. i do 1934/35 r. wynosi 13÷14%.

Zestawienie wpływów z danin i monopolów w okresie 10 miesięcy roku budż. 1936/37 z wpływami w tymże okresie 1935/36 r. oraz z budżetem na rok 1936/37 przedstawia się następująco:

	Kwiecień—styczeń		
	1935/36 miln. zł	1936/37	% budżetu
Daniny publiczne	841·4	1 011·9	86·1
Podatki bezpośrednie	449·4	547·9	83·5
w tym:			
podatki gruntowe	47·9	53·5	96·5
podatek od nieruchomości	65·2	74·3	90·6
„ przemysłowy	147·2	189·2	81·9
„ dochodowy	157·5	203·0	79·6
Podatki pośrednie	134·2	151·2	88·6
w tym:			
podatek od cukru	90·6	108·2	92·5
Cło	69·1	70·2	78·0
Oplaty stemplowe	76·1	69·2	89·3
Podatek majątkowy	2·2	1·5	76·9
Danina majątkowa	22·9	11·0	91·8
Specjalny podatek od wynagrodzeń	22·9	145·2	96·8
Dodatki do podatku od cukru	10·7	0·6	68·6
Nadzwyczajny dodatek do danin	53·8	14·9	94·1
Danina lasowa	0·2	0·1	56·0
Monopole	521·9	528·2	88·8
w tym:			
tytoniowy	273·7	263·0	87·1
spirytusowy	176·7	195·2	90·4
Ogółem daniny i monopole:	1 363·4	1 540·1	87·0

Daniny publiczne wykazały wpływ, przekraczający ⁵/₆ budżetu całorocznego, a więc większy od normy budżetowej, przypadającej teoretycznie na 10 miesięcy—przy założeniu równomierności wpływów (83·3%). Spośród danin wpływy wyższe od tej normy dały wszystkie najważniejsze, a mianowicie: podatki bezpośrednie, specjalny podatek od wynagrodzeń, wypłacanych z funduszy publicznych, daniny majątkowe, podatki pośrednie, opłaty stemplowe—z wyjątkiem jedynie celi; poza tym nie dopisały (zlikwidowane zresztą od roku) dodatki do podatku od cukru oraz danina lasowa. Szczególnie silnie przekroczyły idealny procent budżetu: specjalny podatek od wynagrodzeń, danina majątkowa i dodatki do danin. Wpłaty monopolów dały w okresie 10 miesięcy dość znacznie więcej ponad oczekiwane ⁵/₆ budżetu, bo 88·8%. Najpoważniej przekroczyły normę budżetową wpłaty monopolów: zapalczanego oraz loterii.

PODATKI I OPŁATY

DANINA MAJĄTKOWA NA ROK 1937 OD ROLNICTWA

Nadzwyczajna danina majątkowa została wprowadzona w 1933 r. na okres 5 lat, tj. do 1937 r. włącznie, w zamian za umorzoną część zaległości w podatku majątkowym. Danina stanowi obciążenie o charakterze kontyngentowym, ustalone pierwotnie na sumę zł 24 miln. rocznie, rozłożoną na 3 kategorie płatników w sposób następujący: 1) zł 10 miln.—na płatników państwowego podatku gruntowego, 2) zł 10·5 miln.—na płatników państwowego podatku przemysłowego od obrotu, 3) zł 3·5 miln.—na płatników państwowego podatku od nieruchomości. Podstawę do obliczania daniny w pierwszej grupie stanowi wysokość podatku gruntowego, w drugiej—podatku obrotowego, a w trzeciej—podatku od nieruchomości, była więc ona w rzeczywistości nie odrębnym podatkiem lecz dodatkiem do tych podatków.

Wskutek wciąż pogłębiającego się w latach 1930÷1935 kryzysu i pogarszania się koniunktury gospodarczej wpływy skarbowe z podatków z roku na rok się zmniejszały, w celu więc utrzymania równowagi budżetu—na mocy nowych przepisów—łącznie z podatkami pobierany był szereg dodatków (10%-owy, a następnie 15%-owy—kryzysowy). W końcu 1935 r. podatki obrotowy i od nieruchomości zostały zreformowane przy jednoczesnym włączeniu wszystkich dodatków (również i daniny majątkowej) do odpowiednio skalkulowanych i podwyższonych stawek podatku zasadniczego, a tym samym zaprzestano odrębnego wymierzania nadzwyczajnej daniny majątkowej dla tych 2 grup płatników.

Ponieważ wysokość podatku gruntowego w tym czasie nie uległa żadnym zmianom, przeto danina w pierwszej grupie kontyngentowej, stanowiąca, jak wspomniano, w istocie nowy dodatek do tego podatku—pozostała nadal. Stawka daniny dla rolników, opłacających rocznie zł 25÷60 państwowego podatku gruntowego, wynosi 20%, przy wysokości zaś podatku gruntowego powyżej zł 60 stanowi 40% tego podatku. Przy zaliczaniu gospodarstwa do jednej z tych kategorii brana jest pod uwagę jedynie suma zasadniczego podatku gruntowego bez uwzględnienia zniżek (degresji) lub zwyczaj (progresji). W wypadkach, gdyby obliczona przez zastosowanie tych stawek suma daniny nie osiągnęła kwoty dziesięciomilionowego kontyngentu—Minister Skarbu może ustalić tzw. zwyczaj kontyngentowy w celu dopełnienia ustawą przewidzianej wysokości; gdyby natomiast zasadnicza stawka dawała kwotę wyższą—zostałaby ona wówczas odpowiednio obniżona drogą zastosowania zniżki kontyngentowej.

Jednakże nie wszystkie grunty są obciążone daniną majątkową; nie opłacają jej, mianowicie, majątki, należące do Skarbu Państwa, związków samorządowych oraz dobra, z których dochody są trwale obracane na cele naukowe, oświatowe, kulturalne, dobroczynne, sanitarne i kultu religijnego. Ze zwolnienia na mocy samej ustawy korzystają również gospodarstwa rolne o obszarze najwyżej 7 ha oraz takie, od których roczna wysokość podatku gruntowego nie przekracza kwoty zł 25 bez uwzględnienia degresji, na mocy zaś szczególnych przepisów wszystkie na terenie całej Polski gospodarstwa osadników o powierzchni do 20 ha nabytej ziemi, a na terenie niektórych województw, wymienionych w rozporządzeniach Ministra Skarbu z 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 46/1933, poz. 360 i Nr 53/1933, poz. 401)—gospodarstwa zwykłych osadników o obszarze do 35 ha i osadników wojskowych do 45 ha nabytej względnie przydzielonej ziemi.

Stosownie do rozporządzenia Ministra Skarbu z 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 6/1937, poz. 53), danina, podobnie jak w latach ubiegłych, pobrana będzie w 1937 r. w 2 ratach półrocznych (rok 1937 jest ostatnim rokiem pobierania daniny majątkowej od rolnictwa). Pierwsza z nich, tzw. zaliczka, stanowi 12·5% kwoty podatku gruntowego—o ile wysokość jego wynosi zł 25÷60, natomiast jeżeli wysokość tego podatku przekracza sumę zł 60—wymiar zaliczki zostanie dokonany w wysokości 24·5%. Jest to połowa stawki, ustalonej wraz ze zwyczajem kontyngentową na rok 1936, toteż jeżeli w stosunku do roku ubiegłego stan majątku i wysokość podatku gruntowego u poszczególnych płatników nie uległy zmianie—zaliczka na rok bieżący wyniesie połowę wymierzonej na 1936 r. sumy daniny majątkowej.

Zaliczka jest płatna w terminie do dn. 30/IV b. r. Jeżeli jednak zawiadomienie o wysokości zaliczki doręczone będzie po dn. 15/IV — płatność jej przypada w okresie 30 dni, licząc od dnia, następnego po doręczeniu. Nieuiszczona w terminie kwota zaliczki staje się zaległością i podlega przymusowemu ściągnięciu w drodze administracyjnego postępowania egzekucyjnego wraz z karami za zwłokę w wysokości 0·75%, miesięcznie oraz kosztami egzekucyjnymi. Przeciwno zawiadomieniom o wysokości zaliczki nie przysługuje prawo wnoszenia odwołań.

We wrześniu, na podstawie zebranego materiału o wysokości podatku gruntowego, wymierzonego właścicielom gospodarstw wiejskich w Polsce, Min. Skarbu ustali ostateczne stawki daniny majątkowej z uwzględnieniem zwózki lub zniżki kontyngentowej, po czym urzędy skarbowe wymierzą każdemu płatnikowi przypadającą w roku 1937 do zapłaty nadzwyczajną daninę majątkową i rozpoczną wysyłanie nakazów zapłaty. W wypadkach, gdy nakaz zapłaty będzie doręczony do dn. 15/XI b. r. — różnica pomiędzy ostatecznie obliczoną kwotą daniny a uiszczoną poprzednio zaliczką powinna być zapłacona do dn. 30/XI. Płatnicy, którzy otrzymają nakaz po dn. 15/XI — winni różnicę uiścić w okresie dni 30, licząc od dnia następnego po jego otrzymaniu.

Przeciwno wymiarom nadzwyczajnej daniny majątkowej przysługuje prawo wnoszenia odwołań w terminie 30 dni od następnego dnia po doręczeniu nakazu zapłaty. Odwołania winny być wnoszone do izby skarbowej za pośrednictwem urzędu skarbowego, który wymiaru dokonał. W odwołaniach nie można kwestionować podstawy obliczania daniny; jest to zresztą zbędne, bowiem wszelkie zmiany — na skutek uwzględnienia odwołań — w wysokości państwowego podatku gruntowego automatycznie powodują sprostowanie z urzędu w wysokości daniny, o czym winien właściwy urząd skarbowy zawiadomić osobę zainteresowaną. Wniesienie odwołania nie wstrzymuje jednak obowiązku zapłacenia należności w terminie.

J. K.

ZWOLNIENIE RYBOLÓWSTWA OD PAŃSTWOWEGO PODATKU PRZEMYSŁOWEGO. — Min. Skarbu na podstawie art. 39 ustawy o państwowym podatku przemysłowym („Dz. Ust. R. P.” Nr 46/1936, poz. 339) okólnikiem z dn. 26/II 1937 r. L. D. V 32056/4/37 zwolniło, poczynając od dn. 1/I 1937 r., od państwowego podatku przemysłowego (zarówno w formie świadectw przemysłowych, jak i w postaci podatku od obrotu) rybolówstwo, związane z gospodarstwem rolnym lub leśnym, a prowadzone zawodowo i zarobkowo jako wyłączny lub przeważający rodzaj gospodarstwa rolnego lub leśnego.

Zwolnienie dotyczy jedynie osób, prowadzących gospodarstwa rybne własne lub dzierżawione, przy czym nie jest uznawany za prowadzenie gospodarstwa rybnego w rozumieniu omawianego okólnika zakup ryb w wodach zamkniętych za określoną ryczałtowo cenę z prawem ich wyłowienia w określonym umownie czasie.

AKCYZY I MONOPOLE

ZMIANA CENNIKA SOLI I SOLANKI. — Rozporządzeniem Ministra Skarbu z dn. 20/II 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 15/1937, poz. 100) został zmieniony cennik soli i solanki, załączony do rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 18/VI 1936 r. o cenach soli i solanki („Dz. Ust. R. P.” Nr 48/1937, poz. 347) w ten sposób, że cena solanki o naturalnym nasyceniu (bez naczyn) w miejscu poboru u źródła solankowego została obniżona z dn. 1/IV 1937 r. z gr 0·8 do gr 0·3 za 1 l.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 22 do 27 lutego 1937 r.

Oslabienie nastrojów, jakie wystąpiło na rynku dewiz w okresie sprawozdawczym, objęło niemal wszystkie notowania; równocześnie obroty uległy poważniejszemu skurczeniu. Grupę dewiz zniżkowych tworzą (straty — w zł na 100 jednostkach walutowych): franki francuskie 0·03, franki szwajcarskie 0·20, belgi 0·30, liry włoskie 0·02, korony szwedzkie 0·30, korony duńskie 0·20, korony norweskie 0·25, oraz dolary (zarówno zwykłe, jak i telegraficzne), które zniżkowały o zł 0·00 1/2 na \$ 1 i funty szterlingi — o zł 0·06 na £ 1. Poza utrzymanymi markami niemieckimi i koronami czechosłowackimi — jedynie jeszcze floreny holenderskie wyłamały się z ruchu zniżkowego i zwyżkowały, zamykając okres sprawozdawczy zyskiem zł 0·15 na 100 florenach.

		Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Dolary St. Zjedn.	\$ 1	5·28 1/4	5·27 3/4	5·27 3/4	
" " " telegr.	\$ 1	5·28 1/2	5·28	5·28	
Funty szterlingi	£ 1	25·86	25·81	25·81	
Franki francuskie	100 fr.	24·58	24·57	24·58	
Franki szwajcarskie	100 fr.	120·65	120·45	120·45	
Belgi	100 blg.	89·10	88·85	88·85	
Marki niemieckie	100 RM			212·36	
Korony czechosłow.	100 kor.	18·41	18·37	18·41	
Liry włoskie	100 lir.	27·86	27·86	27·86	
Floreny holenderskie	100 fl.	289·45	289·15	289·45	
Guldeny gdańskie	100 guld.			100·00	
Korony szwedzkie	100 kor.	133·30	133·10	133·10	
Korony duńskie	100 kor.	115·40	115·30	115·30	
Korony norweskie	100 kor.	129·90	129·75	129·75	

Podobnie jak i na rynku dewiz — na rynku papierów lokacyjnych państwowych panował nastrój słaby. W grupie premiówek — zwyżkę w wysokości zł 0·25 odnotowały jedynie serie I emisji 3% Poż. Premiowej Inwestycyjnej (serie II emisji zamknęły okres na zero), natomiast sztuki obu emisji zniżkowały: I — o zł 0·35 i II — o zł 0·25. 4% Poż. Dolarowa utrzymała dotychczasowy poziom notowań. W grupie pozostałych pożyczek — 4% Poż. Konsolidacyjna zniżkowała o 0·38% nom., 5% Poż. Konwersyjna — o 0·25% nom. oraz 6% Poż. Dolarowa — o 1·00% nom.; poza tym 7% Poż. Stabilizacyjna straciła zł 78·00 na \$ 100.

Na rynku papierów lokacyjnych prywatnych obroty bardzo poważnie zmalały przy tendencji niejednolitej, raczej słabszej. Poza zwyżkującymi o 0·25% nom. 5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy — straty pozostałych papierów kształtowały się następująco (w % -ach nominalu): 5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1933 r. 0·38, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Częstochowy z 1933 r. 0·25 oraz 5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r. 0·50.

		Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Papier państwowy					
w zł za sztukę					
3% Pożyczka Premiowa Inwestycyjna					
I emisja	sztuki	zł w zł 100	65·00	64·00	64·00
" "	serie	" " " "	" " " "	" " " "	83·25
II emisja	sztuki	" " " "	65·65	64·75	64·75
" "	serie	" " " "	85·00	85·00	85·00
4% Pożyczka Dolarowa		\$ 1)	47·25	46·75	47·00
w % % nominalu					
4% " Konsolidacyjna	zł w zł		51·88	51·50	51·25
			-49·63 ²⁾	-48·25 ²⁾	-51·00
					-49·25 ²⁾
					-48·25 ²⁾
5% " Konwersyjna	zł		53·75	53·75	53·75
5% " Konwers. Kol.	zł				52·25
6% " Dolarowa	\$		60·50	60·50	60·50
w zł za \$ 100					
7% " Stabilizacyjna	Dolary Fl. hol., Fr. szwajc., Funty szterlingi, Kor. szwedzka		438·00	361·00	361·00

Listy zastawne i obligacje banków

			w % % nominalu			
7%	L. Z. Państw. Banku Roln.	zł w zł	1927	83·25	83·25	83·25
8%	" " " "	zł w zł	1927	94·00	94·00	94·00
7%	" Banku Gosp. Kraj.	zł w zł	1927	83·25	83·25	83·25
8%	" " " "	zł w zł	1924	94·00	94·00	94·00
7%	Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł	1927	83·25	83·25	83·25
8%	" " " "	zł w zł	1924	94·00	94·00	94·00
5%	Obl. Bud. B. Gosp. Kraj.	zł w zł	1927	93·00	93·00	93·00
5 1/2%	L. Z. Banku " "	zł w zł	1924	81·00	81·00	81·00
5 1/2%	" " " "	zł w zł	1927	81·00	81·00	81·00
5 1/2%	Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł	1924	81·00	81·00	81·00
5 1/2%	" " " "	zł w zł	1927	81·00	81·00	81·00

1) \$ 5 = zł 44·57.

2) Dotyczy drobnych odcinków.

Listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych				
7%	L. Z. Tow. Kred. Przem. Pol- skiego ¹⁾	£	.	80'00
8%	L. Z. Tow. Kred. Przem. Pol- skiego ¹⁾	£	91'50	91'00 91'00
4%	L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego	zł	.	41'50
4½%	" " " " " " " "	zł	49'50	49'25 49'50
4%	" " " " " " " "	zł	.	38'50
4½%	" " " " " " " "	zł w zł.	.	46'00
5%	" " " " " " " "	zł	.	58'75
5%	" " " " " " " "	zł	55'00	54'00 54'50
	z 1933 r.			-54'00 -54'25
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Często- chowy z 1933 r.	zł	.	49'50
4½%	L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi	zł	.	48'75
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r.	zł	50'25	50'00 50'00
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Piotrkowa z 1933 r.	zł	48'50	47'50 47'50
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Radomia z 1933 r.	zł	.	40'25
5%	L. Z. Tow. Kred. m. Siedlec z 1933 r.	zł	29'50	29'00 29'50

**POŻYCZKI POLSKIE
NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH²⁾**
(maksimum—minimum—ultimo; w nawiasach—obroty)

New-York	8÷13/11	15÷20/11	22÷27/11
6% dolarowa 1920	62—60 ⁵ / ₈ —62 (19 000)	62—60 ¹ / ₄ —61	59—54 ¹ / ₂ —54 ¹ / ₂ (3 000)

8% Dillon 1925	64—60 ⁵ / ₈ —64 (93 000)	64—62—63	62 ¹ / ₃ —46—46 ¹ / ₄ (53 000)
7% stabilizac. 1927	80—78—80 (11 000)	80—79—80	77—68—68 (15 000)
7% Warszawy 1928	53 ¹ / ₂ —51 ⁷ / ₈ —53 ¹ / ₄ (70 000)	54—53 ¹ / ₄ —53 ³ / ₄	53—44—44 (39 000)
7% Śląska 1928	54—53 ¹ / ₄ —54 (4 000)	54—53—54	53 ⁵ / ₈ —45—46 (39 000)
Londyn 7% stabilizac. 1927	80'18—79'01 —79'18	79'55—78'68 —79'55	—
Zurych 7% stabilizac. 1927	—	—	—
Paryż 7% stabilizac. 1927	69'97—69'40	68'08—68'08	67'93—67'93
Mediolan 7% włoska 1924	96'14—95'09 —95'99 (225)	96'76—96'11 —96'76 (300)	97'32—96'82 —97'32 (175)

PRZEGŁĄD ZAGRANICZNY

OGROANICZENIA OBSŁUGI POŻYCZEK ZAGRANICZNYCH

Z EUROPEJSKICH krajów dłużniczych, które wskutek ciężkiej sytuacji dewizowej i trudności budżetowych nie wywiązują się w pełni z zobowiązań wobec wierzycieli zagranicznych, pierwsze układy, ograniczające obsługę przedwojennych długów państwowych, zawarła Bułgaria (1926, 1927). Inne kraje przestały dokonywać regularnej obsługi długów państwowych w okresie kryzysu: Niemcy i Węgry w 1931 r., Austria, Rumunia, Jugosławia i Grecja w 1932 r. Pozostałe kraje dłużnicze Europy Środkowej i Wschodniej (Czechosłowacja, Litwa, Łotwa, Estonia i Finlandia), bez względu na obowiązujące w tych państwach ograniczenia w obrotach dewizowych, wywiązują się dotychczas regularnie ze swych zobowiązań z tytułu zagranicznych pożyczek państwowych.

Kraje, które wskutek braku dewiz ograniczały transfer obsługi długów, wstrzymywały także zwykle amortyzację pożyczek, a niekiedy obniżały oprocentowanie obligacji.

Jedynym krajem, który po okresie ograniczeń transferu przywrócił normalną obsługę swych pożyczek, jest Austria. Także jedyna Austria nie wstrzymywała amortyzacji ani nie obniżała oprocentowania swoich pożyczek zagranicznych.

W pozostałych krajach została w całości lub częściowo wstrzymana amortyzacja pożyczek. Obniżenie wy-

sokości odsetek nastąpiło w Niemczech, Bułgarii, Grecji i częściowo w Jugosławii.

Część kuponu, która nie jest transferowana, jest w niektórych krajach wpłacana na zablokowane konta, w innych — zamieniana na obligacje fundowane.

W chwili wprowadzenia ograniczeń dewizowych, tj. w czerwcu 1931 r., zadłużenie zagraniczne Niemiec wynosiło RM 24 mild., z czego RM 11 mild. stanowiły zobowiązania długoterminowe, RM 13 mild. zaś — krótkoterminowe (w czym RM 6 mild. — zobowiązania, objęte układem „Stillhalte”). Z tytułu obsługi długów zagranicznych zapłaciły Niemcy w 1931 r. RM 1·5 mild. Pogarszająca się, mimo wprowadzenia ograniczeń, sytuacja dewizowa coraz bardziej utrudniała spłatę długów zagranicznych. W czerwcu 1933 r. ukazało się rozporządzenie „o zobowiązaniach zagranicznych”, wprowadzające moratorium transferowe dla wszystkich niemieckich długów zagranicznych z wyjątkiem zobowiązań Banku Rzeszy, Golddiskontobanku oraz należności, wynikających z układu „Stillhalte”. Na mocy powyższego rozporządzenia została powołana do życia Kasa Konwersyjna, do której dłużnicy niemieccy mieli wpłacać na rachunki wierzycieli zagranicznych równowartość swych zobowiązań w markach niemieckich wg kursu giełdy berlińskiej. Kasa Konwersyjna została poddana nadzorowi Banku Rzeszy.

Ogłoszenie moratorium wywołało zorganizowaną akcję wierzycieli, którzy domagali się rewizji ustawy, grozili represjami, przede wszystkim zaś żądali, by

¹⁾ Gwarantowane przez Skarb Państwa.

²⁾ Kursy w % — ch nominału, obroty — w jednostkach walutowych danego kraju (w Mediolanie — w tysiącach).

postanowienia transferu nie obejmowały międzynarodowych pożyczek Dawesa i Ycunga. Pod wpływem tej akcji Rząd Rzeszy decydował się stopniowo na coraz dalej idące ustępstwa, uwarunkowane jednakże wzajemnymi koncesjami ze strony wierzycieli zagranicznych na rzecz niemieckiego handlu zagranicznego.

Wkrótce po ogłoszeniu moratorium uległo ono daleko idącym modyfikacjom. Podjęta została bez żadnych ograniczeń obsługa pożyczki Dawesa, odnośnie natomiast pożyczki Younga transferowi podlegały tylko sumy, potrzebne na opłatę odsetek, wstrzymany zaś został transfer na amortyzację. Co do pozostałych długów ustalono, iż połowa należnych wierzycielom zagranicznym odsetek, których wysokość zredukowano do maksimum 4% w stosunku rocznym, przekazywana miała być w walucie obcej bez ograniczeń. Druga natomiast połowa należności z tytułu odsetek miała być wypłacana w formie bezprocentowych skryptów dłużnych, emitowanych przez Kasę Konwersyjną, a opiewających na marki niemieckie. Termin, w jakim te skrypty miały zostać wykupione, nie został ustalony—uzależniono go od decyzji Banku Rzeszy. Wskutek spekulacji giełdowej na zniżkę skryptów wierzyciele zagraniczni nie chcieli ich przyjmować, gdyż realizacja skryptów przynosiła straty. Od dn. 1/X 1933 r. upoważniony zatem został Golddiskontobank do nabywania skryptów po cenie, wynoszącej 50% ceny nominalnej. Dla usprawnienia akcji skupu Golddiskontobank porozumiał się z niektórymi bankami zagranicznymi, w następstwie czego i banki zagraniczne podjęły wypłatę skryptów w wysokości 50% ich wartości nominalnej, przy czym wierzyciel zagraniczny, przyjmując tę zapłatę, zrękał się tym samym pretensji do reszty należności. Tytułem prowizji bank zagraniczny otrzymywał 2½%, czyli razem 52½% od Golddiskontobanku, który z kolei sprzedawał skrypt eksporterowi niemieckiemu za 55% wartości nominalnej. Kasa Konwersyjna wypłacała natomiast eksporterowi niemieckiemu pełną wartość nominalną skryptu, jednakże po udowodnieniu, iż bez powyższej premii nie byłby w stanie sprzedać swego towaru za granicę. Różnica między ceną kupna i sprzedaży skryptów umożliwiła Kasie Konwersyjnej finansowanie eksportu, wierzyciel zagraniczny natomiast, nie chcąc czekać na wykupienie skryptu w pełnej wartości, mógł sprzedać go za 50%, czyli za kupon (najwyżej 4%-owy) otrzymywał wówczas 75%.

Dalsze pogarszanie się sytuacji walutowej Banku Rzeszy spowodowało w 1934 r. ponowne ograniczenia transferu. W I półroczu 1934 r. wierzyciele otrzymali jedynie 30% kuponu w walutach obcych, natomiast 70% w skryptach Kasy Konwersyjnej. Pod wpływem żądań wierzycieli angielskich i amerykańskich Bank Rzeszy zgodził się jednak w zamian za obniżenie kwoty transferu podwyższyć cenę, po której nabywał Golddiskontobank skrypty Kasy Konwersyjnej—z 50% do 67%. Sytuacja wierzycieli uległa zatem nawet pewnej poprawie, za całą należność otrzymywali oni bowiem 76·9% (30% w walucie obcej plus 70% w skryptach po 67% wartości nominalnej).

Na konferencji transferowej w połowie 1934 r. Rząd niemiecki wysunął żądanie całkowitego moratorium transferowego w II półroczu 1934 r., uzasadniając swe stanowisko zupełnym brakiem dewiz. Po długotrwałych obradach wierzyciele angielscy, francuscy i szwedzcy zgodzili się na półroczne moratorium pod warunkiem,

że nie będzie ono dotyczyć obsługi pożyczek Dawesa i Younga.

Mimo braku zgody pozostałych wierzycieli Bank Rzeszy zawiesił transfer należności z tytułu obsługi długo- i średnioterminowych zobowiązań na czas 1/VII÷31/XII 1934 r. Jednocześnie ogłoszona została nota Rządu niemieckiego, zawiadamiająca, iż—z powodu braku dewiz—zawieszony został od dn. 1/VII tegoż roku również transfer należności z tytułu pożyczek Dawesa i Younga. Rząd niemiecki zobowiązał się wpłacać należne z tego tytułu sumy do Kasy Konwersyjnej.

Co do pozostałych zobowiązań średnio- i długoterminowych Bank Rzeszy ustalił następujące zasady likwidacji należności za kupony. Posiadacze kuponów, których termin płatności przypadał w okresie 1/VII 1934 r.÷30/VI 1935 r., mogli bądź zatrzymywać kupony, bądź otrzymywać—za zwrotem kuponów—3%-owe gwarantowane przez Rzeszę obligacje fundowane Kasy Konwersyjnej. Obligacje te, płatne dn. 1/I 1945 r., wystawiane były w takich walutach obcych, na jakie opiewały kupony. Wierzyciele, którzy nie chcieli dokonać wymiany kuponów na wspomniane obligacje, mogli otrzymać od Banku Rzeszy 40% należności za kupony (zrzekając się jednocześnie pretensji do pozostałych 60%), jednak nie wcześniej jak po 6 miesiącach od daty płatności kuponów i pod warunkiem, iż Bank Rzeszy, z uwagi na sytuację dewizową, nie odwoła uprzednio tego zarządzenia. Na tych samych warunkach mogli zlikwidować swe pretensje posiadacze obligacji fundowanych, również po upływie 6 miesięcy od daty, w której przypadałaby płatność odpowiednich kuponów. Bank Rzeszy zobowiązał się jednakże do podwyższenia ceny, płaconej za nabyte tą drogą kupony oraz obligacje fundowane ponad 40%, o ile sytuacja walutowa ulegnie poprawie. Transfer z tytułu należności za obligacje nie podlegał przepisom o moratorium.

Wobec braku poprawy w sytuacji walutowej Niemiec w 1935 r. moratorium transferowe zostało ponownie przedłużone na okres roczny. Spłata objętych nim zobowiązań, płatnych 1/VII 1935 r.÷30/VI 1936 r., została uregulowana w odmienny nieco sposób. Transfer gotówkowy został zawieszony. Wierzyciele zagraniczni z tytułu kuponów, na których pokrycie dłużnicy niemieccy płacą odpowiednie kwoty w markach do Kasy Konwersyjnej, otrzymują jedynie 3%-owe obligacje fundowane Kasy Konwersyjnej w walutach obcych. Amortyzacja roczna tych obligacji wynosi minimum 3%, ostateczny termin skupu upływa z dniem 1/I 1946 r. Gwarancję za należyte przeprowadzenie tej operacji przyjęło Państwo.

W połowie 1936 r. nastąpiło dalsze przedłużenie moratorium, jednakże tylko do końca 1936 r. Obsługa zobowiązań zagranicznych odbywa się w sposób, ustalony w 1935 r.

Problem obsługi długów wobec zagranicy uzyskał w Austrii po 1931 r. rozwiązanie częściowo w drodze dobrowolnych układów wierzycieli z dłużnikami, częściowo zaś w drodze jednostronnego zarządzenia państwowych władz austriackich. Pierwsze układy, z sierpnia 1931 r., regulowały spłatę krótkoterminowego zadłużenia banków austriackich wobec wierzycieli angielskich i amerykańskich. W następnym roku Austria znalazła się w niemożności normalnego obsługiwania swych długów zagranicznych, zapas kruszcwo-dewizowy Banku Narodowego wynosił ok. S. 215

miln., natomiast sumy, potrzebne na roczną obsługę zadłużenia zagranicznego, szacowano na S. 270+300 miln. W tych warunkach ukazał się dekret, ustalający od dn. 23/VI 1932 r. dla dłużników austriackich, nie mogących uzyskać dewiz od Banku Narodowego, następujący sposób spłat zobowiązań wobec zagranicznych wierzycieli: dłużnik wpłaca równowartość należnej w obcej walucie sumy—podług kursu, ustalonego przez Bank Narodowy—na specjalny fundusz w Banku Narodowym (Auslandsschuldenfonds). Obowiązki regulowania na tej drodze swych zobowiązań poddane zostały osoby prawa publicznego w zakresie obsługi długów zagranicznych i spłaty zobowiązań, wynikłych z udzielonej poręki, tudzież wszystkie osoby fizyczne lub prawne w odniesieniu do wszelkich zobowiązań wobec zagranicy, prócz długów handlowych (których spłatę regulowały przepisy dewizowe z października 1931 r.). Dekret zezwolił na umowne uregulowanie spłat w szylingach austriackich zobowiązań wobec zagranicy, przewidując również możność tworzenia kont osobnych w Banku Narodowym—na żądanie wierzycieli zagranicznych i za zgodą Min. Skarbu—na które dokonywaliby spłaty w szylingach dłużnicy austriaccy.

Wobec faktycznej deprecjacji szylinga wpłaty w tej walucie do Funduszu w Banku Narodowym podług oficjalnego kursu pociągały za sobą straty dla wierzycieli; począwszy od dn. 1/I 1934 r. wpłaty te były dokonywane wg kursu szylinga w obrotach prywatnych.

Dla obsługi pożyczki Ligi Narodów z 1923 r. (stabilizacyjnej) oraz pożyczki międzynarodowej z 1930 r. utworzono w Banku Narodowym, począwszy od czerwca 1932 r., osobne Sperrkonto. Austria zalegała w przekazywaniu miesięcznych rat na r-k agentów obu wspomnianych pożyczek w II półroczu 1932 r., natomiast od 1933 r. pełne raty pożyczkowe były regularnie przekazywane wierzycielom. W tymże samym roku uzyskała Austria nową pożyczkę międzynarodową w wysokości S. złotych 245.5 miln. Z pożyczki tej spłacała Austria 100 miln. długu Skarbu Państwa w Banku Angielskim, 90 miln. zadłużenia Banku Narodowego w Banku Rozrachunków Międzynarodowych oraz uregulowała wspomniane zaległości, powstałe w 1932 r. Konwersja pożyczki z 1923 r., dokonana w końcu 1934 r., dzięki obniżeniu oprocentowania i rat amortyzacyjnych ułatwiła obsługę papieru.

Bank Narodowy—w miarę uzyskiwania dewiz—dokonywał stopniowo transferu za granicę sum, gromadzących się na Auslandsschuldenfonds. Stała poprawa sytuacji dewizowej Austrii, jak również dewaluacja i deprecjacja walut obcych, umożliwiła zredukowanie pozostałości na Auslandsschuldenfonds z S. 88 miln. w końcu 1932 r. do S. 1.6 miln. w końcu 1935 r. Istnienie tej drobnej pozostałości tłumaczy sprawozdanie Banku Narodowego jedynie brakiem ostatecznego rozrachunku między wierzycielami zagranicznymi i dłużnikami austriackimi w odniesieniu do tej sumy. Jak wyjaśniają sprawozdania przedstawiciela Ligi Narodów w Austrii, duża część zobowiązań prywatnych wobec zagranicy została uregulowana drogą spłat w szylingach—z pominięciem funduszu w Banku Narodowym—na podstawie układów wierzycieli z dłużnikami. W szczególności odnosi się to do banków austriackich (prócz Credit Anstaltu), które zawierały kilkakrotnie umowy z wierzycielami, odraczające spłatę kredytów krótkoterminowych. Zobowiązania zagraniczne Credit Anstaltu zostały uregu-

lowane drogą specjalnych układów, zawartych w 1933 r. i 1936 r. (układ w sprawie tzw. live claims) przez Państwo Austriackie, które przejęło zobowiązania tego banku, z wierzycielami zagranicznymi.

Wywołany kurczeniem się eksportu brak dewiz oraz ciężka sytuacja finansowa Węgier zmusiły Rząd do zawieszenia, począwszy od dn. 23/VII 1931 r., transferu obsługi długów zagranicznych—zarówno publicznych, jak i prywatnych. Łączna suma tych zobowiązań wynosiła wówczas 3 445 miln. pengö. Od tego czasu wypłaty na r-k wierzycieli zagranicznych winny być uskuteczniwane w walucie krajowej na rachunek specjalnego funduszu, utworzonego w Banku Narodowym. W październiku 1932 r. moratorium transferowe zostało obostrzone. Odtąd bez zezwolenia Banku Narodowego nie wolno deponować w bankach na korzyść obco-krajowców kupionych papierów wartościowych lub też wydawać z istniejących już depozytów papierów wartościowych i kuponów, stanowiących własność cudzoziemców. Poza tym zakazany został wywóz bez zezwolenia kuponów od papierów wartościowych, płatnych w walucie zagranicznej. W lutym 1935 r. utworzona została Kasa dla Kredytów Zagranicznych, do której winny być przeniesione wszelkie wpłaty na r-k wierzycieli zagranicznych, ulokowane poprzednio na specjalnym funduszu w Banku Narodowym.

Moratorium transferowe nie objęło początkowo wszystkich długów zagranicznych Węgier, następnie zaś—wobec dalszego jego utrzymania, a nawet obostrzenia—zawarte zostały z poszczególnymi wierzycielami układy, regulujące sposób spłaty różnych pożyczek.

Odsetki i raty amortyzacyjne od tzw. obligacji Caisse Commune (skonwertowane długi przedwojenne), 7½% pożyczki Ligi Narodów oraz odsetki od wewnętrznej pożyczki z 1931 r., emitowanej w walutach obcych, były początkowo wypłacane w walutach zagranicznych. Pożyczkę wewnętrzną w wysokości ok. 6 miln. pengö otrzymał Rząd w grudniu 1931 r. już po wstrzymaniu transferu na tej zasadzie, że obywatele węgierscy, posiadający wierzytelności w bankach zagranicznych lub też zagraniczne papiery wartościowe, w zamian za odstąpienie Rządowi połowy tych wierzytelności w bankach zagranicznych względnie papierów, otrzymywali obligacje 4½% pożyczki z prawem wolnego dysponowania pozostałą częścią aktywów w obcych walutach. Od października 1932 r. odsetki od tej pożyczki nie były uiszczane w walutach obcych, lecz wypłacane w pengö. Jednocześnie Rząd przerwał transfer odsetek i rat amortyzacyjnych od obligacji Caisse Commune i złożył odnośne kwoty na rachunek zablokowany w Banku Narodowym, wypłata zaś odsetek od pożyczki Ligi Narodów, stosownie do życzenia Rządu węgierskiego, uskuteczniwana była do końca 1933 r. z funduszu gwarancyjnego, ustanowionego pierwotnie dla amortyzacji tej pożyczki. W 1933 r. oraz w następnych latach (ostatnio w lipcu 1936 r.) zawarte zostały między Rządem węgierskim i londyńskim Komitetem dla Pożyczek Ligi Narodów układy, na zasadzie których Rząd przekazuje tylko 50% należnych odsetek w walutach zagranicznych, a na pozostałe 50% wydaje 2%-owe bony skarbowe w pengö.

W odniesieniu do pożyczek komunalnych wstrzymanie transferu znalazło zastosowanie w całej rozciągłości. Celem uregulowania swoich zobowiązań względem wierzycieli zagranicznych w ramach istniejącego moratorium transferowego miasto Budapeszt zawarło w 1933 r.

układ, na zasadzie którego kupony od zagranicznych obligacji miasta mogą być opłacane bądź w zablokowanych pengö, bądź zamienione na nową pożyczkę. Obligacje tej pożyczki, oprocentowanej na $4\frac{1}{2}\%$, opiewają na tę samą walutę co zamienione kupony, przy czym za 100 jednostek wartości kuponów wydaje się 110 jednostek pożyczki. Amortyzacja pożyczki winna nastąpić w ciągu 10 lat, poczynając od 1937 r. Uzyskane w ten sposób kwoty (10 miln. pengö rocznie) mogą być zużyte na inwestycje w przedsiębiorstwach, których dochody służą za zabezpieczenie udzielonych poprzednio pożyczek zagranicznych.

W lutym 1933 r. wydane zostało rozporządzenie, zawierające amortyzację względnie losowanie zagranicznych listów zastawnych. W myśl tego rozporządzenia dłużnik celem wypełnienia swoich zobowiązań wobec wierzycieli zagranicznych winien bez względu na wysokość umówionego oprocentowania lub rat amortyzacyjnych wpłacić na konto transferowe w terminie płatności kuponów tylko 5% sumy kapitału w pengö podług kursu giełdowego z dnia, poprzedzającego dzień płatności kuponów.

W odniesieniu do innych długów prywatnych zawarte zostały w 1932 r. oraz w następnych latach układy „Stillhalte” z wierzycielami angielskimi i amerykańskimi. Ostatnio, w lipcu 1936 r., podpisany został nowy układ z przedstawicielami zagranicznych banków wierzycielskich, do którego obok wierzycieli angielskich i amerykańskich przystąpili również wierzyciele szwajcarscy, francuscy i holenderscy. Odsetki, płatne w pengö, zostały utrzymane w wysokości 5% dla wszystkich innych długów. Amortyzacja roczna wynosić będzie 3%, jednakowoż przedsiębiorstwa prywatne oraz dłużnicy z tytułu zobowiązań handlowych będą mogli, za zgodą Banku Narodowego, dokonywać dobrowolnie szybszej spłaty. Celem umożliwienia transferu ustanowione zostały dodatkowe kontyngenty eksportowe oraz powiększony obrót turystyczny. Banki szwajcarskie uzyskały prawo sprzedawania czeków turystycznych osobom trzecim. Suma krótkoterminowych długów, których dotyczy zawarty układ, wynosi ok. 400 miln. pengö.

Pod wpływem trudności budżetowych Rumunii i braku dewiz na pełną obsługę długów zagranicznych Rząd zaproponował w grudniu 1932 r. francuskiemu wierzycielom wstrzymanie amortyzacji zagranicznych pożyczek na kilka lat. Przy pożyczce stabilizacyjnej z 1929 r. i $7\frac{1}{2}\%$ -owej z 1931 r. miał być jeden kupon półroczny opłacany w dewizach, a drugi — w lejach, wpłacanych na rachunki zablokowane w Banku Narodowym. Dysponowanie zablokowanymi kontami miało następować za pośrednictwem urzędu kompensacyjnego. W lutym 1933 r. został zawarty w Paryżu układ, na podstawie którego Rumunia zawiesiła amortyzację pożyczek zagranicznych na okres 1/I 1933—31/III 1935. Pożyczki, umarzane drogą losowania, mogły być skupywane na rynku. Wstrzymanie amortyzacji długów przyniosło w budżecie rumuńskim oszczędność 1 533 miln. lei rocznie. Rząd rumuński zastrzegł sobie prawo wprowadzenia dalszych zmian w obsłudze długów, aby osiągnąć oszczędność 3 000 miln. lei w budżecie.

W sierpniu 1933 r. rozpoczęły się w Paryżu rokowania o dalsze ulgi. Sytuacja dewizowa Rumunii uległa dalszemu pogorszeniu, gdyż wskutek ograniczeń w obrotach handlowych nadwyżka bilansu handlowego Rumunii wyniosła w I półroczu 1933 r. 713 miln. lei — wobec 2 000 miln. lei w analogicznym okresie po-

przedniego roku. Dn. 12/VIII 1933 r. Rada Ministrów wstrzymała transfer za granicę wszystkich należnych sum przez Państwo, samorządy i kasy amortyzacyjne. Do czasu wprowadzenia przez kraje zagraniczne ułatwień dla eksportu rumuńskiego należne sumy miały być wpłacane w lejach do Banku Narodowego. Zaznaczyć należy, że najpoważniejszym wierzycielem Rumunii z tytułu pożyczek państwowych jest Francja, której obywatele posiadają portfel państwowych obligacji rumuńskich na sumę 3·5 mild. fr.

W październiku 1933 r. zawarł Rząd rumuński umowę z wierzycielami zagranicznymi, na podstawie której kupony obligacji autonomicznej kasy monopoli będą opłacane w dewizach w 50% w 1934 r., w 53—55% w 1935 r. i w 60% w 1936 r. Kupony innych pożyczek państwowych będą opłacane: w 1934 r. w 25%, w 1935 r. 35% i w 1936 r. w 42%. Zaległe odsetki pożyczki autonomicznej kasy monopoli będą pokryte $3\frac{1}{2}\%$ -owymi obligacjami fundowanymi z 9-letnim terminem umorzenia, poczynając od 1940 r. Zaległe kupony innych pożyczek będą pokryte $4\frac{1}{2}\%$ -owymi obligacjami fundowanymi, umarzonymi przez 15 lat, poczynając od 1938 r.

Według stanu z dn. 30/VI 1932 r. wynosiły zagraniczne długi Jugosławii 32·7 mild. dinarów, a wewnętrzne długi publiczne 6 mild. dinarów. Obsługa długów wyniosła w roku budż. 1932/33 1 559 miln. din., a w 1933/34 r. — 1 187 miln. din.

W lipcu 1932 r. ogłoszono porozumienie pomiędzy jugosłowiańskim i francuskim Ministerstwem Skarbu, mocą którego obsługa niektórych jugosłowiańskich długów rządowych, przypadająca na okres 15/X 1932—15/X 1933, została przesunięta o rok. Porozumienie to dotyczyło płatności w kwocie 185 miln. fr. fr. i nie objęło długów wojennych, których spłata została wstrzymana postanowieniami konferencji lozańskiej.

W marcu 1933 r. zawarła Jugosławia umowę, obejmującą wszystkie długi wobec Francji. Na podstawie tego układu wstrzymana została amortyzacja pożyczek jugosłowiańskich na 3 lata (14/X 1932—13/X 1935). Wypłata kuponów następowała według wyboru wierzycieli: albo w dinarach — z prawem dysponowania nimi w ramach obowiązujących przepisów dewizowych, albo w 10% w dewizach, przy czym na pozostałe 90% wartości kuponów otrzymywał wierzyciel 5%-owe obligacje fundowane we frankach francuskich w zlocie, umarzane w ciągu 25 lat. Rząd Jugosławii zobowiązał się zapewnić przekazywanie należnych sum na pierwszym miejscu swoich zobowiązań finansowych i obracać na ten cel przede wszystkim wpływy z eksportu do Francji. Po dn. 14/X 1935 r. miały znowu obowiązywać dawne postanowienia umów pożyczkowych.

Na podobnych podstawach została także uregulowana obsługa pożyczek, ułożonych w Ameryce (Blair i Seligman), w Szwajcarii, 6%-owej pożyczki czarnogórskiej z 1913 r. i $7\frac{1}{2}\%$ -owych bonów skarbowych na wykup kolei. Koszty oprocentowania i amortyzacji tych pożyczek miały wynieść w 3 latach 1 395 miln. fr. szw. Wskutek zawartych układów transfer w dewizach wyniósł tylko: w pierwszym roku 52 miln. fr. szw., w drugim — 45 miln. fr. szw., a w trzecim — 56 miln. fr. szw.

We wrześniu 1935 r. została przedłużona umowa z wierzycielami francuskimi i zmieniona w ten sposób, że Jugosławia zobowiązała się pokrywać 20% wartości kuponu w dewizach, a na 80% wystawiać obligacje fundowane.

Postanowienia tej umowy zostały następnie zmienione układem, zawartym w styczniu 1936 r. Amortyzacja pożyczek została wstrzymana na dalsze 2 lata (do dn. 13/X 1937 r.). W okresie tym kupony pożyczek mają być opłacane w 15% dewizami, a na 55% ich wartości otrzymają wierzyciele 5% obligacje pożyczki konsolidacyjnej, umarżanej w ciągu 21–22 lat. Pozostałe 30% kuponu ma być wpłacane w równych ratach rocznych na specjalny fundusz, przeznaczony na amortyzację pożyczki konsolidacyjnej.

Na państwowe zadłużenie zagraniczne Bułgarii składają się pożyczki przedwojenne, długi reparacyjne oraz 2 pożyczki z 1926 r. i 1928 r., zaciągnięte pod auspicjami Ligi Narodów. Wysokość zadłużenia zagranicznego Bułgarii wynosiła w końcu 1931 r. — 20,9 mild. lewów, z czego 4,6 mild. przypadało na długi reparacyjne. Koszt obsługi zagranicznych długów Bułgarii wyniósł w 1931 r. 770 miln. lewów, nadwyżka bilansu handlowego wyniosła w tym czasie 1 270 miln. lewów.

Obsługa pożyczek przedwojennych była przedmiotem układu z wierzycielami, zawartego w 1926 r., który wszedł w życie w dn. 1/IV 1927 r. Na podstawie tego układu obsługa z tytułu oprocentowania pożyczek przedwojennych obniżona była w okresie 1927–1930 do 35%, względnie 37% i 49% wartości kuponów — w zależności od pożyczki, a w następnych latach miała być stopniowo podwyższana, osiągając w latach 1948–1951 dla niektórych pożyczek 100%, dla innych zaś — 71% lub 76½%. Amortyzacja w drodze losowania zawieszona była na 6 lat — do dn. 1/IV 1933 r.

W kwietniu 1933 r. Rząd bułgarski zapowiedział, że dokonywać będzie transferu jedynie 25% wartości kuponów pożyczek przedwojennych.

Co się tyczy obsługi 2 pożyczek Ligi Narodów, to była ona dokonywana regularnie do kwietnia 1932 r. W dn. 20/IV 1932 r. Rząd bułgarski ogłosił, że przekazywać będzie wierzycielom zagranicznym jedynie 50% odsetek i rat amortyzacyjnych, oraz że pozostałe 50% wpłacać będzie w lewach na specjalne rachunki w Banku Narodowym; sumy, znajdujące się na tych rachunkach, mogłyby, za zgodą Komisarza Ligi Narodów, służyć na pokrycie deficytu budżetowego.

Wobec pogorszenia się sytuacji walutowej i budżetowej — w listopadzie 1933 r. Rząd bułgarski zaproponował wierzycielom z tytułu pożyczek Ligi Narodów transfer jedynie 25% wartości kuponów, a pozostałe 75% miał wpłacać w lewach Komisarzowi Ligi Narodów, który otrzymane sumy ulokowałby w 2% bonach skarbowych. Komitet wierzycieli angielskich zaakceptował ten projekt, natomiast wierzyciele francuscy zażądali dokonania wpłaty nie przekazywanych 75% odsetek w lewach do Banku Narodowego.

W tymże czasie Rząd zaproponował zlikwidowanie należności wierzycieli zagranicznych na rachunkach zablokowanych z tytułu nie transferowanej części odsetek — w drodze efektywnego przekazania w dewizach 10% tych sum.

Następny układ z wierzycielami zawarto w maju 1934 r. przez delegację bułgarską w Londynie. Jeżeli chodzi o pożyczki Ligi Narodów — Bułgaria zobowiązała się przekazywać w dewizach 33½% wartości kuponów w ciągu najbliższych 2 lat budżetowych (do kwietnia 1936 r.). Za pozostałe 66½% wartości kuponów miał Komisarz Ligi Narodów otrzymać bezprocentowe bony skarbowe. Co się tyczy pożyczek przedwojennych, to wysokość sum transferowych podwyższono

no z 25% do 32½% wartości kuponów, a na pozostałą część odsetek miały być wydane skrypty dłużne. O podjęciu amortyzacji długów zagranicznych Bułgarii powyższe układy nie wspominały.

Wykonywanie tych układów nie trwało długo, gdyż już w październiku 1934 r. Rząd zawiadomił wierzycieli zagranicznych o niemożności przekazywania w dewizach 32½% odsetek, proponując dokonanie przez ekspertów Ligi Narodów oceny sytuacji gospodarczej i finansowej Bułgarii.

Ankieta Ligi Narodów, przeprowadzona w styczniu 1935 r., pozwoliła stwierdzić, że „trudności finansowe Bułgarii wynikały częściowo z jej własnej winy”. W międzyczasie, w grudniu 1934 r., zawarty został nowy układ z posiadaczami obligacji zarówno przedwojennych pożyczek jak i pożyczek Ligi Narodów. Rząd bułgarski zobowiązał się wówczas wypłacać w lewach 32½% wartości kuponów — z tym, że tylko 15% przekazywano za granicę, a 17½% wpłacano do Banku Narodowego.

W kwietniu 1936 r. podpisano nowe porozumienie z wierzycielami zagranicznymi. Rząd zobowiązał się wypłacać w okresie 15/IV 1936 ÷ 1/I 1937 z tytułu pożyczek przedwojennych oraz Ligi Narodów 32½% wartości kuponów — z tym, że 21½% ma być transferowane, a 11% — zablokowane na specjalnych rachunkach w Banku Narodowym. Kupony, na którychznaczona będzie wysokość zapłaconej sumy, mają być zwracane posiadaczom. Aż do ostatecznego uregulowania sprawy zaległości za ubiegłe lata Komisarz Ligi Narodów otrzyma bony skarbowe w wysokości 67½% wartości kuponów oraz rat amortyzacyjnych.

Według danych oficjalnych zadłużenie Grecji wynosiło w 1932 r. \$ 551 miln., tj. wg ówczesnego kursu około 82 mild. drachm, z czego na zadłużenie zagraniczne przypadało \$ 413 miln. Z ogólnej sumy zobowiązań zagranicznych nie spłacał już w 1932 r. Rząd grecki odsetek, ani też nie dokonywał amortyzacji między państwowych pożyczek zagranicznych, opiewających na kwotę \$ 72 miln. Obsługa pozostałych \$ 341 miln. wynosiła rocznie \$ 22 miln., a więc blisko połowę budżetu państwowego.

Rokowania z wierzycielami zagranicznymi doprowadziły do podpisania w dn. 14/IX 1932 r. układu między Rządem greckim i Ligą Narodów oraz delegatami komitetu wierzycieli zagranicznych. Rząd grecki, uznając wszystkie swe długi zagraniczne, zobowiązał się do spłaty w roku budż. 1932/33 (tj. do dn. 31/III 1933 r.) 30% swych zobowiązań z tytułu obsługi długów zagranicznych. Na pokrycie pozostałej części Rząd miał wypuścić bony oprocentowane.

Nie mogąc wykonać powyższych zobowiązań, Rząd grecki zwrócił się w kwietniu 1933 r. do Ligi Narodów z prośbą o wydelegowanie ekspertów celem nowego uregulowania spłaty długów zagranicznych. W listopadzie 1933 r. zawarty został układ transferowy, w którym Grecja zobowiązała się do spłaty w roku budżetowym 1933/34 27½%, a w 1934/35 r. — 35% zapadłych należności zagranicznych.

Wobec niewywiązywania się jednak Grecji z przyjętych zobowiązań Anglia i Francja interweniowały w tej sprawie w lipcu 1936 r. w drodze dyplomatycznej. W następstwie tego Rząd grecki dokonał wówczas transferu 68% tej sumy odsetek, do spłaty których poprzednimi umowami zobowiązał się.

Polepszenie się sytuacji finansowej Grecji w 1936 r. spowodowało wysunięcie przez wierzycieli zagra-

nicznych żądania zwiększenia transferu. Długotrwałe pertraktacje nie doprowadziły do pozytywnego rezultatu, gdyż Rząd grecki zdecydowany jest wstawić do budżetu jedynie 35% ogólnej sumy zapadających od-

setek, uważając, iż jest to najwyższa granica jego możliwości płatniczych.

St.

KRONIKA ZAGRANICZNA

ANGLIA

PROF. KEYNES O ŚRODKACH ZARADCZYCH PRZECIWKO KRYZYSOWI.

Prof. Keynes ogłosił niedawno na łamach „Times” serię artykułów pt. „Jak uniknąć kryzysu?”, które wywołały duże zainteresowanie i liczne komentarze ze strony prasy angielskiej i City. Według opinii Prof. Keynesa ożywienie w W. Brytanii zbliża się już do punktu szczytowego. Wielkie bezrobocie i odłogiem leżące fabryki w tzw. „distressed areas”¹⁾ nie przemawiają wcale przeciwko temu, gdyż zgrupowane są tam raczej przemysły eksportowe, dotknięte kryzysem strukturalnym, i ogólny rozkwit koniunktury angielskiej zahacza o nie w stosunkowo słabym stopniu. Wobec tego kwestia poprawy gospodarczej w „distressed areas” nie może—zdaniem Keynesa—ulec rozwiązaniu w drodze wzmożonego ożywienia gospodarczego W. Brytanii, lecz wymaga ze strony Rządu specjalnego programu. Poza „distressed areas” czynnikami produkcyjnymi, jak: zatrudnienie robotników i aparatu produkcyjnego, są niemal całkowicie wykorzystane. Jeżeli, holdując zasadzie *laissez faire*, zostawić koniunkturę w W. Brytanii własnemu biegowi, jak to się działo dotychczas—to należy się spodziewać w najbliższych latach załamania, poprzedzonego boomem, który zaostriży tylko przebieg kryzysu. Toteż—zdaniem Keynesa—Rząd W. Brytanii powinien pokusić się o stabilizację obecnego stanu rzeczy, by zapewnić narodowi angielskiemu dalsze korzystanie z umiarkowanego dobrobytu, który jest jego udziałem.

Zalecenia praktyczne Keynesa wynikają całkowicie z jego znanej teorii zatrudnienia i pieniądza. W myśl tej teorii sytuacja gospodarcza jest optymalna, jeżeli inwestycje równają się oszczędnościom, odpowiadającym dochodowi społecznemu, osiągniętemu przy pełnym wykorzystaniu siły roboczej i aparatu produkcyjnego; jeżeli zaś inwestycje spadają poniżej tego poziomu, to w wyniku tego zachodzi gubienie siły nabywczej i dochód społeczny obniża się. Organizm gospodarczy sam przez się nie jest jednak obdarzony zdolnością utrzymywania rozmiarów inwestycji na potrzebnym poziomie. Dlatego Keynes zaleca interwencję Rządu poprzez skupienie inwestycji państwowych na okres załamania—dla zastąpienia skurczonych w tym czasie inwestycji prywatnych.

Keynes przewiduje, że już w stosunkowo niedalekiej przyszłości, bo w 1938/39 r., konieczne będzie podjęcie rozległych inwestycji przez Rząd W. Brytanii. Mieszkaniowy ruch budowlany, który jest głównym motorem ożywienia angielskiego, zaczyna słabnąć, i luki tej nie zdołają wypełnić zbrojenia, stanowiące tylko pewną część inwestycji budowlanych. Jednocześnie osiągnięty skutkiem ożywienia wysoki poziom inwestycji przemysłowych doprowadził do rozszerzenia aparatu produkcyjnego i spadku rentowności. Toteż istnieje duże prawdopodobieństwo, że ogólny poziom inwestycji nie będzie niezadługo wy-

starzający dla podtrzymania ożywienia. Jak wykazało doświadczenie (w krajach, nakręcających koniunkturę w czasie światowego kryzysu, jak w Stanach Zjedn.) uruchomienie racjonalnych inwestycji ze strony państwa wymaga długotrwałej pracy przygotowawczej. Dlatego Keynes wzywa do szybkiego wyłonienia specjalnego ciała, które zajęłoby się już z góry tą kwestią.

Poważną przesłankę dla wykonania inwestycji państwowych wzgl. samorządowych a przede wszystkim utrzymania się na wysokim poziomie inwestycji prywatnych, stanowi—zdaniem Keynesa—niska stopa procentowa dla kapitału długoterminowego, przy czym stopa ta powinna być możliwie stała, by prawdopodobieństwo jej podwyższenia nie wpływało na powstrzymywanie się rentierów od lokat. Keynes zwalcza energicznie zakorzeniony pogląd, zgodnie z którym podwyższenie stopy procentowej byłoby obecnie „zdrowe”, gdyż (jak to twierdzą właśnie zwolennicy tego poglądu) hamując inwestycje zapobiegłoby ewentualnemu boomowi. Według Keynesa skutkiem tego byłoby raczej podważenie zaufania i spadek inwestycji, a więc przyspieszenie załamania. Poza tym nie byłaby ona wcale w obecnych warunkach angielskich wywołana koniecznością, jaka zwykle występowała podczas silnego natężenia ożywienia na tle zwiększonego zapotrzebowania na środki obiegowe. W. Brytania sprostac temu zapotrzebowaniu może teraz całkowicie, ponieważ bank emisyjny rozporządza aż nadto wystarczającymi zasobami złota, do czego m. in. przyczyniła się dewaluacja. Gdyby jednak w pewnych momentach pożądane było tłumienie wybujałego ruchu inwestycyjnego opartego na przesadnie optymistycznych przewidywaniach, co zaostriżyć może późniejsze załamanie—to wtedy Keynes zaleca zamiast podniesienia oprocentowania ostrożniejsze udzielanie kredytu przez banki, obciążenie transakcji, dokonywanych na giełdzie, przez dorywcze wprowadzenie specjalnych opłat stemplowych itp. Poza tym, by nie podniecać ożywienia, Keynes zaleca finansowanie w chwili obecnej zbrojeń z podatków, a nie z pożyczek.

Wreszcie, Prof. Keynes wypowiada się na temat budzącej niepokój w W. Brytanii silnej pasywizacji bilansu handlowego, jaka ma miejsce w związku z ogólnym ożywieniem gospodarczym i wykonywaniem programu zbrojeń, zwłaszcza że ceny surowców ostatnio silnie wzrosły. Będąc za restrykcjami importowymi w czasie kryzysu, nie uważa on wcale obecnie ujemnego bilansu za zjawisko niepożądane, wynikającym stąd trudnościom dla bilansu płatniczego sprostac bowiem mogą wspomniane zapasy złota (należące częściowo do tzw. funduszu wyrównawczego). Keynes jest nawet za tym, by złagodzić stawki importowe na artykuły, na które zapotrzebowanie szczególnie silnie wzrasta, zapobiegłoby to bowiem ewentualnemu boomowi. Zresztą, ujemny bilans handlowy W. Brytanii oznacza odpływ złota do innych krajów, zwłaszcza surowcowych, które w przyszłości zużyją je z kolei na zakupy w Anglii. Prof. Keynes—niezależnie od tego—spodziewa się, że ogólna poprawa koniunktury światowej wywoła w niedalekiej przyszłości zwiększenie eksportu an-

gielskiego. Abstrahując od ewentualnej interwencji koniunkturalnej Rządu (w myśl jego wskazań) wypełni to do pewnego stopnia lukę, która powstanie na skutek przewidywanego osłabienia działalności inwestycyjnej.

A. St.

POLITYKA BUDOWNICTWA MIESZKANIOWEGO.

Rozwój budownictwa mieszkaniowego w W. Brytanii przyjął w ostatnich latach duże rozmiary. Wywiera to poważny wpływ na rozmiary zatrudnienia i rozwój przemysłu brytyjskiego. Stwierdzić można, że rozwój budownictwa mieszkaniowego jest jedną z głównych przyczyn pomyślnego rozwoju koniunktury gospodarczej w Anglii. O postępach, poczynionych na tym odcinku, świadczy, że podczas gdy w 1932 r. wykończono 200 tys. domów mieszkalnych, to w roku, kończącym się w dn. 31/III ub. r., liczba ta wyniosła 320 tys. W okresie rocznym (od października 1935 r. do października 1936 r.) ogólna liczba wykończonych domów wynosi 340 tys. i jest wyższa od liczby wykończonych domów w analogicznym okresie roku poprzedniego o przeszło 10 tys. domów.

Pierwsze miejsce w brytyjskim budownictwie mieszkaniowym zajmuje budownictwo prywatne. Ogólna liczba domów, zawdzięczających swe powstanie wyłącznie kapitałowi prywatnemu, wynosiła w roku, kończącym się w październiku ub. r., 274 tys., podczas gdy w poprzednim roku wyniosła 275 tys. Duży wzrost zaczyna wykazywać ostatnio budownictwo mieszkaniowe, finansowane całkowicie lub częściowo z zasobów publicznych, głównie komunalnych. W okresie 6 miesięcy (od marca do września ub. r.) liczba oddanych do użytku domów mieszkalnych, zbudowanych z funduszy publicznych, wyniosła 36 tys., co stanowi w porównaniu z poprzednim półroczem wzrost o przeszło 9 tys.

Jednym z najsilniejszych impulsów dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego Anglii jest polityka czynników publicznych, zmierzająca ze względów społecznych i gospodarczych do stworzenia odpowiednich warunków mieszkaniowych dla ludności. Po stosunkowo niedawnej kampanii przeciwko domom - rudernom prowadzonej od 1930 r., wypowiedział niedawno Rząd brytyjski walkę przeludnionym mieszkaniom. Komisja dla badania przeludnienia, powołana do życia aktem parlamentarnym, skonstatowała, że mieszkania 635 tys. rodzin nie odpowiadają warunkom minimalnym, określonym przez ustawę. Zamiana rudern na nowe domy powoduje budowę 40 tys. domów rocznie.

Przełomowe znaczenie dla angielskich stosunków mieszkaniowych posiada wprowadzenie w życie przepisów nowej ustawy mieszkaniowej z 1935 r., która przewiduje, iż pewna maksymalna liczba osób zamieszkujących może w pomieszczeniach, zarówno w mieście, jak i na wsi, oraz nakazuje rozdzielenie odmiennych płci w oddzielnych izbach. Ustawa ta obowiązywać będzie od lipca b. r., przy czym zbyt gęste zgrupowanie mieszkańców w jednym domu uważane będzie odąd za karne wykroczenie.

Liczby budownictwa mieszkaniowego z funduszy komunalnych i państwowych osiągnęły

¹⁾ Część Szkocji, Walii i Lancashire, gdzie zgrupowany jest głównie przemysł węglowy i włókienniczy.

ostatnio poziom rekordowy i przekraczają nawet wysokie liczby z 1932 r. — wówczas gdy polityka Rządu pod wpływem nalegań Partii Pracy nastawiona była w kierunku znoszenia niezdrowych i niehigienicznych domów na całym terenie W. Brytanii. Przyspieszenie realizacji planu finansowania budownictwa mieszkaniowego z funduszy publicznych spowodowane było także chęcią wykorzystania pomyslnych warunków na rynkach finansowych. Rozumiano bowiem, że w najbliższej przyszłości pieniądź na rynku londyńskim znacznie stopniowo drożeć. Nie bez wpływu również był fakt, że większość samorządów zdołała skonwertować swoje dawne długi publiczne po niskiej stopie i że wskutek tego stan finansowy tych samorządów przedstawiał się pomyślnie. Zdawano sobie również sprawę z tego, że ceny materiałów budowlanych będą zwyżkować, wskutek czego i koszty budowy domów będą musiały najprawdopodobniej wzrosnąć.

Obok świetnego rozwoju budownictwa mieszkaniowego rozwijała się również i rozwija w dalszym ciągu budowa pomieszczeń dla innych celów aniżeli mieszkaniowe. Wartość kosztorysów planów, zatwierdzonych w tej kategorii w pierwszych 8 miesiącach ub. r., wynosiła £ 29 miln. — wobec £ 23 miln w 1935 r.

Oczekiwać należy jednakowoż, iż w stosunkowo niedługim czasie nasilenie budownictwa w ogólności, a mieszkaniowego w szczególności znacznie stopniowo spadać. Rząd będzie bowiem dążył do zmniejszenia dopłat ze Skarbu Państwa do samorządów, wobec większego obciążenia budżetu wydatkami na zbrojenia. Tegoroczny deficyt budżetu angielskiego jest większy aniżeli przed rokiem, i coraz częściej wysuwana jest teza o konieczności finansowania wszystkich wydatków skarbowych — również i zbrojeniowych — z bieżących dochodów, bez uciekania się do pożyczek.

Dr B. Rm.

WYWÓZ WĘGLA. — Wywóz węgla z W. Brytanii kształtuje się w latach ostatnich coraz mniej pomyślnie. Z roku na rok zmniejsza się ilość wywożonego węgla; i tak, gdy w 1934 r. wywieziono z W. Brytanii 39.7 miln. t, to w 1935 r. ilość wywiezionego węgla spadła do 38.9 miln. t, a w ub. r. obniżyła się do 34.5 miln. t wartości £ 29.31 miln.

Analizując bliżej liczby wywozu węgla brytyjskiego na poszczególne rynki, możemy zaobserwować, iż tendencja zniżkowa nie objęła jedynie wywozu węgla do tych krajów, na których brytyjska polityka handlowa była szczególnie skuteczna. Dotyczy to więc rynków skandynawskich i bałtyckich, Niemiec, rynków południowo-amerykańskich i Irlandii.

Pierwsze miejsce wśród brytyjskich węglowych rynków zbytu zajmuje nadal Francja. W ub. r. wywieziono do Francji 7 148 tys. t — wobec 7 130 tys. t w 1935 r. i 7 669 tys. t w 1934 r. Drugie z kolei miejsce zajmuje Dania, do której wywóz brytyjskiego węgla wyniósł odpowiednio: 3 333 tys. t, 3 175 tys. t i 3 088 tys. t; trzecie miejsce przypada Szwecji (2 693 tys. t, 2 527 tys. t i 2 610 tys. t). Wywóz do Niemiec zajmuje czwarte miejsce, wynosząc 3 048 tys. t, 2 885 tys. t i 2 541 tys. t. Wywóz do Irlandii szybko wzrasta i wyniósł w ub. r. 2 459 tys. t — wobec 2 068 tys. t i 1 040 tys. t. Wywóz do Argentyny wyniósł odpowiednio 1 972 tys. t, 2 014 tys. t i 1 937 tys. t. Wywóz do Norwegii wyniósł 1 327 tys. t — wobec 1 311 tys. t i 1 371 tys. t.

Główną przyczyną gwałtownego spadku wywozu węgla brytyjskiego jest niemal całkowite odpadnięcie włoskich rynków zbytu. Podczas gdy w 1934 r. wywóz węgla brytyjskiego do Włoch wyniósł 4 699 tys. t, a w 1935 r.

3 189 tys. t — to w ub. r. z powodu sankcji wywóz węgla brytyjskiego do Włoch spadł do zaledwie 60 tys. t. Zmniejszył się ponadto wywóz węgla brytyjskiego do Belgii, Grecji, Egiptu, francuskiej Afryki Północnej, Kanady, Brazylii itp.

Również o ile chodzi o poszczególne gatunki węgla eksportowego — to wywóz ich rozwijał się niejednolicie. I tak, silnie zmalał wywóz antracytu, który wyniósł w ub. r. 3 322 tys. t wobec 3 755 tys. t w 1935 r. i 4 143 tys. t w 1934 r. Wywóz węgla do opalania kotłów wyniósł (odpowiednio) 24 284 tys. t, 27 318 tys. t i 27 567 tys. t, węgla gazowego — 2 995 tys. t, 3 377 tys. t i 3 669 tys. t. Wzrósł również wywóz węgla opałowego, który wyniósł 1 493 tys. t — wobec 1 283 tys. t i 752 tys. t. Pozostałych gatunków węgla wywieziono w ub. r. 2 438 tys. t — wobec 2 981 tys. t i 3 528 tys. t.

Zniżkowa tendencja wywozu węgla brytyjskiego budzi poważny niepokój wśród eksporterów brytyjskich. Jakkolwiek koła te zdają sobie sprawę z tego, że dewaluacja funta szterlinga zapewniła im uprzywilejowaną sytuację na rynkach światowych, i że odpadnięcie włoskiego i hiszpańskiego rynku spowodowane jest momentami politycznymi, i że po pewnym czasie przywrócony zostanie w tej dziedzinie dawny stan rzeczy, tym niemniej domagają się wyzyskania pozostałych jeszcze możliwości handlowo-politycznych, przez stosowanie zasady wzajemności oraz państwowych subsydiów, które umożliwiłyby utrzymanie obecnej pozycji na rynkach wywozowych. Jako główne argumenty, przemawiające za wprowadzeniem systemu subsydiów, przytaczają eksporterzy brytyjscy: pośrednie i bezpośrednie subsydiowanie wywozu węgla przez poszczególne kraje europejskie, zagrożenie zniesienia uprzywilejowanych stawek przy przewozie węgla na kolejach brytyjskich, precedens udzielania subsydiów żegludze tram-powej, oraz konieczność pomocy państwowej dla szczególnie dotkniętych okęgów węglowych Południowej Walii.

Brytyjscy przemysłowcy węglowi wskazują ponadto, że tym bardziej winni otrzymać odpowiednie subsydia przy eksporcie, że w międzyczasie przeprowadzone zostały w kopalniach węgla kosztowne udoskonalenia urządzeń technicznych i reorganizacja sprzedaży. Czynniki miarodajne badają obecnie całokształt sytuacji w angielskim wywozie węglowym. Jeżeli nawet nie dojdą one do wniosku, iż wskazane jest wprowadzenie ogólnego systemu subsydiów, to jednak możliwe jest, iż eksporterzy uzyskają pewne koncesje od kół rządowych, które ułatwią międzynarodową kartelizację wywozu na główne rynki europejskie zbytu, od dawna uważaną przez koła, eksportujące węgiel brytyjski, za wysoce pożądaną.

JAPONIA

TRUDNOŚCI FINANSOWE I GOSPODARCZE. — Polityka finansowa i gospodarcza Japonii została w ostatnich miesiącach w zupełności podporządkowana przesłankom natury politycznej. Zaczyna to wywierać decydujący wpływ we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego. Tendencje, dominujące w państwowej polityce finansowej, ilustruje fakt inflacyjnego rozdęcia budżetu japońskiego. Podczas gdy w 1930/31 r. wydatki na wojsko wynosiły 170 miln. jen, to w 1936/37 r. osiągnęły 1 060 miln. jen, a w 1937/38 r. wyniosły 1 400 miln. jen, z czego 720 miln. jen na armię lądową, a 680 miln. jen na marynarkę.

Wydatki wojskowe stanowią 46% wydatków państwowych, szacowanych w najbliższym ro-

ku budżetowym na 3 040 miln. jen, tj. o 730 miln. jen więcej aniżeli wynosiły one w roku budżetowym 1936/37 (2 305 miln. jen) oraz o 1 740 miln. jen więcej od wydatków budżetowych w 1931/32 r. (1 300 miln. jen), tj. roku, w którym rozpoczęto podbój Mandżurii.

Zwiększone wydatki budżetowe pokryte będą w przeszło 50% z wpływów zwyczajnych, szacowanych w nadchodzącym roku budżetowym na 1 584 miln. jen. Poza tym w roku przyszłym zaciągnięta ma być pożyczka wewnętrzna w wysokości 960 miln. jen. Nawet wówczas jednak występuje zagadnienie pokrycia pozostałej części wydatków państwowych. Sytuację finansową komplikuje fakt, że ciągły apel ze strony Państwa do rynku pieniężnego obciąża go i absorbuje powstające w drodze oszczędności kapitały, wynoszące rocznie ok. 1 mild. jen. Równocześnie wysokie podatki powodują zwyżkę cen i utrudniają wywóz, dla którego impulsem była dotychczas deprecjacja jena i niski poziom płac.

Szczególnie niepokojącym zjawiskiem jest gwałtowna zwyżka cen, jaka wystąpiła w ostatnich czasach pod wpływem inflacyjnej polityki budżetowej i zapowiedzi wprowadzenia ograniczeń przywozowych. W grudniu ub. r. ceny hurtowe zwyżkowały o ok. 6%, osiągając wskaźnik 214.9 — wobec 200.4 w październiku ub. r., 190.7 — w marcu ub. r., 186 — przeciętnie w 1935 r., 178 — w 1934 r. i 162 — w 1932 r. Również i ceny detaliczne wykazały w ub. r. wzrost, sięgający dla poszczególnych artykułów 20%, a przeciętnie wynoszący 4.5%.

Inflacyjna polityka budżetowa spowodowała zwiększenie podaży jena i ponowną tendencję jego zniżki. Rząd zmuszony był w tych warunkach do wprowadzenia w dn. 1/XII ub. r. kontroli dewizowej, która ograniczyła wywóz dewiz za granicę, a ponadto wprowadziła ograniczenia co do płatności zobowiązań japońskich wobec zagranicy. Wszelkie transakcje dewizowe wymagają uprzedniego zezwolenia Ministerstwa Finansów: wyjątki w tym zakresie dotyczą kwot, nie przekraczających pewnej określonej sumy miesięcznej, pewnych dokładnie oznaczonych listów kredytowych, przekazów, dokonywanych przed wydaniem ograniczeń dewizowych, oraz transakcji, zawartych przed ukazaniem się odpowiednich rozporządzeń. Importerzy towarów, którzy mają obligacje, wkłady lub inne kredyty w walucie zagranicznej i którzy chcieliby odsprzedać te aktywa dla pokrycia importowanych towarów, winni uprzednio uzyskać pozwolenie Ministerstwa Finansów.

Japońska reglamentacja dewizowa pomyślana jest nie tylko jako środek, mający na celu zahamowanie odpływu dewiz, ale także jako narzędzie ograniczenia przywozu. Bilans handlowy Japonii, który poprawiał się w latach ostatnich, pogorszył się wyraźnie w ub. r. Wywóz japoński wzrasta stale w ostatnich latach, a mianowicie z 1 842 miln. jen w 1933 r. do 2 139 miln. jen w 1934 r., 2 500 miln. jen w 1935 r. i 2 798 miln. jen w ub. r. Wzrost przywozu jest jednak jeszcze szybszy, a mianowicie z 1 912 miln. jen w 1933 r. do 2 928 miln. jen w ub. r. Podczas gdy przywóz wzrasta szybko w wyniku zwiększenia tempa zbrojeń — to wywóz natrafia na coraz większe trudności.

Kraje zagraniczne wprowadzają coraz nowe zarządzenia protekcyjnistyczne i prohibicjonistyczne, skierowane przeciwko wywozowi japońskiemu. Sprzedaż tkanin bawełnianych natrafia na trudności wskutek podwyższenia stawek celnych w Egipcie, Afryce Południowej, różnych krajach Ameryki Południowej, oraz wskutek wprowadzenia kontyngentów przywozowych w Stanach Zjedn., Filipinach, Indiach Brytyjskich i różnych koloniach angielskich. Układ, zawarty z Australią, który

przynosi pewną obniżkę cen australijskich, ogranicza jednak pod względem ilościowym przywóz tkanin japońskich i zmusza Japonię do zakupu wełny australijskiej.

Mimo, iż płatności Japonii wobec zagranicy szacowane są w roku budżetowym, kończącym się w dn. 31 III b. r., na 280 miln. jen (wobec 318 miln. jen w roku poprzedzającym), to jednak Komisja Cel opracowała—celem ograniczenia przywozu—nowy system stawek celnych, przewidujący zwyżkę stawek w stosunku do 700 artykułów z ogólnej liczby 1 600 artykułów, objętych taryfą celną. Zwyżka stawek celnych wejdzie w życie z dniem 1 kwietnia b. r. Oczekiwane podwyższenie taryfy celnej spowodowało gwałtowną zwyżkę cen i wzrost przywozu—tak, że Rząd zmuszony został do zamknięcia giełdy bawełny surowej i tkaney w Osace oraz giełdy tkanin w Tokio w okresie 11÷16/I b. r.

W związku z ostatnimi posunięciami polityczno-gospodarczymi Rządu obserwować się daje w Japonii nastroj speculacyjny. W I połowie stycznia na giełdzie w Tokio zwyżkowały gwałtownie wszystkie papiery wartościowe, przy czym największą zwyżkę wykazały akcje przemysłu włókienniczego, hutniczego, fabryk nawozów sztucznych oraz stoczni. W kołach gospodarczych istnieje obawa przed dalszą spekulacyjną zwyżką, która

mogłaby wkrótce doprowadzić do katastrofalnego załamania. Natomiast sfery oficjalne oceniają sytuację na ogół optymistycznie.

Nie ulega wątpliwości, że pod wpływem ostatecznego zwycięstwa przesłanek politycznych i socjalnych w polityce gospodarczej Japonii kraj ten zaczyna wkraczać ostatnio na drogę gospodarki inflacyjnej i reglamentacji obrotu pieniężnego i towarowego i to wbrew tendencjom, ujawniającym się równocześnie w świecie, zwłaszcza w krajach Ameryki Północnej i Europy Zachodniej.

b.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH.—Ceny w okresie 15÷27/II 1937 r. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires, Liverpoolu i Hamburgu — w \$ — za 100 kg):

	15÷20/II	22÷27/II	Wzrost(+) lub spadek(—) %
Pszenica			
Berlin . . .	21'20	21'20	—
Praga . . .	159'95	159'95	—

Chicago . . .	—	5'04	—
Buenos Aires . . .	3'74	3'72½	— 0'5
Liverpool . . .	5'23	5'23	—
Wiedeń . . .	36'87½	36'87½	—
Hamburg . . .	5'77	5'66	2'0

Ż y t o

Berlin . . .	17'50	17'50	—
Praga . . .	127'00	127'00	—
Chicago . . .	4'40	4'16	— 3'3
Wiedeń . . .	26'12	26'43½	+ 1'1
Hamburg . . .	4'71	4'62½	— 2'0

O w i e s

Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	117'00	117'00	—
Chicago . . .	3'70	3'48	— 6'0
Buenos Aires . . .	2'10	2'03	— 3'4
Liverpool . . .	4'17	4'27	+ 2'3
Wiedeń . . .	27'12½	27'12½	—
Hamburg . . .	2'77	2'82	+ 1'8

Jęczmień browarowy

Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	137'00	137'00	—
Chicago . . .	5'63	5'56	— 1'3
Wiedeń . . .	33'12½	33'12½	—
Hamburg . . .	—	—	—

BIBLIOGRAFIA

„STATISTIQUES DU COMMERCE INTERNATIONAL 1935”.—Przedmiotem powyższej pracy, wydanej przez Biuro Studiów Ekonomicznych Ligi Narodów, jest analiza handlu zagranicznego 65 państw, reprezentujących ok. 95% handlu światowego. Wydawnictwo to zawiera przeszło 300 tablic, opracowanych na podstawie danych statystycznych, opublikowanych przez poszczególne państwa.

Szereg tablic, opracowanych dla każdego państwa oddzielnie, przedstawia ogólny przywóz i wywóz, z uwzględnieniem danych, dotyczących poszczególnych towarów, jak również wyniki bilansowe za rok 1935. Inne tablice przedstawiają handel zagraniczny różnych państw z uwzględnieniem poszczególnych miesięcy w latach: 1934 i 1935. Znajdujemy w tym wydawnictwie również tablice, zawierające dane handlu zagranicznego każdego z państw z innymi państwami, zgrupowanymi według kontynentów. Inne tablice wska-

zuja import i eksport według 5 grup towarów: 1) zwierzęta żywe, 2) artykuły spożywcze i napoje, 3) surowce lub półprodukty, 4) wyroby gotowe oraz 5) złoto i srebro.

Szczególną nowością w omawianej pracy jest tablica, przedstawiająca dane statystyczne handlu zagranicznego 2 państw, a mianowicie Kanady i Danii wg nowej klasyfikacji statystycznej, opracowanej przez Komitet Ekspertów Statystycznych stosownie do konwencji międzynarodowej z 1928 r., dotyczącej statystyki gospodarczej.

Do końca 1936 r. około 20 państw zgłosiło już gotowość publikowania swych statystyk według nowej klasyfikacji, odnoszących się do lat: 1935 i 1936. Pierwsze liczby, jakimi Sekretariat Ligi Narodów dysponował, były właśnie dane powyższych 2 państw, przedłożone już w momencie druku wydawnictwa.

Drugą pracą z zakresu statystyki, wydaną przez Ligę Narodów, jest „Le Commerce International de Certaines Matieres Premieres et Denrées Alimentaires”. Wydawnictwo to

opracowane zostało na podstawie danych dostarczonych przez 42 państwa, uwzględniających kraje pochodzenia danych towarów. Ta specjalnie ugrupowana i opublikowana w omawianej pracy statystyka obejmuje 35 różnych towarów, głównie—surowce i artykuły spożywcze, a więc: zboża, cukier, kauczuk, drewno, skóry, wełnę, bawełnę, jedwab, żelazo i stal, miedź, ropę naftową i inne. Dla każdego towaru opracowana została oddzielna tablica, przy czym za podstawę przyjęte zostały dane importu poszczególnych państw. Każda z tablic, zawierając dane importu ogólnego do każdego z 42 państw oraz importu z poszczególnych krajów pochodzenia danego towaru, daje odpowiedni obraz wymiany międzynarodowej danego towaru.

Obie omawiane prace, zawierające obfity materiał statystyczny, przejrzyste ugrupowany, stają się niezbędnymi autorytatywnymi źródłami dla wszelkiego rodzaju studiów i prac ekonomicznych, dotyczących wymiany międzynarodowej.

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 5 12 50 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; **ZAGRANICĄ:** kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 500; II i III str. okł. — zł 400; str. zwycz.: 1 str. — zł 300, 1/2 str. — 200, 1/4 str. — zł 125, 1/8 str. — zł 75. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓLEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, 1/2 str. — zł 110, 1/3 str. — zł 80, 1/4 str. — zł 70, 1/8 str. — zł 55, 1/16 str. — zł 40, 1/32 str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse i t. p. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor naczelny: CZESŁAW PECHE

Redaktor: WACŁAW SZURIG

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
JERZY LUBOWICKI

Redaktor działu rolniczego:
CZESŁAW BOBROWSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
BOLESŁAW KACZMARKIEWICZ

Wydawca: Sp. Wyd. z ogr. odp. „PRZEMYSŁ I HANDEL“

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

II OGŁOSZENIE

Likwidatorzy Banku Handlowego w Łodzi, Spółka Akc.

zawiadamiają PP. Akcjonariuszów, że w sobotę dn. 20 marca 1937 r. o godz. 13 odbędzie się w lokalu Stowarzyszenia Techników w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej Nr 102

59 ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie zebrania i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań Rady i Komisji Rewizyjnej oraz bilansu i rachunku strat i zysków na dz. 3 października 1936 r. i udzielenie pokwitowania władzom Banku z ich czynności w czasie od 1 stycznia do 3 października 1936 r.; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu otwarcia likwidacji oraz rachunku strat i zysków na dz. 5 października 1936 r.; 4) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań Rady, Komisji Rewizyjnej i likwidatorów oraz bilansu i rachunku strat i zysków na dz. 31 grudnia 1936 r. i udzielenie pokwitowania władzom Banku z ich czynności w czasie od 4 października do 31 grudnia 1936 r.; 5) Upoważnienie likwidatorów do sprzedaży obrotów leśnych „Niemoczka-Paary”, „Leśniczówki”, „Zawadki” i nieruchomości pod nazwą „Osada Kosminek” z wolnej ręki; 6) Ustalenie budżetu na rok 1937.

Do uczestniczenia w powyższym zgromadzeniu mają prawo akcjonariusze, którzy najpóźniej na 7 dni przed terminem zgłoszą swe akcje na okaziciela w kasach Banku Handlowego w Łodzi Sp. Akc., Oddziału jego w Lublinie lub w Commerz- und Privat-Bank w Berlinie lub też u The British Overseas Bank Ltd. w Londynie. Właściciele akcji imiennych mają prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu jeżeli są zapisani do księgi akcyjnej przynajmniej na 7 dni przed odbyciem Walnego Zgromadzenia. 247

II OGŁOSZENIE

Rada Banku Amerykańskiego w Polsce, Spółka Akcyjna

zawiadamia, że

DOROCZNE ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW BANKU

odbędzie się w dn. 22 marca 1937 r. w poniedziałek o godz. 12 w poł. w lokalu Banku w Warszawie, ul. Królewska Nr 3, z następującym porządkiem obrad:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania i bilansu za rok 1936 oraz rachunku zysków i strat;
- 2) Ustalenie liczby oraz wybory członków Rady i wyznaczenie wynagrodzenia;
- 3) Wybory członków Komisji Rewizyjnej i wyznaczenie wynagrodzenia;
- 4) Wnioski.

Właściciele akcji na okaziciela, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje lub świadectwa depozytowe instytucji kredytowych najpóźniej do dn. 15 marca 1937 r. w kasie Banku Amerykańskiego w Polsce, S. A. w Warszawie, lub w kasie „Den norske Creditbank” w Oslo. 242

II OGŁOSZENIE

Zarząd firmy „Elma”, Spółka Akcyjna

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 16 marca 1937 r. o godz. 18 odbędzie się w siedzibie Zarządu w Warszawie przy ul. Siennej Nr 22

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

też spółki z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1936 r.; 2) Uchwała w sprawie podziału zysku; 3) Pokwitowanie władz; 4) Ewentualna uchwała w sprawie likwidacji Spółki; 5) Wolne wnioski.

208-9-10

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki „Przemysł Włókienniczy

Sukcesorowie Zygmunta Jarocińskiego, Spółka Akc.” w Łodzi

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 23 marca 1937 r. o godz. 18 odbędzie się w lokalu Spółki w Łodzi, przy ul. Tar-gowej Nr 28 30

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu i Komisji Rewizyjnej oraz bilansu wraz z rachunkiem strat i zysków za rok operacyjny 1936; 3) Wybór dwóch członków Zarządu na miejsce ustępujących; 4) Wybór pięciu członków Komisji Rewizyjnej; 5) Określenie wynagrodzenia członków Komisji Rewizyjnej; 6) Upoważnienie Zarządu do zbycia na rzecz Zarządu Miejskiego w Łodzi pasa gruntu z nieruchomości za Nr hip. 1232, 1233, 1234 b. pod warunkami według uznania Zarządu Spółki; 7) Wolne wnioski. 231-9-10

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej „Papiernia Mokwin”, Spółka Akc.

podaje do wiadomości, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

odbędzie się w dn. 15 marca 1937 r. o godz. 11 w Warszawie w lokalu Spółki przy ul. Moniuszki Nr. 2a z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie Zebrania i wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu, oraz rachunku zysków i strat za rok 1936, sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 3) Uchwalenie wysokości dywidendy za 1936 rok oraz podziału zysków;
- 4) Ustalenie liczby członków Zarządu na rok 1937 operacyjny i upoważnienie Zarządu do dokooptowania nowych członków;
- 5) Ustalenie wysokości wynagrodzenia dla członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 6) Wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 7) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje lub zaświadczenia, przewidziane w art. 399 § 2 K. H. przynajmniej na tydzień przed terminem Zgromadzenia, w biurze Zarządu Spółki w Mokwinie, pow. Ko-stopol. 232

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej „Standard” w Toruniu

zawiadamia Akcjonariuszów, że w dn. 23 marca 1937 r. o godz. 12 w kancelarii Notariusza J. Nalazka, w Toruniu przy ul. Sze-rokiej Nr 37, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania bilansu oraz rachunku zysków i strat na 1936 r.; 2) Powzięcie uchwał co do podziału zysków, względnie pokrycia strat; 3) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nich obowiązków; 4) Wybór członków Zarządu, Rady Nadzorczej; 5) Udzielenie Zarządowi upoważnienia do wydzierżawienia przedsiębiorstwa i do zbycia części nieruchomości fabrycznych; 6) Wolne wnioski.

Posiadacze akcji mają prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, jeśli złożą akcje — po myśli § 2 art. 399 kod handl. — przynajmniej na tydzień przed terminem Walnego Zgromadzenia.

Zarząd
124-9-10

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

„Kolej Elektryczna Łódzka“

SPÓŁKA AKCYJNA

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że we wtorek dn. 23 marca 1937 r. o godz. 17 odbędzie się w lokalu Banku Przemysłowców Łódzkich w Łodzi przy ul. Pierackiego Nr 15

37 ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1936 r. i pokwitowanie władz Spółki;
- 2) Podział zysku za 1936 r.;
- 3) Uchwalenie budżetu na 1937 r.;
- 4) Wybór dwóch członków Zarządu;
- 5) Wybór trzech członków Rady Nadzorczej;
- 6) Odstąpienie gminie Miejskiej Łódź pasa gruntu z nieruchomości, oznaczonej Nr hip. 2645 rep. hip. 6292;
- 7) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, zamierzający uczestniczyć w tym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje albo kwity depozytowe notariuszów lub krajowych instytucji kredytowych w biurze Zarządu Spółki w Łodzi, ul. Tramwajowa Nr 6, najpóźniej do dn. 15 marca 1937 r. włącznie.

212-9-10

II OGŁOSZENIE

Dyrekcja Banku Akceptacyjnego, Spółka Akcyjna

zawiadamia, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW odbędzie się w dn. 17 marca 1937 r. o godz. 12 w lokalu Spółki w Warszawie przy ul. Nowogrodzkiej 50 z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania i rachunku zysków i strat za 1936 r.;
- 3) Podział zysków za 1936 r.;
- 4) Oznaczenie wynagrodzenia dla urzędującego wiceprezesa Rady i członków Komisji Rewizyjnej;
- 5) Zatwierdzenie budżetu wydatków na 1937 r.;
- 6) Uzupełniające wybory członków Rady;
- 7) Wybory Komisji Rewizyjnej.

194-8-10

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

dla Przemysłu Chemicznego i Metalowego „Chemimetal” w Krakowie

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszy, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

Spółki Akcyjnej dla Przemysłu Chemicznego i Metalowego „Chemimetal” w Krakowie odbędzie się w dn. 18 marca 1937 r. o godz. 11 przed poł. w biurze Dra Zygmunta Robinsohna, adwokata w Bielsku, ul. 3 Maja 1a, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1936 r.;
- 2) Powzięcie uchwały w sprawie podziału zysku, wynagrodzenia dla Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 3) Powzięcie uchwały w sprawie udzielenia władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nie obowiązków;
- 4) Przyjęcie do wiadomości ustąpienia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej oraz wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 5) Wolne wnioski.

Celem uzyskania prawa uczestniczenia w Zgromadzeniu Akcjonariusze winni złożyć akcje Zarządowi na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem.

191-8-10

II OGŁOSZENIE

R. DRATT i S-ka Sp. Akc. Fabryka Maszyn Rolniczych i Odlewnia Żelaza w Chełmie

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 20 marca 1937 r. o godz. 17 w kancelarii Notariusza Włodzimierza Rewskiego w Chełmie przy ul. Sienkiewicza Nr 5 odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie i wybór Przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za 1936 r.;
- 3) Zatwierdzenie bilansu oraz r-ku zysków i strat;
- 4) Podział zysków, zatwierdzenie budżetu na 1937 r. oraz udzielenie Zarządowi absoltorium;
- 5) Rozpatrzenie zgłoszonego statutowo wniosku o podziale części kapitału wpłaconego na II em. akcji;
- 6) Wybory Zarządu i Komisji Rewizyjnej.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Zgromadzeniu, winni dokonać formalności, przepisanych art. 59 Prawa o Spółkach Akcyjnych z 1928 r.

226-9-10

II OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Akcyjnego Łódzkiej Fabryki Nici

Spółka Akcyjna w Łodzi

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w dn. 19 marca 1937 r. w piątek o godz. 11 przed poł. w siedzibie Spółki w Łodzi, przy ul. Niciarnianej Nr 2, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu za 1936 r.;
- 3) Sprawozdanie Rady Nadzorczej za 1936 r.;
- 4) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1936 r.;
- 5) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania;
- 6) Zatwierdzenie budżetu na 1937 r.;
- 7) Wybór członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej;
- 8) Zatwierdzenie emerytur, udzielonych przez Zarząd byłym pracownikom;
- 9) Wolne wnioski akcjonariuszów.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni — stosownie do § 13 statutu — najpóźniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem złożyć swoje akcje, bądź odpowiednie dowody posiadania akcji w Zarządzie Spółki.

217-9-10

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Warszawska Fabryka Biszkoptów Stanisław Fuchs

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 23 marca b. r. o g. 5 pp. odbędzie się w biurze Zarządu przy ul. Nowolipie 80 m 1

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 3) Zatwierdzenie bilansu, rku strat i zysków za 1936 r. oraz podział zysków;
- 4) Zatwierdzenie budżetu na 1937 r.;
- 5) Upoważnienie do sprzedania nieruchomości hip. 2448;
- 6) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 7) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Zgromadzeniu z prawem głosu, winni złożyć Zarządowi akcje lub zastępujące dowody nie później, niż na 7 dni przed datą Walnego Zgromadzenia.

199-8-10

II OGŁOSZENIE

Likwidator Spółki Akcyjnej „DEAK”

zawiadamia, że

WALNE ZGROMADZENIE LIKWIDACYJNE

odbędzie się w dn. 20 marca b. r. o godz. 12 Mazowiecka 7.

Porządek obrad: 1) Bilans zamknięcia likwidacji; 2) Uchwała o rozwiązaniu Spółki; 3) Uchwała w sprawie ksiąg i dokumentów

214

Stowarzyszenie Rolniczo - Handlowe w Radomsku

SPÓŁKA AKCYJNA

Bilans netto w dn. 31 XII 1936 r.

AKTYWA. — Majątek stały: Plac w dobrach Młodzowy zł 11 747.60; Budynki: a) gospodarcze zł 65 851.92, b) mieszkalne zł 181 294.88; Inwentarz zakładowy i biurowy: a) żywy zł 1 100.00, b) martwy zł 13 604.00; Majątek płynny: Gotówka w kasie i bankach zł 4 882.92; Papiery procentowe zł 5 600.00; Udziały innych przedsiębiorstw zł 38 500.00; Weksle w portfelu zł 12 231.32; Gotowe wyroby i towary zł 64 675.17; Dłużnicy zł 128 810.97; Sumy przechodnie: a) wydatki, dotyczące okresu przyszłego zł 904.30; Sumy pozabilansowe: a) gwarancje wydane na zabezpieczenie kredytu zł 62 000.00, b) wydane kaucje zł 5 000.00, c) wystawcy weksli za żyra zł 87 429.77; **Razem zł 683 132.85.**

PASYWA. — Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 250 000.00; Kapitał zapasowy zł 50 743.80; Kapitał amortyzacyjny zł 64 294.04; Zobowiązania: a) dostawcy zł 157 812.04, b) odbiorcy zł 1 314.14, c) banki zł 2.85; Sumy przechodnie: Sumy do rozliczenia w okresie przyszłym zł 2 146.51; Zysk netto za rok operacyjny 1936 zł 2 389.70; Sumy pozabilansowe: a) różni za wystawione gwarancje zł 62 000.00, b) kaucje w papierach procentowych zł 5 000.00, c) zobowiązania z tytułu żyra na wekslach w obiegu zł 87 429.77; **Razem zł 683 132.85.**

Rachunek strat i zysków za 1936 r.

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 39 533.90; Podatki państwowe zł 7 351.82; Procenty, dyskonto i prowizje zł 392.60; Odpisy amortyzacyjne zł 5 678.14; Odpisy na straty należności przypadłych z r-ku dłużników zł 5 246.57; Zysk netto z operacji za 1936 r. zł 2 389.70; **Ogółem zł 60 592.73.**

MA. — Zysk brutto na towarach zł 57 779.51; Zysk z eksploatacji nieruchomości zł 2 813.22; **Ogółem zł 60 592.73.**

Zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów w dn. 24/II 1937 r. 241

Polski Przemysł Naftowy, Spółka Akcyjna we Lwowie

Bilans z dn. 31 XII 1935 r.

STAN CZYNNY. — 1) Kopalnie, budynki, urządzenia i maszyny zł 136 704.28; 2) Tereny naftowe zł 27 115.84; 3) Papiery wartościowe i udziały zł 33 100.00; 4) Dłużnicy zł 180 340.74; 5) Strata per 31/XII 1934 r. zł 100 843.35; Strata za 1935 r. zł 36 454.05; **Razem zł 137 297.40; Razem zł 514 558.26.**

STAN BIERNY. — 1) Kapitał zakładowy zł 280 000.00; 2) Wierzyciele zł 232 558.26; 3) Akcepty zł 2 000.00; **Razem zł 514 558.26.**

Rachunek strat i zysków za 1935 r.

STRATY. — 1) Koszty handlowe zł 8 400.03; 2) R-k nieściągalnych pretensyj i przedawnionych wierzytelności zł 34 646.26; **Razem zł 43 046.29.**

ZYSKI. — 1) Odsetki i prowizje zł 3 866.18; 2) Różnice kursowe zł 2 726.06; 3) Strata za 1935 r. zł 36 454.05; **Razem zł 43 046.29.** 246

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Przemysłu i Handlu Papierniczego „Dawidowicz, Kempinski i S-ka”
WARSZAWA

zawiadamia, że w dn. 24 marca 1937 r. o godz. 5 po poł. odbędzie się w lokalu Spółki w Warszawie, przy ul. Chmielnej 43

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

z następującym porządkiem dziennym:

Określenie warunków umów o pracę z obecnymi i przyszłymi członkami Zarządu i wybór pełnomocników Spółki, powołanych do zawarcia powyższych umów. 209-9-10

Dyrekcja Banku Towarzystw Spółdzielczych, Spółka Akcyjna

po raz pierwszy zawiadamia, że

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW BANKU odbędzie się w dn. 31 marca 1937 r. o godz. 17 w lokalu Banku, Jasna 1, z następującym porządkiem dziennym:

1) Sprawozdanie z działalności Banku, bilans oraz rachunek strat i zysków za 1936 r.; 2) Budżet na 1937 r.; 3) Ustalenie liczby członków Rady. Wybory członków Rady i członków Komisji Rewizyjnej; 4) Wolne wnioski.

Karty wstępu mogą otrzymać tylko ci Akcjonariusze, na których imię akcje zostały przepisane w księgach Banku nie później niż na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem. Wnioski Akcjonariuszów — w myśl art. 26 statutu — winny być zgłoszone nie później niż na 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia i mogą być — w myśl art. 27 statutu — zamieszczone w drugim ogłoszeniu na porządku dziennym Walnego Zgromadzenia. 239

I OGŁOSZENIE

Zarząd Fabryki Maszyn S. Waberski i S-ka, Spółka Akc.

w Warszawie

zwołuje na dz. 10 kwietnia b. r. na godz. 4 po poł. w kancelarii notariusza R. Jelnickiego przy ul. Kapucyńskiej 6

WALNE ZEBRANIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1936 r.; 2) Kwitowanie władz Spółki z wykonania przez nie obowiązków; 3) Wybór 1 członka Zarządu w miejsce ustępującego; 4) Wybór Komisji Rewizyjnej. 243-10-13

Polski Przemysł Naftowy, Spółka Akcyjna we Lwowie

Bilans z dn. 31 grudnia 1934 r.

STAN CZYNNY. — 1) Kopalnie, budynki, urządzenia i maszyny zł 139 060.98; 2) Tereny naftowe zł 27 115.84; 3) Papiery wartościowe i udziały zł 95 146.63; 4) Dłużnicy zł 261 425.25; 5) Strata per 31/XII 1933 r. zł 679 430.77; Strata per 31/XII 1934 r. zł 3 365.95; **Razem zł 682 796.72; Razem zł 1 205 545.42.**

STAN BIERNY. — 1) Kapitał zakładowy zł 900 000.00; 2) Wierzyciele zł 303 095.42; 3) Akcepty zł 2 450.00; **Razem zł 1 205 545.42.**

Rachunek strat i zysków za 1934 r.

STRATY. — 1) Koszty handlowe zł 299.12; 2) Odsetki i prowizje zł 3 320.52; **Razem zł 3 619.64.**

ZYSKI. — 1) Dochód z udziału brutto zł 253.69; 2) Strata za 1934 r. zł 3 365.95; **Razem zł 3 619.64.** 245

II OGŁOSZENIE

WALNE ZGROMADZENIE

Drukarni „Lech”, Spółki Akc. w Gnieźnie

odbędzie się w dn. 16 marca 1937 r. o godz. 17 w domu Kupiectwa Polskiego w Gnieźnie przy Parku Kościuszki 14.

Porządek obrad:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego zebrania;

2) Sprawozdanie Zarządu, Komisji Rewizyjnej oraz Rady Nadzorczej;

3) Zatwierdzenie sprawozdań oraz bilansu i rachunku strat i zysków, tudzież uchwała, dotycząca podziału zysku;

4) Wybór 2 członków Rady Nadzorczej na 3 lata;

5) Ustalenie wynagrodzenia dla członków Rady Nadzorczej za każdorazowe posiedzenie;

6) Wolne wnioski akcjonariuszów.

Akcjonariusze, chcący wziąć udział w zebraniu, winni złożyć swoje akcje wzgl. dowody, zastępujące posiadanie akcji na 7 dni przed terminem zebrania w biurze Spółki w Gnieźnie ul. Chrobrego 2.

Zarząd:

(—) E. Peters

(—) Z. Kułesza
201-8-10

Spółka Akcyjna dla Przemysłu Budowlanego dawn. Jan Lewiński WE LWOWIE

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszy, że

XV ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

odbędzie się w dn. 8 kwietnia 1937 r. o godz. 17 w sali konferencyjnej Kooperatywnego Banku „Dnister”, ul. Ruska Nr 20 z następującym porządkiem dziennym:

1) Sprawozdanie Zarządu i przedłożenie zamknięcia rachunkowego za 1936 r.;

2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej z wyniku badań sprawozdania Zarządu, bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1936;

3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat i udzielenie Zarządowi i Radzie Nadzorczej absolutorium;

4) Powzięcie uchwały co do rozdziału czystego zysku;

5) Wybór 3 członków Rady Nadzorczej;

6) Wolne wnioski.

Posiadanie 10 akcji nadaje prawo do jednego głosu na Walnym Zgromadzeniu. Celem wykonania prawa głosowania należy akcje, uzasadniające prawo głosowania, złożyć najpóźniej na 8 dni przed Walnym Zgromadzeniem w likwidaturze Kooperatywnego Banku „Dnister” we Lwowie, ul. Ruska Nr 20.

Akcjonariusze, którzy sobie życzą, by inne sprawy były umieszczone na porządku dziennym, mogą zgłosić swe wnioski najdalej do dn. 15 marca b. r. pod adresem: Spółka Akcyjna dla Przemysłu Budowlanego dawniej Jan Lewiński, Lwów, Potockiego 58a.

Lwów, dn. 25 lutego 1937 r.

Inż. Paweł Durbak

ppa. Inż. Roman Kołtuniuk
248

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej „Prasa Nowa” i Zakłady Wydawnicze i Graficzne we Lwowie

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 20 marca 1937 r. o godz. 12 odbędzie się w lokalu Spółki we Lwowie ul. Sokoła 4

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1936 r., udzielenie absolutorium Zarządowi; 3) Powzięcie uchwały w sprawie przeznaczenia zysku bilansowego; 4) Wybór członków Komisji Rewizyjnej; 5) Wolne wnioski Akcjonariuszów.

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć najpóźniej na dni 7 przed terminem Zgromadzenia w Zarządzie Spółki swoje akcje lub zaświadczenia ich złożenia w instytucjach do tego uprawnionych.

244

II OGŁOSZENIE

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

Polskiej Spółki Akcyjnej „Kauczuk”

w dn. 15 marca 1937 r. o godz. 9 rano przy ul. Ceglowskiej Nr 4. Porządek obrad:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu z działalności za lata 1934 i 1935, oraz sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 3) Zatwierdzenie bilansów oraz rachunków zysków i strat za lata 1934 i 1935 i udzielenie Zarządowi absolutorium; 4) Upoważnienie Zarządu do obciążania majątku nieruchomości Spółki oraz wydzierżawiania majątku nieruchomości i ruchomego Spółki; 5) Wybory członków Zarządu; 6) Wybory członków Komisji Rewizyjnej oraz ustalenie wynagrodzenia członków tejże Komisji; 7) Wolne wnioski akcjonariuszów, o ile zostaną zgłoszone zgodnie z prawem o spółkach akcyjnych.

256

Zarząd Grodzieckiego Towarzystwa Kopalń Węgla i Zakładów Przemysłowych, Spółka Akcyjna

niniejszym ma zaszczyt prosić PP. Akcjonariuszów Spółki na NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE mające się odbyć w dn. 31 marca 1937 r. o godz. 10 przed poł. w biurze Zarządu Towarzystwa w Grodźcu z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Udzielenie Zarządowi upoważnienia do odstąpienia Skarbowi Państwa linii kolejowych od stacji Piekło do stacji Grodziec i od stacji Piekło do stacji Strzemieszyce, stanowiących współwłasność Towarzystwa; 3) Wybór 5 członków Rady Nadzorczej; 4) Ustalenie wysokości wynagrodzenia dla członków Rady Nadzorczej; 5) Zmiana statutu, a mianowicie: § 3 statutu, którego brzmienie dotychczasowe było: „We wszystkich wypadkach przez prawo i statut niniejszy przewidzianych Spółka jest obowiązana pomieszczać ogłoszenia; w „Monitorze Polskim” i czasopiśmie „Polska Gospodarcza”, oraz w jednym z dzienników, wybranym w tym celu przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów” — otrzymuje brzmienie następujące: „We wszystkich wypadkach przez prawo i statut niniejszy przewidzianych Spółka jest obowiązana pomieszczać ogłoszenia w „Monitorze Polskim” i czasopiśmie „Polska Gospodarcza”; § 17 statutu, którego brzmienie dotychczasowe było: „Uchwały Rady Nadzorczej będą protokołowane. Protokoły będą podpisywane przez obecnych. Księga protokołów powinna być opatrzona i zaświadczona przez sąd rejestrowy” — otrzymuje brzmienie następujące: „Uchwały Rady Nadzorczej będą protokołowane. Protokoły będą podpisywane przez obecnych”; § 19 statutu, którego brzmienie dotychczasowe było: „Dla sprawdzania sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat, Walne Zgromadzenie wybiera corocznie, zwykłą większością oddanych głosów, Komisję Rewizyjną, składającą się z pięciu członków” — zostaje skreślony; § 20 statutu, którego brzmienie dotychczasowe było: „Członkowie Komisji Rewizyjnej nie mogą być wybierani ani z pośród członków Zarządu, ani Rady Nadzorczej, ani z pośród innych osób, biorących udział w prowadzeniu Spółki. Członkowie Komisji Rewizyjnej nie mogą być powoływani do udziału w kierownictwie Spółki” — zostaje skreślony; § 21 statutu, którego brzmienie dotychczasowe było: „Członkowie Komisji Rewizyjnej poza zwrotem poniesionych przez nich wydatków w związku ze sprawowaniem ich czynności w Spółce, otrzymują stałe wynagrodzenie, wysokość którego uchwała Walne Zgromadzenie” — zostaje skreślony; § 22 statutu, którego brzmienie dotychczasowe było: „Zwyczajne Walne Zgromadzenie powinno się odbyć w ciągu pięciu miesięcy po upływie roku obrotowego” — zmienia numerację na § 19 i otrzymuje brzmienie następujące: „Zwyczajne Walne Zgromadzenie powinno się odbyć w ciągu pięciu miesięcy po upływie roku obrotowego w siedzibie Spółki w Grodźcu, lub też w Warszawie. Wybór miejsca zwołania Walnych Zgromadzeń należy do organu zwołującego”; Wobec wykreślenia ze statutu §§ 19, 20 i 21, dotychczasowe §§ 23, 24, 25 i 26 otrzymują następującą numerację, a mianowicie: § 23 na § 20, § 24 na § 21, § 25 na § 22, § 26 na § 23; § 27 statutu, którego brzmienie dotychczasowe było: „Wszystkie sprawy, nie objęte statutem, decydowane będą na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 39/1928, poz. 883) „Prawo o spółkach akcyjnych”, oraz rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 3 marca 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 86/1930, poz. 664)” — zostaje skreślony.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, obowiązani są złożyć w Zarządzie Spółki swoje akcje lub zaświadczenia w myśl art. 399 Kodeksu Handlowego.

251

Sąd Okręgowy w Gdyni jako Sąd Rejestrowy.

Do rejestru handlowego dział B Nr 106 przy firmie:

Biuro Budowlane F. Skąpski i S-ka Inżynierowie
Spółka Akcyjna w Gdyni

30 stycznia 1937 r. dopisano:

Zwinięto oddział Spółki w Warszawie.

249

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Przemysł Mydlarski i Perfumeryjny Fryderyk Pals

zawiadamia, że w dn. 18 marca 1937 r. o godz. 18 odbędzie się w lokalu firmy przy ul. Wierzbowej 11 w Warszawie

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu i Komisji Rewizyjnej, bilansu i rachunku strat i zysków za 1936 r. oraz udzielenie Zarządowi absolutorium; 3) Zatwierdzenie preliminarza budżetowego na 1937 r.; 4) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 5) Upoważnienie Zarządu do kredytowania się w instytucjach finansowych, do nabycia nieruchomości i do sprzedaży jednej lub kilku nieruchomości, stanowiących własność Spółki; 6) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje lub dowody ich zdeponowania w uprawnionych instytucjach najpóźniej do dn. 11 marca 1937 r.

233

I OGŁOSZENIE

OSADA Spółka Akcyjna Budowy Domów w Gnieźnie

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

odbędzie się w sobotę dn. 3 kwietnia 1937 r. o godz. 17 w lokalu Hotelu Centralnego w Gnieźnie, ul. Mieczysława 7.

Porządek dzienny:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego zebrania;
2) Przedłożenie bilansu oraz rachunków strat i zysków za rok obrotowy 1936, tudzież sprawozdanie Zarządu, Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej;

3) Zatwierdzenie sprawozdań oraz bilansu i rachunków strat i zysków, tudzież uchwała, dotycząca podziału zysków;

4) Wybór 2 członków Rady Nadzorczej;

5) Wolne wnioski Akcjonariuszów.

Akcjonariusze, chcący wziąć udział w zebraniu, winni złożyć swoje akcje wzgl. dowody, zastępujące posiadanie akcji, na 7 dni przed terminem zebrania w biurze Spółki w Gnieźnie, ul. Mieczysława 7.

255-10-12

RHB II. 210

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział Handlowy w sprawie firmy

Krakowska Miejska Kolej Elektryczna

SPÓŁKA AKCYJNA

postanawia wpisać do rejestru handlowego następujące dane:

Udzielono prokury do łącznego podpisywania i reprezentowania Drowi Janowi Dültzowi w Krakowie, ul. Kasprowska 8a. Tenże podpisywać będzie firmę w ten sposób, iż pod jej brzmieniem, wypisanym ręcznie, na maszynie, wydrukowanym lub stampilią wyciśniętym podpisze się łącznie z jednym członkiem Zarządu Spółki Akcyjnej, względnie z drugim prokurentem — z dodatkiem, wskazującym na prokurę.

Data wpisu: 13 lutego 1937 r.

254

II OGŁOSZENIE

Zarząd firmy LECHIA, Spółka Akcyjna w Lublinie

zawiadamia, że

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

odbędzie się w dn. 17 marca 1937 r. o godz. 18 w lokalu T-wa Kredytowego Miejskiego w Lublinie ul. Pierackiego 7 z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór Przewodniczącego; 2) Zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz r-ku strat i zysków za 1935/36 r.; 3) Budżet na 1936/37 r.; 4) Wybory do Rady Nadzorczej; 5) Wolne wnioski — o ile zostaną zgłoszone zgodnie z art. 394 § 1 K. H.

180-8-10

RHB II 242

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział III Handlowy w sprawie firmy

Polska Fabryka Ołówków L. i C. Hardtmuth—Lechistan

Spółka Akcyjna w Krakowie, ul. Czarnowiejska 70

postanawia wpisać do rejestru handlowego następujące dane:

Ustał Dyrektor Zarządu Inż. Adolf Iwanicki.

Prokury udzielono Drowi Antoniemu Privsekowi w Krakowie, Wybickiego 1 i Ryszardowi Bucherowi w Krakowie, Czarnowiejska 70, którzy będą podpisywali firmę w ten sposób, że pod wyciśniętą stampilią, wydrukowaną lub wypisaną firmą Spółki położą swój podpis obok podpisu jednego członka Zarządu lub też obok dyrektora z dodatkiem, wskazującym prokurę.

Data wpisu: 22 stycznia 1937 r.

253

RHB I 234

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział III Handlowy w sprawie firmy

Zakłady Przemysłowe „Bieżanów”, Spółka Akcyjna

w Bieżanowie

postanawia wpisać do rejestru handlowego następujące dane:

Prokura. Wykreśla się prokurę Samuela Liebeskinda.

Data wpisu: 2 stycznia 1937 r.

252

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej pod firmą:

Fabryka Wyrobów Szamotowych i Fajansowych

Spółka Akcyjna w Skawinie

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w Krakowie w biurze P. Dra Ludwika Merza przy ul. Starowiślniej L. 1 w dn. 25 marca 1937 r. o godz. 17 z następującym porządkiem dziennym:

1) Sprawozdanie Zarządu z czynności za 1936 r. i przedłożenie bilansu oraz rachunku strat i zysków;

2) Rozpatrzenie sprawozdania Komisji Rewizyjnej, ewtl. udzielenie Zarządowi absolutorium;

3) Powzięcie uchwały w przedmiocie rozdziału zysku bilansowego i oznaczenie tantiemy dla Zarządu i Komisji Rewizyjnej;

4) Wybór Zarządu na trzecie kadencje.

U w a g i. — 1) Akcjonariusze mogą zgłosić do Zarządu dodatkowe sprawy na porządek dzienny; 2) Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Zgromadzeniu, winni złożyć akcje na 7 dni naprzód w Kasie Spółki w Skawinie.

257

II OGŁOSZENIE

Likwidator Towarzystwa Przemysłowego „Polromania”

SPÓŁKA AKCYJNA

wobec przejścia powyższej Spółki w stan likwidacji

wzywa niniejszym wszystkich wierzycieli Towarzystwa do zgłoszenia swych pretensyj na piśmie, najpóźniej w ciągu 1/2 roku od daty trzeciego ogłoszenia.

Zgłoszenia należy nadsyłać pod adresem likwidatora: Warszawa, ul. Warecka 15 — Biuro Zarządu Towarzystwa Starchowickich Zakładów Górniczych, S. A.

Likwidator

Towarzystwa Przemysłowego „Polromania” S. A.

(—) C. Klarner

234

Zarząd Spółki p. f. „Cegła” Towarzystwo Akcyjne

podaje do wiadomości, że w dn. 31 marca 1937 r. o godz. 12 w Grębocinie powiatu toruńskiego w lokalu Spółki odbędzie się

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI**

z porządkiem obrad następującym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego Zgromadzenia;
- 2) Zatwierdzenie bilansów i sprawozdań za lata 1931, 1932, 1933, 1934, 1935 i 1936;
- 3) Udzielenie władzom Spółki skwitowania z dotychczasowych czynności;
- 4) Podział kapitału zakładowego na 1500 akcji po zł 100 każda, zamiast dotychczasowych 10 000 po zł 15 każda i wydanie akcjonariuszom zamiast 6% akcji dotychczasowych, po jednej nowej akcji 100-złotowej. Zmiana w związku z tym § 3 Statutu Spółki;
- 5) Całkowite uchylenie wszystkich dotychczasowych postanowień Statutu i przyjęcie takowego w nowym brzmieniu, jak następuje: „§ 1. — Firma Spółki brzmi „Cegła” Spółka Akcyjna; § 2. — Siedziba Spółki Grębocin, powiat toruński; § 3. — Przedmiot: wyrób artykułów ceramicznych i pokrewnych; § 4. — Kapitał Zakładowy zł 150 000, podzielonych na 1500 akcji na okaziciela po zł 100 nominalnej wartości każda, całkowicie opłaconych; § 5. — Władzami Spółki są: Walne Zgromadzenie, Zarząd i Komisja Rewizyjna; § 6. — Zarząd Spółki może się składać z jednej lub więcej osób, stosownie do uchwały Walnego Zgromadzenia akcjonariuszów; § 7. — Jeżeli Zarząd jest wieloosobowy — Spółkę reprezentuje dwóch członków Zarządu albo jeden członek Zarządu z prokurentem; § 8. — Ogłoszenia, pochodzące od Spółki, będą dokonywane w pismach, ustawą przewidzianych”.
- 6) Wybory jednoosobowego Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 7) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje w biurze Zarządu na 3 dni przed terminem Zgromadzenia. 219-10-12

Zarząd firmy E. WEDEL, Spółka Akcyjna

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w dn. 2 kwietnia 1937 r. o godz. 4.30 ppoł. w siedzibie Spółki w W-wie, przy ul. Zamoyskiego 28, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok ubiegły i pokwitowania Zarządu i Rady Nadzorczej z wykonania obowiązków; 3) Podział zysków; 4) Wybór członków Zarządu i Rady Nadzorczej i uchwalenie wynagrodzenia; 5) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, korzystając z prawa głosu na Walnym Zgromadzeniu, o ile na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożą akcje lub kwity depozytowe w biurze Zarządu Spółki. 266

I OGŁOSZENIE**Zarząd Ziemskiego Towarzystwa Parcelacyjnego, Sp. Akc. we Lwowie**

zawiadamia, że w dn. 25 marca 1937 r. o godz. 11 (jedenastej) odbędzie się w lokalu biura Spółki przy ul. Szajnochy 2 II p.

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zmiana statutu pkt. III § 4 w przedmiocie podwyższenia kapitału akcyjnego;
- 2) Podwyższenie kapitału akcyjnego o zł 600 000 przez emisję 600 nowych akcji po zł 1 000 nominalnej wartości — do kwoty zł 1 400 000;
- 3) Wolne wnioski.

Po myśli art. 399 K. H., akcje na okaziciela dają prawo uczestniczenia na Walnym Zgromadzeniu, jeżeli zostaną złożone w Spółce przynajmniej na tydzień przed terminem Zgromadzenia i nie będą odebrane przed ukończeniem tegoż.

258-10-11

**Zarząd Fabryki Mydeł i Perfum
„Warszawskie Laboratorium Chemiczne”, Spółka Akcyjna**

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 31 marca 1937 r. o godz. 15 w lokalu Zarządu Spółki w Warszawie przy ul. Żłotej Nr 61 odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Przyjęcie sprawozdania Komisji Rewizyjnej, zatwierdzenie sprawozdania Zarządu i bilansu Spółki za 1936 r. oraz pokwitowanie Zarządu z czynności tegoż roku; 3) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej na miejsce ustępujących; 4) Określenie wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 5) Upoważnienie Zarządu do uzupełnienia swej listy drogą kooptacji na rok 1937 (§ 15 statutu); 6) Wnioski PP. Akcjonariuszów (§§ 54 i 57 Ustawy o Spółkach Akcyjnych).

Walne Zgromadzenie będzie ważne bez względu na ilość przedstawionych akcji. PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Zgromadzeniu, winni na 7 dni przed terminem złożyć Zarządowi swe akcje lub odnośne kwity depozytowe.

264

I OGŁOSZENIE**Zarząd Płaszowskiej Fabryki Dachówek i Cegieł, Spółki Akc.
W KRAKOWIE**

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w Krakowie, w biurze Dra Ludwika Merza przy ul. Starowiślniej L. 1 w dn. 25 marca 1937 r. o godz. 18 z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie Zarządu z czynności za 1936 r. i przedłożenie bilansu oraz rachunku strat i zysków; 2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej, skwitowanie Zarządu i Rady Nadzorczej oraz powzięcie uchwały w sprawie wyniku bilansowego; 3) Obniżenie kapitału akcyjnego o zł 50 000, a w związku z tym zmiana § 5 statutu, który opiewać będzie: „Kapitał zakładowy spółki, który wynosi obecnie zł 625 000 (sześćset dwadzieścia pięć tysięcy złotych), jest podzielony na 2.500 akcji, na okaziciela opiewających, po zł 250 (dwieście pięćdziesiąt złotych) wartości nominalnej sztuka”; 4) Wybór Zarządu na okres trzechletni.

U w a g i. — 1) Akcjonariusze mogą zgłosić do Zarządu dodatkowe sprawy do porządku dziennego; 2) Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Zgromadzeniu, winni złożyć akcje przynajmniej na 7 dni naprzód w Kasie Spółki w Krakowie (ul. Dunajewskiego 6).

260

I OGŁOSZENIE**Zarząd Spółki Akcyjnej pod firmą
„Fabryka Porcelany i WYROBÓW Ceramicznych Ćmielów”
SPÓŁKA AKCYJNA**

zawiadamia PP. Akcjonariuszy, że w dn. 31 marca 1937 r. o godz. 18 odbędzie się w Dyrekcji Spółki w Krakowie przy Basztowej 17

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI**

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie posiedzenia i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok ubiegły; 4) Powzięcie uchwały o rozdziale zysków; 5) Pokwitowanie władz Spółki z wykonania przez nie obowiązków; 6) Zatwierdzenie budżetu na 1937 r.; 7) Wybór Rady Nadzorczej i Zarządu; 8) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, powinni złożyć swe akcje w biurze Spółki w Krakowie przy ul. Basztowej 17 najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

Na zasadzie art. 57 Prawa o Spółkach Akcyjnych, Akcjonariusze mogą zgłosić dodatkowe sprawy na porządek obrad.

262

Zarząd Spółki Akcyjnej Łódzka Huta Szklana „Geha“

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 31 marca b. r. o godz. 17 odbędzie się w siedzibie Spółki w Łodzi przy ul. Nowej Nr 24/26

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

o następującym porządku dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za 1936 r.; 3) Zatwierdzenie bilansu na dz. 31 grudnia 1936 r. i podział zysków; 4) Zatwierdzenie budżetu na rok operacyjny 1937; 5) Wybór nowego członka Zarządu — w myśl § 32 statutu Spółki — oraz Komisji Rewizyjnej; 6) Ustalenie wynagrodzenia dla członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 7) Wolne wnioski.

W razie braku quorum, wymaganego § 25 statutu, Zwyczajne Walne Zgromadzenie odbędzie się w tymże lokalu w dn. 15 kwietnia b. r. o godz. 17. Drugie Zebranie będzie prawomocne bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcyj.

W myśl statutu Spółki, Akcjonariusze korzystają z prawa głosu, o ile co najmniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia złożą w biurze Zarządu swoje akcje, świadectwa tymczasowe lub kwity depozytowe instytucji kredytowych, państwowych lub akcyjnych.

267-10-11

Warszawskie Towarzystwo Pożyczkowe na Zastaw Ruchomości, S. A.

Rachunek strat i zysków za 1936 r.

WINIEN. — Procenty od akceptów zł 1 017 668.40; Koszty handlowe zł 911 015.44; Podatki zł 83 706.04; Świadczenia socjalne i ofiary zł 40 755.35; Amortyzacja zł 13 907.80; Straty na zastawach, spadłych z licytacji i różne zł 161 021.44; Administracja nieruchomości zł 15 542.41; Zysk zł 454 495.05¹⁾; **Razem zł 2 698 111.93.**

MA. — Rezerwa z zysków 1934 r. na straty na zastawach, spadłych z licytacji zł 6 030.06; Procenty i opłaty od zaliczeń zł 2 533 952.08; Procenty od r-ków bieżących w bankach zł 73 046.75; Procenty od papierów wartościowych zł 23 268.74; Zyski różne zł 7 140.00; Dochód z nieruchomości zł 54 674.30; **Razem zł 2 698 111.93.**

Bilans w dn. 31 grudnia 1936 r.

STAN CZYNNY. — Kasa zł 200 568.16; Banki zł 2 471 565.15; Papiery wartościowe zł 278 366.24; Nieruchomości zł 1 053 409.63; Ruchomości zł 41 585.08; Maszyny biurowe zł 31 986.00; Urządzenia zł 37 550.16; Zaliczenia zł 12 678 604.00; Zastawy, spadłe z licytacji zł 418 843.00; Sumy przechodnie — międzyokresowe i różni zł 434 059.86; Należność hipoteczna zł 35 000.00; **Razem zł 17 681 537.28.**

Depozyty zł 253 400.00.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 2 000 000.00; Kapitał zapasowy zł 557 900.93; Fundusz amortyzacyjny zł 184 342.30; Pozostałość zysku 1935 r. na podat. dochod. i rezerwę na straty na zastaw., spadł. z licyt. zł 78 100.00; Fundusz im. A. Ożarowskiego zł 13 069.18; Akcepty zł 13 981 675.00; Dywidenda niepodniesiona zł 14 908.00; Sumy przechodnie — międzyokresowe i różni zł 397 046.82; Zysk zł 454 495.05¹⁾; **Razem zł 17 681 537.28.**

Różni za depozyty zł 253 400.00.

Walne Zgromadzenie postanowiło wydzielić na kapitał zapasowy zł 45 600.00, na podatek dochodowy za 1936 r. z przeniesieniem pozostałości do rezerwy na pokrycie strat na zastawach, spadłych z licytacji zł 157 995.05 i na dywidendę po zł 8 od 20 000 sztuk akcji zł 160 000.00.

Wypłata dywidendy od dn. 1 marca b. r. w biurze T-wa, pl. Napoleona Nr 2 w godz. 10—2 po poł.

259

¹⁾ Suma zysku zawiera uchwałą Walnego Zgromadzenia z dn. 28 lutego 1936 r. obciążające jeszcze 1936 r. wynagrodzenie dodatkowe pracowników, Dyrekcji i Rady w sumie zł 90 900.00, po względnieniu czego pozostaje czysty zysk w sumie zł 363 595.05.

Lwowskiego Towarzystwa Akcyjnego Browarów, Spółka Akc. WE LWOWIE

odbyte w dn. 26/II 1937 r., zatwierdziło bilans zamknięcia za rok administracyjny 1935/36, od dn. 1 października 1935 r. do dn. 30 września 1936 r.

Rachunek bilansu

STAN CZYNNY. — Grunty zł 2 696 437.88; Budynki zł 5 140 663.07; Urządzenia techniczne zł 4 248 485.52; Beczki transportowe zł 644 222.50; Wagony piwne zł 762 289.50; Inwentarz zakładowy i biurowy zł 391 438.09; Inwentarz żywy zł 25 698.80; Gotówka w kasie i w bankach zł 655 663.05; Papiery procentowe zł 31 532.75; Weksle w portfelu zł 225 496.31; Akcje innych przedsiębiorstw zł 47 700.00; Materiały zł 340 947.18; Półfabrykaty zł 120 370.50; Gotowe wyroby i towary zł 766 456.68; Dłużnicy zł 4 750 557.01; Sumy przechodnie zł 32 389.28; Suma aktywów zł 20 880 348.12; Strata za 1935/36 r. zł 55 101.31; Przeniesienie straty z lat ubiegłych zł 380 084.32; **Suma bilansu zł 21 315 533.75.**

Sumy pozabilansowe zł 128 325.04.

STAN BIERNY. — Kapitał zakładowy zł 6 000 000.00; Kapitał zapasowy zł 169 026.63; Kapitał rezerwowy zł 2 200 000.00; Fundusze zapomogowe zł 222 000.00; Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 1 715 018.52; Kapitał amortyzacyjny zł 4 690 090.77; Zobowiązania zł 6 319 397.83; **Suma bilansu zł 21 315 533.75.**

Sumy pozabilansowe zł 128 325.04.

Suma zobowiązań zagranicznych zł 3 319 663.97.

Rachunek strat i zysków

STRATY. — Koszty administracji zł 383 145.28; Koszty fabrykacji i transportu zł 1 775 044.93; Koszty fabrykacji w działach ubocznych zł 126 852.95; Koszty sprzedażne i handlowe zł 325 438.91; Koszty utrzymania oddziałów zł 246 763.12; Koszty kredytów krajowych i zagranicznych zł 430 881.45; Podatki państwowe i komunalne zł 1 614 746.55; Świadczenia społeczne zł 88 717.73; Różnice kursowe zł 15 964.35; Amortyzacje i odpisy zł 332 138.47; **Suma rachunku strat i zysków zł 5 339 693.74.**

ZYSKI. — Utarg za piwo zł 4 994 487.34; Utarg za odpadki zł 59 310.53; Utarg w działach ubocznych zł 184 683.64; Dochody z realności zł 6 112.62; Odsetki od papierów wartościowych zł 39 998.30; Strata w 1935/36 r. zł 55 101.31; **Suma rachunku strat i zysków zł 5 339 693.74.**

250

III OGŁOSZENIE

Na zasadzie art. 449 Kod. Handl. ogłasza się, że na mocy uchwały Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów

Towarzystwa Ubezpieczeń „Europa“, Spółka Akcyjna

z dn. 22 grudnia 1936 r. została

otwarta likwidacja tej Spółki

i wzywa się wierzycieli Spółki do zgłoszenia swych wierzytelności w ciągu sześciu miesięcy likwidatorom w biurze Spółki w Warszawie, Marszałkowska 136.

263

Likwidatorzy

PODRÓŻUJ CIE SAMOLOTAMI

Nakładem tygodnika
„POLSKA GOSPODARCZA”
wydana została książka

D^{ra} Jerzego Rawity Gawrońskiego

pod tytułem

„WIERZYTELNOŚCI
CUDZOZIEMCÓW
W NIEMCZECH”

zawierająca
szczegółowe aktualne informacje
w sprawie
kapitałów i kredytów zagranicznych
w Niemczech

Do nabycia w Administracji
tyg. „Polska Gospodarcza”
Warszawa, Elektoralna 2

Cena zł 3.00

TARYFA CELNA

wydana w formie kartkowej
stałe uzupełniana
według aktualnego stanu

Cena Taryfy zł 40—

Cena „Uzupełnień” zł 7—

||||| kwartalnie |||||

Nakładem Tygodnika

„POLSKA GOSPODARCZA”

Polna 3

POLMIN

Państwowa Fabryka Olejów Mineralnych

CENTRALA: LWÓW, ULICA AKADEMICKA 7

TELEFONY: 102-20 do 102-23

RAFINERJA W DROHOBYCZU

**REPREZENTACJA W GDAŃSKU PRZEDSTAWICIELSTWA ZAGRANICZ-
POLISH PETROLEUM COMPANY NE WE WSZYSTKICH STOŁECZNYCH
KREBSMARKT 7/8 MIASTACH EUROPY**

DZIĘKI DŁUGOLETNIJ PRAKTYCE RAFINE-
RYJNEJ I DOŚWIADCZENIOM NA POLU TECH-
NIKI SMARNICZEJ, DOSTARCZAMY PRODUK-
TY SMAROWE NAJWYŻSZYCH GATUNKÓW
PO JAK NAJŚCIŚLEJ SKALKULOWANYCH
CENACH

WŁAŚCIWE ZASTOSOWANIE WYSOKOWAR-
TOŚCIOWYCH OLEJÓW I SMARÓW „POLMIN”,
DOSTOSOWANYCH DO WARUNKÓW PRACY
WSZYSTKICH MASZYN I SILNIKÓW, ZAPEW-
NIA UZYSKANIE WSZELKICH KORZYŚCI,
ZWIĄZANYCH Z RACJONALNĄ GOSPODARKĄ
SMARNICZĄ

OLEJE I SMARY AUTOMOBILOWE „POLMIN”

**SĄ DO NABYCIA WE WSZYSTKICH NASZYCH ODDZIAŁACH ORAZ
W PIERWSZORZĘDNYCH SKŁADACH Z AKCESORJAMI SAMOCHODOWEMI**

ODDZIAŁY: BIAŁYSTOK, BYDGOSZCZ, DOLINA, GDYNIA, JAROSŁAW,
KALISZ, KRAKÓW, LUBLIN, LWÓW, ŁÓDŹ, PIŃSK, POZNAŃ,
RÓWNE, SIEDLCE, STRYJ, SOSNOWIEC, TOMASZÓW MAZO-
WIECKI, TORUŃ, WARSZAWA, WILNO